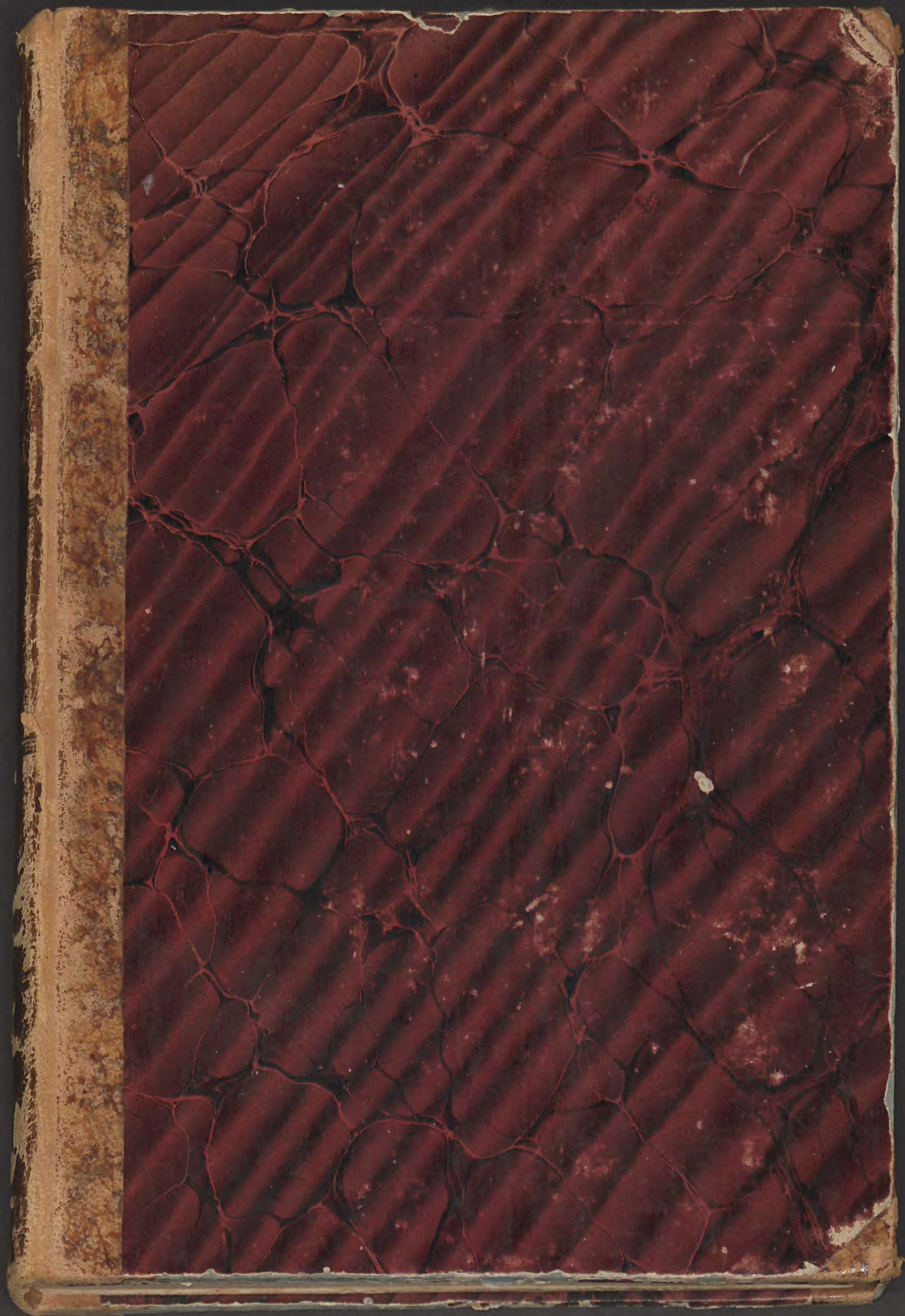

STRENGLEIKAR

EÐA

LIOÐABOK.

EN SAMLING AF ROMANTISKE FORTÆLLINGER EFTER BRETONISKE FOLKESANGE (LAIS),

OVERSAT FRA FRANSK PAA NORSK VED MIDTEN AF TRETTENDE AARHUNDREDE EFTER FORANSTALTNING AF KONG HAAKON HAAKONSSÖN.

Udgivet

af

R. Keyser og **C. R. Unger.**

Med lithographeret Skriftpröve.

Christiania.

Trykt paa Feilberg & Landmarks Forlag

i Carl C. Werner & Comp.s Bogtrykkeri.

1850.

Fortale.

Det tör ansees for en almindelig bekjendt Sag, at der af den oldnorske Literatur, foruden en Mængde höist mærkelige originale Verker, ogsaa er bevaret et stort Antal Oversættelser fra forskjellige fremmede Sprog, skjönt det fortrinlige Verd, man naturligviis har tillagt hine, har bevirket, at man hidtil kun lidet har agtet paa disse, og sammenligningsviis i saare ringe Grad draget Omhu for deres Offentliggjörelse.

Men disse Oversættelser, om end fra Materiens Side betragtede ofte af underordnet Interesse, ere i sproglig og literærhistorisk Henseende af stor Vigtighed. Man lærer nemlig af dem, hvorledes Nordmændene i Middelalderen opfattede de fremmede Sprogs Aand og Former i Forhold til Modersmaalets; hvorledes de vidste at hjælpe sig, naar det gjaldt om at udtrykke i dette Tanker og Sætninger, som ikke vare udsprungne umiddelbart af deres egen Bevidsthed, eller som de ikke havde hört udtalte i de hjemlige tilvante Toner, men som de skulde tilegne sig fra Udlændinger gjennem disses Tungemaal; hvorledes Nordmændene forstode af Modersmaalets indre Kraftfylde at skabe Udtryk svarende til det fremmede Sprogs, i Tilfælde hvor saadanne tilforn manglede; hvorledes de formaaede at gjengive med Troskab det fremmede Forbillede uden Brud paa Modersmaalets eiendommelige Væsen. Man vinder end videre af dem et Indblik i det oldnorske Sprogs Udvikling, forsaavidt denne er bleven paavirket af literær Forbindelse med Udlandet, af den almindelige europæiske Culturretning, og man lærer endelig af dem at kjende denne literære Forbindelses hele Udstrækning og dens Indflydelse paa den nationale Characteer, Smag og Videnskabelighed.

Det maa derhos overhovedet bemærkes, at det er en aldeles eensidig og vrang Forestilling, naar man med disse oldnorske Oversættelser forbinder som uadskilleligt Begrebet om et forvansket, skjödeslöst Sprog, tvungne Vendinger og affecterede Udtryk. Alle ere de naturligviis ikke lige heldige og lige smagfulde; men om den större Deel af dem tör man nok uden Betænkning sige, at Sproget i dem kun staaer lidet tilbage for, ja endog i mange Tilfælde fuldkommen kan maale sig med det i Literaturens bedste originale Verker, hvilket det endogsaa ikke sjælden overgaaer i Udtrykkenes Afvexling og Rigdom, — og at om nogen Affectation i Stilen findes, da er dette en Feil, der er overfört fra Originalen, og en ligefrem Fölge af Emnets Beskaffenhed samt Tidsalderens almindelige Tone i visse Gjenstandes Behandling. Oversættelserne findes jævnligen at være foranstaltede af Norges Konger og mægtigste Hövdinger, og det naturligviis for at læses og give Underholdning i Samfundslivets höieste Kredse, i hvilke den almindelige europæiske Dannelse mest var indtrængt; det maa saaledes ikke undre os at finde denne Dannelse i de her omtalte Literaturfrembringelser give sig tilkjende i et mere slebent og blomstrende Sprog, om end dette mangen Gang er mindre tiltrækkende for os end det haardere og mere afbrudte, men naive og kraftige, som findes i mange af de originale Verker, især de ældre. Hine ere Tidsalderens almindelige höiere Dannelses, disse den ægte Folkeaands Frembringelser; hver af de to Klasser maa betragtes fra sit særegne Synspunct for ikke at miskjendes. For den norske Sproggrandskning, Literaturhistorie og Culturhistorie maae altsaa disse Oversættelser være af overordentlig Vigtighed, og af den Grund alene fortjene de at fremdrages for Lyset, om end ikke andre Fortjenester skulde findes hos dem.

Dog ogsaa med Hensyn til Emnet fortjener denne Green af den oldnorske Literatur Opmærksomhed. Det er almindeligviis hentet fra Middelalderens Theologi og Romantik, Fag som nu ikke mere betragtes med fornem Ringeagt, men som i det seneste halve Aarhundrede have fundet ivrige Beundrere og flittige Granskere. Vist nok have Oversættelserne ikke Originalernes Verd, af hvilke de ofte kun give en svag Afglands; men i mange Tilfælde tjene de dog til at berigtige og fuldstændiggjöre dem i deres nuværende Tilstand; mangen Gang yde de Bistand til Originalens Fortolkning, i det de ligge selve Forfattelsestiden nær, og vise hvorledes man dengang har opfattet Meningen, medens man endnu var fortrolig med de Sæder, Skikke og Forhold, under hvilke den oprindelige Forfatter levede

og virkede[1]; endelig ere ikke sjælden Originalerne tabte, og Oversættelserne have da dobbelt Verd, i det de maae træde i hines Sted.

Det Anförte, haabe vi, vil vise, at denne Klasse af oldnorske Literaturfrembringelser vel fortjener en större Opmærksomhed, end hidtil er bleven den til Deel; og til at vække en saadan Opmærksomhed have vi önsket at bidrage vort ved Offentliggjörelsen af efterfölgende Samling af mindre romantiske Digtninger, oprindeligen behandlede i Form af Folkesange i det bretoniske Sprog, siden overförte som versifieerede Fortællinger i det gamle Nordfranske og fra dette igjen oversatte paa Oldnorsk i ubunden Stiil. Vi have troet at burde foretrække til en Begyndelse dette Arbeide for andre af samme Slags af flere Grunde: — 1) fordi det maa antages at være af höi Interesse ikke alene for den norske men ogsaa for den franske Literaturhistorie; — 2) fordi det er et af de omhyggeligst udarbeidede i sit Slags; — 3) fordi man er saa heldig at kunne for en stor Deel sammenligne det med dets Original; — 4) fordi det er et af dem, hvis Alder man kan bestemme og hvis Oprindelse man med Sikkerhed kan forfölge; — og endelig 5) fordi vi have det levnet i et samtidigt, udmærket godt Haandskrift, hvilket er det eneste hidtil bekjendte, hvis mulige Tab, för det blev udgivet, vilde være uerstatteligt. — I det vi haabe, at disse Grunde noksom ville tale til Forsvar for vort Valg, skulle vi for det förste omhandle Verkets Forhold til den franske Romantik i Middelalderen, dernæst yttre os om Oversættelsens Forhold til Originalen og endelig beskrive det benyttede Haandskrift samt gjöre Rede for vor Fremgangsmaade ved dets Udgivelse.

Fra det 11te Aarhundrede af, da det fra Latinen udsprungne romanske Sprog begyndte i Frankrige almindeligen at dyrkes og uddannes som Skriftsprog, deelte det sig som bekjendt i tvende Hovedgrene: det nordfranske (langue d'oil) og det sydfranske eller provençalske (langue d'oc). Et yndet Emne for begge blev snart den versifieerede eller rimede Fortælling, der undertiden valgte sin Gjenstand af den virkelige Historie, men langt oftere dog behandlede fabelagtige Sagn og saaledes frembragte en overmaade rig romantisk Literatur, der saa at sige fremvoxet med Riddervæsenet afspeilede dette baade fra dets lyse og dets mörke Side. Det var i den nordfranske Sproggreen at dette Slags Digtninger især trivedes, og Normandi var det Middelpunct hvorfra det spredte sig

1) Saaledes kan t. Ex. den franske Text af Ywenec t. 115 berigtiges ved den norske Oversættelse i Jonet S. 75. L. 37. s. Anm. til dette Sted.

baade over det övrige Nord-Frankrige og med Normannernes Indflydelse og Sprog tillige over andre Dele af Europa som England, Skotland og Nedre-Italien[1]. *Efterat England i 1066 var blevet erobret af den normanniske Hertug Vilhelm Bastard, var i Löbet af tvende Aarhundreder de anglonormanniske Kongers Hof at betragte som den nordfranske Digtekunsts og især Romantiks Hovedsæde, og denne, skjönt i sin Aand altid ægte fransk, modtog saaledes sin Udvikling og Afslibning ikke mindre i England end i Frankrige selv. Den anden Halvdeel af det 12te og hele det 13de Aarhundrede var den nordfranske Romantiks ypperste Blomstringstid, da dens Verker fandt Beundrere, Oversættere og Efterlignere næsten over hele Europa.*

Af den nordfranske Romantiks Verker gives der en talrig Klasse, som i det romanske Sprog benævnes Lais. *Meningerne have været deelte med Hensyn til hvad der egentlig ved denne Benævnelse skulde antydes, og hvad under samme rigtigst indbefattes. De nyeste Undersögelser angaaende denne Gjenstand have imidlertid, som os synes, tilfredsstillende hævet Usikkerheden, i det de have godtgjort, at ved* Lais *forstodes oprindelig: Folkedigtninger, indrettede til at synges under Ledsagning af Instrumentalmusik, — senere: kunstigere Bearbeidelser af saadanne Folkesange, hvad enten nu disse Bearbeidelser vare indrettede for Sang eller for blot at fremsiges, — og endelig, ved en Misbrug af Benævnelsen: rimede Kunstdigtninger i Almindelighed, ikke blot episke men ogsaa lyriske, uden Hensyn til deres Oprindelse. I sidste Tilfælde har altsaa Benævnelsen tabt alt egentlig Characteristisk*[2].

Benævnelsen er i sin Oprindelse keltisk. I det Kymriske har Llais *den almindelige Betydning: Stemme, Tone, Sang; i det Gæliske og Irske betegner* Laoidh (*ogsaa* Laoi, Laidh): *Vers, Digt*[3]. *Den keltiske Folkeklasse besad og besidder endnu i alle sine Forgreninger megen Sands for Poesi og Musik. Det var i Oldtiden ikke alene de kunstigere Bardesange, som vakte deres Beundring og banede sig Vei til deres Hjerter men ogsaa simplere Folkesange, udgangne saa at sige uden Forfatter umiddelbart fra Folkets Fölelser. Disse sidste Digtninger overlevede i Almindelighed de förste paa Folkets Læber og have, tildeels i mundtlig Tradition bevaret sig lige til vore*

[1]) Roquefort-Flaméricourt: de l'état de la poésie françoise dans les XIIe et XIIIe siècles (1815) p. 25, 39—46, 58.

[2]) F. Wolf: über die Lais. Heidelberg 1841. p. 1—12.

[3]) F. Wolf: über die Lais p. 8.

Tider[1], *og disse, der paa det nöieste vare bundne til visse Melodier, var det man betegnede med det ovenanförte Navn.*

Men som bekjendt dannede Kelter den ældre Grundbefolkning i de Lande, hvor Franker og Angelsaxer siden bleve herskende, og hvor det franske og det engelske Rige oprettedes. I England trængtes de for störste Delen til Side af det erobrende germanisk-tydske Folk, der beholdt sit eiendommelige Sprog, ligesom de fortrængte Kelter sit. I Frankrige derimod, hvor de allerede forud vare stærkt romaniserede, blandedes de efterhaanden sammen med Erobrerne til en större Masse med det ovenfor omtalte fra Latinen udgangne romanske Sprog, med Undtagelse af Indbyggerne i Bretagne (Britannia minor), *hvilke forstærkede ved keltiske Flygtninger fra det större Britannia vedligeholdt sit keltiske Sprog og sin keltiske Folkeeiendommelighed. At en Mængde keltiske Folkesagn saaledes maatte gaae i Arv til Franskmændene, var naturligt, og Naboskab og Omgang med de reen-keltiske Bretoner bidrog til at vedligeholde og opfriske dem. Da nu i Normandi, Bretagnes nærmeste Naboland, en fransk-romansk Literatur begyndte at udvikle sig, og denne i sin fortrinsviis poetiske Retning sögte et passende Stof, saa laa intet saadant nærmere end netop hine gamle keltiske Folkesagn. Dem bearbeidede nu de nordfranske Kunstdigtere paa forskjellig Maade, i det nogle behandlede Sagnene friere, blot anvendende Indholdet uden Hensyn til den ældre digteriske Behandling, — andre derimod toge selve de keltiske Folkesange for sig, saaledes som de endnu levede paa Bretonernes Læber som* Llais, *og omarbeidede dem, uden Hensyn paa deres rythmiske Form, til franske Kunstdigtninger efter den franske eller anglonormanniske Smags og det romanske Sprogs Fordringer. Disse sidste Bearbeidelser — thi frie Oversættelser tör man neppe kalde dem — var det egentlig man benævnte med det samme Navn, de i sin originale Form og sit hjemlige Sprog bare, og kaldte* Lais, *i det man derved tilkjendegav baade deres oprindelige Bestemmelse at foredrages i Sang ledsaget af Instrumental-Musik, og deres Herkomst fra Frankriges keltiske Beboere, fortrinsviis fra Bretonerne.*

En Samling af saadanne franske Lais *er det, som vi her have for os i oldnorsk Oversættelse. Da Verket aabnes med en Prolog, hvori den franske Digter tydeligen omtaler sit Arbeide som omfattende flere af ham i det franske Sprog overförte Folkesange* (Lais),

[1]) Th. H. de la Villemarqué: chants populaires de la Bretagne (1846), Introduction.

og den samme Prolog ogsaa findes i Spidsen for den norske Bearbeidelse, saa er det klart, at den norske Oversætters Original har dannet en afsluttet Samling, hvis forskjellige Stykker skrive sig fra een og samme franske Forfatter, eller i det mindste have gaaet under hans Navn. Den franske Samling er endnu i det mindste for en Deel til i meer eller mindre fuldstændige Haandskrifter, men den er ikke udgiven i sit fulde Omfang. En betydelig Deel af den er leveret af B. de Roquefort *i hans* Poésies de Marie de Franee (Paris 1820), T. 1., *og et Tillæg (nemlig* le lai del Désiré) *findes i* Lais inédits par Fr. Michel (Paris 1836). *Man har almindelig tillagt Digterinden* Marie de France *(Maria af Frankrige) Forfatterskabet. Denne Maria antages at have levet i Begyndelsen af det 13de Aarhundrede, at have været födt i Frankrige, men at have opholdt sig meget i England og at have været beskyttet i sin Forfattervirksomhed af engelske Stormænd. Man tillægger hende tvende Hovedverker, som endnu ere levnede, nemlig en Samling af versificerede Fabler tildeels efter Æsop, og den her omhandlede Samling af* Lais[1]. *At Fabel-Samlingen virkelig er af hende fremgaaer klart af den Epilog, som fölger samme, hvor det i Begyndelsen heder:* Au finement de eest escrit, k'en Romanz ai turné et dit, me numerai par remembraunee; Marie ai num, si sui de Fraunce: *„Ved Enden af dette Skrift, som jeg har overfört og digtet paa Fransk, vil jeg nævne mig for Erindrings Skyld; jeg har Navnet Marie, og er fra Frankrige“*[2]. *Sammesteds siges ogsaa, at hun har udfört dette Arbeide efter Tilskyndelse af en Greve Vilhelm* (le eunte Willaume), *hvilken man antager at have været Vilhelm med Tilnavn* Longue-épée *(Langsværd), Greve af Salisbury († 1226), en uægte Sön af den engelske Konge Henrik II. Mere usikkert forekommer os hendes Forfatterskab til Samlingen af* Lais. *Man udleder dette af Udtrykkene i Indledningen til* Lai de Gugemer (Guiamars lióð), *hvilken Indledning ei findes i den norske Oversættelse (s. Anm. S. 94—95); den lyder i sin Heelhed saaledes:* Volentiers devreit-hum oïr cose k'est bonne à retenir; ki de boine matère traite mult me peise se bien n'est faite. Oiez, segnurs, ke dit Marie ki en sun tens pas ne s'ublie: Celui deivent la gent loer, ki en bien fait de sei parler; mais quant oent en un païs, humme u femme de grant pris, cil ki de sun bien unt envie, suvent en dient vileinie; sun pris li volent abeisier; par eeo eumencent le

[1]) Roquefort: Poésies de Marie de France (1820) I. p. 1—23; I. L. Ideler: Geschichte der Altfranzösischen National-Literatur (1842) p. 185—189.

[2]) Roquefort II. p. 401.

mestier del' malveis chien, coart, félun, ki mort la gent par traisun nel' voil mie pur çeo laissier. Si jangleur u si losengier le me volent à mal turner çeo est lur dreit de mesparler, *d. e. „Man burde gjerne rille höre paa en Ting, som er god at erindre. Naar nogen behandler et godt Emne, gjör det mig meget ondt, naar det ikke er godt gjort. Hör Herrer! hvad Marie siger, som i sin Tid ikke glemmes: Den bör Folk rose, som for det Gode lader Folk tale om sig (som handler saaledes at han fortjener en god Omtale); men naar man hörer i et Land (tale om) en Mand eller Kvinde af stor Fortjeneste, saa tale de, som misunde deres Lykke, ofte ondt om dem; deres Ros ville de nedsætte; dermed begynde de en Id, som egner den onde, feige, lumske Hund, der bider Folk paa Nidingsviis, og aldeles ikke vil lade det fare. Hvis Spottere eller Smigrere ville vende mig dette til Onde, saa er det deres Ret at tale ilde om Folk"*[1]. *De Udtryk, hvori Marie her nævnes, forekomme os imidlertid mere at ligne et Citat hentet af Digterindens Arbeider, en Paaberaabelse af hendes Autoritet, end en ligefrem Yttring af hende selv som Digtets Forfatterske; og hvis denne vor Anskuelse skulde være rigtig, saa maa det anförte Sted snarere tale mod end for hendes Forfatterskab med Hensyn til Samlingen af* Lais[2]. *Men i hvorledes det end med Maries Forfatterskab kan forholde sig, saa maa dog efter al Sandsynlighed Verket være tilblevet i den tidligere Halvdeel af det 13de Aarhundrede. Thi at det ikke er ældre end dette Aarhundredes Begyndelse, antyder Sproget, og at det ikke er yngre end dets Midte, beviser den norske Oversættelse paa det uimodsigeligste, da den, som senere skal vises, maa være foretagen ved den nævnte Tid. Ogsaa synes det Bekjendtskab til det engelske Sprog, som den franske Forfatter lægger for Dagen, noksom at vise, at han har været fortrolig med England og rimeligviis en Anglo-Norman; og den Formodning, som af flere er fremsat, bliver saaledes heller ikke urimelig, at den Konge, hvem Verket i Prologen tilegnes, kunde være Henrik III af England, der regjerede fra 1216 til 1272*[3].

At Verker af den nordfranske eller anglonormanniske Literatur kunde finde Veien til Norge og blive oversatte i det norske Sprog, kan ikke vække nogen Forundring, naar man blot sætter sig en Smule

[1]) Roquefort I. p. 48.

[2]) *Hermed vilde med det samme den af Roquefort og Ideler yttrede Formodning, at Marie paa Grund af hendes Kjendskab til det bretoniske Sprog, skulde være födt i Nedre-Bretagne, tabe sit eneste Stöttepunkt.*

[3]) *Roquefort og Ideler paa de anf. Steder.*

ind i dette Riges videnskabelige og literære Forhold i Middelalderen. Norge modtog Christendommen og med den Deelagtigheden i den almindelige europæiske Cultur fra England[1]. *Denne Omstændighed knyttede allerede et mægtigt aandeligt Baand mellem begge Folk, som Handelsforbindelse og idelig politisk Beröring bidrog til at styrke. Det var den angelsaxiske Cultur og Videnskabelighed, som fra först af ved denne Forbindelse aabnede sig for Nordmændene. Den aflöstes imidlertid i England efter dette Riges Erobring ved den normanniske Hertug Vilhelm Bastard i 1066 af den nordfranske eller anglonormanniske. Vist nok maatte denne i Begyndelsen forekomme Nordmændene mere fremmed end hiin, da det nordfranske Sprog stod det oldnorske fjærnt, medens det angelsaxiske havde været det nærbeslægtet; men paa den anden Side vidste Nordmændene meget vel, at de England erobrende normanniske Herrer vare af deres eget Blod, noget disse ogsaa selv erkjendte. Den gamle baade aandelige og politiske Forbindelse mellem begge Riger fortsattes derfor fremdeles efter hiin store Omvæltning ligesom för; Forskjellen blev kun, at det nu var den anglonormanniske Cultur og Videnskabelighed, som gjennem det nordfranske Sprog tilflöd Norge fra England. Forskjelligartede Beröringer med det normanniserede Skotland og med selve Frankrige, ved hvis Höiskoler desuden flere Nordmænd studerede, gjorde disse end mere modtagelige for dens Indvirkning. Saaledes var det lige til langt ud i det 14de Aarhundrede, ligetil henimod den oldnorske Literaturs Hendöen i Norge, anglonormannisk Aandscultur og Videnskabelighed, der dannede det nærmeste Forbillede for den norske, for saavidt denne stræbte at tilegne sig et almindelig europæisk Præg. Det kan under saadanne Omstændigheder ikke forundre nogen, at Nordmændene i hiin Tidsalder kjendte den anglonormanniske Literaturs fornemste Frembringelser og önskede at udbrede dem blandt sig ved Oversættelser.*

Hvad nu nærværende oldnorske Oversættelsesverk i Særdeleshed angaaer, da er det ifölge Oversætterens Fortale (*S. 1*) *foretaget fra Fransk efter Foranstaltning af Kong Haakon* (hinn virðulegi Hákon konongr lét norrœna or völsku máli). *Om hvo denne Kong Haakon*

[1]) *Nordmændene, som i det Hele de nordiske Folkefærd, havde, vel at mærke, allerede i Hedendommen sin eiendommelige Cultur og Videnskabelighed, hvilken i visse Retninger vedblev ogsaa efter Christendommens Indförelse at udvikle sig selvstændigen. Her er kun Tale om den Tilvæxt til og Udvidelse af hiin Cultur, som den ved Christendommen knyttede nöiere Forbindelse med det övrige civiliserede Europa skjænkede dem.*

er, kan der neppe næres nogen Tvivl: det er Kong Haakon Haakonssön, der styrede Norge fra 1217 til 1263. Vist nok udmærkede sig ogsaa tvende andre norske Konger af samme Navn ved Iver for den norske Literatur og ved literær Virksomhed, nemlig hans Fader Haakon Sverressön (1202—1204) og hans Sönnesön Haakon Magnussön (1299—1319). Af disse oversatte nemlig den förstnævnte selv den berömte theologiske Roman om Barlaam og Josafat paa Norsk[1]*; og den sidstnævnte foranstaltede og havde selv en virksom Haand med i Forfattelsen af den gamle norske Bibelparafrase bekjendt under Navnet Stjorn*[2]*. Men ingen af disse Konger kunne være den, som Fortalen mener. Hvad nemlig den förste angaaer, da falder hans Levetid for tidlig, til at man vel kan antage den franske Samling af Lais, hvilken som för er sagt ikke synes at være tilbleven för i Begyndelsen af det 13de Aarhundrede, allerede da at have været bekjendt i Norge. Hvad den sidste angaaer, da er det tilværende Haandskrift af Oversættelsen aabenbare ældre end hans Dage, eftersom det maa henföres omtrent til Midten af det 13de Aarhundrede. Paa Kong Haakon Haakonssön derimod passe de nævnte Omstændigheder fortræffelig. Om ham vide vi derhos, at*

¹) *Herom giver Cod. membr. No. 5. fol. i det Stockh. Kgl. Bibls. Mscr.-Sml., indeholdende blandt mere Biskop Gudmunds Saga, en mærkelig Underretning. Det heder nemlig her Cap. 24:* „þat var i upphafi rikis herra Hakonar konungs Sverrissonar. en ei kunnu ver greina hvar Guðmundr byskup kom til hans. en þat er skrifat at herra konungrinn tok hann kiærliga. er þat ok liklig saugn firir þa sauk at Hakon konungr ungi hefir verit hinn mesti hölþingi ok hofsemdar maðr ok allt aa Island lifir hans verka þat er hann hefir snarat meðr einkannligum stil saugn Barlaam ok Josaphaat er voru aa daugum Damasi pafa ok sæls Jeronimi". *Jfr. Cod. Arn. Magn. No. 398. qv. Bl. 27.*

²) *Dette viser sig af selve Fortalen til* Stjorn *s. K.* Gíslason: Um frum-parta íslenzkrar túngu í fornöld *p. X—XIV, hvor* „virðulegr herra Hacon Noregs konungr hinn coronaði son Magnusar konungs" *nævnes som den der lod Bogen oversætte paa Norsk* (norræna), *i det han forsynede den med Tillæg af* historia scolastica, speculum historiale *og flere Verker* „eptir sialfs hans forsögn saman lesnum ok til lögðum". *Om den samme Konges Iver for Ridderromaners Oversættelse paa Norsk fra fremmede Sprog vidner Indledningen til Sagaen om Blaus og Viktor (No. 567. qv. i den Arnm. Sml. og No. 7. fol. i det Stockh. Kgl. Bibl. Mscr.-Sml.), hvor det heder:* Marga merkilega hluti heyrðum vér sagða af herra Hákoni Noregs konungi Magnussyni einkanliga at hann héllt mikit gaman at fögrum frásögnum ok at hann lét venda mörgum riddara sögum i norrænu or girzku eðr franzku (franzeisu).

han ved Siden af en levende Opmærksomhed for den oldnorske Literaturs originale Frembringelser tillige i höi Grad yndede den samtidige franske eller anglonormanniske Romantik og lod oversætte mange af dens berömteste Frembringelser, som Tristan og Ysold, Ivent, Elis og Rosamnada m. f. paa Norsk[1]. *Til at blive bekjendt med den franske Original til nærværende Verk, som til flere af samme Slags, savnede Kong Haakon ikke Anledning. I sin lange Regjeringstid stod han i jævnlig Berörelse med Ludvig IX af Frankrige, med Henrik III af England og Alexander II og III af Skotland, og norske Sendemænd besögte i Rigets og Kongens Anliggender deres Hoffer, ligesom Sendemænd fra dem igjen indfandt sig i Norge, og den bekjendte engelske Skribent, den lærde Mathæus Parisiensis var under Haakons Regjering to Gange her i Landet og stod i stor Yndest hos Kongen. Denne Konges Foranstaltning kunne vi saaledes med fuld Föie tilskrive det her omhandlede Oversættelsesverk. Hvo selve Oversætteren har været lader sig ei bestemme; maaskee var det den samme Broder Robert, der i andre lignende Arbeider fra Haakons Tid nævnes som Forfatter*[2].

Det norske Verk har i det gamle Haandskrift ingen Titeloverskrift, men benævnes i selve Fortalen: ljóðabók *(Sangbog), ligesom dens enkelte Stykker benævnes snart* ljóð, *snart* ljóðsöngar, *snart* strengleikar, *snart* strengleiksljóð, *snart* strengleikssögur, — *alt Benævnelser, som aabenbare skulle gjengive det franske* Lais. Ljóð *og* ljóðsöngr *betegner simpelt hen Sang, Kvad bestemt til at synges;* strengleikr, *der egentlig betyder Strengeleg, Strenge-Instrument, udtrykker skarpere det oprindelige Begreb af det franske* lai, *nemlig Digt bestemt for Sang under Ledsagning af Instrumental-Musik, og det samme gjör* strengleiksljóð *endnu tydeligere;* strengleikssaga *endelig henpeger paa Digtenes fortællende Form og er maaskee tillige brugt med Sidehensyn til den Skikkelse, de i den norske Oversættelse have antaget, i det nemlig der den versificerede Fortælling er*

1) *Tristans Saga i den Arn. magn. Saml. No. 543. qv. begynder med den Efterretning, at den i Aaret 1226 er skreven paa Norsk af Broder Robert efter Kong Haakons Befaling s. Nyrups Morskabslæsning S. 119—20. — I Slutningen af Ivents Saga (Cod. mbr. No. 6. qv. i det Stockh. Kgl. Bibl.) heder det:* „ok lykr her sogu herra Ivenz er Hakon konungr gamli let snua or franzeisu i norenu“. — *I Slutningen af Elis Saga (Cod. mbr. No. 4—7. fol. i den Delagardiske Mscr.-Sml. i Ups. Univ. Bibl.) heder det:* „Robert aboti sneri ok Hakon konungr son Hakonar konungs lét snua þessi norrœnu bok“.

2) *s. Not. o. f.*

gjengiven i Prosa og saaledes bleven til hvad Nordmændene almindelig benævnte S a g a. *Digtningernes oprindelige Bestemmelse at foredrages i Sang og med Musik er tydelig nok i dem selv angiven, og der er ogsaa henpeget til, at Musiken eller Melodien var noget meget væsentligt ved dem*[1]. *Dette maa imidlertid, saavidt skjönnes, blot gjælde dem i deres oprindelige Form som Folkesange, saadanne som de foredroges i det bretoniske Sprog; thi fra Bretagne angive de sig næsten alle udtrykkelig at være komne. Allerede i deres franske Bearbeidelse synes derimod deres Bestemmelse til at synges at være opgiven; men derfor er det ikke umuligt, at den oprindelige Melodi, der tilhörte hver enkelt, dog kunde være vedligeholdt i Erindringen og som et eget Musikstykke have ledsaget Fortællingen. I denne Henseende ere Udtrykkene i* Strandar ljóð *mærkelige*[2]. *Hvad den norske Oversættelse angaaer, der er i reen Prosa, da kan naturligviis ved den aldeles ikke tænkes paa noget Foredrag i Sang; men ganske umuligt er det dog ikke, at, dersom visse Musikstykker have været satte i Forbindelse med den franske Text, disse da ogsaa kunne være blevne forplantede til Norge med Fortællingerne selv, og have forhöiet disses Interesse ved at foredrages som derhen hörende Slaatter. Man kalde sig kun i Minde, hvorledes endnu visse Sagn ledsage flere af vore nationale Melodier uden dog at knytte sig til disse som deres Sangtext.*

Hvad Indholdet af denne Digtsamling angaaer, da ligner det overhovedet de övrige nordfranske romantiske Digtninger fra samme Tidsrum; den mest iöinefaldende Forskjel er den, at hine Digtninger ere af ringere Omfang, simplere i Anlæg og i sine Enkeltheder mindre udförte i det Brede, end de egentlige Romaner, — en naturlig Fölge af, at hine strængere fulgte de ældre Folkesange, hvis Characteer som saadanne udelukkede en vidt dreven Udförlighed eller en kunstig Indskydning af Episoder. Forresten maa man naturligviis ved Bedömmelsen af Aand og Tone i disse Digtninger i Almindelighed tage strængt Hensyn til den Tidsalder, som frembragte dem, og til den Nation og den Samfundsklasse de tilhörte. De udviklede sig, som allerede ovenfor yttret, med det franske Riddervæsen og bare ganske dettes Præg. En ofte affecteret Zirlighed i Udtrykket, en overdreven Sentimentalitet i Tonen, en vis Löshed i Sædeligheds-begrebet og deraf fölgende Dvælen ved letfærdige Skildringer, — dette er Pletter, som strax falde i Öinene. Paa den anden Side

[1]) *Jfr. S. 1, 14, 37, 67, 68, 89.*

[2]) *Jfr. S. 67—68.*

maa man beundre den livlige Indbildningskraft, den varme Fölelse for tapper Daad, for opoffrende Venskab og Kjærlighed, som udtaler sig i dem. Men disse baade Lyder og Dyder havde sin Rod i selve Riddervæsenet, i hvis eiendommelige Characteer de dannede fremspringende Træk.

Den norske Oversættelse, som saadan betragtet, er i det Hele taget, meget god. Sammenligner man den med Originalen, vil man finde den fri, undertiden forögende, endnu oftere forkortende, men, paa faa Undtagelser nær, hvor Oversætteren ikke tilfulde har forstaaet det franske Udtryk, eller hvor han er blevet vildledet ved Utydeligheder eller Feil i det ham foreliggende Haandskrift[1], — nöiagtig i at gjengive sin Originals Mening. Sproget er reent, Ord og Talemaader valgte med stor Omhu af dets eget Forraad. Originalens Zirlighed er heldig gjengiven og vel vedligeholdt. Aanden i det Hele, Sentimentaliteten naturligviis medregnet, er klart opfattet og mesterlig overfört. Hvad man kan dadle er at Oversætteren paa enkelte Steder röber en vis Tankelöshed eller i det mindste Uagtsomhed med Hensyn til Fortællingens Sammenhæng, muligen en Fölge af Hastværk[2]. Iövrigt sporer man i denne Oversættelse som i de allerfleste af samme Slags den i vore Tanker meget rigtige Maneer, at Oversætteren ikke har gjengivet Originalen Sætning for Sætning, men at han har gjennemlæst et större Stykke af den ad Gangen, og efterat have fuldkommen tilegnet sig dettes Indhold i Tankerne, nedskrevet det paa Norsk, saaledes som det i dette Sprog fremstillede sig for ham. Oversætteren har forudskikket sit Arbeide en egen Fortale og gjör ogsaa paa forskjellige Steder sine originale Bemærkninger. Disse, der ere foranledigede af Materien, fremsættes i et reent og flydende Sprog samt tyde hen paa en lærd Skoledannelse hos Forfatteren[3].

Det er forresten en Egenhed, som dog ikke tilhörer nærværende Arbeide alene, men er fælles for alle af samme Slags, at den norske Oversættelse er i ubunden Stiil, skjönt Originalen er versificeret. Aarsagen hertil ligger uden Tvivl i den store Forskjel baade med Hensyn til Form og Characteer, der endnu i det 13de Aarhun-

[1]) *Jfr. t. Ex. S. 4. L. 31, S. 39. L. 31, S. 44. L. 27, S. 69. L. 26, S. 78. L. 23. o. f. S.*

[2]) *Jfr. S. 34. L. 24, S. 40. L. 8, S. 47. L. 24, S. 62. L. 12. 19, S. 63. L. 29, S. 64. L. 35, S. 76. L. 17, S. 89. L. 25.*

[3]) *Jfr. Slutningen af* Equitans lióð *(S. 30) og forresten* Bisclarets lióð *(S. 35) o. fl. St.*

drede fandt Sted mellem den franske og den oldnorske Poesi. Hiin benyttede simple enderimede Vers og forresten et Sprog og en Udtryksmaade, som ganske faldt sammen med Prosaen; denne derimod bevægede sig i stivere Former, benyttede ikke Enderimet som noget charakteristisk, men derimod Bogstavrim og tildeels Stavelserim inde i Verslinien, medens Sproget i flere Henseender betydelig skjelnede sig fra det prosaiske baade i Udtryk og Vendinger. Desuden, om man ikke vil lægge Vegt paa Uligheden mellem begge Sprogs Versformer, saa var der en anden mere dybtliggende Uovereensstemmelse. Den franske Poesi var jævn og klar, men derhos saare vidtsvævende i sine Skildringer og bred i sine Samtaler; den oldnorske var afbrudt og ofte dunkel, men kort og kraftfuld, meer antydende end udmalende, oftest endog, i den simplere fortællende Form, beregnet paa at udfyldes og forklares ved Tillæg af den Foredragende i ubunden Stiil. Skulde nu de franske Digtninger have været overförte paa Oldnorsk under Iagttagelse af dettes eiendommelige poetiske Form og Tone, da er det aabenbart, at hele deres Eiendommelighed med det samme vilde være gangen tabt, og at i Oversættelsen Originalen ei mere vilde have været at gjenkjende[1]. *Den lettere enderimede Versform, der udmærkede de saakaldte* Rímur *eller* Kjæmpeviser, *og som fra det 14de Aarhundrede af fik stærkt Indpas baade i Norge og paa Island, efterat have, som det synes, allerede langt tidligere fortrængt de ældre nordiske Versformer i Danmark og Sverige, — var i det 13de Aarhundrede, da den oldnorske Literatur mest beskjæftigede sig med de her omhandlede Oversættelser, endnu kun saare lidet anvendt; og selv denne Versform bærer altformeget Folkepoesiens Præg til ret at kunne gjengive den franske Kunstpoesi. Naar nu hertil kommer, at i det Oldnorske Prosaen allerede dengang havde naaet en saadan Udvikling, som i faa samtidige Sprog, og i den fortællende Stiil især anvendtes med et Slags Mesterskab, — saa falder det let begribeligt, at de norske Oversættere foretrak den ubundne Stiil i sine Arbeider og gjengav de versificerede Fortællinger som* Sagaer.

Hvor mange enkelte Fortællinger nærværende Oversætters Arbeide har omfattet, lader sig paa Grund af det eneste bekjendte

[1]) *Lettere kunde man uden Tvivl tænke sig den oldnorske Poesi at have gjengivet de bretoniske Folkesange, som dannede de franske Digtningers Grundlag, naar man tænker sig hine overhovedet at have staaet i samme Forhold til disse, som den bretoniske Sang om Nattergalen* (Laustiks lióð) *til den franske Bearbeidelse af samme, s. p. 101—106.*

Haandskrifts Ufuldstændighed ikke afgjöre. De deels hele deels i Brudstykker bevarede ere fölgende: I. Guiamars lióð, *II.* Eskiu l,. *III.* Equitans l., *IV.* Bisclarets l., *V.* Laustiks l., *VI.* Desire l., *VII.* Tidorels l., *VIII.* Chetovel, *IX.* Douns l., *X.* Tveggia elskanda l., *XI.* Guruns l., *XII.* Miluns l., *XIII.* Geitarlauf, *XIV.* Strandar l., *XV.* Leikara l., *XVI.* Ianuals l., *XVII.* Ionets l., *XVIII.* Naboreis l., *XIX.* Ricar hinn gamli; *hvortil endnu komme de i Anhanget leverede Brudstykker af en Fortælling, hvis Titel ikke kjendes, og af* Grelents saga. *Imellem I og XIX synes ingen heel Fortælling at mangle, saaledes at vi for saavidt uden Tvivl have Rækken, hvad Titlerne angaaer, fuldstændig; men hvorvidt Samlingen efter XIX har indeholdt flere end de tvende, af hvilke Brudstykker ere leverede i Anhanget, lader sig med de til vor Raadighed staaende Hjælpemidler ikke bestemme. At den norske Oversættelse har omfattet den Samling af* Lais, *som den franske Fortale tilhörer, i dens Heelhed og gjengivet dens Indhold i Originalens Orden, er höist sandsynligt. Havde man altsaa Adgang til at kjende denne franske Samling, saa vilde man uden Tvivl af den kunne slutte sig til, hvad den norske Oversættelse i fuldstændig Tilstand har indeholdt. Men en saadan Samling er, saavidt vi have kunnet erfare, hidtil ikke udgiven; og vi have heller ikke fundet udförlig Beskrivelse over noget Haandskrift, der kunde antages at indeholde den franske Samling heel, skjönt dette maaskee kunde være Tilfældet med det Haandskrift i* Musæum Britannicum *(Bibl. Harleiana No. 978), hvori Fortalen findes, og efter hvilken denne er aftrykt hos Roquefort (I. p. 42). De af Roquefort udgivne* Lais *ere tagne af flere forskjellige Haandskrifter, og Ordenen, hvori de i hans Udgave forekomme, synes at være vilkaarlig. Der findes hos ham to, som savnes i den norske Oversættelse, nemlig:* Lai d'Elidue *(I. p. 399—484) og* Lai de l'Espine *(I. p. 542—581); men saa findes der igjen i den norske Oversættelse flere, som mangle hos Roquefort, nemlig: VI, VII, IX, XI, XIV, XV, XVIII, XIX, og af Anhanget den förste, som er uden Titel; af de her nævnte findes dog VI hos Michel. Det er saaledes kun en Deel af de i den norske Oversættelse forekommende Fortællinger, som vi have havt Anledning til at jævnföre med deres franske Originaler, og disse ere: I. med* Lai de Gugemer *(Roquef. I. p. 48—113), II. med* Lai del Freisne *(Roquef. I. p. 137—177), III. med* Lai d'Equitan *(Roquef. I. p. 114—137), IV. med* Lai du Bisclaveret *(Roquef. I. p. 178—201), V. med* Lai du Laustic *(Roquef. I. p. 314—327), VI. med* Lai del Désiré *(Michel p. 5—37), VIII. med* Lai du Chai-

tivel *(Roquef. I. p. 368—387), X. med* Lai des deus amanz *(Roquef. I. p. 252—271), XII. med* Lai de Milun *(Roquef. I. p. 328—367), XIII. med* Lai du Chevrefoil *(Roquef. I. p. 388—399), XVI. med* Lai de Lanval *(Roquef. I. p. 202—251), XVII. med* Lai d'Ywenec *(Roquef. I. p. 271—313), samt af Anhanget* Grelents saga *med* Lai de Graelent *(Roquef. I. p. 486—541)*[1]. *Af disse finder med Hensyn til V. desforuden den interessante Omstændighed Sted, at man endnu eier den gamle bretoniske Folkesang, der har dannet Grundlaget for den franske Digtning*[2]; *og altsaa har Anledning til ved Sammenligning at gjöre sig en klar Forestilling om, hvorledes den anglonormanniske Kunstdigter har behandlet sine af Folkepoesien laante Emner. Hvad nu de Stykker angaaer, som ikke vides udgivne, da have vi al Anledning til at troe, at Originalerne til flere af dem, om ikke til Alle, ved nærmere Undersögelse maae findes i Haandskrifter i franske og engelske Bibliotheker. Saaledes nævner Michel i Indledningen til sin* Tristan *(p. LXIV) en* Lai de Nabaret, *som efter Titelen at dömme synes at svare til den norske Oversættelses* Naboreis ljóð[3]. *Den norske Oversættelse vil, som vi haabe, give en nyttig Veiledning i fremtidige Undersögelser med Hensyn til Omfang og Indhold af den franske Samling af* Lais, *som man, med Ret eller Uret, har tillagt Marie de France.*

Det Haandskrift af nærværende Verk, hvilket ved Udgaven er benyttet, er som allerede ovenfor yttret det eneste hidtil bekjendte. Det findes i det Upsalske Universitets-Bibliothek i dettes Delagardiske Manuscript-Samling i Codex Membr. No. 4—7 fol. Bogen i sin Heelhed bestaaer af 42 Pergamentblade, hvert 12 Tom. langt og 9 Tom. bredt, alle beskrevne i to Spalter. Den indeholder egentlig Levninger af tvende forskjellige Codices, hvilke ved Indbinding ere forenede, og det maaskee ikke för end i 15de eller 16de Aarhundrede.

[1]) *At Fortællingen om* Grelent *ligesaavel som den meget lignende om* Ianual *eller* Lanval *findes i den norske Oversættelse, beviser at Roquefort har Ret, naar han henförer begge til een og samme Digtsamling og Forfatter, hvorfor han med Uret er bleven dadlet af flere f. Ex. af Wolf* (über die Lais p. 238).

[2]) Th. H. de la Villemarqué, Chants populaires de la Bretagne I. p. 247—253.

[3]) *Der gives et tydsk Digt med Titelen* Titurel, *men som dog, hvad Indholdet angaaer, ikke vedkommer Strengleiken VII af dette Navn, og den* Lai de Guirun, *som Wolf omtaler* (über die Lais p. 236), *synes heller ikke at staae i nogen Forbindelse med Strengleiken XI.*

Af den förste Codex er nu blot de to sidste Blade levnede, indeholdende Slutningen af en Olaf Tryggvessöns Saga efter Odd Munk; i flere Henseender afvigende fra den i Fornmanna sögur X. *udgivne. Brudstykket begynder i Beskrivelsen af Svolder-Slaget med de Ord:* En Olafs konongs menn flyðu þa allir upp a Orminn langa af oðrum skipunum ser til vigis *o. s. v., og ender paa andet Blad, förste Side, 2den Spalte saaledes:* Her lykr nu sogu Olafs konongs er at retto ma kallazt postoli Norðmanna. þessa sogu ritaði ok setti Oddr munkr til dyrðar þessom hinom agæta konongi ok til minnis þæim monnom er siðar ero ok til froðlæiks þæim monnum er vita vilia slik stormærki. þo at æigi se sagan samansett með mikilli malsnilld. *Fragmentet er skrevet snarere för end efter Midten af det 13de Aarhundrede med en overmaade smuk Haand samt med ypperlig norsk Retskrivning. Paa sidste Side, der af Afskriveren er ladet blank, findes en Paategning fra circa 1300:* herra Snara Aslaksson a mik *(Hr. Snara Aslakssön eier mig), hvoraf man altsaa seer, at Haandskriftet af Olafs Saga den Gang har været i hiin bekjendte norske Ridders Besiddelse. Paa samme blanke Side findes en Tegning med Blæk, der rimeligviis skal forestille Kong Olaf, med en Overskrift:* Olafs dyrd, *der synes at være fra 15de eller 16de Aarhundrede.*

Den anden Deel af Bogen, der ligeledes udgjör en Codex for sig, indeholder fölgende: a) Dialog mellem tvende Elskende, Pamphilus og Galathea; efter Bl. 5 indfalder en Lacune paa 3 Blade, hvorved Slutningen af denne Dialog er gaaen tabt ligesom Begyndelsen til — b) Dialog mellem Mod og Feighed (hugrekki ok æðra), *hvoraf kun de sidste 13 Linier ere tilbage; — c)* Elis saga, *der begynder Bl. 6 S. 1 Sp. 1; efter Bl. 10 falder en Lacune paa 2 Blade; Sagaen slutter Bl. 17 S. 2 Sp. 1; — d)* Strengleikar *eller* Ljóðabók, *der begynder Bl. 17. S. 2 Sp. 1 Lin. 6 og ender med Bl. 43 hvilket er det sidste i Bogen*[1].

Stykkerne a, b og c ere skrevne med een og samme Haand, en smuk og fast Haand fra Midten af det 13de Aarhundrede og med en consequent og god norsk Retskrivning.

Stykket d, hvilket er det som her nærmest vedkommer os, er skrevet med to, baade fra den foregaaende og indbyrdes forskjellige

[1]) *Da dette Stykke (d) begynder ikke alene paa samme Side men endog i samme Spalte som det næstforegaaende (c) slutter, saa seer man, at skjönt Haanden er forskjellig, Stykkerne dog ligefra Afskrifternes Tilblivelse have hört til een og samme Codex.*

Hænder, af hvilke den förste gaaer fra Begyndelsen af Stykket indtil Slutningen af Bl. 29, og den anden begynder med et nyt Læg överst Bl. 30 (nærværende Udgave S. 40 L. 18 med de Ord: at eigi þarf) *og vedvarer til Bogens Ende, samt gjenfindes i de Brudstykker i den Arna-magnæanske Samling i Kjöbenhavn, hvilke i nærværende Udgave ere leverede som Anhang. Da den förste Haand slutter og den anden begynder midt i en Sætning, kan man med Bestemthed antage dem for samtidige, hvad ogsaa Bogstavrækkenes Characteer viser. De ere begge faste og smukke, omtrent fra Midten af det 13de Aarhundrede, og bære paafaldende Lighed med Skriften i enkelte Breve fra Kong Haakon Haakonssöns Tid. Ved Begyndelsen af de fleste Fortællinger findes Titel-Overskrifter med rödt, alle skrevne med den anden Haand. Initial-Bogstaverne, der maaskee ogsaa ere fra den anden Haand, ere tegnede med röd og blaa Farve. Om Skriftens Udseende giver forresten det Udgaven vedföiede Facsimil et godt Begreb; I er Pröve af den förste Haand (jfr. Texten i Udg. S. 17 L. 1 og 31), II af den anden (jfr. S. 47 L. 27 og S. 48 L. 25). Det er ingenlunde usandsynligt, at vi i Haandskriftet have for os den förste Reenskrift af Forfatterens Concept, hvilken Reenskrivning da er bleven besörget ved tvende Afskrivere. I ethvert Fald er det af Haandskriftets Beskaffenhed klart, at det ikke er Gjenpart af noget meget ældre med utydelige eller udslettede Steder. Feilene, som forekomme, ere ikke andre end saadanne, som let kunne forklares, endog om man antog Haandskriftet for at være umiddelbart efter Forfatterens eget Dictamen eller endog af hans egen Haand. Retskrivningen er for begge Hænders Vedkommende reen norsk, dog med en liden Forskjel mellem dem indbyrdes. Saaledes bruger I (förste Haand) ofte* æ *for* e, *II (anden Haand) adskiller for det meste rigtig disse Vokaler; I skriver Omlydsformen af* au: œy, *II anvender derimod det strengt taget rigtigere* ey. *Egenheder hvori begge stöde sammen ere: nöiagtig Adskillelse af* æ *og* œ, *og en Forvexling i saa Henseende forekommer, saavidt erindres, kun paa eet Sted hvor* œ *er brugt for* æ, *nemlig i Ordet* lanndamœre, *Side 67, dog findes her strax nedenfor den rigtigere Form* lanndamære. Ö-*Omlyden af* a *paa Grund af et paafölgende* u, *lades deels ubetegnet, deels gjengives den ved* o, *sjelden ved* au. *Træder ö-Lyden istedenfor eller vexler med en anden Lyd, skrives den i Almindelighed* œ: sœfr, *S. 46 L. 21* = sefr, gœre *S. 47 L. 36* = gere, kœm *S. 87 L. 34* = kem, mœrna *S. 77 L. 15* = morna; *ligeledes naar den skriver sig fra et* a, *som gjenfindes i et andet beslægtet*

Sprog (og i dette Tilfælde vexler den undertiden ogsaa med e *i Oldn.) f. Ex.* glœggr, *got.* glaggvus, œngr, *got.* aggvus; *saaledes skrives endog i een og samme Linie* nœkkuiðr *og* nokkuiðr *S. 31 L. 33, got.* naqvaþs. *Den reflexive Form af Verberne udtrykkes deels ved* zc *deels ved* zt, *undertiden* zk *eller* sk, *af og til ogsaa ved* s, *som:* bums *S. 38 L. 22,* fals *S. 66 L. 4,* dvels *S. 84 L. 36,* gærðes *S. 39 L. 7,* snys *S. 39 L. 35.*

Hvad den Delagardiske Codex i det Hele angaaer, da har den nærmest för den kom i Grev Magn. Gabr. de la Gardies Hænder, af hvem den skjænkedes til Upsalas Universitets-Bibliothek, tilhört den bekjendte S t e p h a n i u s *eller dennes Bogsamling. Paa et Papirsblad foran i Bogen er med hans smukke Haand skrevet en Indholdsliste paa Latin. Paa det sidst beskrevne Pergamentsblad staaer nederst til Höire:* „L. Samuelides Arctander, 1624, m. nbr. Herness in Nordlandia". *Sidst i Codex er et blankt Pergamentsblad, som tydelig viser sig at være det yderste af det sidste Læg i Bogen, og er sammenhængende med det senest beskrevne, saaledes at de tilsammen have dannet det förste og sidste Blad i Læget. Da nu hvert Læg i denne Codex synes i Almindelighed at have indeholdt 8 Blade, saa skulde her 6 mangle, og Verket i dem være sluttet. Paa det sidste blanke Blads förste Side staaer tvende Gange skrevet med en Haand fra 16de Aarhundrede* „Tolla Benckestock", *og paa den anden Side findes nogle halv udslettede, som det synes, i 16de eller Begyndelsen af 17de Aarhundrede med en slet Haand skrevne Ord, nemlig:* „gammel Norsk Krönicke paa Gammel Norsk", *og nedenfor noget næsten ganske udslettet, hvoraf dog kan læses:* „. . . heller Gilleskaal i Nordland", *og Underskrift:* „Samuelides Arctander". *Bogen har altsaa ved Begyndelsen af det 17de Aarhundrede været i Nordlandene i Norge. Bogen er nu indbunden i hvidt Pergament.*

Vi have allerede berört, at den Delagardiske Codex i denne Udgave ved Slutningen er bleven, dog desværre kun for en ringe Deel, suppleret ved nogle Brudstykker af samme, der findes i den Arnamagnæanske Samling i Universitets-Bibliotheket i Kjöbenhavn. Disse Brudstykker findes under No. 666 b. qv. og udgjöre större og mindre Levninger af 4 Membranblade, skrevne med samme Haand som den senere Deel af Strengleikerne i den Delagardiske Codex, og aabenbare oprindelig tilhörende dennes nu ufuldstændige sidste Læg. De ere ifölge en Annotation af Arne Magnussön fundne inden i en gammel Biskopshue paa Island. Da nu Haandskriftet er norsk og af de anförte Paategninger sees at have været i det nordlige Norge

i det 16de og 17de Aarhundrede, samt ikke bærer Spor af nogensinde at have været paa Island, saa maa man antage, at det i Norge, rimeligviis i Catholicismens allersidste Tider, af uskjönsomme Ihændehavere er blevet lemlæstet for at benytte Pergamentet, en beklagelig Fremgangsmaade, der har ödelagt saa mange ypperlige indenlandske Membran-Codices fra Middelalderen, hvis ubetydelige Stumper og Stykker, der nu med Möie sammensamles, vidne om hvad literært Tab vi ved saadanne Yttringer af Raahed og Vankundighed have lidt.

Vi skylde til Slutning at gjöre Rede for vor Fremgangsmaade ved nærværende Udgave. I denne Henseende maa vi först og fremst bemærke, at vi have fulgt Membran-Haandskriftet paa det nöiagtigste med streng Iagttagelse af dets Retskrivning, og uden at tillade os nogen Forandring i Texten, undtagen hvor en Feilskrivning var aabenbar, og da stedse med Anförelse af den oprindelige Læsemaade nedenunder Siden. Hvor vi fandt os overbeviste om at et Ord var udeglemt, have vi for Kortheds Skyld tilföiet det i Texten, men mellem ( ), saaledes at Tilsætningen let falder i Öinene. Indholdet af de Brudstykker af Codex, som findes i Kjöbenhavn, have vi tilföiet som et Anhang, da det havde sine Vanskeligheder at lade det löbe sammen med den övrige Text. Denne er trykt efter en ved undertegnede Unger tagen Afskrift af den Delagardiske Membran-Codex, hvilken Afskrift til yderligere Sikkerhed af begge Udgivere i Forening var collationeret med Originalen; efter denne blev ligeledes een Correctur læst af begge Udgivere i Forening. De i Anhanget leverede Brudstykker bleve afskrevne i Kjöbenhavn og siden sammesteds af undertegnede Unger nöie collationerede med Originalen. Vi ere os saaledes bevidste ingen Umage at have sparet for at levere Texten nöiagtig og correct. Hovedtitelen Strengleikar *have vi, da ingen saadan fandtes i Codex, tilföiet, idet vi have benyttet en i selve Texten ofte forekommende Benævnelse. Titlerne til de enkelte Stykker mangle i Codex ved flere og ere ved andre feilagtig tilsatte eller slet redigerede; vi have i denne Henseende tilladt os nogle smaa Forandringer, hvilke dog altid nedenunder ere bemærkede. Hvad Anmærkningerne angaaer, da have vi i dem stræbt at forklare de vanskeligste Steder af Texten tildeels ved at jævnföre dem med den franske Original. Vi kunne maaskee synes i disse Jævnförelser undertiden at have været noget vidtlöftige; men vi antage, at Sagen, i det mindste for nogle Læsere, havde saa stor Interesse, at vor Möie i den Henseende ei vilde være spildt. I vore Oversættelser og Fortolkninger*

af de anförte Stykker af den franske Text have vi gjort os al mulig Flid for at udfinde det Rette; der hvor det maaskee ikke skulde have lykkets os haabe vi Overbærenhed paa Grund af de utilstrækkelige Hjælpemidler. Vi maa herved bemærke, at vi ikke altid have kunnet fölge Roqueforts smukke og smagfulde nyfranske Oversættelse, deels fordi denne var meget for fri til vort Brug, og deels fordi vi fandt den ikke allesteds at gjengive Originalens Mening nöiagtigen. At vi i Anmærkningerne have optaget Sangen om Nattergalen (Laustiks lióð) *i fuld Udstrækning baade i ordret Oversættelse efter dens oprindelige bretoniske Form og i den oldfranske Text, haabe vi vil finde Læserens Bifald, ligesom og, at vi have i kortfattet Fremstilling meddeelt Indholdet af de Digtninger, som i den oldnorske Oversættelse vare os levnede i mangelfuld Tilstand, og som kunde fuldstændiggiöres efter den franske Original. I det tilföiede Ordregister ere ikkun Ord og Talemaader optagne, der ikke forekomme i de her forhen udgivne oldnorske Skrifter.*

Vi ende dette vort lille Arbeide, i det vi aflægge vor Tak til de Mænd, som ved sin beredvillige Understöttelse have sat os istand til at udföre det. Vi nævne först og fremst Hr. Professor Dr. J. H. Schröder, Bibliothekar ved Upsalas Universitets-Bibliothek, der ledet af sand Iver for Videnskaben med en Liberalitet og Velvillie, som vi ikke noksom kunne paaskjönne, betroede os den Delagardiske Codex udlaant til Afbenyttelse i Christiania. Vi nævne ogsaa Hr. Thordsen, Bibliothekar ved Universitets-Bibliotheket i Kjöbenhavn, der har viist os den Godhed at besörge Afskrift af de i den Arnamagnæanske Samling bevarede Brudstykker. Nordmændene have hidtil ikkun med stort Besvær selv kunnet arbeide for sin Oldliteraturs Udbredelse. Saagodt som hver Levning af den er vandret til fremmede Lande, hvor vi med stor Opoffrelse baade af Tid og Bekostning have maattet söge den, hvis vi selv vilde have en Haand med i dens Udgivelse og ikke nöies med at skylde Udlændingers Iver og Virksomhed Takken for Alt hvad der i den Retning gjöres. Den Liberalitet og Tjenstvillighed, som ved nærværende Leilighed er os viist fra Upsalas Universitets-Bibliotheks Side, og som ligeledes samtidigen er viist os af det Kongelige Bibliotheks Bestyrer i Stockholm, der ved lignende Udlaan har sat Undertegnede i Stand til at lægge Haand paa et nyt Arbeide af samme Beskaffenhed som dette, — denne Velvillie, hvilken vi ikke betænke os paa at betragte som en Yttring af hele det svenske Broderfolks venskabelige Fölelser, har aabnet for os lysere Udsigter i Fremtiden. De svenske

Bibliotheker indeholde mange kostelige Levninger af den oldnorske Literatur, og i det der gives os Adgang til at erholde disse udlaante til Norge, skjænkes os Forvisning om, at vi ogsaa i Hjemmet kunne arbeide for hiint Maal og dertil anvende Kræfter, som hidtil have maattet ligge ubenyttede. Vilde Danmark i Tiden ved lignende Anledning vise os samme Velvillie — og hvorfor skulde vi ikke vente dette? — da skulde vor Virksomhed end mere kunne udvikle sig og som vi haabe bære forholdsviis rigere Frugter. At der i Norge, endog i en videre Kreds og især blandt den yngre Slægt ikke fattes Interesse for en saadan Virksomhed eller Villie til at understötte den, det viser blandt mere den Forening, som i dette Aar har dannet sig for at befordre Udgivelsen af oldnorske Skrifter. Man bör altid have for Öie, at der er nok at gjöre for alle Nordens Folk til Opklaring af deres Fortid; ordnes deres Virksomhed i denne Retning paa en fornuftig Maade, skal aldrig det ene gaae det andet i Veien.

Christiania i December 1849.

R. Keyser. C. R. Unger.

Indhold.

STRENGLEIKAR.

Forroda[1].

Athæve þæirra er i fyrnskunni varo likaðe oss at forvitna oc rannzaka. þui at þæir varo listugir i velom sinom glœgsynir i skynsemdom hygnir i raðagærðom vaskir i vapnom hœverskir i hirðsiðum millder i giofum oc (at) allzskonar drængscap hinir frægiazsto. Oc fyrir þui at i fyrnskunni gerðuzc marger undarleger lutir oc ohœyrðir atburðir a varom dogum. þa syndizc oss at frœða verande oc viðrkomande þæim sogum er margfroðer menn gærðo um athæve þæirra sem i fyrnskunni varo oc a bokom leto rita til ævenlægrar aminningar til skæmtanar oc margfrœðes viðrkomande þioða. at huerr bœte oc birte sitt lif af kunnasto liðenna luta. oc at æigi lœynizsk þat at hinum siðarstom dogum er gærðezk[2] i andværðom. sva oc at huerr ihugi með allre kunnasto oc koste með ollu afle freme oc fullgere með ollum fongum at bua oc bœta sialvan sec til rikis guðs með somasamlegum siðum oc goðom athævom oc hælgom lifsænda. þui at daðer oc drængskaper oc allzkonar goðlæikr er skryddi oc pryddi lif þæirra er guði likaðo. oc þæirra er i þæssa hæims atgærðom frægðost oc vinsælldozt i fyrnskonne. huerfr þess giorsamlegre sem hæims þæssa dagar mæirr fram liða.

En bok þessor er hinn virðulege Hacon konongr let norrœna or volsko male ma hæita lioða bok. þui at af þæim sogum er þæssor[3] bok birtir gærðo skolld i syðra Brætlande er liggr i Frannz lioðsonga. þa er gærazc i horpum gigiom simphanom organom timpanom sallterium oc corom oc allzkonar oðrum strænglæikum er menn gera ser oc oðrum til skemtanar þæssa lifs. oc lykr her forrœðo þæssare. oc þesso nest er upphaf sanganna.

---

[1]) *Overskriften mangler i Codex.* [2]) *rettet for* gærðozk [3]) *r. f.* þæssir

Ollum þæim er guð hævir let vizsku oc kunnasto oc snilld at birta. þa samer æigi at fela ne lœyna lan guðs i ser. hælldr fellr þæim at syna oðrom með goðvilia þat sem guði likaðe þæim at lia. þa bera þæir sem hinn villdaste viðr lauf oc blóm. oc sem goðlæikr þæirra frægizst i annars umbotum. þa fullgærezt allden þæirra oc nærer aðra. þa var siðr hygginna oc hœverskra manna i fyrnskonne. at þæir mællto frœðe sin sua sem segi með myrkom orðom oc diupom skilnengom saker þæirra sem ukomner varo. at þæir skylldo lysa með liosom umrœðom þat sem hinir fyrro hofðo mællt. oc rannzaka af sinu viti þat sem til skyringar horfðe oc rettrar skilnengar af þæim kænnengom er philosophi forner spekingar hofðu gort. Siðan sem alldren læið framm oc æve mannanna þa vox list oc athygli oc smasmygli mannkynsens með margskonar hætte. sva at i ollom londum gærðuze hinir margfroðasto menn mælande sinna landa tungum. En þæir sem lif sitt vilia lytalaust varðvæita. þa samer iamnan nokot þat at ihuga oc iðna er þa gære sialfa vinsæla oc af kunnasto sinne mege aðra frœða. Oc fyrir þui ihugaða ec at gæra nokora goða sogu oc or volsku i bokmal snua. at þat mætte flæsta hugga er flæstir mego skilia. En lioð þau er ec hævi hœyrt er gor varo i syðra Brætlande af þæim kynlegom atburðom er i þui lande gærðuze. þa likaðe mer at snua oc oðrum segia. þui at ec hafða mioc morg hœyrt þau er ec vil at visu fram telia. oc engom glœyma af þui er ec ma minni minu a koma. æinum kurtæisum konongi er guð leðe yvir oss vizku oc valld. gævo oc gnott margfallegs hins frægiazta goðlæiks. þui ihuga ec oftsamlega at samna lioðen oll oc i æina bok at fœra þer herra minn hinn hœverske konongr. ef þer lika þa er mer fagnaðr at starf mitt þækkez oc hugnar sua hygnum hofðingia oc hans hirðar kurtæisom klærkom oc hœværskom hirðmonnom.

I.

Guiamars lioð[1].

1. Sogur þær er ec væit sannar oc Brættar hava lioðsonga af gort vil ec segia yðr sem ec ma með fæstom orðum. En sua sem ritningar hava synt mer vil ec sægia yðr atburði þa sem gerðuzt a hinu syðra Bretlande i fyrnskunni. Um þa daga reð þui riki Odels konongr stundom i friði oftsamlega i úro oc i ufriði. þessom konongc þionaðe með villd oc goðvilia æinn rikr lændr maðr er allre reð æinn Leunsborg. oc var hann kallaðr Dridias at nafne. þessc var æin-

[1] *Overskr. mgl. i Cod.*

kennelegr vinr oc hinn kærasle herra sinom konongenom. hann var hinn vaskaste riddare i vapnom. oc atte hann með sinni æiginni þusu tvau bornn sun oc dottor. Vngen het dotter hans. en sun hans Guiemar. I ollum þæim konongdome var engi maðr honum iamfriðr. moðer hans unni honum yvir alla livande. oc i allum lutom likaðe hann vel fæðr sinom. þægar sem hann var hæiman fœrr þa sænde hann faðer hans hæiman til konongs hirðar at þiona kononge. En suæinnen var vitr oc vaskr þokkaðezt oc vinsælldezt allu konongs hirðliði. Siðan sem honum vox vit oc vasklæikr. þa bio konongrenn hann rikulega ollum riddara hærklæðom sua tigurlega sem hann villdi sialfr œskia.

2. Gviamar sem hann var riddare. þa dualdezt hann þar mioc længe. Siðan skildizk hann við konong oc allt hirðlið hans i vinsælld oc vinatto. oc stæfnde hann þaðan i Flandr at rœyna rœysti oc riddaraskap sinn. þui at um þa daga var þar iafnan ufriðr oc bardagar. En huerge i Lorenge ne i Burgunnie. oc æigi i Angeo ne i Gaskunnia fanzk engi honum iamvaskr i vapnaskifti. En þat var undarlegst i hans natturo at hann hafnaðe vandlega konom at unna. þui at engi var sua frið ne agæt fru ne frið mær at hann villdi sinni ast til snua. En engi myndi honnm syniazc ef hann villdi til mæla. Margar birtu honum bærlega vilia sinn. en hann lezk æcki vita huat er þær villdu. þuiat hugr hans horfðe sua vandlega fra þæim at engi þæirra gat þat fundit at hann myndi kono vilia hava.

3. Sem hann var i bloma oc hæzstom tima œsko sinnar. þa for hann hæim at sia foðor sinn oc herra. moðor oc systur. er lengi hofðu langat til hans hæimkuamo oc fundar. oc dualdeze hann þa hæima með þæim vel sua manað fullan. þui nest likaðe honom at fara a dyra væiðar. oc stefndi hann þa til sin um kuelldit riddarom sinom oc væiðemonnum. En um morgonen for hann i morkena. þui at þeskonar skemtan likaðe honom æinkar vel oc fundu þæir þegar æinn mikinn hiort oc varo þa hundarner lœystir og fylgðo þa væiðemenn hirtinom. En sa hinn ungi maðr ræið tomlega æftir oc æinn suæina hans oc fœrðe honom boga hans oc sporrakka dyra oc villisvina. En hann villdi giarna skiota ef nokot dyr kœme i skotmál fyrr en hann fœre þaðan. þa læit hann æigi fiarre ser i æinum þykkom runn hiartkollo æina oc kalf hennar hia hænni. en var oll sniohuit oc hafði æina kuisl hiartarhorns i miðio ænni. oc liop hon þægar or runnenom er hon hœyrði gauð sporrakkanna. En hann bændi boga sinn oc skaut at hænni oc laust hana framan i briostet. en hon fell þægar til iarðar. en brodrenn þægar aftr snærize oc laust Gviamar

i gægnom læret oc nam staðar fastr i hæstinom. oc varð[1] þa af stiga hæstinom oe fell hann þar a grasvollenn hia kollonne. En kollan er þar la sár virkti sar sitt oe kærði angr sinn. En þui nest mællte hon með þessom hætte. Harmr er mer at ee em nu drepen. en þu gaurr er mec særðe. þæsse skulo vera þin orlog. alldre scalltu fa lækneng huarke af grosom ne grasa rotom. ækki sculo tia læknar ne hæilsu-drykkir at bœta þer. oc alldri scalltu hæill verða af þesso sare. er nu hævir þu i þinu lærę. til þess er su grœðir þee er saker þinnar astar scal bera oc þola sua miklar pinsler hugsotta oe harma at alldri fyrr bar kuenmaðr þuilika. oc þu þuilik fyrir saker hennar. sua at aller þæir er ælscat hava oc framlæiðes sculo konor ælsca mann undra oe kynlegt þykkia með hueriom hætte er þit mattoð sua mykinn astar harm bera. Skrið brott sem skiotast oe lat mec hava frið fyrir þer. þesse orlog skulo sannast þer.

4. Gviamar var skæindr oe þotte honom kynlegt þat sem dyret hafðe sagt honum oe ihugaðe hann þa i huært land hann skylldi fara til lækningar at lata grœða sar sitt. þui at honum likar æigi sua hunum at dœyia. Hann væit at sonnu oc hugr sægir honum at alldregi likaðe honum kuenna aster. oc alldregi sa hann þa er hanom være fyst a. ne þa er hann vissi at sar kynni at grœða. Oc kallaðe hann þa suæin sinn oe mællti. Vinr kuað hann lœyp sem skiotast hæsti þinum oc stæfn hingat fælagom minom. þui at ec vil tala við þa. Oc þa for svæinnen fra honum. en hann dualdesk æftir oe angraðe hann miok saret. Scar hann þa skyrtu sina oc batt um saret sem hann kunni. þui nest stæig hann a hæst sinn oc stæfndi þaðan a brott oc skundaðe at firrazt felaga sina. þui at hann villdi at engi þæirra vissi huært hann snerizt. oc for hann þa af vegenom um þuæran skogenn. oe fann hann þa gatu grasvaxna. oc minkaðe þa skogenn. oe þui nest kom hann a sletta vollu oc kom hann at fialle myklo. oe undir fialleno rann á oc fylgðe hann anne til þess er kom til siovar. oc var þar hafnar vagr oe i hofnenne sa hann æitt skip. oc geee hann a þat skip oe ræiste treet. En þat skip var kynlegom haglæik gort. þui at uttan borz oe innan matte ængi sia samfælling borðanna ne nægling naglanna nema sua var til synis sem æinn viðr være allt. oe komsk hann þa með myklo angre sarsins a seipet. oe hugði hann at menn være a skipino þæir er gætte skipsens. oc sa hann ængan mann þann er þar væri a. oc sa hann a miðiu skipi rækkio gorva með myklom haglæik. Forfialar varo gorvar með Salomons haglæik. gullgorvar með hinum fægrstu skurðom af cipres oc filsbæinum. En silkipell gullvofet

[1]) *r. f.* var

var yvir bræitt rekkiona sem kullt være. En æigi kann ec virða þau onnur klæði er i rækkionne varo. nema þat sæge ec yðr fra koddanom. at sa er hann lagði a hofuð sitt skylldi alldri ælldazt. En hit œfra abræizl[1] var purpura ór Alexandria landi oc undir gor sabelina skinn. I framstafne stoðu .ii. kærtistikur af hinu skirasta gulle. hin lakara var mikils[2] fiár værð. oc a þæim .ii. tændrað stafkærti. oc (af) ollu þui er hann sa þa þotte honum þat kynlegast. Siðan hallaðezc hann i rækiona at huilazc. þui at saret virkti hann mioc. Eftir þat sem stund var liðin þa stoð hann upp oc villdi brott ganga. en hann matte æigi þa aftr komazt. þui at skipet var fiarre i hafe oc hinn mæsti skriðr at oc byrr hinn bazti oc hinn hœgazti. oc fann hann þa at honum teði æcki aftr at læita. oc rygðize hann þa mioc oc vissi æi huat hann skylldi at havazk. oc var þat æigi kynlegt þui at mikill var værkr i sare hans. oc verðr hann allt at þola. þui at hann fær ække at gort þessom kynlega atburð. oc bað hann þa mioc guð miskunar sér oc sia til sin at veria hann fyrir dauða. oc koma honom til hafnar. Siðan lagðezt hann i rækkiona oc sofnaðe. Nu er honum liðet þat sem harðazt var. þui at skipet man bratt lænda þar sem hann man hæilso fa.

5. Vndir æinni fornæskio borg er hovoðborg var allz þess rikis lændi skipit. En sa herra oc hofðingi er þæirre borg reð oc stiornaðe var gamall at alldre oc kuangaðr ungri kono. þesse fru var hinnar bæztu ættar milld oc kurtæis hyggin oc hœværsk oc hin mætasta i allom kurtæisra kuenna kuenskum. hin friðasta oc fægrsta. En pusi hænnar oc herra var ohofsamlega abruðigr. þui at þat bæiddezt nattura hans. þui at gamler menn er litla fyst[3] hava til kuenna oc þat villdu er þæir mægo æigi oc natturan syniar þæim. en iamnan avunda oc hata þa er ungir ero. Með þæim hætte er lundærni gamalla manna. En þessi hinn auðgi maðr hafði sua um sec buet at alnar viðan garð undir[4] borgar turnenom hafðe hann lateð gærða hovan grœns malmara grioz vegg mikinn oc sua at æcki matti yvir komazt. oc æinar dyrr litlar til kastalans oe þar gæta netr oc daga með uruggom vorðom. En oðrum megin geec sior oc matte þann væg ækki at komazt nema a bate kœme ef i kastalann ætte nokkot at sysla. En þui let herra kastalans gærða sua hom vegg oc þykkum at hann skylldi uræddr oc uruggr varðvæita þar kono sina. þar let hann gera hænni hit fægrsta oe friðasta loft oc þar kapellu i hia. oc þar æinn gamall prestr[5] til tiðavæizlu blæikr oc bloðlaus. kalldr oc kolnaðr or ollum likams losta. hann song iafnan mæssor oc byrllaðe at borðe. þat hit friða loft var stæint innan hinum friðastom liknæskium pruðra manna oc friðra kuenna.

[1]) *r. f.* abræzl [2]) *r. f.* mikil [3]) *r. f.* fyrst [4]) *r. f.* endir [5]) *r. f.* prest

oc þæirra aster oc astar þokke oc með huæriom hætte samer at ælska oc tryglega astar gæta. sua sem Ouidius kennir i bok astarvela. þar var su hin kurtæisa fru sætt. oc æina friða mœy fecc herra hennar at þiona hænni. þæsse var systur dotter hans. hin kærasta huar[1] annarre hon oc fru hænnar. Með frunne var þesse mær þæim stundum er hon for hæiman til þess er hon hæim kom. þes a milli[2] kom þar alldregi maðr ne kuenmaðr. sua var hon byrgð innan þæss hins hova stæingarz oc gecc alldregi or garðenom.

6. þann hinn sama dag sem non var liðit. su hin friða fru sem hon hafðe sofet æftir mat. þa gæce hon i grasgarðenn oc þionostomær hænnar með hænne at huggaz oc skæmta ser. Sem þær litu ovan til siovarins. þa sa þær skipet siglande með innfallande floð i hofnena. oc engan mann a skipino. oc lændi þar undir stæingarðenom. Sem hon hafðe þetta set þa ræddeze hon oc villdi brott ganga oc var þat æigi undr at hænni þotte kynlegt sua at hon roðnaðe oll. En fylgismær hænnar var kurtæis oc hyggin. huggaðe fru sina oc gærðe urugga oc uredda. oc kastaðe skikkiu sinni oc gecc ovan til strandar oc sa a skipet sua fritt oc fagrt oc sua rikulega buet. at alldri sa hon annat þui likt. oc fann hon þar ækki vetta a. nema riddara æinn sofanda. Oc fyrir þui at hon sa hann blæikan oc bloðlausan. þa hugði hon at hann være dauðr oc skundaðe hon þa aftr oc kallaðe þangat fru sina. oc sagðe henne þat sem hon hafðe set oc kærðe mioc oc kuiddi at riddarenn myndi dauðr vera.

7. Fru hænnar suaraðe hænni. Skundum nu sagðe hon til skipsens. ef hann er andaðr vit skulom grava hann. prestr[3] varr man duga okr. en ef vit finnum hann kuikan þa man hann rœða við okr. þui nest skundaðo þær baðar fruen fyrir en mæren æftir hænni. Sem hon var komen a skipet. þa nam hon staðar fyrir rækkionne oc hugði vandlega at riddaranom. oc kærðe hon þa oc harmaðe mioc œsko hans oc rygglæik oc varkyndi siuklæik hans. oc lagðe hon þa hond sina a briost honom oc kændi at hann var hæitr oc at hiarta hans barðe undir siðunni. En riddarenn er aðr var sofande vaknaðe i þui er hon tok a honom. oc er hann læit hana þa gladdeze hann myklom fagnaðe oc hæilsaðe hænne þægar með hinum bliðastom orðum. Nu væit hann at sonnu at hann hævir lænt. En hon gret þegar ahyggiofull fyrir honum. suaraðe kuæðiu hans fagrum oc goðviliaðom orðum. oc spurði hann þui nest or huerio lande hann var komenn. eða or bardaga flyt.

8. Fru sagðe hann þat er æi með þæim hætte. en ef þer likar

[1]) *r. f.* hua [2]) *r. f.* mlli [3]) *r. f.* prest

at ec gere þer þann alburð kunnegan. er mer er fallenn. þa vil ec æigi lœyna þec. Ec em komenn or hinu minna Brætlande. oc var ec i dag a væiðar farenn oc laust ec i dag i væiðemorkenne æina huita kollu með or minni. oc er ec hafðe lostet hana þa flaug oren aftr at mer oc laust mec i læræt oc hævir sua miok sært mec at ec ottomk at ec værði æigi grœddr. En er ec hafði lostet kollona þa kærðe hon miok at ec hafðe dræpit hana. oc mællte hon þa oc bolvaðe mer. oc svor mikinn æið at alldregi skyllda ec hæill værða ne grœðeng fa. nema kona grœdde mek. oc væit ec æi huar ec skal þa finna. Sem ec hafða hœyrt þesse orlog þa skunndaða ec or skog-enom oc sa ec þa i hofn æinni þetta skip. oc fell mer hæimsca at ec dirfðumk a at ganga. fyrir þui þægar sem ec var a komenn þa tok skipet brott i haf. Nu væit ec æi huar ec hævi lænt. ne huat þesse borg hæiter. þui bið ec yðr hin friða fru min fyrir guðs saker oc hœy-versku saker yðarrar miskunneð mer með hialpræðe yðro. þui at ec væit æi huert ec skal hæðan fara oc æigi em ec fœrr þesso skipi at stiórna.

9. þa suaraðe honom su hin friða fru. Goðe herra sagðe hon oc hinn kæraste giarna vil ec væita þer hialpræðe. þessa borg a minn herra oc allt landet umhuervis. hann er rikr maðr oflugr oc ætgoðr. en hann er miok a alldr siginn angraðr oc abruðigr. fyrir þui hævir hann her byrgt mec oc læst i þæssom stæingarðe er æitt at æinu er liðet a. oc æinn gamall prestr fyrir sættr gæzlomaðr er bol oc bál brænni. Sua em ec her byrgð netr oc daga oc æigi sua diorf at ec þore út at ganga nema minn herra sændi æftir mér. Hær a ec loft oc kapello oc þessa mœy mer fylgiande. Nu er þer likar her huilazt til þess er þer bœtezt oc batnar. giarna skulom ver þer með goðvilia þiona.

10. Nv er hann hafðe hœyrt rœðo hennar. þa þakkaðe hann hænne með sœtom oc sœmelegom orðum. oc kuaðsk vilia duæliask giarna með hænne. oc ræistezk hann þa upp or rækkiunne oc þær baðar studdu hann oc læiddu i lopt hænnar oc logðu hann þar i hœgia huilo. oc þuógo þær þa lær hans oc saret. oc er þær hofðu þuægit af bloðet giorsamlega. þa bundo þær fyrst um saret. Sem þau varo mett at kuælldi þa gecc hon i brott. Nu er honom væl gætet af gnogom mat oc goðom drykc. en ast hævir nu skæint hug hans. oc hiarta i úro. þui at su hin friða fru hævir lostet hann hugkœmelegre ast. oc kænnir hann nu þat er hann kændi alldri fyrr. Allu hævir hann nu glœymt fostrlande sinu fæðr oc frændom oc fostrbrœðrum. oc kænner hann allz ængan verk sars sins. Andvarpar[1] hann af ollu

[1]) *r. f.* andvar

hiarta með kynlego angre oc undarlegre úro. oc bað þa fruen þionosto mœy sina at hon skyllde geva riddaranom svæfnhuilld oc ró. oc gecc hon þægar ifra hænni er hon gaf henni lœyvi. En fru hænnar var þa orvað oc tændrað þæim uroar ælldi er herra Guiamar kændi sec skæindan af uhofsamlegom hætte oc hug oc ollu hiarta.

11. Nv duælsk þar riddaren æinn saman fullr angrs oc astar uroar. en þo væit hann æigi enn at sonnu mæð hueriom hætte uro hans stendr. en þo finnr hann at fullo at ef æi vill su hin friða fru hugga harm hans þa væit hann at viso buenn bana sinn. Vakte hann alla þa nott með angre oc uró oc optsamlegom anduorpum. oc gængo alldregi or hug hans rœðor hænnar. oc fægrð hænnar augna oc anndliz oc allr friðlæikr vaxtar hænnar. oc mællti hann oftlega innan tanna ser. miskunna mer fru min. oc at komet at hann myndi kalla hana unnasto sina. En ef hann hæfði at sonnu vitat at hon kændi þess hins sama sars. þa myndi harmr hans nokot huggazt oc lass hans lettazc. en nu gærer hann blæikan oc bloðlausan.

12. Miok arlla sæm tok at daga. þa stoð upp su hin fagra fru oc klæddæze oc kærðe hon at hon hafðe litt sofet um nottena. oc vollde þui uro astar hænnar er fostum bondum hafðe bundet hana. En mæren er þionaðe hænni fann þægar huat þæim var. oc at ast vollde huarotvæggia hanom oc hænni. oc at fruen var fastre ast tekin þæss riddara er þar dualdezc at grœða sár sitt oc þar huildisk i lofteno. En þo[1] vissi hon æigi til sanz nema af grunsæmð huart riddarenn unni nokot fru hænnar æða æeki. Sem fru hænnar var[2] i gengen kapellona þa gæcc mæren i loptet til riddarans. oc sættiz fyrir huilu hans oc mællte til hans. Herra sagðe hon. huert er fru min gængin. hui er fru min sua arlla upp staðen. En hann þagnaðe oc andvarpaðe. Oc mællti hon oðru sinni til hans. Herra sagðe hon þu annt at visu. Se við at þu lœynize æigi oflengi. þu matt unna með þæim hætti oc þæirre er vel fellr ast þinni. Sa er unna vill fru minni honum samer mart at ihuga. oc være ykkur ast vel samfallen ef þit været bæðe staðfost. þui at þu ert hinn friðasti maðr. hon er hin frægiasta fru. En þa suaraðe hann mœynne. Ek em kuað hann þæirre ast tækinn. at skiott man mer snuaze til harms mæira. nema ec se skiota huggan. Hin sœta iungfru min viðr hialp mer þat sem þu matt. En hon þægar huggaðe hann oc het honom staðfastlega þat sem hann bað hana. Siðan gecc hon til fru hænnar oc sagðe hænni huilikan harm riddarenn hafðe af ast hænnar.

13. Nv sem fru hænnar hafðe hœyrt þat sem hon mællti. þa

[1]) *r. f.* þu [2]) *r. f.* va

glœymdi kon æigi oc gecc þægar aftr til hans oc villdi vita huersu hann matte. þui at hon kændi sec miok ast kænna af honum. oc hæilsaðe hann hænni oc hon honum. oc hava þau nu i myklum oc kynlegom harms bondum nætiazt. En hon villdi æigi sægia honom ne syna vilia sinn. þui at hann var hænni ukunnegr oc or oðru lande. hon ottaðezc ef hon birter nokot fyrir honum þat sem hon hafðe hugfast. at hann myndi hata hana oc hafna hænni. En hann þægar hinn diarfaste synde hænni vilia sinn. Fru min sagðe hann ec dœy fyrir þinar saker. þinn hugr oc minn oc hiarta er harms oc angrs fullt. oc bið ec astarþokka þins oc hœyversku. at þu hafner mer æigi. Sem hon hafðe skilt þat sem hann bað oc bæiddezc. þa suaraðe hon kurtæislega oc læiande mællte til hans. Vnnaste sagðe hon þat være of braðskœytilegt at væita þer sua skiott þessa bœn. æigi em ec lætlætcskona ne von sliku misværki. Fru min sagðe hann fyrirkunn æi orðum minum. su kona er skartsom er samer at lata biðiazt længi oc mætazt oc myklazt at maðr hyggi hana þæim mun villdri sem[1] hon syniazt længr. En þu hin friða fru min sua sem ec bið vær unnasta en ec unnasti. Oc fann hon þa at hann sagðe satt um kuenna lunndærne. oc iatte honom þægar þat sem hann bæiddezt. oc var þa herra Gviamar i felagskap hennar full þriu missare. En þat misfell þæim at þa kom upp samvist þæirra.

14. Andværðo sumre miok arlla dags sem þau lago bæði i faðme sua sem baðom þæim likaðe. þa mællte su hin friða til Guiamars. Hinn sœte minn unnaste sagðe hon. mer sægir sua hugr at ec man bratt missa þin. oc man nu samvist okkor upp koma. oc ef þu værðr her drepinn. þa scal ec her dœyia með þer. en ef þu brott kœms. þa mantu fa þer aðra unnasto. en ec man astar saker þinnar iamnan vera harms full oc hugsottar. Fru sagðe hann mæl æigi slikt. alldre se mer friðr ne fagnaðr ef ec sny hug minn til annarrar[2]. ottast alldri þat. Vnnasti sagðe hon handsala mer þat oc fa mer skyrto þina. en ec scal fallda hana sua saman. ef þu finnr nokora þa huar sem þat er. er æftir fallde þæima falld. þa gæf ec þer lœyvi at unna þæirre. Oc tok hon þa skyrtona oc falldaðe saman. oc handsalaðe hann þa hænni þat sem hon bæiddezt oc mællte þa. at ængi myndi þann falld aftr fallda næma með knifi skæri eða með soxum klippi. Sem hon hafðe saman falldat. þa fecc hon honom skyrtona með þæim formala sem hon hafðe sagt. at hon skyllde æi æfazc ne ottazc at hann myndi hallda hænni handsol sin. Sua oc tok hann þui nest bællti æitt oc batt um bæran likam hænnar hælldr i fastara lage. sua sem innyfli hænnar gato boret.

[1]) *r. f.* sen [2]) *r. f.* annarr

oc mællte. Ec lofa þer at unna þæim er þætta bællti lœysir af þer. þui nest kystuzt þau oc stoð þa sua buen viðrrœða þæirra astsæmd oc skæmtan þæirra.

15. þann hinn sama dag kom upp viðrskifti þæirra oc funnu menn þau bæðe saman. oc fannz þat allom sæm tit var hiuskaps með þæim. þui at æinn vandr riddare hafðe allt þægar uppi. er herra hænnar hafðe þangat sænt at rœða við hana. oc er hann kom at lopteno þa komsk hann æigi inn. oc sa hann igægnom glygg æinn þat sem þar var titt. oc gecc hann þægar til herra sins oc sagðe honom þat sem þar hafðe hann séét. Sem herra hænnar hafðe hœyrt frasogu hans þa fecc hann hinn mæsta harm oc angr. oc kallaðe hann þa til sin þria hina villdasto vini sina. oc gængo þegar til svæfnlofzs hænnar oc let hann þa briota upp hurðena. oc fann hann þar riddarann með hænni. Oc af þæirre hinni[1] myklo ræiðe er a honum la. þa bauð hann þæim þægar at dræpa riddarann. En Guiamar hinn vaskaste maðr oc hinn vapndiarfaste liop þa upp oc ottaðeze þa allzækki. oc græip æina digra furustong er klæðe a hengo. oc man hann nu gera æinum huerium þæirra œrenn angr ef þæir læita til hans. oc aðr en þæir skilezk þa [man hann[2] sua læika þa oc læmia at þæim være hœgra hæima. En herra þæirra læit þa længi a hann. oc spurði huat manna hann være. oc huar hann var barnnfœddr. oc talðe hann honom allt huersu hann kom þangat oc huersu fru hans tok væl við honom. oc fra kollonne er sagðe honom orlog hans þa er hann hafðe sært hana. oc huerso hann fecc sar af henni oc fra skipi þui er hann a stæig oc huersu skipit flutti hann þannog. oc með þæssom hætti kom ec i þitt valld. þa suaraðe sa herra honum at hann truði æigi þui er hann hafðe sagt honum. en ef sua er sem þu hævir sagt. oc værðr skipet fundit. þa scal þægar ræka hann i haf. ef hann tynizt þa er honom fagnaðr. en ef hann kœmr kuikr oc hæill af skipino þa likar honom illa. þui nest sem hann hafðe hæitet honum uruggan frið þa gengo þæir ovan til strandar. oc fundu þæir skip i hofnenne oc gecc hann þegar a skipet. oc toc þa skipet mikinn skrið oc stæfndi i haf. En riddarenn andvarpaðe gret oc harmaðe unnasto sina. oc bað hann þa guð at hann skyllde skiótt brott takazt oc koma alldri til hafnar næma hann fae unnasto sina er hann ann enn sem livi sinu. Sua sem honom hellt þesse harmr. þa kom hann þui nest til hafnar þar sem hann fyrst skipet sa hia fylki sinu. oc gekk hann þægar af. sem hann var at lande komenn. þa sa hann æinn af sinum svæinum fylgianda riddara æinom oc læidde vapnhæst i toge. oc kende hann þægar suæinenn oc

[1]) *r. f.* hinnu [2]) *r. f.* mann

kallaðe a hann. Oc er suæinnen læit a bak ser. þa kændi hann herra sinn oc stæig þa af hæsti sinom oc fecc herra sinom oc fylgði honum með myklom fagnaðe. oc aller vinir hans fagnaðo kuamo hans. þui at hann var hinn vinsælaste oc hinn frægaste i fostrlande sinu. En siðan er hann hæim kom. þa var hann iafnan hugsiukr oc ahyggiofullr. oc villdo þa vinir hans oc frændr at hann kuangaðesc[1]. En hann villde þat ængom koste. oc mællte[2] hann at hann skyllde[3] engarrar[4] kono fa nema þæirrar er æftir kunni fallda skyrtu hans. huarki sakar rikis ne fiár ne fægrðar ne astsæmdar. Oc foru þæsse tiðendi um allt Brætland. oc kuomo þa til herra Guiamars allar þær ækkior oc mœyiar er friðastar oc rikastar varo oc kynbæztar i allu Brætlande oc fræista ef æftir gæte falldat skyrtu hans oc fannz allz ængi i allum þæim er þat kunni at gera.

16. Nv þæsso nest samer at syna yðr oc sægia fra þæirre hinni friðu fru er herra Gviamar villdi sua miok unna. Sa hinn riki gamle maðr er fecc hænnar æftir þui sem æinn af lendom monnom hans reð hanom. sætte hana i æinn hovan turnn. þar hafðe hon illt um daga en værra um nætr. þar þolðe hon sua margfallegan harm oc hugsott oc piningar oc væsallder oc mæinlæte. angr oc uro. sorg oc svæfnlœysi. oc allzkonar mæin oc mæinlæte. at engi gætr ritat ne rannsakað. Sua netr sem daga var likamr hænnar oc lif i harm oc hugsott. oc var hon i turnnenom bætr en tva vætr með slikum valkom oc væsalldom. oc fecc þar allzænga huggan ne hiolp sinna harma. Oft kærande oc mælte hon. Herra minn Gviamar sorg er mer at ec sa þæc. myklu kys ec hælldr skiotan dauða en sua læiðar oc langar vesallder. Ef ek ma heðan brot komask þa scal ec þar a sioen laupa sem ec sa þec siðarst a skip ganga. Sem hon mællti þætta þa stoð hon upp. oc gæcc at duronom. oc fann (æigi) loko fyrir hurðenne. oc af þæssom atburð gecc hon brott oc fann allz ækki þat er hænni var til mæina. Oc er hon kom i hofnena sa hon skipet þar sem hon villdi ganga a kaf oc dræpa sæk sialva. oc gecc hon a skipet oc ihugaðe at þar være unnaste hænnar druknaðr. Oc er hon gat æigi a fotom staðet. þa let hon fallazc a skipet oc þolðe þar valk oc pineng.

17. Skipet tok þægar er hon var a komen hinn mæsta skrið oc lændi siðan a Brætlande undir kastala æinum myklom oc osœkelegom. En herra sa er þann kastala atte var kallaðr at nafne Meriadus. Oc fyrir þui at hann atte nokkot at sysla til æins græiva sins. þa var hann arlla upp staðenn oc villdi brott senda hirðlið sitt at gera skaða uvinom sinom. Sem hann sat hia æinom glygg i kastalanom. þa læit

[1]) *r. f.* kuangaðec [2]) *r. f.* mællt [3]) *r. f.* skyll [4]) *r. f.* engarra

hann skipet er þar lænde. oc gecc hann þægar ofan um graddornar oc kallaðe til sin æinn rækkiosvæin sinn. oc gængo þæir þa baðer skyndelega ovan til skipsens. oc funndu þæir þar æina friða fru sæm alfkona være. oc tok hann þa i skikkioskaut hænnar oc læidde hana með ser i kastalann. oc var hann mioc feginn af þæim hinum fagra fund. þui at hon var hin friðasta allra þæirra er hann hafðe fyrr set. oc vissi hann at sonnu at hon var rikrar (ættar). oc sneri hann sua mikilli ast til hænnar at alldregi fyrr unni hann kono sua mykit. þæsse herra atte æina systor[1] hina friðasto mœy. oc læiddi hann hana þangat i þat hit fagra loft systur sinnar. oc fecc þa hina friðv fru i gæzlo oc felagskap[2] hænnar. oc var hon þar i myklo yvirlæte. oc rikulega hænne þiónat. Hann klædde hana rikulega með hinum villdastom klæðom. er i þui lande funndusk. hann gecc oftsamlega til hænnar. þui at hann unni hænni af ollu hiarta. oc bað hann hænnar þa mioc. En hon leze æigi vita þat sem hann mællti. oc syndi hon honum þa bælltit er læst var um hana oc mællti. Alldre scal ec unna manne sagðe hon næma þæim er sua lœysi þetta bællti af mer. at hann sliti þat æigi i sundr. Sem hann hafðe hœyrt svor hænnar þa ræiddize hann oc mællte til hænnar i angre oc ræiði sinne. Sua er þer sem riddara æinom er her i landeno. hann værsk fyrir kuanfange oc kuæze engarrar kono vilia fa ne engri unna fyrir saker rikis ne fiar. nema þæirrar æinnar er æftir fallde skyrtu hans sua huarke viðr kome knifr ne sox. oc hygg ec sagðe hann at þu mant þann folld hava gort. Sem hon hœyrðe þa andvarpaðe hon oc myndi nesta i uvit[3] falla. En hann tok hana i faðm ser oc sundr skar bliatbonden oc tok hændi sinni a bælltino oc viðr læitaðe at lœysa oc gat allzækki at gort. Oc þui nest var ængi sa riddari i Brætlande at æigi for þangat at fræista ef bælltit gæti lœyst. oc gato allz ængi at syst. oc stoð þa sua buet lengi.

18. þvi nest bar sua at at Meriadus lagðe atræið við riddara þann er ufriði upp hællt i mote honom. oc stæfndi hann þa til sin myklom fiolda riddara. oc kom þar fyrstr allra herra Gviamarr rikulega herbuin oc i fylgð hans hundrað riddara væl klædder a goðom vapnhæstom. þui at Meriadus hafði honom orðsænding gorva upp a mikla aumbun. sem hinum villdasta vin sinom oc felaga. at hann skylldi æigi bila honom i slikri nauðsyn. at hialpa honom. Nu sem Gviamar var þar komenn þa fagnaðe honum Meriaðus oc herbyrgði hann oc herlið hans i turn kastala sins sœmelega með gnogum fongum. Oc sændi hann þa æftir systur sinni tva riddara oc bauð hænni i astsæmd sina

[1]) *r. f.* syttor [2]) *r. f.* flagskap [3]) *r. f.* vit

at hon kome at fagna gæstom hans. oc su hin friða fru með hænni er honum var sua æinkannlega ast a. þær varo rikulega klæddar oc hælldozc þær i hændr oc gengo sua i hollena. Sem fruen hœyrði nafn Gviamars. þa myndi hon i uvit falla æf æigi hællde mæræn a hænni. þuiat hon var litlaus oc hugsiuk. En Gviamar liop upp þægar sæm hann sa þær inngangande. Sem hann læit fruna þa sa hann miok a hana at vera viss af atævi hænnar. ef hann hæfði rætt kænt hana. Oc nokkoro siðarr mællte hann. Er æigi þæssc unnasta min. von min. lif mitt. hiarta mitt. min sœta fru er sua mioc unni mer. huaðan er hon komen eða huerr hævir hana hængat flutt. Nu hævi ec ihugat mikla hæimsku. þui at margar ero likar konor. en með þui at hon er sua lik þæirre er ec ann sua mioc. oc allr skælfr hugr minn oc hiarta. þa vil ec giarna rœða við hana. Oc gecc þa riddarenn framm oc kysti hana. oc sætti hana i hia ser oc mællte hann ækki flæira til hænnar nema þat at hon skylldi sitia i hia honum. Mæriadus hugði at þæim. oc fyrir kunni hann miok at þau leto sua bliðlega. oc mællte hann þa til Gviamars læiande. Herra sagðe hann ef þer likaðe þa villda ec at mær þæsse fræisti ef hon gæti aftr falldat skyrtu þina. Mikill fagnaðr være mér ef hon gæte nokot at syst aftr at fallda folldenn. Oc suaraðe þa Gviamar. þui iatta ec yðr sagðe hann giarnsamlega. Oc mællti hann þa til schirðis sins at fœra ser skyrtuna. oc fecc hann hana mœynne. oc tok hon viðr oc viðlæitaðe allt þat er hon kunni oc matte oc gat æigi lœyst. Sem fruen læit skyrtuna. þa kænde hon folldenn þægar. oc var þa hugr hænnar i myklo angre. at hon þorðe æigi þat sem hon villdi. til at taka skyrtunnar oc lœysa falldenn. Oc fann þægar Meriadus at fruen villdi viðlæita at lœysa falldenn. oc var honum mikill harmr at þui oc gat þo ækki at gort. oc mællti hann þa. Fru sagðe hann fræista þu nu huat þu kant at gæra at þessom fallde. er sua margar hava við læitat oc ekki at syst. þægar sem hon skilldi þat sem hann bauð hænni. þa tok hon skyrtuna oc hafðe skiott lœyst. Herra Gviamar undraðe oc kynlegt þotte. hann kænndi oc þo ivaðezc[1] hann i oc mællti þa. þu hin friða skepna ertu þæsse unnasta min. sæg mer satt oc lat mec sia likam þinn. ef þu hævir bællti þat er ec læsta um þæc. Oc lagðe hann þa hændr sinar a siðu hænnar oc kænndi þægar bælltit oc mællti. Min hin friða sagðe hann með hueriom hætte komt þu hingat. eða hucriom atburð hævi ec þec hær fundit. Oc talðe hon honum þa pinsler oc mæinlæte oc væsallder er hon hafðe i turnenom haft fyrir saker hans. mæðan hon var þar illa hallden. oc þa atburði er siðan viðr kuomo. huersu hon kom or

[1]) *r. f.* ivazezc

turnenom oc fann skipet oc a gecc oc lændi þar. oc huersu riddarenn fann hana. oc siðan sœmelega halldet hana. með riku yvirlæte. iafnan með villd oc vinatto. oc oftsamlega bæizt astar hænnar. En nu er kuað hon fagnaðr minn fundinn. Vnnaste sagðe hon kom mer heðan i brott. at vit mægem i frælse oc i friði saman bua oc með fagnaðe framlæiðis liva.

19. Gviamar stoð þa upp oc mællti. Herrar sagðe hann lyðit rœðo minni. Ec hævi her i dag fundit unnasto mina. er ec hugðome hava tapat. Nu bið ec Mæriadum með vinatto oc felagscap. at hann upp gævi mer unnasto mina. en ec skal þiona honom sem æiginn hans riddare með hundrað riddarom. æða flæiri ef hann vill. þa suaraðe Meriadus. Herra Guiamar sagðe hann goðe vinr. ec em æigi sua œngðr með ufriði ne uvinum. at ec vili þessa bœn iatta þer. Ec fann þessa fru oc ec scal veria hana imote þer. Sem Gviamar hœyrði suor hans. þa bauð hann hirðliði skyndilega at hærklæðazt[1] oc stiga a hæsta sina. oc for þa þaðan oc sagðe Meriadum or vinatto sinni oc i fullan fiandskap. oc for þa við sua buet i brot harmsfullr oc hugsiukr. oc unnasta hans æftir sat. En aller þæir riddarar er til banlagaraz varo komner oc atræiðar. staðfæstu honum tru sina at þæir skulo aller fylgia honum huert sem hann vill stæfna. oc sa skiott dauðr ef nokot bilar honum. Oc komo þæir þat sama kuælld til kastala þæss riddara er ufriðinum hællt upp i mote[2] honum Meriadus. Æn hann þægar feginn oc glaðr við kuamo þæirra hærbyrgði þa rikulega með dyrlegom fagnaðe. huggaðr miok at herra Gviamar var komenn til hans með sua myklom riddara styrck at viðr hialpa honum. þui at nu væit hann at hann man sigrazt oc ufriðrenn friðazt. Um morgonenn arlla þa hærklæddezt allt lidet um allan bœenn þar sem þæir varo i hærbærgiom oc riðu þui nest or bœnum með myklom gny. Herra Gviamar var læiðtoge oc mærkismaðr. oc er þæir komo til kastalans. þa reðo þæir vasklega til at sœkia hann. oc gato æigi sott. Oc skipaði þa Gviamar liðinu um huerfis borgina oc vill engom koste brott fyrr en hann have sott. En þa vox sua miok lið hans frendr hans oc felagar. oc toko þæir vistena[3] alla fyrir þæim oc svællto alla þa er i varo borgenne oc kastalanom. Siðan tok Gviamar borgena oc kastalann oc drap Meriadum er fyrir sat. oc tok hann sua þaðan unnasto sina með fogrum sigri oc miklum fagnaðe. oc stæig sua yvir alla sina harma. En af þessare sagu er nu have þer hœyrt. þa gærðu Brættar i horpum oc i gigium. symphoniis oc organis hin fægrstu strænglæiks lioð. oc hæitir þætta Gviamars lioð með hinum fægrstum notum er a

[1]) *r. f.* hærklaðazt [2]) *r. f.* motte [3]) *r. f.* viste

Brætlande funnusc. En yðr se frœðe ok friðr oc fagnaðr er hœyrt haveð. Amen.

II.

Eskiulioð[1].

1. Her sægir nu annan atburð annarrar sogu oc var af þessare þat lioð gort er Brættar kalla æskiulioð[2]. en ec vil sægia yðr æftir kunnasto minni. I Brætlande i fyrnskonne bioggu tvæir riddarar. goðer grannar oc hinir bæztu felagar. rikir menn oc væl æignaðer oc mioc fiaðer. vasker oc traustir at riddarascap. hinir hœverscasto at kurtæisi oc ollum goðum hirðsiðum. oc huartvægge þæirra atte friða puso. Oc bar þa sua at at onnur þæirra varð ulett af æignum bonda sinum. oc bar hon hofn sina æftir til siðvæniolægs burðar i tima. oc fædde hon þa tviburur. tvau fogr svæinborn. oc var bonde hænnar miok fagnande þæssom atburð burðar hænnar. Nu af þæssom fagra atburð oc þæim fagnaðe er riddarenn fecc af gætnaðe sinom. þa sændi hann orð granna sinom oc hinum bæzta felaga at koma til sin oc at vera guðzifi hans i skirnarhallde annars sunar hans oc gæva honum nafn sitt. Nu sem sa hinn riki riddare sat yvir matborðe þa kom sændimaðr granna hans oc felaga oc sættiz a kne fyrir borðe hans. oc hæilsaðe honom oc talðe honom ærende sitt. Riddarenn þakkaðe guði oc gaf sændemannenom felaga sins goðan hæst. En pusa riddarans er hia honom sat at borðe lo at orðom sændimanzsens. þui at hon (var) grimm kona oc drambsom. illmalog oc ovundsiuk[3]. oc mællte hon þa hæimslega allom a hœyrandom er i varo hollenne. Guð hialpe mer sua kuað hon at mer þykkir þat kynlegt huar þæsse hinn goðe maðr tok þat rað at hann hævir orð sænt herra minum. oc þo skom sina oc sviviröeng. at kona hans hævir fœðtt tva sunu af huæim þau ero bæði suivirð. þui at ver vitum huat þar til kœmr. Þat var alldri fyrr oc alldri man verða at sa atburðr mege við koma at æin kona mege fœða i senn tvau bornn nema .ii. menn have atta hanа. Spusi hænnar oc herra læit længi til hænnar ræiðum augom oc grimmum oc mællti. Fru hætt slikum orðum. þer samer illa slikt at mæla. Þat vitu aller dugande menn þessa landz. at su hin goða kona var alldregin illmællt ne rópað. þui at allt folkct er kann hana oc frægit hævir til hænnar væit at sonnu at hon er trygg oc goð kona. fræg oc lofsæl at ollum goðum lutom oc kurtæisri kuænsko. oc hinnar bæzttu ættar þessa landz. oc iafnan veret roplaus oc sua sviviröinga. En þæir er i hollenne varo oc orð hænnar hœyrðo foro með þæsso rope sua miok

[1]) *Overskr. mgl. i Cod.* [2]) *r. f.* æskilioð [3]) *r. f.* ovunds

at þetta for openbærlega um allt Brætland. sua at hiner skylldasto frændr hænnar oc hinir villdasto vinir hataðo oc hafnaðo hænni af þesso saklauso rope. Allar þær konor rikar oc fatœkiar er hænni varo kunnigar hafnaðo at vitia hænnar oc sia hana. Sua var hon miok hatað af þesso ropi at frændr hænnar hofðo ætlat at mæiða hana. Sa er i sændifærðena for talðe herra sinom allt þat er hann hafðe hœyrt þar mællt. En sa hinn goðc maðr varð mioc ryggr af þesso ropi. oc gat æcki at gort. nema hataðe oc hafnaðe sinni goðre spuso sua at iafnan siðan hafðe hann tortrygð a hænni oc let hallda hana i œngre gæzlo fyrir allzængan misværka hænnar.

2. En granna hænnar er laug a hana þesso rope (oc) suivirði hana saklausa. þrutnaðe af gætnaðc a þæim samu tolfmanaðom. oc gecc digr með tvæim. oc hævir guð nu hæfnt grannu hænnar. Oc er at kom burð hænnar. þa fœdde hon sialfrc ser harm tvær dœtr. Varð hon mioc rygg oc harmaðe hormulega sialfa scc. Væsol em ec nu sagðe hon. huat scal ec nu gera. Alldri man ec fa sœmd nc soma heðan af. virðing ne vinsælld. frægð nc lofsælo. At visu em ec sviuirð. bonde minn man huervitna vera ropaðr hafnaðr oc hæddr oc hataðr. frændr minir oc vinir manu iafnan næita mer oc næikuæða oc alldri vinir minir vcra. þa cr þetta spyrsk. þui at huervitna þar sem upp kœmr af þessom atburð hævi ec fyrir dœmt sialva mec. þui at ec amællte ollom konom þa er ec laust þæim udœmom upp. at ængi kona mætte æiga eða fœða tvau bornn nema .ii. menn hæfðe læget hana. En nu er mer bærlega synt at ec hævi af æinum manne tvau bornn fœðtt. oc er nu minn lutr hinn dalegre. Sa er a annan lygr oc oðrum likar at amæla oc halla. væit ugiorlla huat scr sialfum kann at falla. þui at þæim mannum mego menn mismæla er mæira lofs ero værðir en þæir er (at) annarra livi tælia oc annarra manna lif lasta. en sina glœpi vilia alldregi hœyra. En nu at væria sialfa mec fyrir skomm oc svivirðing þa værð ec at myrða aðra mœyna. þui at hælldr vil ec þætta mandrap bœta við guð en verða fyrir hatre oc hafnan allra minna ættingia oc ropi allz folkscns. fyrir þui at sonnu ef þetta kœmr upp fyrir unnasta minn oc frændr. þa man ec æiga allzængan vin þar sem nu a cc marga. þui at ec dœmda sialfa mec i róp oc hatr oc amæli allra dugandi kucnna. En þæir sem i svæfnlofteno svafo með hænni huggaðo hana oc mællto at þæir skylldo þat alldregi þola hænni at gera manndrap þæim vitandc. þui at mandrap er hinn hœste hofuðglœpr. hættr fyrir monnum en haskc fyrir guði. Með þessari fru var æin kurtæis mær miok nalæg frendkona hænnar rikrar ættar oc hœverskra manna. þesse hafðe lengi veret i fostre frunnar með villd oc virðing oc hino bæztta

yvirlæte. Sem hon læit fru sina hormulega grata. þa mislikaðe henne mioc harmr hænnar oc gæcc hon þa til hænnar oc huggaði hana oc mællti. Fru min hætt þæssom hormulegom latom. fa mer higat aðratvæggia mœyianna. ec skal[1] koma hænni sua fra þer at alldri scalltu fa sviviðing ne róp ne hatr af hænni. oc skal hon alldri oftar koma i þitt auglit. Ec scal bera hana til kirkiudura hæila oc halldna. nokkorr dugandi maðr man finna hana. oc ef guð vill man hann lata fostra hana. Nu er fru hænnar hœyrði þetta. þa huggaðez hon mioc oc fagnaðe raðe oc rœðo hænnar. oc het hon þa rika ombun ef hon kœmr þesso alæiðess.

3. Sem þetta rað var gort þa toko þær þat hit friða oc hit goða barnn oc vofðu i æitt huitt silkipell. oc yvir þetta æitt hit dyrasta pell gullvofet með huelum oc kringlum. er bondi hænnar hafði haft með ser or Myklagarðe. sua vel gort oc agætt at engi hafði villdra sét. oc batt moðeren um hinn hœgra armlegg mœyiarennar æitt fingrgull. er stoð œyri brendz gullz með hinum hagasta hætte gort. oc sætt stæini þæim er hæitir iagunnzze. En umhuervis gimstæinenn varo bokstafer. Þui nest tok mærin við barneno oc gecc þegar i brott or svæfnlopteno oc kom hon þa a æina mykla þioðgatu er læidde hana i þykka mork. a þæim tima nattar er menn sofa oc aller huilaze. oc for hon þa um skogenn með barneno oc fylgði æ þioðgatunne. Sem hon gecc sua æin saman þa hœyrði hon miok fiarre a hœgre hond hunda gauð oc hana galdr. oc væit hon af þui at þar man at visu bœr vera. oc stefndi hon þa þangat með myklom skunda sem hon hœyrði hundana gœyia. Þui nest kom hon i æinn bœ rikan oc lœynelegan. oc biuggu þar nunnur fyrir oc abbadis yvir flokk þæirra. Mæren sa þui nest kirkiona stopulenn oc hovan stæinvegg oc kom þangat með myklom skunda oc nam þa staðar fyrer kirkiudurom oc lagði þar barnet er hon bar niðr i hia ser. oc sættize a kne með miklo litillæti. oc hof hon þa bœn sina með þessom (orðom). Herra guð sagðe hon hinn halæiti drottenn. saker hins hælgasta þins nafns ef vili þinn er varðvæit þetta barnn i miskunn þinni. at æigi tynize.

4. Nv sem hon lauk bœn sinni þa læit hon a bak ser oc sa æinn mykinn askvið vaxinn margum oc þykkum kuistum at gera oc geva þar skugga um sumrum fyrer solar bruna. þui var viðrenn þar plantaðr. Undir þænna við lagðe hon barnet oc fal þat undir guðs varnaði oc varðvæizlo. oc for þa hæim aftr oc sagðe fru sinne þat sem hon hafði gort af barneno. En at þæim hælga stað er barnet var lagt. þa var æinn garðzliðs gæzlomaðr. oc þesse hinn same var

[1]) *r. f.* ska

klokkare vanr at ringia oc uppluka kirkiudyrr þær er horfðu at bœnom. at aller havi buna inngongu er hælgar tiðir vilia hœyra. A þæirri samu nott var hann upp staðenn i fyrra lagc. tændraðe kærti oc lysti lampa. ringði klokkonum oc upp lauk kirkiudyrr. oc læit hann klæði þau er lago undir askinom. oc hugði hann at þau klæði myndo stolen vera oc þar kastað. oc gecc hann þængat sem skiotast. Oc er hann tok hændi a klæðonom. þa fann hann barnet oc þakkaðe guði oc tok þat þegar oc skundaðe hæim berande barnet. En hann atte dottor oc var ækkia at bonda sinum dauðom. oc atti barnn i voggu er a brioste var. Sa hinn goðe maðr þægar sem hann kom inn. þa kallaðe hann a dottor sina. Dotter sagðe hann statt upp. skunda tændra ælld oc kærti. ec fœre þer her æitt barnn er ec fann undir askinom. gæf þesso barne briost þitt at drække. oc siðan gær þui laug oc lauga þat sem bæzt kant þu. Hon gærðe sua sem faðer hænnar mællte. tændraðe ælld oc tok við barneno. oc fann hon þa fingrgullit. er um var bundit armlægg mœyiarennar. oc þat hit rika pæll oc hit friðasta oc hit agætasta[1]. oc þat sem gravet var a fingrgullino. Uiti þæir er þætta barnn finna. at þat er fœðt af auðgom monnum oc agætom.

5. Vm morgonen sem loket var tiðom oc abbadis var or gengen kirkiu. þa kom kirkio gæzlomaðr oc vorðr garðzens at rœða við abbadisi. oc talði hann hænni allan þann atburð um barnet. huersu oc huar hann fann þat. oc þa luti sem fylgðo barneno. þa bauð abbadis honom at lata fœra ser barnet með ollu þui er barneno (fylgði). En hann gærði sua sem hon mællte. oc er barnet kom til hænnar þa læit hon a længi oc mællti hon þa. at hon scal lata skira barnet oc hafa hana ser fyrir fostro oc frændkono. En með þui at hon var fundin undir askenom. þa likar hænni at lata kalla æskio mœyna. þui at þat er fægrsta nafn oc atkuæði i volsku male. Abbadis bauð þa klokkaranom at hann gere engom manne kunnegt. með hueriuni hætti þætta gærðizt. Abbadis upp hellt siolf þetta barnn i skirun hæilagre með þui nafne sem ver gatom. oc kallaðe hana ser mioc skyllda. oc var hon siðan innan klaustrs i fostri til þess er hon var fullkomen i fogrum likams væxti. Sem hon var at ollu vaxen. þa syndizt hon sua fogr oc frið oc ræyndize sua hœversk oc kurtæis sua sœmeleg at goðom siðum. sua hyggen i væl skipaðom orðom oc ælskulegom athæfom oc atgærðom oc allzkonar kurtæisom kuenna meðfærðum. at i ollo Brætlande fannz ængi i kuænmannum hænnar make at orlæik oc at bliðlæti. oc at goðom kænningom margfallegrar kunnasto. Hon var hueriom manne kær þæim er hon var nokkot kunneg. oc huerr sa er

[1]) *r. f.* agæstasta

augom sa hana. þa gærði hana lofsæla oc frægia i goðum frasogum seenna athæfa hænnar. hygginna orða oc sœmelegra meðfærða hinnar kurtæisazto kuensko.

6. Borg æin er a Brætlande er Dool hæitir. þessari borg reð um þa daga sua rikr hèrra oc raustr riddare. sua goðr oc gævofullr. frægr oc vinsæll oc at ollum drængskap sua lofsæll. at alldregi fyrir honum ne æftir hans daga bio þar hans iafningi. þæssi hinn kurtæisi maðr fra or nunnusætri. at su hin friða, oc hin hœverska mær var skrydd[1] oc prydd hinni lofsælasto kuænsko. oc af hænnar fogru frægð þa snæri hann allri hugar ost til hænnar. þæssi herra var kallaðr[2] Gurún at nafni. Oc bar þa sua at at hann for til atræiðar þar sem riddarar at riðaz æinir imote oðrum at rœyna riddaraskap sinn. Sem hann for þaðan frægr oc sigrsæll. þa hærbyrgði hann um kuælldit at nunnusætri. oc sagði hann abbadisi þa at hann villdi siá mœyna. oc kom hon þægar þangat sem abbadis mællti. oc sa hann at hon var hin friðasta. hœversk oc hyggin oc lærð kurtæisom siðom. oc lætr hann at hann er svivirðr. .æf hann fær æigi ost þæssarar mœyiar. þui at hann hafði alldregi fyrr set þa aðra er honum sua vel hugnaðezt. ne sua hugastlega likaði. En vant synizt honum um þæssa ast at vela. þui at honum finnze. ef hann vitiar oft þingat. þa man abbadis verða vis huat hann vill oc at huerio hann færr. oc man æigi lofa hænni at koma þar sem hann er. Oc ihugaði hann þa. at hann scal auðga staðenn með æignum sinum oc bœta hann ævenlega. at honum se þangat hæimillt at koma oc þar duæliazt sua lengi sem honum likar. oc gaf hann þa þangat rika æign til brœðralags þæirra. En honum er myklo mæira um mœyna en allar þæirra bœner. Sem hann atte hæimillt þangat at koma. þa vitiaðe hann þæirra oftsamlega oc rœddi við mœyna. Sua miok bað hann hænnar oc sua mikit het hann hænni. at hon iatti vilia hans oc bœnom oc gærði hans vilia með astsamlegom hætte.

7. Einn dag þui nest þa rœddi hann við hana. Nu er sua hin kærasta min kuað hann at þu hævir gort mec unnasta þinn. far nu brott at fullo með mer. þui at þu matt vita sannlega þat sem mec ventir. at ef abbadis verðr vis eða sannfroð hiuscaps okkars. þa man hænni illa lika. oc ef þu fær her hofn oc gætnað undir gæzlo hænnar. þa man hon ræiðaz þer oc ræka þec i brott. Nu ef þu villt min rað hava fylg mer hæim. Vittu at visu at alldregi scal ec bila þer. Ec scal hallda þec oc varðvæita oc virða rikulega oc sœmelega. Hon þægar er tryggri ast unni hanum fullgorlega iatti hans orðum oc

[1]) *r. f.* skryddr [2]) *r. f.* kallaðar

ræðom. oc hafði hann hana þa brott með ser. oc hafði hon siolf þa i sinni gæzlo fingrgull sitt oc pell. þui at þegar sem hon var fullkomen at vexti oc vizzko. þa fecc abbadis i hænnar gæzlo oc mællti. þu vart her sagðe hon funnin i kirkiogarðe varom undir hinum mykla askviði. oc fylgði þer þetta fingrgull oc þætta pell. nu gæt siolf. þui at ækki var[1] fé mæira funnit með þer. Nu hævi ec siðan varðvæitt oc virðt oc sœmt þec oc siðat lært þæc goðom kenningom hœverskri oc kurtæisri[2] kuensku. oc fostrat þec oc framm drægit sem æigna frændkono mina oc fostrdottor iafnan við villd oc virðeng.

8. Nv sem mæren hafðe viðr tekit pellino oc fingrgullino. þa læsti hon i kistli oc hirti sem hon kunni bæzt oc villdi ængom kosti glœyma kistlenom æftir ser oc hafði hann með ser. En sa hinn riki maðr riddarenn. er brott hafði hana með ser. unni hænni hugfastalega oc tignaðe hana með ser virðelegom sœmdom oc riko yvirlæti. sua at ængi var sa hans riddara ne hirðmanna. svæina hans ne þionostomanna er æigi tignaðe hana oc þionaðe henni. oc æftir let oc lyðnaðezc[3] með fullom goðvilia. þui at hon likaðe oc væl þokknaðizc hueriom manni af gnogom goðlæik hœverski sinnar oc orlæik. Oc var hon oc herra hænnar miok lengi með myklom fagnaðe oc yndilego lifi sœmelega saman. allt til þess er riddarar hans oc vinir oc frændr kuomo til hans með rœðom oc raðagærðom sinum æggiande hann at fa ser æignar spuso. oc lata at fullo af þæssare. Sagðu at þat var fagnaðr þæirra ef hann ætti loglegan arva. er æigner hans oc rika ærfð mætti taka æftir hann. En þat verðr þæim harmr oc honum skomm oc skaðe. ef hann fyrer lætr saker frillu sinnar at æiga rettan arva af loglegri spuso. þæir vilia honum alldregi þióna ne hafa hann fyrir hofðingia oc herra. nema hann gere þat æftir raðom oc rœðom þæirra. Sem hann hafðe rœðor oc rað þæirra hœyrt. þa iatte hann þui er þæir reðu. at pusa ser æigna kono æftir forsio þæirra. En nu se þer fyrir huar þat scal vera. at þat mege loglega vera.

9. Granni kuaðo þæir her scamt ifra oss byr æinn dyrrlegr maðr rikr herra oc goðr hofðingi. oc hævir hann rœtt við oss. hann a æina dottor er arfi hans er. Með hænni mattu æignazt[4] oc auðgazt morgum oc rikum æignum. En su hin friða iungfrú dotter hans hæitir Hæsla. i ollu þesso lande er ængi friðari henni. fyrir þui skalltu nu skifta æskionni i hæsli. at askr berr alldri alldin ne huggan. en hasl berr netr oc skæmtan. Nu skulo ver at visu sysla þer þetta kuanfang. oc gærðu þæir þa sua mykit at af huarratvæggia holfu var þetta trygt oc staðfest iattat oc fæstum bundit. En nu er þat harmr oc hormung at

[1]) *r. f.* va [2]) *r. f.* kurtæsri [3]) *r. f.* lyðnaðec [4]) *r. f.* æigazt

hinn goðe maðr væit æigi huat titt er um þænna atburð. þui at baðar þær ero dœtr hans oc tviburur. su er herra Gurun hævir fengit oc hin er nu er raðen at hann scal fa. Eskia var nu lœynd oc brott send. En nu hævir unnasti hænnar pusat systur hænnar. Sem hon fra at unnasti hænnar hafðe aðra pusat. þa let hon ækki a finnazc at hænni fyrir þotte. hon þionaðe herra sinom með hinu sama litillæti oc goðlyndi. oc tignaði allt hyski hans oc hirðlið. Marger varo þæir innan hirðar er mikinn harm hofðu at þæir skylldo aðra fru fa en hana oc hænni um skifta.

10. Nv er at kom þæim degi er æindagr[1] var til brullaupsens. sændi herra Gurun æftir sinum riddarom oc frændom oc boðmonnum at fylgia ser til brullaups sins. oc biuggu þæir ser rikan bunað vapna oc goðra klæðna. þui at erkibyscop var þar fyrir. Nu samnazc allt i Dools borg. þa kom faðer bruðarennar. oc moðer hænnar fylgði hænni oc ottaðizc mioc at frilla hans væri nokkot i návist hans. með þui at hann unni hænni sua mikit at af þui myndi spillazc dottor hænnar ast oc hiuskapr. Oc fyrir þui ihugaði hon at hon skal raða herra sinom at koma hænni ifra honom oc gifta hana nokkorom manni sem fyrst ma hann. oc með þæssom hætti ætlazc hon at skilia þau. oc koma frillu hans sua i fiarska.

11. Brullaup var þa væitt væl oc rikulega oc var þar allzskonar skæmtan er huggar þætta lif með margfallegri oc goðri goðgæt. En frilla herra Gúruns þionaði i svæfnlofti með þæim er þar varo sua litillatlega oc miklu bliðlæti. sem hænni væri hinn mæsti fagnaðr a þæirra hiuskap. sua at engi fann a hænni at nokot væri hænni mislikandi af ollu þui er hon sa þar værandi. oc alldri ræiddizc hon ne angraðezc[2]. iamnan gloð oc bliðlát. þionaði með goðom vilia oc buenni þionosto frunni moðor bruðarennar. sua kurtæislega oc myklo goðlyndi oc litillæte. at aller þæir er þar[3] i þæirri hinni myklo samkund varo samnaðer. undraðo hœversko hænnar oc margfallæik goðgærðar oc goðra meðfærða. En fruen hugði oft at hænni oc fæsti længi augo a athævom hænnar. oc hugnaðizt hænni sua vel sœmelæikr hænnar oc siðer at hon gærðe ser at fullu i hug. at ef hon hæfði fyrr vitað hana sua kurtæisa oc goðlynda. at alldregi skylldi hon lata buanda sinn sakar dottor hænnar. Nu er at kom svæfns tima oc rækkiokonor oc svæfuburs svæinar biuggu oc gærðu rækkiu bruðarennar. þa kastaðe hon skikio sinne oc gecc þannog oc kallaðe til sin rækkiosvæina. oc kændi þæim rækkio at gæra. sua sem hon vissi herra sinom bæztt lika oc hœgst at sofa. þui at hon hafðe oftazt sét oc gœrst vissi

[1]) *r. f.* æinn dagr [2]) *r. f.* angraðec [3]) *Cod. tilf.* ero

oc bazt villdi. Sem þæir hofðu rækkiona buet þa kastoðo þæir yvir æitt fornt pæll. En hon þægar fann at þat samði æigi tign herra hænnar. oc fyrir kunni hon oc mislikaði henni svivirðing boanda sins ef hann svæfi undir sliku pelli. sua sviuirðilego abræizle. Tok hon þægar kistil sinn oc drog or þat hit agæta pell sitt. oc yvir bræiddi rækkio herra sins. at tigna sœmd hans. þui at hon vissi at herra[1] erkibyscop myndi þar koma at signa rekkio þæirra. sua sem samði tign hans oc vigslu. þui nest sem aller varo brotgengner or[2] svæfnloptino. þa kom fruen oc læiddi með ser dottor sina til suæfns. oc mællti at hon skylldi af klæðazt. Sem hon læit pellit yvir bræitt rækkiona. sua dyrlegt at alldregi sa hon annat þæsso likt. nema æitt er hon sendi með dottor sinni. er hon brott sændi at lœyna. oc kom hænni þa mœyen sua mioc i hug at allr skalf hugr hænnar. Oc kallaðe hon þa rækkiusvæinenn til sin. Sæg mer svæinn sagðe hon upp a tru þina. huar var þetta hit goða pell funnit. Fru sagðe hann þu skallt þat brátt vita. Su hin hygna kona yvirbræiddi rækkiona þætta pæll. þui at hænni syndizc of sviuirðelegt þat sem undir liggr. æftir þui sem ec hygg þa a hon þetta pell at viso. Oc let hon þegar kalla hana til sin oc mællti. þu hin friða oc hin kurtæisa. lœyn mec æigi. huar var þetta hit friða pell fengit. huaðan kom þer eða huerr gaf þer. seg mer satt huerr feec þer. Hon afklæððis skikkio sinni. oc knióm standande fyrir hænni suaraði henni bliðom orðom litillatlega. Fru min kuað hon frendkona min er fostraði mec fru abbadis er pellit feec mer bauð mer. at ec skyllda þetta pell vel varðvæita. þui at þæir er þangat sændo mec til fostrs leto fylgia mer æitt fingrgull oc þætta pæll.

12. þa suaraðe hænni fruen. Hin friða min sagðe hon mattu syna mer fingrgullet. Ja fru min kuað hon væl likar mer at þer seð. oc fœrðe hon hænni þægar fingrgullit. oc kændi hon þægar hvartvæggia fingrgullit oc pællit. er hon hafði aðr seet vandlega at hyggiande. kændi at fullo oc ivaze hon æigi. hælldr væit hon at sonnu. at su hin friða oc hin kurtæisa Æskia er at visu dotter hænnar. Oc mæler hon þa allum a hœyrandi. oc lœyndi allz ækki. Hin kæra vina min kuað hon ec em at sonnu moðer þin. Oc af þæim mykla (harm oc) hormung er hon feec. at hon fann dottor sina er hugðizc hava tynt. þa fell hon til iarðar i ovit. Siðan sem hon vitkaðezt. þa sændi hon sem skiotast æftir herra sinom oc boanda. oc kom hann þægar allr sturllaðr. vissi æigi huat þesso gegndi. Sem hann kom i svæfnloptit. þa fell hon iamnskiott til fota hans oc bað hann miskunnar af misverkum sinum. En hann er æigi var vitande huat titt var mællti.

[1]) *r. f.* herr [2]) *r. f.* er

Fru sagðe hann huat kærer þu. með þui at vit erom satt oc samþykk oc engi lutr með okr til angrs oc uroar. Allt se upp gævet þat er þer þykkir at vera. Sæg mer vilia þinn. oc huat þu kærer.

13. Herra minn sagðe hon. með þui at þer havet upp gævet saker minar oc syndir. þa lyðit þui er ec sægi yðr. Miok longu saker hæimsku minnar amællta ec graunno minni oc mismællta ec um tviburur hænnar. oc mistok ec imote mer sialfre. þui at þui nest tok ec við hofn. oc fœdda ec tvær dœtr. en aðra lœynda ec. oc let ec kasta hana fyrir kirkiudyrr. oc þetta yðart pell um let ec fylgia henni. oc þat fingrgull er þer gavot mer. þa i fyrstunni er þer rœðdoð við mec um hiuscap okkarnn. Oc ma yðr æigi lengr þetta lœynazc. þui at nu er pellit oc fingrgullit fundit oc dotter okkor er ec hugðumc hava tynt. þæssor iungfru er at sonnu[1] okkor dottir. er þæssi riddari hævir mioc ælscat. frið oc kurtæis allom sœmelegom siðom lærð oc lofsæl. er nu hævir pusat systor hænnar. Sem faðer hænnar hafðe þætta spurt. þa varð hann mioc feginn oc mællti. Með þui kuað hann at guð gaf oss þetta at vita fyrr en syndin aukaðezc oc tvæfalldaðizc. þa gacc með mer dotter min. Oc fagnaði þa mioc su hin unga frú þæssom atburð. er hon hœyrði. En faðer hænnar gecc þægar skyndelega æftir magi sinom. oc ærkibyskop hafðe hann þangat með ser. oc taldi þæim þænna allan atburð. Sem riddarenn hafðe þætta spurt þa var hann alldri fyrr sua feginn. En ærkibyscop sagði at honum samði at skilia þau um morgonenn. oc siðan pusa honum unasto sina. Faðer hænnar gaf mage sinom halfar allar æigner sinar með goðvilia. þui at hann var honum hinn kærasti oc hinn kurtæisazti herra. oc væitti þa moðer hennar brullaup með mikilli sœmð oc goðom fagnaðe. Siðan sem þau komo hæim i fylkit oc fostrland sitt. þa hofðu þau með ser Hæslu dottur sina. oc var hon siðan rikolega gift auðgom oc agætom herra. Nu sem [þessi atburðr[2] upp kom oc spurðizc um allt Brætland. þa likaði Bræltom at koma þessa sogu i strenglæiks lioð. oc kallaðo þætta æskio lioð. en i valsko lai de fræðni.

III.

Equitans lioð[3].

1. Dyrleger menn oc daðafuller. hygner menn oc hœverskir voru i fyrnskonne i Brætlandi at riki oc at rœysti. at vizsko oc at valldc. at forsio oc kurtæisi. er um atburði þa er innanlandz gærðuzt. at kunnigir skylldo vera viðrkomandom oc æigi glœymazt okunnom. þa

[1]) er *tilf. Cd.* [2]) *r. f.* þessir atburðir [3]) Equitans strengleicr er her *Orsk. i Cd.*

leto þæir rita til aminningar i strænglæika lioð oc af þæim gera til skemtanar. oc varo mioc margir þæir atburðir er oss samer æigi at glœyma er viðr læitom lioðabok at gera.

2. Einn rikr maðr oc herra hœverskr oc kurtæis hofðingi oc ræfsingastiorc Namsborgar Ekuitan at nafni. hinn vaskaste i vapnom hinn traustasti i riddaraskap. vinsæll oc frægr i sinu fostrlandi. let lika ser skæmtan oc kurtæisi. riddarascap[1] oc hirðsiði. en allan hug ohofsamlega lagðe hann a aster oc kuenna þokka. þui at þæir er miok ælsca tyna skynðsæmð rett at skilia. Herra Ekuitan atte ræðesmann æinn er var raustr riddare vel mannaðr oc tryggr maðr. þessom hafðe herra hans fengit gaumgæfð oc gæzlo allz rikis[2] sins. með rettyndom oc ræfsingom. oc for hann sua vel með manna malom æftir logum oc landsiðom. at engi vandi kunni sa geraz at herra hans þurfti i at valkazt[3]. þui for hann iafnan at skemtan sinni með hundum oc haukom at væiða dyr oc fugla oc riddarar hans oc hirðsvæinar. En ræðismaðr hans atte puso oc æigna kono. af þessari kono varð ollu þui riki siðan harmr oc hormung. þesse fru var sua frið orðen at væxti oc fægrð oc allri likams skæpnu. at þo at natturan hæfði hænni huætvitna gevet þat er til fægrðar væri. Engi var sua ræinlifr munkr i allu þui riki. er hann sa nokkora stund annlit oc alit hænnar at hann myndi æigi skiott snua allum hug sinom til hænnar oc allum hug at unna hænni.

3. Herra Ekuitan er hofðingi oc herra var þæss landdz oc rikis hœyrði[4] lof fægrðar hænnar oc frægðar. at engi var i ollu þui konongs riki iamnfrið hænni. Hann sendi hænni oft astsamlegar kueðior oc rikar giaver oc optsamlega girntisk hann felaxskaps hænnar. þui nest kaus hann æinn fagran dag at fara þangat með famenni at skemta ser sem ræðesmaðr hans bio. oc til þess kastala er su hin friða fru var fyrir. Hon herbyrgði hann þar um nottena. þa er hann kom af skemtan væiði sinnar. Nu mæler hann við hana sua mart sem honom likar. oc ma hann nu syna hænni allan huga sinn oc vilia. oc fann hann hana hygna oc hœverska oc goðviliaða. hina bliðasto i orðum. oc sœmeleg i hirðsiðum. oc sua vel ser likande yvir allar þær er honum hofðu fyrr hugnat. Oc af þessare viðrrœðo hennar er hann nu sua inætiaðr ast hænnar. at alla nott fece hann huarki huilld ne svæfn saker þessarar fru. er hann hafði ollum hug sinum til snuit. Sua er hann af ollum hug oc henni um snuinn. at hann er allr angrs fullr oc ahyggio. oc verðr hann nu allr til hænnar horfa. þui at hann

[1]) *r. f.* riddarscap [2]) *r. f.* rikins [3]) *r. f.* kazt [4]) *r. f.* hœyrð

gætr æigi vart sec fyrir valki. oc kærði hann mioc harm sinn oc mælltiz æinn við.

4. Hov herra guð sagðe hann huilik orlog oc harðr atburðr hava læitt mek i þætta fylki. at harmr oc angr[1] sua hava bundit mec sarom sorgum af fru þessarre er ec hæfi[2] her sét. oc losteð hug minn oc hiarta sua unytri ahyggio, oc allan mec fra tekit sialfum mer með sua kynlegom hætti. at skynsemð min ter mer ække. oc valld mitt oc sua mikit riki er mer mæirr harmr en huggan. Ec skialfr allr oc þo usiukr. Mec ventir at ec værði ælsea hana. oc hallda henni trygglega ast mina oc æinorð. sua sem ec villdi at hon gærði mer. En ef herra hennar oc þusi verðr við varr nokkorri niosn oc umsát. þa man honom at visu mislika miok. En þo at sua se þa ma þat vel setiazc. hælldr en ec fyrir farome oc tyneme af akefð oc ohofsemð astar hænnar. Osyniom være hon sua frið fru ef hon scal vela um æinn bonda. oc ængan æiga hia unnasta. Engi maðr er sa livande. ef þæssi fru være honum unnandi. at hann myndi æigi bœtazt af henni. ef hann være hennar tryggr unnasti. En ef ræðesmaðr minn spyrr þetta. þa samer honum æigi illa kunna. Eiga ma hann hana en æigi æinn saman. at visu vil ec at hann miðle hana við mec. Sem hann hafðe mællt þætta. þa andvarpaðe hann af ollu hiarta. oc la þa enn kyrr oc ihugaði. Oc siðan mællti hann. Til huers sagðe hann eða hui hævi ec slikan angr. oc gere ec mér uró. Enn er mer okunnegt huart þessi fru likar eða æigi at ec se unnasti hænnar. En ec skal vita sem fyrst huart hon hævir nokot kænt þess er ec kenni. Ec skal nu hætta oc hafna þessom hæimska harm er byr i astar oviti oc œrslo. er gerer mer sua mikinn angr oc uró. at ec fær æigi huilld ne ró. en nu er langt liðit siðan er ec for her at væiðum. Nu er daga tok þa ræis hann upp þægar oc klæddizt sa hinn riki maðr þægar oc hofðingi allz þæss rikis. er mykla pining hafðe haft þa nott. hann upp ræis oc for þægar a væiðar. En skiott kom hann aftr oc kuaðs vera siukr miok oc gekk hann þægar i hitt innzta suæfnhus oc lagðezt[3] i rækkio. Ræðesmaðr hans oc rikisstiori varð ryggr oc harmsfullr af þunglæik sins herra. en hann væit æigi huat sott hann hævir. þui at æigin kona hans er sottar sok herra hans. Hon bryddir hann oc gaddar. hon œnguir honom oc hann angrar. hon er hans riðusott oc ma vera honum sem sarbót. En at gæra ser huggan oc skæmtan. þa sendi hann æftir hænni at rœða við hana. oc sagðe hann hænni þa oc syndi hænni allan vilia sinn. oc gerer henni kunnegt at hann dœyr fyrir sakar hænnar. Hon ma frialsa

[1]) sem *tilf. Cd.* [2]) *r. f.* hafi [3]) *r. f.* lagðet

hon ma bœta honum ef hon vill. hon ma vera dauði hans. ef hon sua illa vill.

5. Herra minn kuað su hin friða fru. yðr samer at fræsta mer suor min. þui at ec hævi æigi at hugt þesso hino fyrsta sinni ne rað mitt tækit. þu ert hofðingi mikils rikis oc agætrar tignar. En ec em æigi sua mikils rikis ne sua mattogra manna ne sua rikra at hofðingiascap. oc er þer æigi fallet at snua til min ast oc astarþokka. Ef þer hæfðit gort vilia yðarn til min. þa væit ec at visu at þu myndir skiott hafna mer oc fyrir lata mek. En frægð min myndi falla oc lofsæla spillazc. oc mynda ec þa æiga þar fiandr sem nu a ec frændr. þar ovini sem nu a ek vini. þui at þu ert æinn hinn rikasti hofðingi oc minn herra hæfir sitt valld af yðro lane[1]. oc myndir þu sua sem ec hygg ætla at ec mynda bila þer. oc gera þer vanda at unna mer. En ast er engo nýt nema hon se trygg oc staðfost. Myklo er villdra felauss maðr oc friðr. ef hann er hygginn oc væl mannaðr at daðom oc drængscap. oc mæire fagnaðr af hans gofuglæik. en at rikum hofðingia oc mattogum manne er huerflynt hævir lundærni oc gæðlaust af ostaðfæsto. Sa er ann þæirre er hærra er kyns oc mattar en hans kynkuisl eða valldi fellr oc samer. hann ottazt æ at su bili honum er hann ann. oc fyrir þui þionar hann hænni með ollum hug oc æstirlæti. En sa er rikr er hann ottazt ækki at nokkorr dirvizt at taka unnasto hans. þui at hann hygzt æiga allt hæimillt. oc um urugt bua sakar valldz sins oc rikis. fyrir þui ann hann litit eða allz ækki. þo at hann æigi hina friðasto oc hina villdasto kono.

6. Ekuitan svaraðe hænni. Miskunn fru sagðe hann. mæl æigi slikt. Æigi er sa at fullu kurtæiss er mangar ser unnasto sem bœármaðr voru a stræti. Mangare verr fe sitt i marga vanda varu at auðgazt oc æignast af þui. Undir himninom er ængi su fru. ef hon er hyggin oc hœversk. milld oc goðviliað. ef hon er asttrygg oc æigi nybrættin. þo at hon ætti allz ækki nema æina skikkiu. þa sœmde æinum herra riks kastala mikit saker hænnar tigna hana oc trygglega unna hænni. En þæir er nybrætnir ero oc i astom otrygguir oc kuenna svikarar. listugir at spotta. undir fagrmæle bunir at blækkia. þa hovum ver marga séna er æigi (ero) værðugir duganda manna felagscaps. þui tyna þæir ollum sœmdom at þæir at fara illzkum oc svikum. En hin kæra unnasta min. þer iatta ec at ollu sialfan mec. hallt mec æi fyrir herra ne hofðingia hælldr vin þinn oc æiginn mann. Uruglega suær ec þer oc at sonnu sægi ec þer. at ec scal gera þat sem þer likar. Ver þu fru en ec herra. Ver þu mikillot en ec biðill

[1]) r. f. lande

þinn þic biðiande. Sa hinn riki herra oc hofðingi het henni sua mykit. oc sua oft bað hann hana miskunna ser. at hon fæsti honum asta vilia hans. en hann iattaðe hænni sialfan sec. oc gaf þa huarttvægia þæirra oðru samband sitt með umskifti fingrgulla sinna. oc fæsti huart oðru oruggan trygglæik upp a tru sina. oc hælldo þau væl handsol sin með tryggri asj. oc stoð þa mioc lengi sua bnet astarþokke þæirra sua at æigi kom upp fyrir aðra menn. En hucrio sinni er þau sotto stæfnu fundar sins. þa let sa hinn riki herra gera hirðliði sinu kunnegt at hann var bloðlatenn. oc varo þa byrgðar allar hurðir[1] svæfnloftanna. oc var engi sua diarfr at þar þorðe at koma. nema æftir honum være sænt. En um nætr kom hon til hans oc um nætr for hon fra honom er hon unni sua mikit. En rikisstiore herrans hellt vel oc virðulega allt hirðlið hans oc gærðe orskurð allra mala oc saka þæirra er sættar varo. Hann unni þessare fru mioc længi sua trygglega at æigi var hugr hans a annarre. þui at hann villde ænga pusa ser. oc mællti at ængi skylldi þæss geta. En raðgiofum hans oc vinum mislikaðe þat miok oc sagðo þat vera mykit urað. oc ræddo þæir slikt sua openberlega at kona ræðesmannzens hœyrði roð þæirra oc ræðor oftsamlega. oc likaðe hænne þat allilla. þui at hon ottaðezc þat at hann myndi fyrir lata hana. oc at hon myndi tyna ast hans oc felaglegom vilia.

7. Siðan sem hon matte at komazt at ræða við hann oc gera honum giarna slikt bliðlæte sem hann girntizc kossa oc halsfong oc likams losta. þa stygðizc hon honum oc rygðizc oc gærðizc sua harmsfull. at hon gret undarlega mioc sua at hon higsti af sorg oc grate. Sem herra Ekuitan spurði hana hui er hon let sua rygglega oc huat hænni var. oc huerr slikan harm vakte hænni. þa suaraðe hon. Ec græt sagðe hon saker þin oc okkarrar astar. þui at ast okkor man snuask mer i mykinn harm oc angr. Ec væit at visu sagðe hon at þu mant kono pusa. en ec man vera þa hatað oc hafnað. huat man þa verða af mer er ec em fyrir laten af þer. Ec scal þa siolf fyrir fara mer. þui at ec se mer enga huggan þa er skiotare luki minum harmum en dauðann.

8. þa suaraðe henni Ekuitan af mykilli ast. Hin friðasta unnasta min sagðe hann. ottazk allz ækki. vit þat at sonnu oc tru at fullo. ef herra þinn lykr nasom oc sinom dagum. þec skyllda ec gera fru oc drotnengo allz mins rikis. valldz oc hirðliðs. allra minna æigna oc kastala. þægar sem hon hafðe hœyrt þa þakkaðe hon honum goðvilia hans með mikilli avusu oc mællti[2]. Ef þer herra trygguið mer.

[1]) *r. f.* hurð [2]) *r. f.* mællt

at þer skuloð æigi fyrir lata mcc saker annarrar. þa man ec skiott þat sysla oc alæiðis koma. at minn herra se dauðr. þui at litið er fyrir þui ef þer vileð tiá mér oc samþykkiazt. Hann svaraðe hænni. at hann scal giarna þat gæra sem hænni likar. oc hon vill hava sagt honom. æftir mætti sinom. huart sem þat kann snuazt til illz eða goðs.

9. Herra sagðe hon. ef yðr likar þa fareð a væiðar i væiðimork vars fylkis þar sem optazt sit ec. oc kom i kastala mins herra at huilazc. oc skulo þer þar yðr bloð lata. Eftir hinn þriðia dag bloðlaz scalltu laugazt. En minn herra scal þa oc laugazt oc með þer bloð lata. Seg honum at hann hallde þer fyrir huetvitna framm dælan felagscap. En ec man lata gera laugarnar oc lata fœra laugarkæren i svæfnhusit. oc þa scal ec lata gera laugena i sialfs hans kere sua hæita oc vællande. at engi er sa livande maðr ef hann kœmr i sua buna laugena at hann scal æigi soðen vera oc mæiddr þa er hann hævir i sæze kæret. oc hann dauðr oc soðenn. Sændið æltir yðrom monnom oc hans vinum. synið þa oc sægið ollum með hueriom hætte er hann er dauðr i laugænne at uvarom þæim oc braðom dauða.

10. Herra Ekuitan iatte henni oc samþyktizt at hann scal at visu gera þat sem hænnar vili er til. A hinum þriðia manaðe kom Ekuitan þangat i væiðimorkena oc let ser þar bloð. oc þo æigi til hæilsu oc hugganar. hælldr til ugævo oc ukomennar uhamengiu. Oc at hallda honum felagscap þa let bloð með honum ræðismaðr hans. Eptir hinn þriðia dag bloðlázz kuazc hann vilia laugazc oc þat villdi oc ræðesmaðr hans. Oc þa mælltc oc herra hans. Vit skolum kuað hann baðer saman laug hava sua sem bloðlát. Herra sagðe hann sua hævi ec ætlat sem þer vilið. Fru hans gecc um laugargærð. oc let bua huartvæggia kæret. annat með vællanda vatne. er hon ætlaðe boanda sinom. en annat herra sinom. þat er var með vormu vatne eftir mundangs hove. En sa hinn dugande ræðesmaðr var arlla uppstaðenn oc utgængenn at skemta ser. en fruen kom þa oc rœdde við herra sinn. oc logðuzt þa bæðe saman i rækkio ræðesmannzens oc skæmtaðo ser oc leko sua sem þæim likaðe. þau leto vorð hia hurðenne. mær æin gætte duranna. Sem ræðesmaðr kom aftr þa gecc hann þegar þangat. oc er hann villde upp skiota hurðenni. þa hellt mæren lokonne. en hann laust hana af ræiði. oc skaut upp hurðenne með ollu afle. oc læit hann þa hærra sinn oc kono sina bæði i æinni ræckio. Herra hans þægar sem hann læit hann komande. oc at fela synd sina oc svivirðing hins. þa gaðe hann æigi fyrir at sia. oc liop sem skiotazt i þat kæret er vællande vatnet var i. skyrtu æinni klæddr oc skolaus. do þægar oc soðnaðe allr. Nu er hann tekinn i sialfs sins gilldru

oe aftr snuen a hann sialfs hans illzka. en hinn hæill oe væl halldenn er hann ætlaðe at dœyða. En ræðesmaðrenn fann þægar þat sem titt var um herra hans. oc vissi þa at sonnu at þau hofðu raðet honum dauða. Hann græip með skunda kono sina. oe skaut hænni at hofði ovan i kæret. oe luku þau þar bæðe sinu svikafullu livi mæð værðugum hætti.

11. En sa er rett kann at skynia oe skynsemd hævir rett at skilia. af þessarre sogu ma hann sannfrœðaze. at sa er oðrum gærer svik oe ætlar dauða. ma fyrr giallda sinnar illzsku. en hann megi þæim fyrir koma er hann villdi giarna illt gera.

12. En sa er þessa bok norrœnaðe ræðr ollum er þessa sogu hœyra oc hœyrt hava. at þæir girnize alldregi þat er aðrer æigu rettfengit. huarke (fe) ne hiuseaps felaga. ne ovunde alldre annars gott næ gœvo. þui at guð skipar lanom sinom sem hanum synize. gœfr þæim er hann vill gævet hava. fra tekr þæim er illa nyta. æða ælligar at ræinsa þa oc rœyna sem hinn hælga Iobb. Girnize oe ængi at auðga sec af annars dauða. þui at marger dœyia þæir fyrr illum dauða er oðrum æfna oe ætla skiotan dauðan. þui at guð yvir vaker misværkum mannanna oe ser illvilia þæirra. snyr upp a þa sialfa þær illzskur er þæir oðrum gilldra. Guð er vornn oe varnaðr. gnog gæva oe urugg gæzla saklausra oe mæinlausra. ryðr skiott oe af þæim rindr uvini oc umsætr[1] allzskyns. Girnizsk oc alldrægi at gera þæim svik ne svivirðingar er yðr gera tign oc þionosto. sœmder oc sama. þui at þæir ero dalegstir i þæsso livi. en væslastir i oðru livi. er giallda illt fyrir goðvilia i þesso livi. Ef þer vitið oc kænnið yðr sækkia við guð i mæinum oe misverkum til þæirra er yðr þionat hava oe yðr tignat. bœteð við þa eða þæirra arva. er skylldaster ero. ef hinir ero brott tækner. mæðan er þer haveð tima oe frælsi þessa lifs. þui at ækki tær þæim i æilivu livi er hafna at bœtaze i þæsso livi. Ecki tæði þæim hinum rika manne er syniaðe hinum hælga Lazaro likþram brauðmola borðz sins. þa er hann bað hinn hælga Abraham miskunnar ser i pinslum. at Lazarus skyllde kœla brænnande tungu hans. oc þa hann æigi. Hann villdi oc at brœðr hans hylpizt er æftir hann lifðu. oe tæðe honum huarki. Fyrir þui hialp honum allz ækki i æilivu livi þat sem hann bað oe villdi. at hann hafnaðe at nyta frælsi lifs. mæðan er hann hafðe oe mætte. Til slikra mællti hinn hælgi Augustinus þetta. Quia eum potuit homo bene faeere noluit. inflietum est ei non posse eum uelit.

13. Seð vinir guðs. Ekuitan rikr herra oe agætr hofðingi svæik

[1]) oc *tilf. Cd.*

oc svivirði hinn villdasta vin sinn. æigin þion sinn. ræðesmann allz rikis sins. er hanum þionaðe oc hann tignaðe með goðom raðom oc rettom raðom oc rœðom. með starve sinu oc stiornn. oc af honum tok allan vanda. æftir rettom logum oc landzsiðum hann or skar ollum vandamalom. at herra hans skylldi vera[1] frials fyrir ollum ahyggiom. En herra hans svæik hann oc sviuirði puso hans. oc samþyktiz dauða hans. En hans fals pusa. er slæit við guð oc hann handsol sin[2] saker mæiri tignar er hon girntize oc til sa. bio æignum pusa sinum svik ok dauða. En varr hinn riki drottenn varðe þann er saclauss var oc aftr snere svikunum a þau er svikin gærðo oc sæk varo. þui at þenna dom hafðe guð longu aðr dœmt oc upp sagt i orðum hæilagra manna. Sua sannar hæilagt bokmal. Omnis iniquitas in suum redibit auctorem. Nu þo at þætta have gorzt i fyrnskunni oc þo at þetta se fornn saga. þa ognar hon verandom oc viðrkomandom allum er i svikum oc illzsku likar at bua. þui at huetvitna þat er illt er kann at ændr nyiaze. þo at i fyrnskunni gærðize. þui var þetta með skynsamre snilld sannlega mællt. Rumor e ueteri faciet uentura timeri. Cras poterunt fieri turpia sicut heri. Oc lykr her nu sinu ærendi sa er bok þessare sneri.

14. En Brættar a Brætlandi. þar sem þetta gærðize sua sem boken hævir talt upp. gerðu Ekuitans lioð i strænglæikum huersu hann lauk livi sinu. oc su með honum er hann unni sua miok. ser oc hænni til dauða. Equitanus rex fuit. sed silenda est dignitas ubi nulla bonitas sed finis iniquitas.

IV.

Bisclaretz lioð[3].

1. Nv með þui at ec viðrlæita at gæra oc sægia yðr lioða oc strænglæiks sagur. þa vil ec æigi glœyma Bisclaret. Bisclaret var æinn riddare vaskr oc kurtæiss. vapndiarfr oc oflugr. Bisclaret het hann i bræzsko male. en Norðmandingar kallaðo hann vargulf. I fyrnskonne matte hœyra þat sem optsamlega kunni geraze. at marger menn hamskiptuzt oc vurðu vargar oc biuggu i morkum oc i skogum. oc þar atto hus oc rik hibili. En vargulfr var æitt kuikuændi. mæðan hann byr i vargs ham. þa slitr hann i þæirre œðe menn ef hann nær. oc gærir mikit illt. hann lœypr um skoga oc um mærkr oc þar byr hann mæðan hann i þæim [ham er[4]. Nu læt ec þat standa sua buet. þuiat ec vil sægia yðr fra Bisclaret.

2. I Brætlande bio dyrlegr maðr. hinn sœmelegste oc hinn lof-

[1]) *r. f.* ver [2]) oc *tilf. Cd.* [3]) er her *tilf. Cd.* [4]) *r. f.* hame

sælasti yvir alla hans maka gafugr riddare. hællt see væl oc rikulega oc var hinn kæraste sinom herra. vinsæll oc goðviliaðr allum gronnum sinum. þesse pusaðe æina friða kono hoska oc vel siðaða. oc unni huart þæirra oðru. Nu var æinn lutr sa er hænni var mæst til angrs. at hon misti hans þria daga fulla i huerri viku. sua at hon vissi æigi huært er hann for. eða huar hann var komenn. oc ængi af hans monnum kunni nokot at sægia af honum. Einn dag sem hann var hæim komenn oc i holl sinni bliðr oc glaðverr. þa spurði hon hann æftir. Herra sagðe hon hinn friðaste unnasti. ec villda giarna spyria yðr æins lutar ef ec þœrða. oc þer æigi fyrir kunnið. þægar sem hann hœyrði orð hænnar. þa halsfaðmaðe hann hana oc dro hana til sin oc kysti oc mællti til hænnar. Vnnasta sagðe hann spyr þess er þu villt. Engi lutr er sa er þu villt vita oc mer er kunnegr er ec seal æigi sægia þer með sonnum goðvilia. þat væit tru min herra minn sagðe hon. nu hævir þu mioc huggat mec. Herra sagðe hon. ec em þa iafnan rygg oc rædd oc i miklum angre um daga þa. er ec missi yðar. oc oll em ec hugsiuk oc harms full oc ottomk ec miok at ec tyna þer. Nema þer huggið mec skiott þa fæ ec dauða af þessom harme. Nu hinn kærasti unnasti sagði hon. ec bið þec sua sem þu villt gæta lifs mins þa sæg mer huert er þu ferr oc huar þu ert oc i huæim stað þu býr. þui at ec ottumk at þu unnir nokorri kono hia mer. oc ef sua er þa ertu fœlltr oc villtr oc ec svivirð oc dauðven af þessom harm.

3. Fru sagðe hann miskunnið orðum yðrom. þui at mer man værða at skaðe oc mæin ef ec sægi yðr. Ec man þa tyna ast þinni oc fyrir koma sialfum mer. Sem hon hafðe orð hans hœyrt þa villdi hon með engom kosti sua buit lata vera. hælldr lokkaðe hon hann oc mœdde sua lengi með bœnom oc bliðlæti. at hann gærðe hænni kunnegan allan sinn atburð oc mællte. Fru sagðe hann. ec hamskiptumk oc lœyp ec um morkena æinn saman þar sem hon er þykkazt. oc livi ec við dyra holld þæirra sem ec dræp. Sem hann hafði allan sinn atburð talt hænni. þa spurði hon hann þægar huart hann gengi klædr æða nœkkuiðr. Fru sagðe hann nokkuiðr lœyp ec. Herra minn sagðe hon huar ero þa klæði yðor. Fru sagðe hann þat vil ec ængom sægia. fyrir þui at ef klæði min være fra mer tækin oc vissi nokkor huar er þau lægi. þa væra ec iafnan i þæim ham. oc alldregi fenga ec huilld ne ró æða aftrkuamo i mannz ham. fyrr en klæði min være mer aftr fengin. oc vil ec engom segia. huar ec hirði þau. þa suaraðe hon. Herra minn ec ann þer fyrir huetvetna framm þat er i er hæimenom. Engan lut samer þer at lœyna mec. fyrir þui samer þer

æigi at hava illa grunsæmd eða nokkornn tortryglæik a mer. þa være mer at sonnu engi ast a þer. ef ec villda svikia þek. Seg mer oc ottaze allz ækki. seg mer oc man þer gagn af standa oc gæva. Sua længi oc miok lokkaðe hann bliðlæti hænnar oc sua vel likaðe honum bœn hænnar. at hon fiaraðe hann uppi. oc stoðsk hann æigi bliðlæti hænnar ne lokkan. oc sagðe hann hænni allt oc mællti.

4. Fru sagðe hann. þar i skogenom hia vægenom. þar sem ec em van at ganga. er æin fornn kapella er mer hævir mikit gott gort. oc þer oftsamlega gagn oc hiolp fengit. þar er stæinn æinn skorenn innan holr hia runni æinum. þar legg ec klæði min mæðan ec em uti til þess er ec fær hæim aftr. Sem þesse fru hafðe hœyrt þæsse hin kynlego tiðendi. þa oskraðe hon oc ottaðeze þenna atburð. oc ihugaðe hon þa með listugu athygli huersu hon skylldi skiliazt við hann. sua at hon lægi æigi hia honom oftarr. Nu var æinn riddare i þui fylki er længi hafði unnat hænni. oc lengi bæðet hænnar oc oft læitat at fa vilia hænnar til munugðar sinnar. margar giafer rikar gævet hænni oc miok þionat hænni. en hon hafði allz ækki unnat honom oc enga bœn hans iatt honum. En nu sændi hon til hans sændimann sinn oc sneri ollum hug sinom til hans. oc mællti a brævi til hans. Unnasti vær nu fæginn bliðr oc glaðr. þui at þat er þu hævir lengi i valkazt. þa væiti ec þer nu ast mina oc likam minn. þu scallt gera mec unnasto þina. Hann þakkaðe hænni morgum þokkum oc viðr tok tru hænnar oc trygðar fæstum. oc þui nest tok hann æið af hænni. at hann skylldi uruggr um væra oc bua uræddr.

5. Sem formali þæirra oc felagskapr var gorr. þa let hon upp alltt oc sagðe honom giorsamlega þat sem bonde hænnar hafðe sagt henni. huerssu hann skifti ham sinum oc huert hann for oc huar hann var. meðan hann var i vargs ham. Hon gærðe hanom alla luti þessa kunnega. oc siðan visaðe honom til markarennar. oc sagðe honom huar klæðe hans lago. oc at hann skylldi hava þau hæim með ser. Mæð þæssom (hætte) var herra Bisclaret svikinn oc illa halldenn af illzsko kono sinnar. oc fyrir þat at hann huarf sua oft i brott. þa hugðo aller at hann være nu at ollu tyndr. oc var þa huærvetna æftir honum spurt oc læitat hans. oc kunni ængi fra honum at sægia. oc fannz hann huærgi. oc fyrir þui var hann skiott glœymðr sem sa er dauðr er. þa biuggi sa kono hans er lengi hafði hænni unnat. oc stoð nu sua tolf manaðe. allt til þæss er konongrenn for at væiða i hina somu mork er Bisclaret i var. Þægar hundarner varo lœystir þa funnu þæir[1] Bisclaret oc raku hann aller allan dag hundar oc væiðimenn.

[1]) *r. f.* þær

sua at þæir hofðu nalcga tækit hann oc slitit oc dræpct. Scm hann kændi konongenn þa liop hann þægar til hans at biðia ser miskunnar. Sem hann kom at honum. þa lagðe hann baða fœtr i kne konongsens oc kysti læggi hans oc fœtr.

6. Sem konongrenn læit hann þa ræddæzk hann miok. oc kallaðe[1] miok a sina menn. Herrar sagðe hann. skyndit hingat oc set huat undr her er til. þetta kuikuendi hævir mannz vit. litillæze oc biðr miskunnar. Rækcð aftr hundana alla oe gætið at ængi liosti ne mæin gere. þui þætta dyr hævir skyn oe skilning. oe kænnir mek at visu sua sem ec hygg. þessu dyri gæf ec grið oe frið minn. oe vil ec ækki hær væiða daglangt. þui nest snæri konongrenn hæim. en Bisclaret fylgði honum oc sem nest matte hann. oc vill ængom koste skiliazt við hann. oc hafðe konongrenn hann með scr til kastala sins oc unni honum. oe likaðe honum æinka vel þætta dyr. oe bauð hann allre hirð sinni at ængi skylldi mæin gcra ne liosta dyr hans. sua sem þæir villdi hava vinatto hans. þuiat hann hafði alldregi fyrr þuilikt dyr sét. oc fyrir þui þotte honum kynlegt oc varðvæitte með myklom kærlæik goðom vistum oc hinum villdasta drykk. oe gætto aller þcss er konongrcnn bað at vera væl við dyret. oe var þat iafnan með bæzstum riddarom þæim er konongenom varo kærastir. oc suaf hueria nott hia konongs rækkio. oe var þetta dyr huerium manne kært. er i hirð konongsens var. Hueriu sinni oe er konongr for hæiman. þa fylgði dyrct konongenom. oe fann þa konongrenn at dyret unni honum. Sua var þat kurtæist oe hogvært oc miuklynt oc goðviliat oe alldri angraðezt þat við menn. oe ængom[2] gærðe þat mæin. þui likaðe þat væl ollum.

7. Nv er um þann atburð þui nest at ræða. konongrenn gærði rika væizlo at tigna æina hotið konongleġa. oc stæfndi til ollum riddarom oc rikom monnum oc vinum sinum. er æigner oc riki oc sœmder helldo af honum. at koma oe tigna hotið hans oe þiggia væizlu hans. En i fylgð oc fiolða þæirra þa kom sa riddari er fenget hafðe kono Bisclaret rikolega klæddr oe riddaralega. En æigi kom honum þat i hug. at hann myndi þar finna sua ncr ser oc nalægan Biselaret. Sem hann kom i konongs holl oe Biselaret hafðe kænt hann. þa liop hann at honum oc græip hann með tonnum. oc kastaðe hann til iarðar. oe myndi þa hava bitit hann oc slitit oc ubœtelegt mæin gort honum. ef æigi være konongrenn. er kallaðe oe hæitaðezc við hann. A þæim sama dcgi væitti hann honum annat atlaup. oe æf hann væri æigi hæftr. þa myndi hann sua rettlega hava hæfnt sin. at allz ækki myndi a hava skort. þctta þotte ollum kynlegt oc undraðo aller miok i konongs

[1]) *r. f.* kalla [2]) *r. f.* æn

holl oc hirðliði. oc mællto þa flæstir huat þæsso myndi gægna. þui at hann let alldregi sua fyrr at ængom manne innan hirðar ne þæim er þannog varo komandi. oc ræddo þa at hann man þetta æigi hava gort saklaust. At visu, kuaðo þæir hævir þesse riddare nokot mæinat honom oc misgort við hann. at hann synir honom mæira grimlæik en engom oðrum þæim er her hævir fyrr komet. oc villdi giarna hæfna sin æf hann mætte. oc stoð sua buit at þui sinni. Nu sem konongrenn hafðe rikolega væitt væizlu sina. oc tigurlega halldet hana. þa tok sa hinn mykle fiolde iarlla oc lændra[1] manna oc riddara lœyvi af konongenom hæim at fara. En i brottferð þæirre var sa riddare fyrst allra er Bisclaret villdi bita fæginn at hann brott komsk. oc var þat æigi kynlegt at Bisclaret villdi sin a honum hæfna. er elæðe hans tok. sua at hann mætte (æigi) ham sinum skifta aftr.

8. Nu var þess litil stund amillum at þesse hœyverski konongr for oðru sinni a dyravæiðar i þessa somu mork er hann dyret i fann. en Bisclaret fylgðe honum. Um kuælldit sem konongrenn kom silla or morkenne. þa var tekit honum rikt hærbærgi i þui hinu sama fylki. Sem kona Bisclaret fra oc vissi at konongrenn var þar komenn. þa klæddezt hon sem pruðlegazt oc um morgenenn kom til kon-ongsens at hitta hann. oc let fœra honum með ser margar rikar oc fagrar forner. En þægar sem Bisclaret sa hana þangat komande. þa gat æigi halldet honum. oc ængi hæft hann. hann liop at hænni sem oðr væri oc matto aller sia huersso væl hann hæfndi sin. Hann upp ræistize oc ræif af hænni klæði sin. ænga suivirðing matte hann mæire gera hænni. þa hæitaðoze aller við hann. oc myndo þæir hava bart hann. ef æigi være þar æinn hygginn maðr. er mællti til konongsens. Hærra kuað hann. lyðit þui er ec vil rœða til yðar. þetta dyr hævir miok lengi með oss veret oc huerr sem æinn varra manna hævir oft-samlega set þat oc gengit ner þui bæði nætr oc daga. en alldri syndi þat grimlæik ne alldri ængom manne ufrið fyrr en kono þessare. er her siom ver komna. þat væit guð oc tru min. at fyrir huetvitna hævir hann nokkora sok oc ræiði a hænni. sua a bonda hænnar. þæssa kono atte sa riddare er yðarr var hinn kæraste vinr. en nu er miok langt siðan er menn hava sua mist hans at engi væit huat af honum er orðet. oc allz ækki hovum af honum frægit. Takeð þessa kono oc lateð œngia henni til þess er hon upp sægi hui þetta dyr hatar hana. hon man syna þat sem hon til væit. Marga kynlega atburði havom ver her set i Brætlandi. Konongrenn lyddi oc sam-þyktizt þægar rœðo oc raðe hans. þui at hann var hinn hyggnasti

[1]) oc *tilf. Cd.*

raðgiafa hans. Let hann þar hallda riddaranom er fængit hafðe hænnar. en hana let hann setia æina ser. oc þrœngia hænni sua mioc. at sakar astsemdar oc ognar konongs þa upp sagðe hon allt þat sem til var um hinn fyrra bonda sinn. huersu hon oc hann toko fra honum klæði hans. oc huersu hann taldi hænni alla atburði sina. huersu hann hamskiptizk oc huert hann for. oc sagði at siðan er hon let taka klæði hans fra honum. þa var hann huergi seenn þar i fylkino. Hyggr hon at visu oc tryr at sonnu. at þetta dyr se ivanarlaust boande hennar oc herra. þa krafði[1] konongrenn klæði oc gangværiu hans af hænni. oc kuaðsk at visu vilia hava. huart sem hænni likar eða mislikar. oc let hann þa hana aftr bera bunað hans. En konongrenn let þægar bæra til hans. oc villdi hann ækki til siá. er fyrir hann var lagðr. þa mællti hovuðraðgiafe konongs til hans i æinmæle. sa er fyrr hafðe raðet honum um Bisclaret. Herra sagðe hann. æigi gere þer nu rétt. Alldregi man hann her taka klæði sin i augliti yðru. ne or ganga ham sinum fyrir sua morgum monnum. þer seð huat til gængr. honum þykkir skomm oc suivirðing at skæpnu sinni. Latið læiða hann æinn saman i svæfnhus yðart oc bunað hans með honum. oc latið hann vera æinn saman miok langa stund. Konongrenn sialfr læiddi hann i svæfnlopt sitt oc byrgði sialfr oc læsti allar hurðir yvir honum. Sem nókkor stund var liðin. þa gæcc konongrenn aftr oc fylgðo honum tvæir iarllar. oc er þæir kuamo i svæfnloftet. þa fundo þæir riddara klæddan ollum bunaðe sinom sofande i rækkio sialfs konongsens. þægar sem konongrenn læit hann. þa skundaðe hann at honum oc lagðe hendr um hals honum oc kysti hann morgum sinnum. sua var hann feginn af fundi hans.

9. Sem þetta var sua buit þa gaf konongrenn honum myklo mæira en hann hafði aðr oc ver kunnum yðr at sægia. þa rak konongr brott or þui fylki kono hans oc gærðe hana utlæga um alla hænnar lifdaga. oc fylgðe hænni sa er fengit hafðe hænnar. þui at hon svæik bonda sinn fyrer saker hans, Siðan atto þau morg born oc varo oll auðkænd. Margar konor komo af hænni oc hænnar afspringi. en allar varo afnæfiaðar oc næflausar. Nu finnzc æigi þat at sannare se þesse atburðr en ver hovum yðr sagt. þui at mart gærðezt kynlegt i fyrnskonne. þat er ængi hœyrir nu gætet. En sa er þessa bok norrœnaðe hann sa i bærnsko sinni æinn rikan bonda er[2] hamskiftisk. stundum var hann maðr. stundum i vargs ham. oc talde allt þat er vargar at hofðuzt mæðan. Er fra honum ækki længra sægiande. En Brættar gærðu lioð Bisclaret af þæssare sogu er þer havet nu hœyrt.

[1]) *r. f.* krafð [2]) var hann *tilf. Cd.*

V.

Laustiks liod[1].

1. Nu vil ec sægia yðr æinn atburð af huæim Brættar gærðu æitt strænglæiks lioð. oc kalla þæir þætta lioð Laustik. Sua er kallat i bræzko male. en i volsku russinol. en i ænsku nictigal. En þat er æinn litill fugl. er þægar sumra tækr. þa syngr hon oc gellr um nætr sua fagrt oc miori roddu at yndelegt oc ynnelegt er til at lyða.

2. I þui fylki a Brætlande er hinn hælgi Mallo huilir er æinn rikr oc frægr bœr. I þessom bœ bioggu tvæir riddarar. oc atte huarr þæirra sinn garð. Annarr þæirra var kuangaðr friðre oc fagre kono. hyggenne oc hœværskre. en annar ollum kunnegr oc auðlatinn dugande monnum oc sinum iafningium[2]. þessi hinn ungi riddare unni kono granna sins. sua miok oc lengi bað hann hænnar oc sua mikill goðlæikr fanzk hænni með honum. at hon unni honum yvir huetvitna framm. Or þui svæfnlofti er hon i svaf matte hon rœða við unnasta sinn. þa er hon stoð eða sat i lofte sinu. oc sua hann til hænnar or sinu lofte. oc þat þæim æigi mislikaðe. þui at þau varo bæði i myklo hœglifi. nema þat at æins at þau matto æigi saman koma sem þau giarna villdu. Mæð þæim hætti ælskoðost þau længi. Nu æinu sinni sem sumra tok. þa tok laustik at syngia með hinum fægrsta song oc kallaðe maka sinn til astar auka undir viðar laufom oc blomum. Sa er þa var ælskandi matte miok ihuga af fuglanna songum þat er honum likaðe at ælsca. Fyrir þui at riddarenn var astbundinn fæsti (hann) hug sinn i songum fuglanna. sem þar være allt þat er honum likaðe at hava. oc gaðe hann með ollum hug songanna fuglanna. er huatto hann til astanna. En fruen er hann sua miok unni. þa sa athævi unnasta sins. I tunglskineno þa er herra hænnar var sofnaðr. þa stoð hon upp or rækkiu hans oc klæddizt skikkiu sinni oc gecc at standa hia glygginom. þui at hon vissi at unnasti hænnar stoð oðrum mægin i oðrum glugg oc hafðe þuilikt lif. sua at hann vakte driugast alla nottena. Oc bar þa sua at af oftsamlegre uppstoðu hænnar. at herra hænnar oc bonde ræiddezc oc asakaðe hana miok horðum orðum oc spurði hana hui hon uppstoð oc huert hon gecc. Hon suaraðe honum. Herra minn kuað hon. engi maðr er sa lifande þæssa hæims. ef hann hœyrir lœystik hinn litla fugl oc hans rodd huersu fagre roddu hann syngr nottena alla. at hann ma æigi huggazt oc glæðiazt af sua fogrum songum sem hann syngr. fyrir þui kuað hon gecc ec til glygsens. oc

[1]) er hér *tilf. Cod.* [2]) *r. f.* iafningum

stænd ec þar lyða fogrum songum hans oc sœtom. oc vil ec ængom koste kuað hon yðr þuisa lœyna længr.

3. Sem herra hænnar hafðe þætta hœyrt þagðe (hann) af angre oc ræiði. oc hugði hann at hann skylldi at visu svikia laustik með nokkorum velum. oc sagðe hann suæinum sinum. oc gærðu þæir þægar rað oc gilldrur at væiða laustik. oc fæstu þæir þa lim oc gilldru a huern kuist allra viða er i var garðenom. sua at þæir toko þa laustik um siðir oc fengo hann kuikan herra sinom oc husbonda. En hann þægar gladdezc mioc oc fagnaðe at hann hafðe fengit fuglenn. oc gecc hann þægar i svæfnburet oc mællte. Fru sagðe hann kom hingat oc rœð við oss. ec hævi nu svikit laustik þinn saker þæss er þu hævir hueria nott valkat þec oc lengi vakat. Sem fruen hafðe skilt orð hans. ræiddezc hon oc rygðizc oc bað herrasinn at hann fae hænni fuglenn. En þægar hann af ræiði sinni[1] kastaðe honum dauðom a briost hænni. sua at hann bloðgaðe linkyrtil hænnar af fuglenom dræpnom. þa tok fruen upp lik fuglsens. oc græt hon þa mioc oc bolvaði ollum þæim er svikum laustik volldu. oc ollum þæim er snorur gærðu at svikia oc taka laustik. Siðan tok hon gullvofet pell oc vafðe þar i lik lostik oc likam. oc þar umhuærfis saumaðe hon gyllta bokstafe. at hænne var harmr oc hugsott at dauða hans. þui nest kallaðe hon æinn svæina sinna er hon bæzt truði oc bauð honum at bera sua buet fuglenn unnasta sinum. oc at hann sægðe honum huersso herra hænnar svæik fuglenn. oc at hann tæle unnasta hænnar sinn harm oc hugsott um þænna atburð. Sem svæinnenn kom til hans. þa fœrðe hann honum fuglenn oc sagðe honum allt þat sem fru hans hafðe boðet honum. En hann hinn kurtæisazti riddari harmaði mioc at laustik var sua af aufund oc illgirnd svikinn. oc let þægar bua hænni ker af gulli oc læsa með gullego loke. oc let i sætia dyra gimstæina umhuervis með fogrum hætti oc myklom haglæik. oc læsti laustik i þesso kære. þesse atburðr for um allt Brætland oc gærðo Brættar af þæssom atburð strænglæik þann er þæir kalla laustik lioð.

VI.

Desire lioð[2].

1. Hug[3] vil ec a leggia oc gaumgæfa at minnazc æins atburðar. af huæim þæir um þa daga varo. gærðu til minnængar fagran strænglæik i allzkyns lioða tolum[4]. gigium oc simphonum. oc er þæsse strænglæikr

[1]) oc *tilf. Cd.* [2]) þessi strenglcicr heitir i volsku mali Desire en (i) norrœny tilfysilegr. *Ovskr. i Cd.* [3]) *r. f.* Nug [4]) *r. f.* talum

kallaðr i volsku male Desire. en i norrœno tilfyselegr. er sua var fagr oc sœtr at ængi um hans daga fanze honum friðari.

2. A Skotlande er menn kalla Kalatir. nér þar sem hæitir Huitiskógr hia havi hinu mykla er uttan at gengr. þar er oc su hin gula kapella. er aller þæir er set hava sægia hina friðasto. þar bio forðum æinn riddari. hinn frægasti i sinu fostrlande. Allar þær æignir er hann atte hellt (hann) af Fraunz konongi. hann var kuangaðr sua sem hann villdi œskia. oc unni hann mioc fru sinni. þui at hon var frið oc hin hygnasta. En þat æitt var þæim misfallet i. at þau atto allzækki barnn. fyrir þui lifðu þau með harm oc hugsott. oc baðo þau oftsamlega guð. at hann skylldi hugga þau oc gæva sun eða dottur oc miskunna þæim. Eina nott sem þau lago i rækkio. þa mællte fruen við pusa sinn. Herra minn kuað hon. ec hævi sannfrægit oc oft hœyrt at fyrir sunnan Ænglandz sió i Provenz fylki er æinn dyrlegr hæilagr maðr er rikir menn með pusom sinom til fara. hann er sua mattogr með guði. at aller þiggia bœner sinar af honum. er a hann hæita um þætta i sinum þurftum. huæðan sem þæir ero ner eða fiarre. aller af honum þiggia þat er þæir þaksamlega biðia. sua hævir guð iatt honum oc gævet honum mattoga gævo. oc allra hællzt þæirrar bœnar. er biðia ser born eða retta arfa. at hann hævir morgum um þetta holpet. sua sem mer er at sonnu sagt. oc nokkorer af þæim er mer ero kunnegir. Herra minn kuað hon. bums oc forum yvir Ænglandz sió til þess hins halæita hæilags manz. Herra hænnar iattaðe hænni þess er hon bað. Siðan bioggu þau færð sina oc foro þa skyndelega yvir Ænglandz sio. oc sændo siðan til hins hælga Egidii liknæskio æina af gulli er stoð .x. mærkr gullz. Offraðo þau a allteri sancti Egidii oc baðo gæva ser sun eða dottur. Sem þau hofðo lokit bœn sinni þa snerozt þau aftr oc foro hæim i fostrland sitt. En fruen var ulett með svæinbarne fyrr en þau kœme hæim. oc varð af þui pusi hænnar glaðr oc mioc bliðr oc feginn. Sem burðartimi pusu hans kom. þa let hann kalla sun sinn tilfysilegan. af þui at þau hafði lengi til fyst barnn at æiga. er ækki hafðu fyrr att. Nu hevir hinn hælgi Egidius gortt þæim iartæigner oc gævit þæim lengi tilfyselega giof.

3. Siðan leto þau fostra sun sinn mykilli virðing oc villd. þui at hann var astfolgenn oc oll lifs huggan þæirra. Hann gærðize hinn friðasti maðr at likams væxti oc annliz skæpnu. En er hann kom a þann alldr er hann var fœrr hæiman at fara. þa sændu þau hann at þióna kononge. oc nam hann at væiða allzkonar dyr með hundum oc huerskonar fugla með haukom. oc for sua mioc at þui. at ængi var væiðimaðr villdri með konongenom. Hann unni honum sem syni sinom.

þui nest gaf hann honum hærklæði. oc gærði hann riddara. for þægar yvir Ænglannz sio oc dualdize hann nokkora stund i Normanði oc for hann i Brætland at atræiðum. oc gærðeze hann af vasklæik sinum hinn frægasti af Frankis riddarum. oc var hann hinn vinsælasti af ollum þioðum þæim sem hann var kunnigr af riddarascap oc vasklæik sinum. En ef æinnhuerr riddare or oðru lande fœre at frægia rœysti sina til atræiða eða þar sem ufriðr var. þa gærðes hann felage hans at tiá honum at hann skylldi æigi hærtekinn vera ne sælldr ukunnum riddarum. Nu var Desire .x. vetr uttan landz sua at hann for ækki hæim þess amillum. frægði oc framði sialvan sec tignum oc sœmdom villd oc vinsælld huerskonar þioða. allt til þess er konongr sendi honum orð. at hann fari hæim i fostrland sitt. Sem hann kom hæim i konongs hirð. þa hellt konongr hann með hinni mesto tign (oc) æinkænnelegom kærlæik saker kurtæisi hans oc vasklæiks[1]. þui at hann var hinn raustasti riddari. vel i hinum harðastom viðrskiftum. oc hinn friðasti at vexti oc ollum limum (oc) likamsskæpnu. Sua var hann konongi kærr oc væl þokkaðr. at æigi villdi hann lova honum at fara or hirð sinni. allt til þess er konongrenn kom (i) Kalatir. Ða sændi faðer hans æftir honum at hann skylldi hæim koma oc sia oc finna moðor sina. Nu var þat a andværðo sumre sem hann hæima huillzk hinn fiorða dag þa stoð hann mioc arlla upp oc klæddizc dyrom oc rikom goðom gangværium. skyrta hans oc nesto likams klæði voru af huitu silki. ollu sumars blome huitare. en kyrtill hans oc yvirklæði af hinu bæzta skarllati. oc krafðe þa spora sina. oc var þa frammlæiddr hinn goðe hæstr hans með ollum ræiðarbunaðe. hann vill a stiga hæstinn oc riða at skæmta sér. Hæstrenn var hinn villdasti oc mykill væxti. en hann hinn liosasti at allum likam.

4. Sem hann var astiginn hæstinn þa syndizc hann yvir alla hinn friðasti riddare með fogrum fotum oc friðum oc væl voxnum bæinum. Studdizc hann i istigum sinum oc laust hann með sporum hæstinn oc lœypti hann hæstinom uændilega dala. oc for hann með þessom hætti æinn saman on felaga oc stæfnde þangat sem menn kalla huitaskogenn. oc sa hann þar marga fagra viði með laufom oc blomum. oc hævir hann hœyrt fugla syngia sua fagre roddu. at hann lysti til at lyða. snys hugr hans allr oc hiarta. oc allr þotteze hann a lofte vera. Siðan ræið hann framm i morkena. I þæim skoge þar sem þykkastr var bio æinn æinsætomaðr. en hann var vanr at vitia hans stundum aðr en hann fœre uttanlændis. Hann þa oft allden hit bæztta af honum i bærnsko sinni. þa er hann for at væiða með fœðr sinom.

[1]) *r. f.* vasklæks

oc vill hann til hans fara at tala við hann æf hann mætte. Nu sem hann kom at hinni gulo kapello. þa læit hann æigi fiarre mœy æina mioc friða oc væl klædda með brunaðo purpura. oc yvir i huitum skinnkyrtli. með fogrum oc huitum yvirlit. mio um-mitt oc hin fægrsta at likams væxti. bæro hofðe með fogrum harflettingum. en bærfœtt gecc hon at doggen skylldi ræinsa fœtr hænnar. oc gecc hon til kælldunnar með uppuællande vatne undir æinum myklom viði. oc [bar mœyin tvær[1] munnlaugar. En riddarenn var hinn hirðlegste oc liop þægar af hæsti sinum oc tok upp mœyna oc villdi hana gæra unnasto sina. lagðe hana niðr. oc myndi nesta hava læikit ser við hana sua sem ec hygg. þa er hon bað hann miskunnar ser. Riddare kuað hon. far brott hæðan. þat er þer ængi fræmð ne frægð at þu spillir likam minum. lat mec væra kyrra. oc scal ec væl ambuna þer. Ec em með æinni fru harðla friðre. i ollum hæimenom finnzc æigi fægre. ec scal nu bratt syna þer hana. ef þu ert til kuænna fœrr lat hana æigi komazc i fra þer[2]. saker ængarra þæirra orða er hon mæler til þin. þuiat ef hon fæstir ast sina a þér. þa værðr þu alldregi fatœkr ne annars þurvi. Hon hævir sua mykit gull oc silfr[3] at eigi þarf at lata þic skorta. sva mikit sem þu villt hafa allt man hon lata i yðro vallde vera. Haf enga grunsemd a mer at ec livga at þér. Ef hon hugnar þér eigi. þa skal ec þér eigi syniazc. Hvar sem ec em ver urvggr um mic. ec skal gera þat sem þer licar. Se kvað hon her trv mina. at ec skal hallda þat sem ec heit þér. at visu skal ec trva þer oc þinu male hvart sem þu ert ner eða fiarre.

5. Nv sem herra Desire heyrðe. þessi orð hennar þa let hann hana vera kyrra. En mæren rann þingat sem frv hennar var i liosvm laufskala[4]. oc hallaðezc hon at einni fagre reckiv. Hvitillinn er a la reckivnni var gorr[5] af tveim dyrvm pellvm. oc iaðarenn umhveruis laufvm saumaðr. En firir henni sat su hin friða mær. er Desire hafðe þangat leitt. Sem hann stoð fiarre. þa kallaðe mæren a hann oc mællte. þu maðr kvað hon. lit hingat oc se þat sem ec hét þér. tac her unndir laufom þessum þa frov er þu satt alldre friðare annlit. alldre sva fagrar henndr ne sva vel vaxna armleggi ne sva friðan licam i klæðom lagðan. ne friðare hár. ne hœgre at hanndla. ne betr samanndi kvenmannz hofði. með sva fogrvm harflettom. alldre var onnvr iamfrið alen ne fœdd. Nv hevi ec leyst mik kvað hon af þui sem ec hét þer. Gac nu fram oc óttazc ecki. ei skortir þec reysti ne drengskap. Sem hann hafðe heyrt orð hennar þa gec hann þangat oc festi þann hinn goða hest sinn. þegar sem hin rica mær

[1]) *r. f.* baro tvær mœyiar [2]) *r. f.* ser [3]) *her begynder den anden Haand.*
[4]) *r. f.* loftskala [5]) *r. f.* gort

leit hann. þa flyðe hon brott ór laufskala sinvm oc komz vnndan þangat sem skogrinn var þiuckaztr. En herra Desire oflugr oc diarfr oc hinn skiotasti a fœti gat þegar tekit hana i hœgre hond hennar. oc mællti til hennar bliðvm orðvm oc hogværom. þu hin friða kvað hann rœð við mec. hui flyr þu undan mér með sva mikilli ras. ec em einn riddare fœddr i þesso fylki. ec skal þinn vera unnaste. Ek skal ast-samlega þiona þér at eignazc astarþocca þinn eftir ollum mætti minvm. Mæren þegar hin kurteisasta laut honum oc þaccaðe. oc sagðe at hon hafnaðe honum ecki ne nitti þui er hann hana bæðe. oc iattaðe honum með goðvilia oc staðfestv astar sinnar. oc leco þau sem þeim licaðe. oc var hann þar mioc lengi með henni oc fór nauðigr ifrá henni. En hon gaf honum þa um siðir leyui oc sagðe honum oc synde hvar hann skylldi mega rœða uið hana. Unnasti goðe sagðe hon Desire. þu skallt nu fara til Kalatir. en ec skal fa þér finngrgvll mitt. oc gæt þess vel er ec vil þer nu segia. at þu villizc ei af annarra kvenna astom. unn vel oc trvlega þeirre sem þu villt kosit hafa. En ef þu gætir þess ei. þa manntu tyna fingrgvlleno. En ef sva berr at. at þu tynir þui. þa fær þu þat alldre oftar sacar enskis lutar er þu kannt at gera. Ger nv vel kvað hon oc lat ei falla ferð þina oc skunnda til Kalatirs. þui at fyrr en þu toct at unna mer. þa vartu lofsæll af reysti þinni oc riddaraskap oc atgerðum. Engvm riddara samir at fyrirlata frægð[1] sina sacar kvenna asta. Oc fœrðe hon þa fingrgullit a fingr hans. Siðan kysti hann hana oc hellt henni i faðm sinvm. oc skilduzc þau þa með mikilli astsemð.

6. þvi nest steig hann a hest sinn oc reið heim til herbyrgis sins. Upp neytti hann miclum fegiofvm oc rikum borðbunaðe oc gerðe allt sem mest til frægðar. sva at hann gaf meira á einum manaðe en konungr a missare. oc for hann oft heim i fylki at finna unnastu sina er hann yuir hvetvitna unni. oc funnuzc þau oft oc rœdduzc við. Sva stoð ast þeirra at þau gato saman svn oc dottor. En hann vissi ecki til þess. þuiat hon gat ecki þess fyrir honvm. Einu sinni sendi konungr eftir honum at fylgia ser. konungs þurftir varo at taca af vannda menn er mikit mein gerðu honum. En er konungrinn var af[2] for kominn. þa toc Desire leyui heim at fara aftr i fylki sitt Kalatir þar sem hann var fœddr. Um kvelldit sem hann var heim kominn. þa huilldizc hann þar um nottena. Vm morgeninn arla stoð hann upp oc steig a hest sinn at riða at skemta sér at hinum huita skogi. þar sem hann fann unnasto sina. engi með honum nema hann einn. Oc kom hann þui nest þar niðr sem sa hinn helgi einsetomaðr var er honum

[1]) *r. f.* fegrð [2]) *r. f.* a

var mioc kunnigr. oc ihugaðe hann þa at hann vill ræða uið hann oc syna honum syndir sinar i skriftagang sinvm. þui at hann veit ei hvart gvð vill lofa honum aftr at koma eða eigi. oc gecc hann þa iñn i grasgarðenn oc fann einsetomannenn i capellu sinni. oc mællte til hans. Herra kvað hann. ec vil til skrifta ganga oc taca lausn synda minna. Einsetomaðrenn iattaðe bœn hans oc laut honum. oc gecc hann þegar til skrifta oc sagðe honvm syndir sinar oc viðskifti sitt oc unnasto sinnar. hverso hann kom hondum a hana i fyrstu. oc gaf einsetomaðrenn honum hiolp heilagrar cristni. oc heilræðe lagðe fyrir hann. Sem hann hafðe signat sec oc beðit fyrir ser. þa gecc hann aftr til hestz sins oc leit hann a fingr sina oc a hond. oc sa þa eigi fingrgvllit. oc vox þa harmr hans. þui at (hañ) fann at tynz hafðe fingrgvllit. Alldri var hann fyrr sva rygr oc skvndaðe þannog sem hann var vanr at koma at finna vnnasto sina. oc hugðe þat at hon mynde þar vera. oc dvalldezc þar allan daginn oc villdi rœða við hana. En hvarki sa hann hana ne rœddc við hana. þa mællte herra Desire. Hin friða unnasta min qvað hann. hui kœmr þu ei til min. þu hevir frá mér tekit fingrgullit. ec veit at þu þui valldet at ec hevi þui tynt. Alldri man ec fa ro eða huggan þessa heims kvað hann. Hvat heui ec misgort. ec ann yðr frv yuir hvetvitna. At sonnv gerer þu ei rett til min. alldregi nittaða ec þer þa er ec gecc til skrifta við einsetomannen. Nu bið ec þic at þu miskunnir þvi er ec hevi misgort. ef ec heui nockoð brotet i moti þui er rett er. Hin friða kvað hann reiz mér eigi. legg slica skrift a mik sem þv villt. þat sem einsetomaðrenn talde fyrir mer. fostur þær er hann lagðe a mic. þa skal ec fyrir lata ef þer þat betr þyckir. oc lyðnaz ollum þinum boðvm i ollum minvm atferðvm.

7. þa er hann bað oc beiddiz með hinvm bliðaztom orðvm er hann kunni mæla vnndir lyðni oc eftirlæte hennar. oc sva oft sem hann bað miskunn af heñi. þa tioðe honvm allzecki. þui at hon villde ei sia hann oc ei rœða við hann. oc fyrir þui var (hann) ollum hug ryggr oc bolvaðe hann þa einsetomanninvm oc staðenom oc ollum fortalvm hans. oc munni þeim er slict mællte. oc ollum þeim er hans vitia. oc hans rœðvm fram hallda. Siðan sem hann sa oc fann at ecki tyði þar at standa. þa stefndi hann heim til Calatir hugsvttar oc harms fvllr af þeim micla angre oc uro[1] er hann bar i hug sinvm. Mioc þyntizc hann oc gerðizc mioc sivcr. með þessvm hætti snœriz huggan hans i harm. gleðe hans i grát. leicr hans i mislican. ast hans i angr. sœmd hans i sorg. atgerð hans til enskis. afl hans i vmát. sialfr hann i sottar kvol oc kvein. Hann var i þuisa

[1]) *r. f.* uru.

angre vel sva tolf manaðe. oc leto þa allir sem hann være farenn. oc sialfr sagðezc hann dauðvenn. Nu sem þeir tolf manaðer varo liðnir siðan hann varð siver. þa bar sva at. at skialldsveinar hans oc þionastomenn gengv frá honvm i einvm tima meðan hann svaf. Sem hann hafðe lengi sovit. þá vaenaðe hann oc vppsettize. oc þótti honum þat kynleet oc mislieaðe honum þat mioc. at hann (er) siver oc staddr einnsaman. Sem hann var i þessarre ihugan. þa kom vnnasta hans at ræða við hann. oc kennde hann hana þegar oc hugði lengi at henni. Af þeirre hvggan er þa fecc hann hallaðizc hann a olnboga sinn i reckivuni. þa kallaðe hon a hann oc mællte. Desiret kvað (hon). mioc ertv nv farenn. fœlltr oc spilltr. hui villtv deyða þic sialfr. þat er engv nyt. eosta viðr at rettaze. Nu hevi ec lengi hatað þec. oc þo hevir þu sialfr valldet. þu gecc til skrifta oc sagðir vpp syndir ockrar. Nu fær þu alldri siðan fingrgvllit sem þu fyr hafðer. þótti þer sva þungt lass i ast minni. Ei var viðskifti ockat hofvðsynd. þui at alldrc var ec manni pusat. oc alldrc gaf ec manni trv mina hiuskaps handzolum. þu at oc enga spusu. oc alldrc festir þu þer kono. Nu með þui kvað hon. at þu leitaðer þer skriftagangs at þarfleyso. þa ertv varla froðr maðr. þui at ecki tioar skriftagangr þeim er eigi vilia af lata syndvm sinum. Sva ihugar þu. at ec vilia gera þer galldra með udað. en ei em ec þesskonar ilsku vetr. þa er þu gengr til kirkiv at biðia fyrir þer. þa skalltu mic sia stannda i hia þer. oc taca vigt brauð með þér. En þu heuir mikit misgort við mic. en ec hevi of mioc elskat þic. Nu skal ec sva oft vitia þin. at hveriv sinni skalltv sia mic oc leica þer uið mic. Hætt nu oc aflat hormvm þinum. alldri fær þu mein af mér sa er leitar skriftagangs oc uppsegir syndir ocrar. þa svaraðe riddarenn henni. Hin friða frv min kvað hann. guð þacki þer. af þessarre vitian þinni em ec huggaðr oc heill. alldri fyrr fec ec sva mikinn fagnað. þui nest hvarf hon oc for brott. Af þessum fagnaðe hvarf sótt hans oc mineaðu harmar hans oc hugsottir. Siðan sem honnm bœttizc oc hann var fœr til kirkiu at ganga. þa sa hann unnastu sina standa i hia ser oc taca uigt brauð með ser. oc stannda fyrir crossenom oc signa sic. oc rœddi hon þa sva oft uið hann sem honum licaðe oc batnaðe honum þa skiott oc bœttizc. at hann kendi ecki sottar. Hann hellt þa sliet kostnaðe vpp sem fyr gerðe hann. aðr en unnasta hans reiddizc honvm.

8. Konungrenn unni honum með fullkominni astsemd oc ubrigðclegre vinattu. oc dvaldizc hann þa með konunge netr oc daga. oc bar þa sva at hann for með honum a væiðar i morkena at skemtan sinni. oc varo þa fœrðir þeim bogar oc orvar at skiota dyr i morkinni.

Konungrenn oc Desire namo baðer staðar ynndir einum miclvm viði. oc skutu þeir baðer i senn at einum hirti. oc gato þeir hvarki sært hann ne drepit. oc komo niðr skeyti þeirra skamt ifrá þeim i grasvollinn. sva at baðir þeir sa. oc þottozc þeir baðer suivirðir oc spottaðer. at hiortrinn komzc usarr vnndan þeim. oc castaðo þeir þa bogum sinum. oc toco af benzlvm. oc toco orvar sinar þar sem þær varo niðr fallnar. þa mællte Desire. At visu ero þetta kvað hann sionhverfingar at við finnvm ei orvar ocrar er nv beint her niðr fello i augliti beggia occarra. at visu samir ocr undra þat er við siom oc uitum sva kynlect vera. Nu sem þeir rœddo þetta. þa sa þeir einn friðan svein vel vaxinn. fagran i asyn. clæddan kyrtli rauðvm af hinu bezta skallati. hann var hinn friðazti maðr oc mikill vexti. har hans gult með fogrvm loccum. annlit hit friðazta með rioðvm lit. oc bar hann baðar orvarnar i hendi ser. Oc hann hinn curteisazti i skipan orða sinna heilsaðe fyrst konunginum. oc fec honum or sina. en þui nest fec hann Desire sina or oc mællti fogrum orðvm oc bliðum til hans. Herra kvað hann. þu ert faðer minn. Moðir min sendi mic til þin at kannazc við frændr mina oc her dveliazc með þér. þa er þu rœddir (i) fyrstonni uið moðvr mina a skoginum þa gaztv mic. oc gaf hon þer þa fingrgull eit. siðan tyndir þu þui oc var þer mikill harmr af þui oc rygglcicr. nu heui ec her þat fingrgvll með mér. oc skalltu lata á fingr þér. En Desire kende þegar fingrgullit oc toc sveininn i faðm ser oc kysti hofuð hans oc hals. munn hans oc kinnr betr en hunndrat sinnum. Konungrenn oc allt hit villdazta hirðlið kysto sveininn oc toc við honum vel oc tigvlega. Oc sagðe þa Desire konunginom hvar hann var getinn. oc for hann þa með konunge. oc var vel latinn af hverium manni. Faðer hans unni honvm oc hafðe hann sér hinn kærazta. oc matte hann hvarki sova netr ne daga.

9. Sem hann hafðe verit með feðr sinum tva manaðr oc cannaz við foðvr sinn oc frændr. þa einn dag reis hann arla upp oc klæddizc. oc gec hann þa firir foður sinn. sem hann kom frá kirkiu. oc villdi þa stiga a hest sinn. oc mællti þa sveinnin til foðvr sins. Herra kvað hann. skilit orð min. ec vil taca leyui af yðr oc fara til moðvr minnar. þui at ec ma eigi her lengr vera. Nei sagðe faðer hans. firir gvðs sakar hui villtv fyrirkoma mér oc drepa mic. at sonnv villda ec helldr deyia en sia þic skiliazc við mik. Herra kvað sveinnenn. ec ma engvm kosti her lengr dveliazc. oc þegar leypte hann hestenom. En faðer hans fylgde honum oc þottezc of seinn vera at hann gat ei fylgt syni sinvm. þui at hann ottazc at hann tyni honum. Nv reið hann sem skiotazt. sva at iafnan lét hann hestenn spora kenna. Oft nefnde

faðer hans hann oc bað hann biða sin at rœða við hann. en sveinnen gaf ei gaum orðom hans. stefndi réttleiðes oc kom þui nest i morkena. Nu sem Desire hafðe fylgt honum allan dag. þa toc at kvellda oc natta. oc skvnndaðe hann þa ferð sinni sveinnen. en Desire sem hann matti skiotazt eftir honvm til þess er hestrinn liop i einn mikinn við oc nauð hofði sino mioc fast. sva at hann fell opinn aftr. oc steig hann þa af honum oc leiddi hann eftir sér. oc hafðe þann dag mikit erveðe oc vesolld. Nu misti hann sveinsens oc vissi hann ei hvert hann stefndi. En er hann hafðe riðit at skogenom[1]. þa leit hann a hœgre hond sér vnndir eic einni mikinn elld. oc hugði at þar være nockor rikr maðr i landtiallde sa er um morgenen villdi at veiðvm fara. eða hafðe þann dag at veiðum faret. oc firir þui at hann var þar nattaðr. þa skunndaðe hann til ellzens. oc fann þar dverginn einn saman vel klæddan goðom pellum. oc sat oc stappaðe pipar. oc hafðe steic við elld af einvm villigellti miclum oc feitum. I þui kom Desire at dvergenom oc heilsaðe dvergenom fogrom orðvm oc bliðom. En hann svaraðe honum engv oc let stannda piparenn. oc liop at taca hestinn oc lét af honum soðul. oc let firir hestinn nyslegit gras. Oc gec hann þa aftr til riddarans. oc bio þegar af grasi oc einstapa eina reckiv. oc yuir breiddi einn cagur með miclvm hagleic gorvan. oc lét riddarann þar a sitia. En hann mælir ecki til hans oc gecc hann oc bio pipar sinn. Sem hann hafðe vel vellt oc buit matenn. þa tóc hann tvær munnlaugar af gvlli gorvar oc eit bvit handklæðe oc gaf vatn ridd-aranom. En þegar sem hann leit munnlaugarnar. þa kennde hann. oc varo hinar somv sem hann sa meyna bera þa er hann cannaðezc við vnnasto sina. Dvergrenn lagðe þa mikinn borduc firir hann. siðan salltt̄disk oc knifa. oc fyllti þa mikit borðker af brenndu gvlli af hinv bezta vini. oc lét piparénn i einn silfrdisk oc steicarnar i annan meira disk. Þa toc riddarenn knif oc skar af annarre steikenne goðan bita oc stac i piparenn oc bavð dvergenom. oc hann tóc við oc át. siðan át hann sialfr þui at hann var hunggraðr. Siðan toc hann silfrkeret oc gaf dvergenom fyrst at drecca. oc tocze honum þa vel til at (hann) gaf dvergenom sva vel. hann toc[2] engan sva goðan bita at hann gaf honum ei annan iafngoðan. Sem dvergrènn fann hann sva milldan. sva friðan. sva siðgoða[3] meðferð. þa gat hann ei lengr leynt sec oc varð hann at syna oc birta sec riddaranum er hann hafðe lengi leynzc.

10. Herra riddare kvað hann. at sonnv ertu ei acrcalla ne cotunga kyns. vel se þu oc uirðulega her kominn. þo at ec se barðr sacar þin. vil ec ei lengr hallda þogn firir þér né leynazc firir þér.

[1]) *r. f.* skgenom [2]) *r. f.* gaf [3]) *r. f.* siðan goða

Ec vil segia þer þat sem tit er með mér. oc tigna þic oc þiona þer. Ec var i dag senndr imoti þer sacar þess at ver vissum at þu myndir her koma. þa svaraðe riddarenn honum. Vinr kvað hann gvð þacki þér. vel se þeim er þic hengat sennde oc sva mioc villdi virða mic. Herra kvað dvergrenn. ei vil ec leyna þic lengr. unnasta þin sende mic hengat. þa mællti Desire. Unnasta min herra kvað hann. þa em ec at visu sæll. þat veit trv min kvað dvergrenn. at ec segi satt. þui at (ec) skal til leggia allan mát. ec skal gera þic at ræða oc mæla við hana þat sem þer licar ef þu uill mer fylgia. Ec skal leiða þic sva (at) svefnburi hennar at þu skallt mega. huilu hennar siá. Vin kvað hann riddarinn. giarna vil ec fylgia þer. Sem þeir varo upp staðner fra mat. þa fylgdi Desire dvergenom. oc gengo þeir þa baðer til þess er þeir komo þar sem bœr einn var. oc leiddi hann hann þa at holl einni sva mykilli oc friðre at alldre hafðe hann set aðra iamfriða þeirri. oc gengo þeir fram oc komo þui nest sem eit mikit svefnhus var rikulega buit oc funnv þeir engar dyrr nema glyg einn oc mioc hát. Glyggrenn var mikill oc stoð openn oc sa þeir mikit lios i svefnhuseno. þui at þar brunnv digr stafkerti. oc i svefnhuseno varo tvęr[1] reckivr vel bunar oc tigulega. oc lago þar i þeim reckium tvær hinar friðaztu konor. hyg ec þær svafo. þa callaðe dvergrenn a Desire synande honum reckiurnar. Herra kvað hann. þat er unnasta þin er þar sœfr. en systir hennar annan veg. þar mantu finna þionastu mey hennar. ec veit at þu kant hana. þessi mær var[2] riculega clæd. Desire bioz inn at komaz oc liop baðom fotom i glyggenn. oc fyrir þui at hann gat ei halldit sér. þa fell hann or glyggenom oc kom niðr firir reckiuna. En i þui er hann fell þa þaut mioc oc glumdi mielvm dyn. I þui vacnaðe systir vnnasto hans oc œpte hare roddv. hialper. hialper. þegar hirðen oll i hollinni klæddeze sem skiotazt oc liop til vapna. En mæren i svefnhuseno liop oc lauc þegar vpp svefnhuseno oc toc i hond riddaranom oc leiddi hann ut oc mællte þa. Herra kvað hon. nu gef ec ambvn þa er ec het i skogenom. ef þu værer tekinn i þessu svefnhusi. þat trufesti ec þer. at þegar værer þu drepenn. oc myndi þa frou min reiðaze mer oc alldri siðan min vin vera. En þu gæt[3] sacar kurteisi þinnar. at ec tyna ei ombon þionasto minnar. Ef nockuro sinni kynni sva at beraze at þu kœmir i þann stað er þu megir min minnaz. fyrir guðs sakir kvað hon gleym mer þa eigi. Unnasta min kvað hann ottaz ei þat at ec biði ei firir þer. ef ec verð þar staddr sem ec megi hiolp veita þer. Oc fylgde hon honum til þess er hann kom til dvergsens. oc mællti

[1]) *r. f.* tvęir [2]) *r. f.* hellt [3]) *r. f.* gect

hon þa reiðom orðum. þu hinn illgiarne oc hinn dalegi dvergr. hui villdir þu suikia þenna hinn dyrlega mann. oc laust hon dverginn með lofa sinum firir briost honum oc mællte. Fly undan með honum sem skiotast mattv. Oc foro þeir þa eftir með miclum skunnda til ellzens sem þeir mataðozc. oc kenndc Desire at hann var skeinndr mioc oc hallaðezc a siðu sina. oc fann at dvergrenn spottaðe hann. oc nalega komit honum i vandræðe. Iafnskiót sem hann leit dag oc dags lios. þa setti hann soðul a hest sinn oc gyrðe hann fast oc steig a bac honum. oc stefndc aftr i fylki sitt at hann var mioc siðusar. oc var honum þat mioc léngi með miclum verc oc meinlætum.

11. Mioc langre stundo siðan liðinni. þa veitti konungr hirðliði sinu i Calatir i castala sinvm. oc var þat at pikisdogum. Konungr bauð til þessarrar veizlu ollum sinum villdaztom grannom. iorlum oc lenndum monnvm. oc komo þangat flestir allir sem þeim samde til herra sins. Oc at þessarre veizlu var Desire. þui at konungr vnni honum yuir alla þa er honum varo kærer. Nu eptir[1] hofuðtiðir þa gengo or kirkiu allir menn. oc konungr skylldi matazc. oc konungr sat i hæstu sæti. þa kom inn riðandc inn i hollena ein[2] hin friðazta iungfrou a huitvm hesti hinum hœgazta. með henni var oc ein iungfrov a huitum mul. þær varo riculega klæddar. bunaðr þeirra var betri en hunndrat marca brennz féar. þær baro fram þa tva. sparhauca. Konungr oc hirð hans hugðo vandlega at þeim. þær varo sva eincanlega friðar. at engi hafðe fyrr set þessom iamfriðar at vexti oc at allre licams fegrð. þessum meyium fylgde hin þriðia mær eigi i ollvm heiminvm fannz hennar maki at fegrð oc friðleic. oc namo staðar fyrir konungenom. Su er ellzt var heilsaðe konungenom. Herra konungr kvað hon. skil orð min. Ec em her komin a funnd yðarn oc fœre ec yðr þesse tvau hin friðo born. Gevið sveini þessum riddara vapn. oc gerit slic rað firir meynni sem þer vilit. oc tign yðarre[3] samir. sua at tign yðor sœmdizc af. At sonnu kvað hon em ec moðer þessarra barna. en herra Desire faðer þeirra. Vel samir yðr firir at sia friðum bornum sva goz riddara oc slicrar frov sem ec em. sacar tignar yðarrar oc sœmdar. þui at ec em hingat komin or minv lannde. þa svaraðe konungrenn. hin friða frov kvað hann. giarna iatta ec þer þat er þu beiðizc. Ec skal gera oc frouva eftir mætti minvm. Stig af oc kom at sitia oc matazc með oss oc skemtið yðr. þat gœre ec vist ei kvað hon. fyrr en þer hauit þat gort er (ec) biðr yðr. Latið mic nu fyrst pusaz unnasta minvm. oc skal hann siðan fylgia mér. þui at ec vil bua með honum at gvðs logum. oc sva skal hann bua með

[1]) *r. f.* þær [2]) *r. f.* einn [3]) *r. f.* yðarra

mér allan sinn aldr. sva at ec þurvi ei skriftagangs ne annarra licna.

12. Þa let konungrenn fram bera oll riddara klæðe oc vill gera sveininn riddara. konungr sialfr gyrðe hann sverðe en Orref konungr oc Loenes konungr bunndv spora a fœtr honum. Sem hann var rikulega oc tigvlega búinn oc riddare gorr. þa mællti konungr ollum a heyrandum. Þessa mey skal ec lata varðveita mér til hannda oc gera hana drotning. þui at hvergi man finnaz onnur iamfrið. En herra Desire sat skamt ifra konunge. lysti oc til langaðe at pusaz vnnasto sinni. oc bua i frelsi með henni siðan. Oc gipti hana konungr oc let hann hana pusazc at cristnum logum i heilagre kirkiv. Sem þau varo pusat. þa toc su hin friða frov leyui af konungi at fara heim i fostrland sitt oc villdi ecki lengr þar dveliazc. oc mællti þa til Desire. Stig a hest þinn. þu skalt mér fylgia. þui at nv er sun ockar riddare oc skal hann her eftir dveliazc i þesso lannde. oc dótter ockor er nu rikulega gift. hofo vit lokit goðre syslo. Vittv kvað hon at sonnu at þau skolu til occar koma at vitia oc siá ocr sem fyrst. Þa steig Desire a hest sinn oc fylgðe vnnasto sinni. er var leiðtogi hans i fostrlannd sitt. oc dvaldizc með henne siðan oc fysti hann ecki aftr at fara. En Bretar gerðo þessa sogu til aminningar[1]. at ei skyllde þessi atburðr gleymazc ne tynazc. oc af þessom atburð fagran strenglcic[2]. þann er þeir calla Desire strengleic oc lioð.

VII.

Tidorels lioð[3].

1. Nv er at segia fra þeirre strengleics sogu er Bretar calla Tidorel. með hverium hætte er þat gerðizc. Hann var hinn ricazte konungr i Bretlannde. oc arfe margra konunga sinna ættingia. Þessi konungr kvangaðezc i bernsku sinni oc fecc dottor hertoga eins. sva sem hann bað oc beiddiz sacar curteisi hennar oc villdi hana pusa sér. Bretlanz konungr hann tignaðe oc sœmde hana vallde oc uirðing i leynd oc i liose drottning sina. en hon vnni honum einkennilega oc trygglega sem eignvm herra sinvm oc spusa. Þau biuggv sva tiv vetr saman at þau átto ecki barn. með slicum hætti biuggv þau saman alla .xx. vetr. Þui nest bar sva at at konungrenn dvaldezc i Nancsaborg sacar veiðimarcar þeirrar er þar var skamt ifra borgenne. þui at konungi licaðe skemtan oc dyra veiði með miohunndum. oc at fvglvm með gravalum oc gashaukum.

[1]) *r. f.* aminngar [2]) *r. f.* stremgleic [3]) Heitir þessi strengleicr. *Ovsk. i Cd.*

2. Einn dag sem hann var riðinn með hirðliði[1] sinv a veiðar. þa gec drottning með meyivm sinum at skemta sér i einn fagran grasgarð eftir mat at[2] nóndags tima liðnum. oc sende hon eftir meyium oc rikvm konvm oc lec ser með þeim. oc gerðo þær ser micla skemtan oc ato þær þa flestar allar af margskonar goðo alldini. er þar var i garðenum. En drottning kennde at henne þyngdizc[3] nockoð. oc lagðiz niðr vnndir einvm nyvoxnvm uiði. þar sem henni hugnaðe bazt. oc hallaðez at mey einni er seltizc unndir hofuð henni. Nu sem drotning kende ser þungleic þa kennde mæren miclu meira. oc sofnaðe þa drotning oc hallaðe hofðe sinv. Sem hon hafðe sofnat oc upp stoð. þa villde hon eftir ganga þeim er i brott varo gengnar. oc hon fann enga þeirra. þa sa hon einn riddara riða at sér tomlega með hœgre ferð. þessc var hinn friðaste maðr þar allra þeirra er þa varo livannde. hann var klæddr rikulega hinvm bezta bunaðe. i meira monnum[4] virðulegr oc vel vaxinn. Sem hon sa hann at ser riða þa ottaðez hon at hon var einsaman stodd. oc nam hon þa staðar oc stoð kyr. oc ihugaðe at þessi mynde vera ricr maðr sa er finna villdi konung. oc i þui kom hann at henne oc heilsaðe henne vel oc kurteislega. En hon þaccaðe honum kveðiv sina. Ða tóc hann i vinstri hond hennar oc mællte fru kvað hann[5] . . . .

VIII.

Chetovel.

. . . .
herklæddozc sem skiotazt oc ut riðu or borgenne. En riddarar þeirra bivgguzc eftir þeim. þeir monu lióta nu harðan leic. þui at þeir er uttan varo borgarennar kenndu merki þeirra oc vapnabunað. oc riðu þa imoti þeim fiorom fiorir riddarar. tveir Flæmingiar oc aðrir tveir Hommerkir. leto þegar siga merki sin oc stefndu at þeim. En hinir fyrir ufusir at flyia sa þa at sér riðande. leto siga spiot sin oc caus hverr sér felaga. allir fusir at finnazc. oc mœttuzc þeir þa með horðum hoggvm. at þeir fiorer er imote varo fello aller i senn oc fecc engi vprisu.

2. Sv hin rica oc hin friða frou var þa gengin i tvrn einn. oc matte vel kenna þa sina menn oc þeirra atævi. oc sa hon at hennar fiorer vnnastar sigrazc a hinum oðrum felagum er imoti þeim riðv. oc reyndozc þeir þa raustir oc frægaztir allra. En er at kom kvellde

1) *r. f.* hirliði 2) *r. f.* a 3) *r. f.* þyngdinzc 4) *maaskee feilskrevet for* mun 5) *her mangler 2 Blade i Cd.*

þa buðuz þeir of mioc fram. riðv einir fra liði sinu. sva fiarre at hirðlið þeirra vissi eigi hvar þeir komo. Fyrir þui keyftu þeir dyrt ofdirfð[1] sina. þui at þeir varo drepner þrir. en hinn fiorðe var særðr til ulivis i gegnum lærct oc sva hann miðian oc igegnvm sva at ytti at baki honum. En þeir er særðo þa castaðo skiolldvm þeirra þar a vollenn i hia þeim. Allir harmaðo fall oc dauða þeirra. þui at þeir er særðo þa vissu ei hvat monnum þeir varo. oc villdo eigi hava drepit þa at ser vitanndom. þar varo stadder betr en tvau hundrat manna. Allir þegar sacar harms oc hormvngar er þeir fengo af falle slicra hofðingia er sva varo frægir oc vaskir oc vinsælir. at hverr maðr[2] unni þeim oc tignaðe þa með allzkonar þionasto. tocu þegar hialma af hofðum sér oc slitu har sitt. Siðan leto þeir bera lic þeirra til bœiarens.

3. Sv hin rika fru sem hon hafðe þenna atburð fregit. þa fell hon þegar sem dauð være til iarðar. Sem hon upp stoð. þa kærðe hon hvern[3] þeirra með sinv nafne. Vesol kvað hon. hvat skal ec nu gera. alldre fæ ec huggan meðan ec livi. Ec unna þessom fiorum riddarom. oc girnumze ec einn sem hvern þeirra fiugvrra mer eigin spusa. þeir hofðu aller gnogan goðleic. oc hinir villdazto menn varo mér yuir hvetvitna unnande. Nu veit ec ei hvern mér samir mest at kæra. þui ma ec nu ei lengr fela ne leyna lunderni mitt. þar sem (ec) se dauða þria unnasta mina. en þec hinn fiorða með dauðlegom sarom lifa. En þeim er i dag varo grafnir gerðe gvð micla oc millda miskunn. þa su hin rica frov sendi eftir þeim er hon vissi hina hygnazto læcna. oc fecc riddarann i þeirra gæzlo. oc la hann þa i svefnhusi hennar allt til þess er læcnir hafðe grœtt hann. Einn dag sem hann var grœddr. þa rœdde frovuan mart við riddarann oc ihugaðe mart. En riddarenn hugðe þa at henne oc sa at hon var i mikilli ihugan. oc mællte hann þa til hennar. Frv min kvað hann. hvat ihvgar þu með sva miclu athygli. Seg mer. Unnaste kvað hon. ec ihuga gratannde ast þina oc fall felaga þinna. oc vil ec lata gera strengleic um yðr fiora felaga er ec hafða elskat. oc skal ec kalla hann fiorfalldan harm. Riddarenn þegar sem hann hafðe skilt svaraðe skiot. Lat gera frov kvað hann nyian strengleic. oc calla hann harmsfvllr. þui at sv er ec ann yuir allt þat er i er heiminvm se ec oftsamlega ganga i hia mér. oc rœðer við mec snimma oc silla. oc ma ec enga huggan af henni fa. firir þui skal strengleicrenn vesæll heita oc harmsfullr. Ðat veit trv min kvað hon. þat licar mer vel at strengleicr þessi se sva kallaðr. Ðessi saga var efni oc upphaf. oc af

[1]) r. f. ofdirf [2]) r. f. mað [3]) r. f. hveren

þesso var strengleicrenn gorr oc callaðr chetovel[1] i volsku. veslengr i norrœno. Af þessvm las ec ecki fleira. en allzecki vil ec við auca ne nyia lygi yðr telia.

IX.
Douns lioð[2].

1. þenna strengleic er Doun heitir kunnv flestir allir er strengleiki hava nvmit. en ec vil segia yðr af hverium atburð er þessi strengleicr er callaðr Doun. Sva sem ec hevi sannfregit at retto minni þa bio i fyrnskonni ein mær norðr a Skottlande þar sem heitir Edenburg. hin friðazta oc hin kurteisazta. Foðvrleifð hennar var allt lanndet þat er hon i sat. Engi var annar þess lanndz hofðingi. þesse mær er ec gat firir yðr metnaðezc af mikillæte rikis sins. hafnaðe allvm er i bivggv riki hennar. sva at engi var sva ricr ne raustr at hon villdi hafa ne elska oc ei villde hon þat heyra. Hon kvazc engan mann vilia hafa nema þann er sva mikit gere sacar astar hennar. at hann riði á einvm degi or Suðantun er stenndr a svnnanverðo Englannde oc norðr til Edineborgar. þar sem hon sat á Skotlannde. þann kvazc hon vilia hafa. oc sa segir hon at skal fa hennar. Nu sem þetta var vpp komit. oc þeir er i þui riki bivggu þetta frago. þa er þat sannazt at margir viðrleitaðo oc skylldo fullkoma dagleið sina. Noccorer varo þeir er fullgerðo dagleiðena. en er komo til borgarennar þa gec mæren imoti þeim oc tignaðe þa með rikvm fagnaðe. oc let gera þeim hœgia reckiu at drepa þa oc svikia unndir dyrum kultum oc rikum klæðom. En hinir er valcaðer varo oc moðer logðuz niðr sofnaðo oc lago dauðer. þessi tiðennde varo viða fregin um þessa hina mikillato mey. sva at þetta var fregit vm allt Brettlannd er liggr i Frannz konungs riki firir svnnan Englandz sio. Einn ricr oc raustr riddare er i Brettlannde. bio fra þessi tiðennde. en hann atti einn goðan hest. oc hét hann Doun. En firir þui at hann treystiz vel vapnhesti sinvm. þa vill hann at uisv freista[3]. ef hann megi þessa dagleið upp inna.

2. Ðvi nest for hann skyndelega yuir Ænglandz sio oc lendi i Suðhantun. þaðan sennde hann sendimann sinn til meyarennar. oc sagðe hvar hann hafðe lent. oc sagðe at hon skyllde sennda til hans fulltrva sina. þegar sem hon sa sendimenn hans oc heyrðe orðsennding hans. þa sendi hon giarna sina menn til hans. Nv var þat laug-

[1]) *r. f.* thetovel [2]) Doun heitir þessi strengleicr *Ovsk. i Cd.* [3]) at visv *tilf. Cd.*

ardag einn mioc arla er Doun hof dagleið sina. oc reið hann þa sva skiott allan dag. at hann lavc dagleið sinni firir kvelld. oc er hann var kominn til Edeneborgar. þa var honum þar rikulega fagnað með mikilli tign oc sœmd.

3. Siðan sem hann hafðe rœt uið meyna þat sem honum samde. þa leiddi hon hann i vel buit hus at huilazc þegar honum licaðe. En riddarenn bauð monnvm hennar at fa ser þurran elldevið oc bera þangat i svefnhusit. oc gerðo þeir sem hann mællte. Siðan byrgðe hann hurðena oc lagðizc i hia elldenum oc bacaðe sec. sva at a þeirre nótt svaf hann allzecki. oc ei lagðezc hann i huilu þa er honum var bvin. þeir er mioc moðer verða girnaz at liggia hœgt. en um morgonenn heuir þat snuiz til ubœtilegs skaða. þui at þess harðare er moðr maðr liggr. þess skiotare endrskapaz honum afl hans oc styrcr. Um morgonenn at primamalom þa stoð hann vpp oc klæddizc. oc þui nest gecc hann at rœða uið meyna oc krefia formala sins. Ða svaraðe mæren. Unnaste kvað hon. þat ma ei enn sva vera. þui at þu verðr fara sva langt sem ælftr min flygr. siðan skalltu fa min ón amælis. sva at þat skal ei dvelia. þa beiddizc hann frest allt til þess er Balarð hestr hans være huilldr. oc sialfr umœddr. oc gaf hon honum frest til fiorða dags. Ða hof Doun ferð sina. Balharð liop en elftren flaug. oc er vnndr at hon sprengir hann ei. Um kvelldit komo þau bæðe i einn rican castala. Doun huilldizc þar sva lengi sem honum licaðe. oc þa er hann for i brott aftr til Ædineborgar at krefia þess er honum var skilt. mæren matti ei þa lengr syniazc honum. oc stefndi þa til sin ollvm hofðingivm oc hinum hygnaztom monnvm. er i varo riki hennar. oc eftir raðom þeirra þa giftizc hon Doun oc gerðe hann (herra) allz rikis sins með rikum sœmdum oc miclvm fagnaðe.

4. Dovn helldr rica veizlv þrea daga eftir bruðlaup sitt. oc veitti miclvm fiollda af margskonar goðom drycc. En hinn fiorða dag mioc arla stoð hann upp oc klæddizc oc var honum þa fram leiddr hestr hans. oc gaf hann goðan dag spusv sinni. þui at hann vill nu heim fara i fostrlannd sitt. þa gret spusa hans oc illa lét oc bar mikinn harm at bonde[1] hennar vill við hana skiliazc. Frou kvað Doun. ec fer nu ifra þer oc veit ec ei hvart vit finnvmz oftar eða ei. Ðu hevir fengit getning af mér. Ef sva er sem ec hygg. þa mantu sun fœða. þetta fingrgull mitt skalltu hirða honum. oc fa honum þa er hann er vaxinn maðr. Hon viðr toc fingrgulleno. En hann for sva buit i brott oc dvaldez þar ecki lengr. Nu var þat sannazt at frvvan var ulétt. En i þeim tima er sunr hennar fœddezc. þa fagnaðo aller vinir hennar.

[1]) *r. f.* bonðe

Sva lengi hafðe hon hann i sinv fostri at hann matte vel riða oc fara at fuglavciði oc dyra. Ða fecc moðer hans honum finngrgvll foðvr hans oc bauð honum at gæta vaunlega. Siðan bio hon ferð svnar sins rikulega oc sennde til Fracca konungs vel lærðan ollum goðvm siðum oc hirðlegre heyveski. Hann dvaldeze sva lengi með Fracca konunge. at hann gerðe hann riddara. oc for hann þa hveruitna at atreiðvm oc reyndize hann sva oflugr at engi stoze honum i vapnum. sva at af reysti sinni gerðize hann lofsæll oc frægr firir alla felaga sina oc logunauta. oc gece i felagskap hans mikill fioldi riddara. Siðan for hann með felagum sinum ́vt i Bretland. þangat sem heitir fiall hins helga Michaels til atreiðar. þui at hann vill kannaze við Breta. Nu sem var samnaðr mikill fiollde hvarstveggia liðs. þar var faðer hans i þeim flockinom imoti honum. oc lengi hafðe langat til at eiga vapnaraun við þann hinn unga riddara. Sem hann kom i fylkingena oc imoti honum. þa let hann siga spiotið oc stefnde at honum. oc mœttuze þeir þa með horðvm hoggvm. En svnrenn fellde foður sinn. En hvargi vissi til annars. þui at Doun kennde hann ei. oc særðe sveinnen hann miclu sare i armlegginn. Sem hætti atreiðenni. þa sendi Doun eftir sveinenvm at koma oc rœða við hann. oc hann þegar skiot þangat riðannde. Doun mællte þegar til hans. Vinr kvað hann. hvat manni ertv er felldir mic af hesti minvm. Herra kvað hann. ec veit eigi með hverivm hætti þat var. þeir manv vita er nestir varo. Vinr kvað Doun. rið hengat til min oc lat mic siá hendr þinar. En sveinnen var kurteiss oc dro þegar glofa sina af oc synde honum bæðe hendr sinar oc armleggi. Sem Doun hafðe set hendr sveinsens. þa kenndi hann fingrgull sitt á fingre hans. Sveinn minn kvað hann. i dag er við hittomze i atreiðenni. þa vissa ec at þu vart ættingi minn. þu ert hinn oflugazti oc hinn harðazti i vapnum. kom oc kyss mic. þu ert svnr minn. ec em at visu faðer þinn. Mikil metnaðar kona er moðer þin. með miclo ærviðe gat ec sott hana. þa er ec hafðe spusat hana. þa for ec þui nest i fra henni. alldre siðan vitiaða ec hennar. þat fingrgull er þu berr a hendi fec ec henni. oc veit ec at hon hevir (þer) fengit. þa er hon sendi þec i Fraccland. Herra kvað hann. satt segi þér. þa kystuz þeir með halsfaðman[1]. Siðan foro þeir með hestum sinum yuir Ænglandz sio. oc fœrðe þa sveinninn faður sinn til moðvr sinnar. er lengi hafðe til langat heimkvamo hans. Hon tóc við honum i miclum fagnaðe sem eignvm spusa sinvm oc herra. Siðan lifðo þau i miclum friðe oc fagnaðe marga vetr

[1]) *r. f.* halsfaðmnan

samþyckilega oc sœmilega. Nu um riddarann oc vm hest hans er honum var hinn kærazte gerðo Bretar strengleic er heitir Doun.

X.

Tveggia elſkanda lioð[1].

1. Forðom i Normandi gerðizc einn atburðr er siðan var viða freginn um tvau ungmenni er mioc elskaðozc. sva at vm siðir luku þau bæðe livi sinv af astar akefð. Af þessvm tveim ungmennom gerðo Bretar strengleic. er þeir calla tveggia elskannda. At sonnv var þetta i Neystric. er nv heitir Normanndi. þar sem eit mikit fiall er vndarlega hát. þar huila þessi tvau ungmenni a ofanverðo fialleno. En aðrvm megin fiallzens mioc nér fialleno let einn konungr gera micla borg með miclu athygli. er þa var herra þeirra þioða er Pistrar heita. oc konungr let calla borgena Pistres. oc sva heuir hon iafnan verit siðan callað[2]. En bygð oc hus oll er kunnig at allt þat fylki heitir Pistra dalar. Sa konungr er þa bio þar atti eina dottur friða oc kurteisa mey. en ecki atti hann fleira barná. Hann tignaðe hana oc unni yuir alla lifanndc. Rikir baðo hennar oc giarna villdo fa hennar. en faðer hennar villdi engvm kosti gifta hana. þui at hann matte alldre af henni sia. þui at hon var i hia honum bæðe netr oc daga. at hugga hann oc gleðia hann siðan hann hafðe mist drottningar sinnar. En margir leto illa yuir þui er hann gerðe hana ser sva kæra. sva at allir menn hans asacaðo oc avitaðo hann. Sem hann heyrðe at menn um orðaðo oc at taldo. þa firirkunni hann oc mislicaðe honum mioc. oc af þui var hann hugsiver oc harmsfullr. óc tóc þa at ihuga með hverivm hætti hann mætti þui af koma. at engi biði dottvr hans. þa viti hann at sannv at sva hevir konungr mællt. Ef hann getr borit dottvr hans vpp i fiallet i faðme sinum. sva at hvilldizc ei i millvm. þa skal hann fa hennar.

2. Nv sem þessi tiðenndc varo fregin um allt landet. þa leitaðo margir við at bera hana er allzecki gato at syst. þeir varo nockorir er gato borit hana i mitt fiallit. en engi framarr. þui hætto þæir svabuit. Mioc lengi stoð sva buit vm konungs dottor. at engi villdi biðia hennar. þui at engi gat fullgort þat er viðr la. I þui konungsriki var einn ungr maðr svnr eins dyrlegs mannz. friðr oc vel mannaðr yuir alla aðra. hann ilutaðezc vm konungs dottor. Hann var oft lengi i konungs hirð oc unni mioc konungs dottur. oc optsamlega[3] rœdde við hana. at hon skylldi iatta honum astarþocca sinn. þui at hann var

[1]) Tveggia elscandi *Ovsk. i Cd.* [2]) *r. f.* iafnan [3]) *r. f.* opsamlega

vaskr maðr oc hinn curteisazti. oc konungr lofaðe hann mioc oc var honum hinn kærasti. þau rædduz oft uið oc vnni hvart þeirra oðrv[1] tryglega. oc leyndu sem bazt. sva listvlega at eingi gat funnit ast þeirra. En þat angraðe þau mioc at þau matto ei finnaz ne saman koma. Sveinnen ihugaðe at honum var betra at biða með biðlunnd en skunnda með heimskre rapan. oc af fallannda von missa tilsio sinnar oc vettannde vanar. Hann var mioc astbvnndinn af henni oc hon af honum. þui nest bar sva at. at sveinnen kom til vnnasto sinnar er sva uar friðr oc vel mannaðr. oc kærir firir henni astarangr sinn. oc mællti at hon skylldi ei lengr valca hann i astarbanndum. oc bað hana fylgia ser i brott oc kvaz ei lengr bera þenna angr. En ef hann bæðe hennar oc hefðe þat uppi verit firir feðr hennar. þa vissi hann at faðer hennar vnni henni sua mikit. at hann minnde eigi gifta hana honum nema hann gæti borit hana i faðmi sinum upp a fiallit. þa mællti mæren. Vnnasti quað hon. ec veit at visu at ei getr þu borit mic. þui at þu ert ei sva craftugr ne aflugr. En ef (ec) fylgi þer i brot. þa man faðir minn iafnan lifa með harm oc hugsott. reiðr oc angrfullr. En guð veit at ec ann honum sva mikit. oc sva er hann mer mioc kær. at alldri vil ec honum angr gera. þu verðr annat rað at hafa. þui at þetta hugnar mer vist ei. Ec a eina rica frændkono með rikum eignvm ut i Salernaborg. hon hevir þar[2] lengr verit en fimtigi vetra. oc er hon fullkomin i allzkonar læcnis kunnasto oc lengi vm þa kunnasto velt. hon kann allra grasa oc rota skyn. Ef þu villt til hennar fara oc færa henni bræf mit oc syna henni atburð þinn. þa man hon til leggia rað oc ræct. oc þau buðcagros gefa þer oc fa þer þa drycki. er mikinn kraft oc styrc manu gera þér. Siðan sem þu aftr kæmr i þetta fylki þa skalltv biðia min firir feðr minvm. Hann man kalla þec bernscan oc segia þer formalann. en þu iatta honum giarnsamlega. með þui at ei ma með oðrvm hætti vera.

3. Sem sveinnen hafðe heyrt ræðo oc rað hennar. þa huggaðezc hann mioc oc þaccaðe henni. oc toc hann leyui af unnasto sinni oc for i fylki sitt. oc bio ferð sina skyndilega oc for ut i Salernaborg. oc huilizc þar oc mællte við frændkono unnasto sinnar oc fec henni bræuit. er hon sendi henni. Sem hon hafðe yuir séét bræuit. þa mællti hon at sveinninn skylldi dveliaz með henni til þess er hon hafðe reynt alla meðferð hans. oc styrcti hon hann þa með læcningum. oc fecc honum þesskonar drycc at alldre verðr[3] hann sva valcaðr ne moðr. er hann a bergir þeim drycc. þa fær hann þegar fullkominn styrc oc fullgort megin oc allt afl. Sem hann hafðe þetta syst. þa for hann

[1]) *r. f.* oðrvm [2]) *r. f.* þer [3]) *r. f.* verð

heim i fostrland[1] sitt. oc hirti dryckinn i keralldc einu litlu oc hafðe með sér. Nu er sveinninn feginn oc glaðr. Er hann var heim kominn. þa dvaldizc hann litla stunnd i fylki sinu. oc for þegar til konungs at biðia dottur hans. Konungr syniaðe honum ei dottvr sinnar. en þo let hann sem sveininvm være þat mikil heimska oc urað. Oc einn dag lét konungrinn stefna eftir vinum sinum sacar dottur sinnar oc sveinsens. er viðr vill leita at bera dottur hans upp a fiallit. oc samnaðizc þar þa mikit folc at sia þann atburð. Sem stefnudagrenn kom. þa var sveinnenn þar fystr allra oc gleymdi eigi drycc sinvm. A eingivnvm hia Seinc borg[2] sannaðiz þa sa hinn micli mannfiolde. Konungrinn lét þangat koma dottor sina. var hon i engvm klæðom nema serc einum. Sveinninn toc hana i faðm sér. oc fecc henni dryckinn. þui at hann vissi at hon minndi ei svikia hann. En þat man ecki tea honum. þui at engi hofsemd var með honum. Hann lióp með henni sem hann matti skiotazt. oc er hann var kominn i mitt fiallit. sacar fagnaðar þess er hann fecc af meynni. þa gleymdi hann drycc sinum. Sem mæren kende at hann mœddizc þa mællti hon. Unnasti kvað hon. drecc drycc þinn. þui at (ec) kenni at þu mœðizc. drecc oc enndrnyia styrc þinn. þa svaraðe (hann). Ec hevi yrit afl unnasta. ecki mœðizc hiarta. oc fyrir þui vil ec engvm kosti huilazc. Sem hann hafðe upsót tva luti feallsins. þa fell hann nalega niðr i uvit. Mæren bað hann morgvm bœnum. Unnasti kvað hon. drecc læcning þina. En hann villdi eigi heyra orð hennar ne trva orðvm hennar. oc for micla ferð með henni. oc komz hann þa upp a fiallit með henni með mikilli pining. þar fell hann niðr oc stoð alldri siðan vpp. oc rann hiarta hans allt or honum. oc la hann þar þa svabuit sprunginn.

4. Mæren sem hon sa vnnasta sinn. þa hugðe hon at hann lægi i úviti. oc settiz hon a knc i hia honum. oc villdi geva honum dryckinn at drecca. En hann matti allzecki mæla. nema með þessvm hætti do hann sem nu er sagt. Hon kærðe þa dauða hans með havo ope. oc kastaðe þegar kcrallдeno frá sér er dryerenn var i. oc rann dryerenn or oc dreifðizc uiða vm fiallit. sva at allt þat fylki bœttiz af þui. fyrir þui at þar fvnnuz morg goð gros siðan. er morgvm monnum bœttiz er af drvcku þeim drycc. Nu er þat segiannde yðr fra meynni er sva var hyggin oc heyvesk oc hin friðazta. at hon fell þar niðr oc do af harm hia unnasta sinum. En þeir er biðv þeirra er þeir sa at þau komo ei ofan. gengu þa vp eftir þeim. oc funnv þau bæðe dauð. þa fell konungr niðr oc la lengi i vuiti. oc bar sva mikinn harm at varla loddi liuit i honum. oc allt fólkit er þar var samnað bar með

[1]) *r. f.* fostr [2]) *i Cd.* b.

miclvm harmi dauða þeirra. þrea daga helldu þeir likum þeirra ofan iarðar. þa var buin þeim steinþro oc logð i bæðe saman. oc reðo þat allir at þau skylldo þar a fiallcno vera gravin. oc er sva var gort. þa foro aller i brott. Af þessvm atbvrð barnanna var iafnan fiallit (kallat) tveggia elskannde. En Bretar gerðo siðan af þessvm atbvrð strengleic þann er þeir kalla tveggia elskannda.

XI.

Guruns lioð[1].

1. þeir er bva i borg þeirre er heitir Svsvezun[2] vitu þenna strengleic er Gurvn heitir. hvar af hann var gor. oc með hverivm hætti. Gurun var ættaðr af Brettlande dyrlegr maðr oc ricra manna. Faðer hans var ricr konungr. mioc hyggenn oc kurteiss. Moðer hans var ricra manna. Scota konungr var broðer hennar. Nu sem Gurun var fullkominn maðr at afle oc skynsemð þa sendo þau hann til Skota konungs moðor broðor sins. Konungr toc vel uið honum oc tignaðe hann yuir alla oc gerðe hann sér hinn kærazta. oc þui nest sem hann kunni riddara vopn bera. þa gerðe hann hann at riddara. oc eftir raðom raðgiafa sinna. þa gerðe hann hann iarl yuir þeim monnvm er Vales heita. Gurvn var hinn friðazti maðr. at allum limum vel skapaðr. oc unni einni mey er var systur dottir drotningarennar sva alla tolf manaðe. at hann gerðe henni ei kunnict oc ei bað hann hennar. þui at hann hugðe oc ottaðezc at hon mynde syniazc honum. oc hugleiddi hann með sér at betra er at hafa biðlunnd en rapa til uvissar vanar með skunnda. oc missa sva þess er til hyggr. Einn dag þui nest bar sva at. at Gurvn for at skemta sér i morc at veiða dýr. oc hafði við sér harpara einn. er meistare var allra harpara þeirra er i þui lannde varo. Oc firir þui at Gurvn vissi at harparanom varo kunnigar allar meyiar þess rikis. þa rannzacaðe hann af honum gorsamlega oc hveriar hellzt varo friðaztar at atferð oc kurteisi oc hveriar af þeim hellzt være ælskannde. Harparenn nefndi allar. en þa lofaðe hann mest yuir allar þa er Gurun unni. Sem hann hafðe heyrt hann sva mioc lofa þa er honum bazt licaðe. þa lagðe hann hendr um hals honum oc mællti. Vin kvað hann. ec vil gera allt þat er þér vel licar. þui at þu veizt at þu matt mikit tia mer oc mikit at gera at raða mer heillt oc micla hialp veita mér um þa mey er þu hevir sva mioc frægt oc lofat firir mér. Ec heui lengi elskat hana. en ecki heui ec enn rætt við hana. þa svaraðe harparenn. kynlect þycki mér kvað

[1]) Her er Guruns strengleicr *Ovsk. i Cd.* [2]) *eller* Svspezun

hann. hui þu leitar ei rannzacs um slict. En ef þer licar. ec uil við hana rœða oc segia þér annsvor hennar. Ða mællti riddarenn. þat vil ec giarna kvað hann. oc þess bið ec þic. Nu sem þeir varo komnir or skogenom oc metter[1] i castalanom. þa gleymdi ei harparenn ærenndi sinu. oc gecc þegar i drottningar loft oc settizc þegar hia frænnkonom drotningar oc meyiom. oc gerðe þeim skemtan oc gaman leic oc látr. oc mælti hann við unnasto Guruns. oc bar henni kveðiu hans. oc at hann ann henni mioc. oc villdi nu þegar hafa annsvor af henni. oc sagðc henni at hvergi fær hon friðare ne villdre mann at elska en hann er. Mæren þegar kurteislega þaccaðe honum orðsending hans oc sagðe. at hon hafðe dverg einn með sér. er faðer hennar fostraðe. oc sennde hann þangat með henni. Ef sva være at hon villdi nockorum manne vnna. þa bauð faðer hennar henni at hon skyllde raðom dvergsens[2] fylgia. Oc firir þui sagðc hon. þa er hon hevir heyrt orð dvergsins. þa skal hann vita svor hennar. þa for harparenn or lofteno oc kom til Guruns. oc sagðe honum svor hennar. at ef dvergenom licaðe. þa vill hon giarna vnna honum. þui at hon verðr at gera eftir hans raðom. Nu ef þu mátt dverginn locca með fegiofum. oc sva fogr orð firir bera. at hann villdi samþyckia oc vera með vilia þinum oc hallda þinu male. þa mantv vel komaze at þinum vilia. þa callaðe hann svein einn til sin oc sendi hann skyndilega eftir dverginom. oc steig dvergrenn þegar a hest sinn oc reið til herbergis Guruns. Sem iarlinn leit hann. þa liop (hann) up oc gecc imoti honum oc bar hann til sætis oc fagnaðe honum vel. þa lét hann honum fœra af fe sinv gott borðker af brenndo silfre at þióna honum með oc rict silkipell til klæða.

2. Dvergrenn þegar sem hann sa giauir hans. þa sa hann at þat var allt saear þeirrar friðu meyiar er hann reð oc varðveitti. oc svaraðe at engar giauir vill hann þiggia af honum. kvazc ecki vera þurftugr gullz ne silfrs. Siðan for hann aftr til meyiarennar oc sagðe. at herra Gurvn unni henni. oc þær giaver er hann bauð honum. En þa birti mæren honum at hann bað hennar mioc. oc orð sent henni. at hon skylldi iatta honum astarþoccа sinn. En ec heui skotið raðagerð minni til þin. Nu seg mér hvat þer synizc af þessu. hveriu mér samir at svara honum. Fru qvað dvergrinn. eftir skynsemd minni vil ec gearna segia þér þat sem mér syniz bazt. Gurvn er goðr maðr. en ofgiarna vill hann heima sitia. œrit er hann milldr at gefa. en hann vill ei at fara atreiðvm. Ef hann villdi i viðrskifti riddare vera. þa mynde hann frægiaz af riddaraskap. Betre er raustr skialldsveinn en

[1]) r. f. mett er [2]) r. f. dvegsens

ragr riddare. en þo mæli ec ei þetta til hans. Ða lo mæren oc svaraðe. Kynleg ero mer svor þin kvað hon. þat samir ei at þu amælir honum. eða villtu at hann drepr sic sacar min. þat veit trv min kvað hann dvergrinn. nv finn ec at sannu at þu annt honum. oc þu fylgir raðom oc eggian harparans. Ðat er hordomsmanna livi. þar sem þeir venta giafar oc gœzkv. lutaz þeir i slica syslu. Nu fyrr en þau luku rœðu sinni. þa kom harparenn at leita svara meynnar um þat er hann hafðe fyrr rœtt við hana. oc hafðe hann heyrt allt þat er dvergrinn mællti. oc hann mællti þa reiðr til hans. Vesæll kvað hann. allz engi ertv. illr oc vanndr oc af aerkorlum vesæll auki. þat være verðuct at ec skyta fœti minvm firir briost þer sva miklo hoggi. at þu lægir sprunginn af. er amælir dyrlegom hofðingia. oc sva mynda ec gera at visv ef ei være þessi iungfru. Dvergrenn sortnaðe allr oc svaraðe harparanom. at hann laug. Eigi em ec vandr maðr. Ec em kvað hann gvðs skepna. oc heuir nattura geuit mér vit oc skynsemd. kurteisi oc goða kvnnasto. En þu hevir illa syslu oc vand atævi. Ða mællti mæren at þeir skylldo hætta deilld sinni. Harparenn spurðe þa meyna vilia sins. Mæren svaraðe hans orðum. at hon vill fylgia hans raðom. oc þui fram fara er honum synizc. En þess bið ec kvað hon. at þu geuir upp reiði þina dvergi minum. Oc iatte hann henni þegar með goðvm vilia bœn hennar. oc tóc hvart þeirra i hond annars. oc gengv til herbergis Guruns. oc ero þeir nu felagar framleiðiz. þa leiddv þau Gurun a einmæli[1] oc sogðu honum timann nér hann skylldi finna hana. oc var þa dvergenom allr hugr á at þau skylldo finnazc sem fyrst. Gurun stoð mioc arla vpp oc klæddizc rieri gangveriv. Drottning gecc þa (i) kirkiu. en dvergrinn leiddi þa riddarann i drotningar loft. þar sem mæren var. En hann hafðe ihugat þat sem hann villdi mæla til hennar. oc bað þa hennar með hœvilegum orðvm oc vel skipaðom. Sem mæren hafðe heyrt orð[2] hans. þa iattaðe hon honum ast sina. at hon skal hava hann sem unnasta sinn. en hann se a þat at hann gere sva mikit firir hennar sakir sem honum samir at gera sacar vnnasto sinnar. Oc iatte hann þui oc þackaðe henni. Nu heuir Gurun þat með frelsi oc leyui at kyssa oc halsfaðma hana oc atti hann mioc lengi við hana með kurteisum leikum oc sælum kossum. Dvergrenn hugðe vannlega at viðrskifti þeirra. oc lo mioc at leic þeirra. oc ihugaðe hann þa oc mælltizc einn viðr. þessi riddare kvað hann kann vel kyssa. macara være at hann kynni iamvel riða með riddara vapnvm.

3. þesso nest for Gurun til herbergis sins. oc fylgdi dvergrenn

[1] *r. f.* eimæli [2] *r. f.* orði

honum oc var honum hinn kærazti. I þeim tima er þetta gerðizc. þa safnaðczc mikill herr norðan af Mæræf fiolmennilega i moti konungenom. oc stefndi þa konungr til ollu liði sinu oc uinvm sinum. þeir ufriðinum vpp helldo nalgaðozc þa miok riki konungs oc gerðo honum oftsamlega skaða. drapo menn hans oc hertoco konor. Sætti þeim oft a morkum. sva at einn dag er hann mœtti þeim. þa œpti Gurvn systurson konungs fyrst a þa. En hinir varo aðr varir við þa. vel herklæddir. Oc er þeir saman komo þa sotto konungs menn þa mioc vasklega. En hinir toco vel uið þeim. oc fello margir af hvaromtvegivm. Gurvn sat á einum hinum bazta rauðvm hesti oc bar hann a spioti sinu eina friða erme af hinv bazta silki. er unnasta hans gaf honum. þa er hon gerðe hann unnasta sinn. Hann leypti fram hesti sinum. oc stefnde at einum valskum riddara. En sa var konungs sunr af Irlannde. Sem hann sa at hann stefndi at honum. þa hellt (hann) spioteno oc stefndi imoti honum. oc mœttuz þeir með horðum hoggum. En Gurun var kroftugr maðr oc hinn aflugazti. skaut honum þegar af hestinum ollum felagum hans asiannde. En einn felage hans af Gotlannde. sa er hét Malkus. sem hann (sa) felaga sinn liggia opinn. þa firirkunni hann mioc oc bar fall hans með miclum harm. Hann lét siga merkit oc leyfti at Gurun með miclu spioti oc lagðe hann horðu spiotlagi. en ei gat hann fellt hann. en hann lagðe hann með spiotino. sva at hann særðe hann. En i þui einn af bogmonnum þeirra skaut at honum. oc laust hann unndir herðarblaðit. sva at broddrenn stoð allr i hollde hans vpp yuir falinn. Sem Gurun kennde at hann var sarr. þa snœre hann aftr hestenum oc hio hofuð af honum með brugðnu[1] sverðe sinu. oc kom þui nest til sinna manna.

4. Nv sem konunge var sagt (at) frænnde hans var mioc sár. þa mislicaðe honum mioc. oc kunni þui illa oc reiddizc hann mioc uvinum sinum. oc snœri liði sinu oc felldi betr en .iii. hunndrat. oc hertecnir varo iammargir eða fleiri. oc toku þeir þa at flyia sem skiotazt. En konungr villdi firir þui ei reca a land flottann. at hann ottaðiz at þeir myndo hafa folgit lið sit i skogenum. oc bauð mannvm sinvm allum aftr at snuazc. Þui nest reið hann at finna frænda sinn. oc fecc honum goðan læcni er skiot grœddi hann. Mæren er sva mioc unni honum. sem hon fra oc vissi til sannz. þa ottaðez hon mynde alldre sia hann siðan. Hon gerðe ser mikinn harm sva at nalega mynde hon springa. Siðan kallaðe hon dverginn oc mællti. Gac skiot til unnasta mins oc spyr hann. ef hann se lifs venn. oc sennde mer orð ef hann ma heilsu fa. En ef þess er engi van. þa

[1]) *r. f.* brugan

skal ec ei liva eftir hann. Frou kvað hann. hætt at mæla slict. ei samir þer at hava sva mikinn harm. Ef þessi deyr þa mattv brat fa nyia ást. þui at engi kona verðr raðlaus nema of gomul se. Vist ertu kvað hon vandr oc illr. oc ill tilbrigði finnaz i þer. eigi heui ec þat lunnderni. oc ei vil ec hafa. er kallat er hverflynde. Sem hon hafðe þetta mællt. þa gec dvergrenn til herbyrgis Guruns. þegar sem Gurun sa dverginn. þa callaðe hann hann til sin oc spurðe hann um vnnastu sina. Hann talde honum þa at hon bar mikinn harm sacar hans nétr oc daga. Sem hann heyrðe þat. þa firirkunni hann mioc. þa callaðe hann þangat hárparann. oc sennde henni orð ifanarlaust. at hann verðr brat heill. Siðan for hann aftr til meynnar oc sagðe henni þau tiðende. at unnasti hennar verðr bratt heill. Siðan for hann aftr til Guruns oc sagðe honum. hverso mæren unni honum. Af þessum fagnaðe er nu fec hann af ast meyiarennar þa' mællti hann til harparans. at hann skyllde safna nyia nota. þa sem hann matte fegrsta finna. vm Gurun hinn bazta vin sinn oc upphaf astar hans oc framfærðer. En hann þegar gerðe sem Gurun bað hann. oc gerðe hinn fegrsta strengleic um allan þann atburð til lyctar. Oc þessi er einkennilegr strengleicr af hinum fegrstum nótvm oc heitir Gurun. En Gurun þegar sem hann var heill oc grœddr af sarom sinum. þa tóc hann á launvngu[1] meyna or drotnengar lofte eftir raðom harparans. oc mestr var hann vin hans. oc hafðe baða með ser dverginn oc harparann. oc foro oll saman i Cornbretalannd. oc tóc konungr vel við allum þeim. Siðan reyndize Gurvn hinn bazti riddare. harðr i vapnum. oflugr oc sterer oc vaskr. sva at vm hans daga fannz ei hans maki. Margir segia þessa sogu með oðrum hætti. en ei las ec annat en nu heui ec sagt yðr.

XII.

Miluns lioð[2].

1. þeír er sogvr vilia segia. þa samir[3] þeim með sundrskiftilegum hætti up hefia. Miluns sagu at segia yðr með fám orðum. oc firir hui er þessi strengleicr var gorr oc kallaðr Milun. Milun var i Valess fœddr dyrlegr maðr oc vel kyniaðr. I þui fylki bio einn ricr lenndr maðr. en ei er mér nafn hans kunnict. hann atti eina friða dottur. hoska oc hygna oc kurteisa mey. Sem hon fra til Milvns. þa toc hon at elska hann mioc. oc sendi til hans sendimann sinn oc sagðe. ef honum licar. þa vil hon giarna elska hann. En hann fagnaðe mioc þeim tiðendom

[1]) *r. f.* launnvngu [2]) Her er Miluns strengleicr *Ovsk. i Cd.* [3]) *r. f.* samirir

oc hennar orðsenndingum oc mællti til senndimannz hennar. Vin kvað hann. þu skalt fara aftr til fru þinnar oc fœra henni þetta fingrgull. oc koma eftir mer þa er henni licar. oc skal ec þa fylgia þer. Sveinninn toc þa leyui oc for sva buit til fru sinnar oc fec henni fingrgullit. oc sagðe. at hann heuir syst þat sem hon vil. Scamt ifra svefnhusi hennar i grasgarðe einum setto þau funnd sinn oc viðrrœðo sina. oc vitiaðe hann hennar sva oft at hon var með barne. Sem hon fann at hon var með hofn. þa sende hon eftir Milun oc cærðe firir honum oc sagðe honum atbvrð sinn. at hon var með barne. oc sacar hans hafðe hon tynt allre sœmð sinni oc foðurleifð oc allu aðru goðo. Milun svaraðe henni at hann vill gera allt þat er hon vill leggia til raðs. þa kvað hon. Er barnit verðr fœtt. skalt þu senda systur minni. er gift er i Normandie. ric oc auðig. kurteis oc hyggin fru. Bit um hals þui fingrgullit. oc man ec sennda með barneno bræf mitt. at þa er hann er fullkominn maðr at vexti oc kvnni skil oc skynsemð. þa fae hon honum bræfit oc fingrgullit. oc segi honum at hann varðveiti vel. at hann megi af þessu finna foður sinn. Siðan sem hon hafðe fœtt eitt sveinbarn fagrt. þa festu þau fingrgullit um hals sveininvm. oc var hann sva buit brott sendr faður systr sinni. er vel toc við honum oc mioc unni honum. þa er hon vissi[1] hvaðan hann var. þa let hon hann elskolega oc með mikilli virct fostra. Milun brott fór ór fostrlannde sinu með oðrum riddarvm. at fá sér leigu oc frægð. En unnasta hans er eftir sat heima var þui nest gift einum rikum oc raustum riddara oc aflugvm hafðingia. En þa er hon vissi at faðer hennar skyllde gifta hana. þa bar hon atbvrð þenna með miclvm harm. At brvðlaupi hennar leiddi faðer hennar hana til spusa sins með mikilli[2] tign oc sœmd.

2. Sem Milun kom aftr i fostrlannd sitt. þa kunni hann illa at hann hafðe latet unnasto sina. oc var mioc ryggr oc hugafullr. þa lét (hann) gera bræf oc inzigla. oc atti hann elftr eina er hann mikit unni. hann batt brævit um hals ælftar sinnar. oc batt unndir fioðrum hennar. oc kallaðe til sin einn af skialldsveinum sinum oc sagðe honum orðsending sina. Gac skiott kvað hann. oc skipt klæðom þinom oc bunaðe þinum. þa skaltu fara til castala frv minnar oc hava með þer ælftr mina. Hygg at at þu mættir þui aleiðis koma. at annattveggia þionastomær eða þionastokona fœre fru minni þessa ælftr. Scialldsveinninn gerðe þegar sem herra hans bauð honum. oc toc ælftena oc for leiðar sinnar brot um miðian bœen. Nu er hann kominn at borgarliðeno. þa callaðe hann til sin gæzlomann oc durvorð borgarliðsens oc sagðe. Vinr kvað hann. lyð orðvm minum. Ec em fuglare oc livi ec við veiði mina. oc

[1]) oc *tilf. Cd.* [2]) *r. f.* mikikilli

em ec vel kunnande at taca fugla. I dag (toc) ec ælftr eina i gilldro minnæ undir Arluns fiallæ. oc vil ec gefa þenna fugl frv castalans. þa svaraðe honum durvorðrenn. Vinr kvað hann. engum ukunnigvm manni er lofat at rœða uið hana. nema hyski hennar oc heimamonnum. en ei at siðr ec skal freista oc viðrleita. ef ec mætti koma þer a funnd hennar. þui nest kom dyrvorðrenn i hollena. oc fann hann þar engan mann ihia henni nema tva eina riddara. oc snerezc hann þa aftr skyndilega oc leiddi hann þa skialldsveinenn sva leynilega. at engi vissi þarkvamo hans. oc engi spurðe hver hann var ne hvat hann villdi. þeir komo baðer til frunnar oc fœrðo henni elftrena. oc fengo henni sialfre i henndr. Hon með miclvm fagnaðe viðrtóc oc strauc mivclega hofuð hennar oc hals. oc kennde hon brævit i þui. var folgit undir fioðrvm elftrennar. þa gec hon i lóft sitt oc lét bera þangat elftrena oc kallaðe til sin mey eina. oc leysti brævit oc braut innsiglit. oc fann hit fyrsta orð Miluns unnasta sins. Nv var þat fyrst a brævino. at hon skylldi nœra ælftrena[1] sva lengi sem henni licaðe. en þa er henni licaðe at sennda hana i brott með brævi sinu. þa skyllde hon engan[2] mat geva henni a þrim dogvm. oc lata leiða hana unndir beran himinn. oc mynde hon þegar brott flivga til þeirra hibila[3] er hon var fyrr von at vera. Frun umleitaðezc þa með list oc velom. at hon gat syst ser blec[4] oc bocfell. oc gerðe bræf oc batt unndir fiaðrvm ælftenni þa er hon hafðe fastat .iii. daga. oc flaug hon þegar skyndelega til castala Miluns. oc gecc þegar til hans. oc kallaðe hann ræðizmann sinn at geva henni mat. oc toc hann bræf af halsi hennar oc las þegar allt yuir oc huggaðez ðá mioc af bliðri[5] kveðiu hennar oc iartegnum þeim er hon senndi honum.

3. Vel .xx. vetr lifðu þau sva Milun oc vnnasta hans. at þau gerðo elftena sendemann sinn. sva at engi vissi nema þau tvau. En su hin rica fru systir Miluns. en fostraðe sun þeirra. hafðe hann sva lengi með sér at hann var fullkominn maðr at vizko oc skynsemd oc afle. þa let hon gera hann riddara oc fec honum bræf oc fingrgull þat er henni var sennt með honum. at fa honum þa er hann være vaxinn maðr. oc sagðe honum hvar moðir hans var. oc með hverium atburð faðer hans gat hann. þa er frun hafðe allt sagt honum. þa fagnaðe hann at faðer hans var ætgoðr oc ricr at eignum. oc ihugaðe hann at honum samir ei at rosa ser þui. at hann er sva ricra manna. oc faðer hans sva frægr af reysti oc riddaraskap. nema hann kome ser i meiri fremd með aðrum riddarum. Bio hann þa brottferð sina or lannde. oc lét fostra hans allzecki skorta hann. dvaldizc þa eigi

[1]) *r. f.* æltrena [2]) *r. f.* engat [3]) *r. f.* hibilia [4]) *r. f.* blez [5]) *r. f.* blinndri

lengr en um kvelldit. vm morgeninn toc hann leyui. En fostra hans gaf honum morg herklæðe. oc at hann skyllde vel reynaz at riddaraskap oc kurteisi. Siðan kom hann yuir sio oc stefndi i Bretlannd norðr. oc hellt hann sec vel oc for at atreiðvm oc kannaðizc við alla þa er ricaztir varo i þui lannde. For þa hvervitna reysti hans oc riddaraskapr heim i fostrlannd hans. Milun heyrði mioc lofaðan þenna hinn unnga riddara. oc mislicaðe honum mioc at sa riddare var sva raustr. oc ihugaðe hann at fara skyndilega yuir Ænglaunz sio oc gera atreið þessum riddara. at sviviröa hann oc frægð hans. oc gerðe þetta kunnict vnnasto sinni oc vil hann hafa leyui af henni. Sem hon fra vilia hans. þa þackaðe hon honum oc kunni honum micla áfusu at hann uill fara ór lannde sinv at leita sunar þeirra. Milun frá orðsennding hennar. bio rikulega ferð sina. oc kom upp i Normandie. Siðan for hann ut i Bretlannd oc hafðe með sér marga goða riddara. oc dvaldizc i Brettlannde til þess er paskar varo liðnar. þa safnaðezc mikill[1] fiolldi riddara vnndir Michials fialli Normenndingar[2] oc Bretar. Milun kom þa fyrstr þar allra grimr oc vapndiarfr. oc spurðe hann aðra riddara hvar sa hinn goðe riddare var. oc varo þeir yrnir er honum sagðo. oc i hvaro liði hann var. þa sa Milun at hann reið einkar vel oc gaf stor hogg oc kennde hann af vápnom oc skipaðizc i fylking imoti. oc leyfti hvar at oðrvm sem skiotazt mátto hestar þeirra laupa. Milun lagðe hann með sva harðo hoggi. at þegar brast spiotskaptið i sunndr oc gat hann ei fellt hann. En sveinnin festi sva spiot sitt a honum at hann skaut honum af baki. Sem hann fell þa sa hann undir hialm hans at huitnat var har hans oc skegg. oc mislicaðe honum at hann fellde hann. oc tóc hann þa hestinn með beislino oc færðe honum i giof oc mællti. Herra kvað hann. stig a hest þinn. Guð veit mer mislicar mioc. at ec skyllde sva mikit misgera nockorvm þeim manni er á þinum alldre er. Milun lióp þegar a hest sinn. oc kunni honum micla afusu. oc kenndi hann þa fingrgullit a hennde honum. oc mællti þegar til hans. Vinr kvað hann. lyð orðvm minum. Seg mér hvat faðer þin heitir oc moðer þin oc sialfr þu. þa svaraðe sveinnen. Giarna vil ec segia þér þat er ec veit til. Ec hygg kvað hann. at faðer minn var fædr i Vales. oc er hann callaðr Milun. Hann unni eins rics mannz dottur. oc gat mic i leynd með henni. En foðursystir min fostraðe mec oc varðveitti mic sva lengi at hon gaf mer hesta oc herklæðe. oc sende mec i þetta land faður mins at leita. Oc nu fysir mic at fara i fostrland mitt oc finna hann yuir Ænglanndz sio með skunnda. þui at ec vil vita hvat tit er um foður minn. oc hverso

[1]) *r. f.* mikil [2]) *r. f.* Normenndingr

hann er til moður minnar hverso samþyekilega oe astsamlega þau ero saman. Milun matti ei þa lengr þegia. Hou drottinn gvð kvað hann. dyrlega hevir þu holpit mer oc hialpsamlega huggat mic. Sveinn minn kvað hann. þu ert at sannv sun minn. Sem riddarinn hafðe heyrt orð hans. þa steig hann af hesti sinum oe kysti faður sinn sœtom kossom. Þegar sem hætti atreiðvm þa for Milun i brot. þui at hann langaðe at rœða við sun sinn sva mart sem honum licaðe. oc varo þa baðir i einu herbyrgi. oe skorti þar ei micla skemtan oe goðan fagnað. oe var þar mikill fioldi riddara. . Milun talde syni sinum frá mœðr sinni. hverso hann unni henni siðan oe hon honum. oc at þau gerðo ælftena senndimann sinn. Ðat veit trv min kvað hann goðr faðer. ec skal drepa bonda hennar. en þu skallt spusa moðor mina. Oe hætto þeir þa sva buit þeirre rœðo. Vm morgonenn binggu þeir ferð sina oe foro skiott yvir Ænglanndz sio með goðum byr oc hœgivm sio. Ðui nest einn dag sem þeir riðo rettleiðis heim. þa mœtto þeir sveini einum er komannde var fra vnnasto Miluns oe villdi fara i Brettlannd. Hann fecc Milun bræf innsiglat oc sagðe honum vttan bocar. at anndaðr var bonde unnasto hans. oc at hann skyndi heim oc dveli ecki ferð sina. Sem Milun þetta frá. þa var hann mioc feginn. oe riðv þeir þa sva lengi at þeir komo til castala frunnar. En engan mann spurðo þeir raz um. hvarki frændr né vini ne aðra menn. Sunr þeirra gifti feðr sinum moðor sina. Vm ast þeirra oc goðleic gerðo þeir i fyrnskunni[1] vm þenna atburð strengleic. er nv cr þesse saga ritað sva sem ee gat giorst skyniat oc skilt.

XIII.
Geitarlauf[2].

1. Mioe liear mér oe giarna vil ee syna yðr þann strengleie er heitir i volsku chefrefuillenn. geitalauf i norrœno. hvar þessi strengleier var gor oc kveðenn oe með hverium hætti. þat heui ee a boc leset þat sem margir segia oe sanna um Tristram oc um drotneng oc vm hina tryggazto ast þeirra. af hverio þau fengo margan harmulegan harm. oe um siðir do þau bæðe a einum degi. Marhæs konungr var reiðr Tristam frænnda sinvm oe firirbauð honum riki sitt sacar þess at hann unni drotningenni. oc for hann i fóstrlannd sitt Suðvales. þar sem hann var fœddr. oc var hann fulla tolf manaðe[3] sva at hann fece ei leyui aftr[4] at fara. Siðan lagðe hann sec i abyrgð lifs eða dauða.

[1]) *r. f.* fyrskunni [2]) Bretar calla gotulæf en ver kollvm Geitarlauf *Ovsk. i Cd.* [3]) *r. f.* maðe [4]) *r. f.* aftir

En þer latet yðr ei kynlect þyckia. þui at sa er ann trygglega er harmsfullr mioc þa er hann fær ei vilia sinn oc fyst[1]. Tistram var mioc ryggr. oc firir þui for hann or fostrlande sino oc stefndi i Kornbretalannd. þannog sem drotuing var firir. oc fals einnsaman i skogum. En þa er kvellda tóc þa fór hann ór oc toc sér herbyrgi. oc spurðe hvat tít var með konunge. þa sagðu þeir honum er fregit hafðo. at allir lenndir menn oc hafðingiar skolu safnaze i Tintaiol. þuiat konnngr vill hallda þar hatið oc veita ollu hirðliði sinu oc hofðingivm. A pikisdogum skolu allir þar vera. oc man þar ci skorta skemtan oc rikan fagnað. oc skal þar þa drottningen vera. Sem Tistram hafðe heyrt þat. þa huggaðizc hann miok. þui at hon man ei fara sva um veginn. at hann se hana ci. Nu þann dag sem hann vissi at konungr skyldi þangat fara. þa kom Tistram i morkena þar i hia vegenum sem hann vissi at drottning skylldi vm riða. þa hio hann niðr einn heslivonnd oc telgdi ferstrenndan með knifi sinum. oc reist nafn sitt a stavenom. Ef sva kann at bera at drotning ser stafenn. þa man hon ihuga unnasta sinn. þui at sva hafðe henni oðru sinni atborit. Nu var ristið a stavenom. at Tistram hafðe þar lengi beðit hennar oc umlyz at spyria til hennar oc vita með hverivm hætti hann mætti sia hana. þui at hann ma engum kosti liva on hennar. Sva ferr með ocr kvað, hann sem [viðuindill sa[2] er binnz um heslivið[3]. Meðan þessir tveir viðir bua baðer saman. þa liva oc bera lauf sitt. en sa er þessa viðe skildi hvarn fra oðrum. þa deyr haslenn oc þui nest uiðvinndillenn oc berr hvarki lauf. nema þorna oc firir verðaz bæðe. Hin friða unnasta min. sva oc eftir þeim hætti ero vit. Ei ma ec lifa on þin. oc ci þu on min. Drotning kom þa riðannde oc leit stafenn er stoð i veginum. oc toc stafenn. oc upp las þat er á var ristit. Riddara þa er fylgdo henni let hon nema stað. oc bauð þeim at biða sin. Hon kvaz viliá stiga af hesti sinum oc huilazc þar nockura stund. oc gerðo þeir sem hon[4] mællti. En hon gec þa mioc fiarre liði sinu. oc kallaðe hon þa þionastomey sina. sem Brengveinn (het) er henni var iafnan holl oc trygg. Oc gecc hon þa af vegenom at hon fann þann er hon mioc elskaðe yuir alla livannde. oc var i þeim funndi mikill fagnaðr hvarstveggia. oc mællti við hann i goðo tome allt þat er henni licaðe oc hann til hennar. Siðan sagðe hon honum með hverivm hætti hann ma fa sætt oc samræðe af herra sinum konunge. oc at konungrenn mioc iðraðezc at hann visti honum i brott. oc trvði vandra manna uraðom. þui nest skildizc hon við unnasta sinn. En þa er at kom skilnaðe þeirra. þa greto þau bæðe. Tistram dvaldizc i Vales allt til þess er

[1]) *r. f.* fystr [2]) *r. f.* við uindil si [3]) *r. f.* hæsta við [4]) *r. f.* h' *d. e.* hann

konungrenn moðorbroðer hans sendi eftir honum oc uppgaf honum reiði sina. Nv af þeim fagnaðe er hann fec i morkinni af huggan drotningarennar oc af syn hennar oc funndi. at nyvna þau orð er hon mællti. Tistram er fullkominn var allzskonar strengleica er i horpu geraze. fann þa nyian strengleic. Bretar kalla gotulæf. valskir menn chæfrefuill[1]. en ver megum kalla geitarlauf. En nv heui ec yðr sagt þat sem ec veit sannazt um þessa skemtan.

XIV.

Strandar lioð[2].

1. Nv samer oss þesso nest at skilia þann er heitir stranndar strengleicr. hverso hann upp hefze. Viliamr konungr er sotti Ængland lét gera þenna strengleic. þa er hann hafðe allt unndir sitt valld lagt oc vorðum skipat firir lanndamœre. þa for hann aftr oc steig a skip i Suhamtun. þui at hann hafðe fregit at lenndir menn er atto kastala i lanndamære Normandie[3] flestir allir misgerðo við hann. oc a gengo riki hans. En hann sneri þa reiði imoti þeim oc samnaðe mikit lið imoti þeim oc fiolmennilegan her ór lonndvm sinum. Sem hann kom i Normanndie. þa settiz hann um kastala þeirra oc niðr braut. oc aftr (reisti) sem honum bezt licaðe. upp sotte þa alla. oc friðaðe vel allt riki sitt. oc gaf þeim verðuga refsing. er illir oc uruarmenn varo. Sem hann hafðe setit nokkora stunnd i riki sinu. þa fysti hann aftr at fara yuir Æinglandz sio. oc for hann til Barbeflear bœar oc sat þar mioc lengi. oc for hvern dag með gashaukum oc veiddi tronur oc toc mikinn fiollda. Oc þar sat hann mioc lengi at biða goz byriar. oc samnaðez þar mikill skipafiolde at flytia her hans. En konungr villde ei hafa rað styremanna at rapa i uraðet veðr. fyrre dvaldez hann þar mioc lengi sacar þeirrar skemtanar. er honum licaðe sua vel oc yndelega hugnaðe. þa ihugaðe hann með retto athygli. at hann skal sendimenn sina gera með brævi sinu ut i Brettlannd til hinnar rauðu fru. er natturo kunni allra strengleica. oc iamnan at faret þesskonar skemtan[4] oc allan hug á lagt or bernsku sinni. at hon skylldi gera honum einn nyfunninn strengleic með þeim hinum fegrstvm nótum. er hin margfroða kunnasta hennar mátte til finna. oc skyndilega sennda honum með þessum senndimannum. er þessa orðzeunding bera henni. oc skal heita strandar strengleicr. Af þessvm strengleic

[1]) *r. f.* cræfrefuill [2]) Geitarlauf er her *Ovsk. i Cd.* [3]) *r. f.* Normandier [4]) *r. f.* skemtar

vill hann muna oc hveriv sinni minnaz þeirrar skemtanarsamlego seto er hann sat a Barbeflear strondv til byriar biðo.

2. Hann sennde þui nest i Bretlannd alla þa er með honum varo baztir harparar. oc uið þeim ricar giafer oc fornir konunglegs orleics. Sem þeir varo til hennar komnir i Brettlannd ricar fornir fœrannde henni af konungs milleic. þa uiðrtoc hon með miclum fagnaðe oc morgvm þockum. Siðan leið litil stund þess i millum. þa gerðe hon strengleic þann er konungr hafðe beðit hana með brævi sinu oc senndimannum. oc frœdde harpara oc kenndi þeim stranndar strengleic. Sem þeir aftr til konungs foro með miclvm fagnaðe oc bliðre gleðe. þui at þeir hofðu vel oc skiott syst allt þat er þeim licaðe. þui nest skolu þeir leica firir konungi þenna strengleic oc villdarmannum hans oc hirðliði. oc sogðu þeir er skiliannde varo. at alldre heyrðo þeir fyrr annan strengleic iamgoðan þessum. En með þui at konungr let lica sér þenna einkennilega yuir alla strengleica. þa læz ei harparenn ne glyiarenn vera nytr nema hann være þenna kunnande vel at gera oc gorsamlega. oc for þessi[1] um allar hirðer konunga oc hertoga oc iarla. oc var engi su drottning hertoga ne iarla ne aðrar rikar frúr er ei leto lica sér þenna strengleic. Oc enn um vara daga ero þeir margir er þenna kalla hinn villdazta oc [konunglegrar skemtanar[2] strengleic. Nu las ec ei lengra i volsku male af þeima strengleic. en allzecki uil ec uiðr auca nema þat. at guð signi konunginn oc sœmi. varðveiti oc uirðe. er þessa boc let norrœna veranndom oc viðkomanndom til skemtanar. oc miskunni þeim er þetta ritaðe. amen.

XV.

Leikara lioð[3].

þat hava sagt oss Kornbretar at hins paris[4] undir Leuns fialle vanndize mikit folc oc fiolde at samnaz til veniolega a hverium tolf manaðom til hatiðlegrar tignar þess hins helga nafns. þangat komo rikir riddarar fiolmennilega oc allar hinar friðaztu frúr oc meyiar er i þui fylki varo. sva at engi frú var su er nockorrar fegrðar var. at ei kom þar rikolega búin a þeim degi. þar var þa mart rœt með korlvm oc konum. oc langar rœður gorvar[5] . . . .

[1]) *r. f.* þess [2]) *r. f.* konunglegar skemtaner [3]) Leicara lioð en i brezkv heitir þessi strengleicr Gumbelauc *Ovsk. i Cd.* [4]) *eller* varis [5]) *her mgl. 1 Blad.*

XVI.

Ianuals liod.

. . . .

oc lengr mynde hann hafa dvalzc ef henni licaðe. Oc mællti hon þa til hans. Unnaste kvað hon. statt vpp. þu mat ei her dveliazc lengr. Nu samir þer brott at fara. en ec man her eftir dveliazc. En einn lut vil ec segia þér. hveriu sinni er þu villt rœða við mec. þa ihuga þann stað er þu sér at manni samir at rœða oc finna unnasto sina roplaust oc amælis fra manna augsyn. oc skalltu þegar sia mic hia þer oc gera vilia þinn. Sem hann hafðe þetta heyrt þa gladdizc hann mioc oc þaccaðe henni morgum þockum. kyssannde hana oc halsfaðmannde. En meyiarnar er i landtialldit leiddv hann. klæddu hann rikum gangverum. Sem hann var sva rikulega klæddr. þa syndizc hann hinn friðazti maðr. oc tóc hann þar nátverð[1] með vnnasto sinni[2] er honum samde ei at hafna. þar skorti ei allzconar sendingar. En riddarenn lét sér vel lica með kossum oc halsfaðman vnnasto sinnar. Sem þau upp stoðo fra natverðar borðvm. þa leiddu þær hest hans til hans. oc tóc (hann) leyui oc steig á hest sinn oc reið til borgarennar mioc ihugannde þenna atburð. oc ifaðez i hug sinum með hverium hætti þetta villdi verða.

2. Sem hann kom til herbergis[3] sins. þa fann hann menn sina vel klædda oc hellt þa nott rict borðhalld. oc vissi engi hvaðan þau fong komu honum. Hann sennde um alla borgena. at allir riddarar er hialpar varo þurfi skylldo til hans koma. oc let hann þeim veita vel oc virðulega af gnogvm fagnaðe. Ianval gaf þa margar oc ricar giaver. Hann leysti þa er hertecnir varo. Ianual klædde þa er leicarar varo. Engi[4] var utlenzer ne mallaus er Ianual gaf ei giavir. Ianual hafðe mikinn fagnað sva netr sem daga. þui at hann mælir oft uið unnasto sina. oc er hon oll eftir hans vilia.

3. Nu sem mer var sagt. a þeim somum tolf manaðom um sumarit eftir Ions voku. þrir tigir riddara af konungs liði gengu allir saman at skemta sér i grasgarðenn vnndir turninom. oc illmdi allskonar sœtvm grosum. I þeira flocki var herra Valuein oc hans hinn friði frænnde oc felage sira Iven. þa mællti herra Valvein hinn goðe riddare oc hinn kurteisi. er hvern mann gerðe sér at vin. Herrar kvað hann. nu hofum ver illa gort um Ianual felaga várn. er sva er milldr oc kurteiss. oc hann konungs sun. er vér hofum hann ei hingat með oss. Oc snœroz þeir þa aftr til herbergis. en af bœnom oc

[1]) *r. f.* nátvorð [2]) oc *tilf. Cd.* [3]) *r. f.* herbergins [4]) *r. f.* En

beiðingum þeirra þa gec hann með þeim. at hallda með þeim felagskap sinn. En a þeim tima þess sama dags þa sat drotning i steinlofti sinu oc hallaðez i einn skurðarglygg. oc þriar friðar frur með henni. oc kennde hon þegar hirðlið konungs oc Ianual með þeim. Oc mællti hon þa til einnar þeirrar er hia henni var. at hon skyllde stefna til hennar allar hinar friðaztu meyiar hennar. þui at hon vill ofan ganga i grasgarðenn at skemta sér i hia konungs riddarom. Oc fylgdo þa henni betr en þrir tigir meyia þær er friðaztar varo oc kurteisaztar. oc gecc hon þa ofan um graddur. En riddararnir gengo allir imoti þeim oc fagnaðo þeim með miclum goðvilia oc hirðlegre heyveski oc leiddi sina hverr þeirra. oc er þau varo niðr sezc. þa hofo[1] þau kurteisa rœðo oc gaman kurteisrar[2] skemtanar. Sira Ianual gecc ser einn saman oc licaðe honum ei at kannazc við drotningena ne meyiar hennar. settiz mioc fiarri þeim. oc langaðe hann þa mioc eftir vnnasto sinni at kyssa hana oc halsfaðma oc leica við hana siðnæmilegom leic. En firir þui at hann hafðe ecki þat er honum licaðe. þa virðizc honum enskis þat er hann sa þau skemta sér.

4. Nv sem drotningin sa at hann sat einnsaman fiarre oðrum. þa gecc hon beint at honum oc settizc i hia honum oc kallaðe hann til sin oc synde honum allan vilia sinn. Sira Ianual kvað hon. lengi mioc heui ec þér unnat. lofat þec oc frægt firir morgvm. oc oft heui ec girnzc þic með mikilli fyst. Allan mattv hafa astarþocca minn. seg mer braðlega vilia þinn. Fru min kvað hann. mæl ecki slict. Vist ei licar mér ast þin ne unna yðr. Hvarki sacar þin kvað hann ne astarþocca þins vil ec vera svicare ne suivirðing herra mins. þa reiddizc drotningin oc (i) reiði sinni mismællti. Ianual kvað hon. þat hygg ec at visu. at þer licar litt kvenna astir oc uiðrskifti. þui at þér hugnar betr at eiga við unga sveina oc gera syndgan vilia þinn a þeim. Slica skemtan lætr þu lica þer. Sem hann heyrðe þetta. þa fec hann mikinn harm oc angr af orðum hennar. oc var hann þa of skiotr at svara henni. at hann man oft iðrazc þess. þa mællti hann i angre sinnm. Fru kvað hann. þesskonar iðn nam ec alldre. oc alldre fer ec at þeirre illzku. helldr em ec vnnasti þeirrar. er ein er verðug lofs oc frægðar er ec veit lifannde. Vittu oc frú kvað hann. þér berlega at segia at hin fatœkazta i hennar þionasto er friðare en þér frú drotning. þa stoð drotningin upp oc gecc i brott i reiði sinni i svefnloft konungs gratannde oc lagðezc i huilu sina. oc lezc vera siuk. oc sagðe þat opinberlega. at alldre skal hon upp risa fyrr en konungr gere henni rett af þui er Ianual mismællti henni oc i orðum henni mismællti.

[1]) *r. f.* hafo [2]) *r. f.* kurteisara

5. Konungrenn kom þui nest af veiðum ór morkinni. þar sem hann for at veiðum. oc er hann kom i svefnhus drotningar oc drotning leit hann. þa[1] kærðe hon firir honum um Ianual er mismællti henni. oc sagðe honum at Ianual bað astarþocca hennar. en firir þui at hon syniaðezc honum. þa suivirðe hann hana i orðum sinum. oc rosaðe þui at hann atti þa vnnasto er sva var dyrleg oc ric oc máttog. at hann kvað villdre vera þa er fatœcazt var þionastomey unnasto hans en drottningin syndi sec vera. Konungrenn (varð) þegar mioc reiðr oc svor mikinn eið. ef Ianual getr ei vart sec máli konungs með rettenndum. þa skal konungr láta á bal brenna hann eða hengia hann sem þiof a galga.

6. Ðui nest gec konungr or svefnlofti sinu oc sendi eftir þrim vinum sinum oc sendi heim eftir Ianual er þa hafðe œrinn harm oc vanndræðe. Hann var þa heima i herbergi sinu oc fann hann þa at sonnu at hann hafðe tynt unnasto sinni: þui at hann hafðe rofit oc uppsagt astarþocca hennar. oc var hann einnsaman i klefa sinum ahyggiofullr ryggr oc mioc angraðr. Hann callaðe þa mioc oft a unnasto sina. En þat teði honum allzecki. hann kunni alldri sva œpa ne hormulega lata at hon villdi miskunna honum. Huilicr man hann nu synaz. I þui komo konungs senndimenn oc sogðu honum. at hann kœmi til konungs sva sem konungr bauð honum i þeirra orðum. er drotning hafðe rœgt hann. Ianual hafðe drepit sialvan sec ef hann mætti þui uiðr koma i þeim micla harm þa hafðe hann. Siðan sem hann kom firir konung. þa syndizc hann slicr sem hann var. hugsiucr oc harmsfullr. litlaus oc ryggr. þa mællti konungrenn til hans i mikilli reiði. Snapr kvað hann. mioc heuir þu svivirt mic oc við mic gort suivirðlega. þu hoft i dag kvað hann illa oc unyta deilld. suivirðir mic oc spottaðer drotningena. rosaðer mikilli[2] heimsku. Of frið oc of dyrleg er unnasta þin. ef þionastomær hennar er villdre oc hoskare en drotning vár er. Ianual varðe sec með morgum afrogum. at alldri gerðe hann sinum herra sviuirðing. En nu heui ec kvað hann tynt unnasto minni. af þui er ec rosaðe mér af ástarþocca hennar. firir þui em ec harmsfullr. En þær sakir er konungr gaf honum. þa vill hann af þui sem konungs hirðlið getr sannazt sét.

7. Konungrenn var mioc reiðr. oc firir þui sendi hann þegar eftir ollu hirðliði sinu at dœma[3] af þesso þat er rétt er. Sva at ei virðizc konungi til hallmælis. þa gerðo þeir þat sem (hann) hafðe boðit þeim hvart sem licar eða mislicar. Sem allir varo þangat gengnir. þa dœmdo allir. at Ianual skal hafa einn dag eindagaðan ser til svara.

[1]) *r. f.* þ [2]) *r. f.* mikili [3]) *r. f.* doma

en þess imillum skal Ianual fa konungi vorðzlumenn firir sec. at hann skal biða doms. at koma þa sialfr firir konung. þa man konungs lið vera fiolmennáre. þui at fair varo nu heima nema þeir einir er nestir gengo oc hinir kærazto varo konungi. þa sendv þeir til konungs oc birtu honum þat sem þeim hafðe af sva voxnu male synzc. oc krafðe þa konungr vorzlumann. En Ianual var þa enn einnsaman fiarre uinvm sinvm oc frænndum. I þui kom sira Valuein oc allir felagar hans oc gengv i vorzlu firir hann. þa mællti konungrenn. Ek læt nu kvað hann Ianual i yðra vorzlu vpp a allt þat er þer hauit af mér þegit. eignir oc castala oc rikar borgir oc allzkonar aðrar rikar giafar er lendum monnum ero[1] til sœmdar gefnar oc eignaðar. Nu sem þeir hofðu i vorzlu gengit. þa gengo þeir til herbyrgia sinna. Riddararner fylgðo þa Ianual oc avitaðo hann mioc oc refstu honum at hann skylldi ei hafa harm sva mikinn af ast sinni. oc bolvaðo sva uhofsamlegvm astum. Nu sem sa dagr kom er þeir hafðo eindagat at dœma þær sakir er konungr gaf Ianual. þa varo þar samnaðer allir lenndir menn konungs. Konungr gaf Ianual þa sakir oc drotning. þa komv konungs riddarar er i vorzlu hofðu gengit firir Ianual oc leiddu hann firir konunginn. Allir er at sato domenom varo ryggir mioc. oc harmaðo mioc at þeir skylldo dœma[2] hann sva dyrlegan mann. sva milldan oc kurteisan oc vel reyndan oc utlennzkan mann on hialpar oc huggauar allra sinna frænda. Margir varo þeir er at lica konungi oc drottning villdu spilla hans lut. Konungrinn bauð at skunnda domenom sacar drotningar er beið orskurðar þeirra.

8. Sem þeir skylldu skiliazc. þa sa þeir tvær meyiar komanndc a tveim friðum gangarom. varo hinar friðazto. Allir þeir er þar varo staddir hugðo at þeim vannlega oc kvaðoz alldre fyrr hafa iamfriðar seet. þa gec herra Valvein oc þrir riddarar með honum til Ianuals oc sagðe honum fra meyiunum[3] oc synde honum. oc huggaðezc hann þa mioc. En þa bað hann sira Valuein mioc með litillatlegom bœnum. at hann skyllde syna honum hvar þeirra tveggia var unnasta hans. Hann svaraðe. Ec veit ei kvað hann hveriar þær ero ne hvaðan þær komo ne hvat þær villdu. ne hvert þær[4] villdv fara. þær riðu þegar fram oc namo ei staðar fyrr en þær komo firir konung. þa stigv þær af hestonom. þær varo hinar friðazto oc mællto kurteislega. Herra konungr kvaðo þær. latet ryðia svefnbur imoti frú occarre. þui at hon vill af hesti stiga oc hava herbyrgi með yðr. Konungr iatti þeim giarnsamlega þat er þær baðo. oc kallaðe til sin tva riddara. oc fylgdo

[1]) *r. f.* er [2]) *r. f.* doma [3]) *r. f.* meynum. [4]) *r. f.* þæ

þeir meyiunum vpp i svefnhusit. oc gerðo þeir þat sem þær beidduzc. En þær mælltu ecki fleira at þui sinni.

9. Konungrenn krafðe þa af lendum monnum sinvm er i domenom sato svor þeirra oc `orskurð domsens. oc sagðe at þeir hafðo mioc angrat. at þeir dvoldu hann sva lengi. at segia honum þat sem þeir hafðo dœmt. Herra kvaðo þeir. ver skildvmzc þa er ver sám meyiarnar. oc hofðum ei þa lokit domenom. en nu skolum vér aðru sinni til settiazc domsens. Nu sem þeir varo oðru ,sinni samnaðer. þa gerðo þeir þrætto micla oc deilld. En i þeirre sundrþyckiu er þa gerðizc þeirra imillum. þa sa þeir komande tvær meyiar rikolega bunar a hinum friðaztom hestom. oc glodduzc þa allir er (i) domenom sato sacar sira Ianuals. oc mællto þa allir. at þessar meyiar ero komnar Ianúal til hialpar. er sva er vaskr oc vapndiarfr. kurteis oc milldr oc [konunglegrar tigundar[1]. þa gec ,sira Ivein[2] til hans með felagum sinum. oc i þui komo meyiarnar til konungs oc stigu af hestum sinum. Hin ellre var snioll oc curteis. oc bar snialle ga fram ærendi sitt. Herra konungr kvað hon. lateð bva herbyrgi fru minni. hon er her nu komanndc at rœða við yðr. Oc mællti þa konungrenn. at riddarar skylldo leiða þessar meyiar til þeirra svefnlofta[3] er hann hafðe til vist hinum fyrrum meyiouvm. oc syndizc þa allum þessar miclu friðare en hinar fyrru. oc lovaðo allir baðar oc miclu meir hinar siðarro. Nu sem þær varo brott gengnar. þa krafðe konungr af lendum monnum dom þann er þeir skylldo dœma. oc kvað oflengi hafa staðit driugazt allan daginn orskurð þeirra. oc myndo þeir þa at fullu skiliazc. En i þui kom riðande um enndilangan bœen ein sva frið mær a sva goðum hesti. at i ollum heiminvm var engi henni iamfrið. ne hesti hennar annar iamgoðr. hann var huitr sem snior. sua var hann hogværr gangare. skiotr oc vaskr oc einkennilegr yuir allum dauðlegum hestum. at engi hafðe set þuilican. Mæren bar sparhauc a hœgre hendi sinni. oc fylgdi henni einn hunndr. En fegrð oc heyvesklcic hennar þarf ei aðra leið geta en fyrr er sagt. En hon reið helldr i skiotara lage. oc var engi sa i allre þeirre borg vngr ne gamall. er ei liop at sia hana. meðan hon reið vm borgena. Ðeir er i domenom sato sem þeir sa hana. þa þotti ollum kynleet oc undarleet. sva at engi var sa imillum þeirra er ei festi augu sin a henni. oc þeir flestir er ornaðoz af asión hennar. En þeir er vinir varo riddarans komo til hans oc sogðv honum. En hann er fyr sat gnufa ryggr oc ræddizc firir dom konungs riddara sacar. lyfti vpp hofði sinu. þui at þeir sogðu honum. ef guði licar. at þessi mær man leysa hann oc frialsa. Sem hann hafðe

[1]) *r. f.* konunglega tigurlega [2]) *r. f.* Iveins [3]) *r. f.* svenlofta

heyrt orð þeirra oc litið umm sec[1] at sia meyna. þa kennde hann hana at fullu oc svaraði þeim. þat veit trv min kvað hann. þessi er min unnasta. Ef hon miskvnnar mic ei kvað hann. þa hirðc ec ei hverr drepr mic. Ec em nu holpen at ec se hana. Mæren reið þegar i konungs garð. Engi maðr sa aðra iamfriða. Hon steig þa af hesti sinum er hon kom firir konung. oc hofðv þa allir augu sin a henni at kenna hana glœgsynilega. Hon let af ser falla skickiu sina. at hon skylldi mega glœglega synazc. Konungr hinn kurteisazti stoð þegar vpp i moti henni. oc allir tignaðo hana oc sœmdo. oc allir kostaðo giarna[2] at þiona henni. Nu sem allir hofðu gorsamlega sét hana oc mioc lovat fegrð[3] hennar. þa mællti hon með þeim hætti sem hon vill ecki lengi þar dveliazc[4]. Herra konungr kvað hon. ec ann einum riddara hirðliðs þins. er sira Ianval er. honum varo sacar gefnar her innan hirðar. En ec vil at engvm se orð min til meina. oc vil ec at allir viti. at fru drotning heuir ranga soc a honum. þui at alldri bað hann hennar. En vm hœlni oc um rosan þa sem hann mællti. þa em ec komin at frialsa hann. at lendir menn yðrir dœmi hann frialsan. sva sem þeir rœddo i domi sinum. Konungr iatti henni þegar þat sem hon beiddizc. oc dœmdo þa allir Ianual frialsan. oc var þa klandalauss oc at fullu laus af asio þeirra. oc for þa mærin i brott. En meðan hon var i konungs hirð. þa tignaðo hana allir. oc þionaðo henni giarnsamlega með goðom vilia. En konungr gat með engum kosti þar lengr dvalt hana. Uti firir hallar dvrum var standandi einn malmara[5]steinn. I þui liop Ianual a steininn. Sem hon vt reið or hallardvrum. þa flaug hann up a hestinn at baki henni. oc reið hon með honum til eyiar þeirrar er Ualun heitir. þat hafa sagt hinir sannfroðastu menn. at sv er hin friðasta ey i heiminum. þagat var tekinn sa hinn ungi maðr. Siðan fra engi maðr til hans. oc firir þui kann ec ecki lengra telia yðr fra þeim. Her lycr þessarre sogu. haui þackir þeir er heyrðu.

XVII.

Ionets liod[6].

1. Met þui at ec hof strengleica sogur. þa vil ec fram hallda starvi minu oc telia yðr þa atburði er mer ero kunnigir. En nv vil ec framleiðiz telia yðr fra Ionet. hvaðan hann var fœddr oc fra feðr hans. I Kornbreta lannde bio forðom einn rier maðr gamall oc mioc

[1]) *r. f.* ser [2]) *r. f.* giar [3]) *r. f.* fegrðr [4]) *r. f.* dveiliazc [5]) *r. f.* mamara
[6]) Ionet heitir þessi strengleicr *Oversk. i Cd.*

alldraðr[1]. En firir þui at hann var rikum auðœfom oc morgvm miclum eignum auðgaðr. þa fecc hann ser unga kono at fa ser arfa við til erfða oc auðœfa sinna er þeim mætti stiorna eftir hans daga. Mær sv er hann fecc var rikra manna oc agætrar ættar. hyggin oc heyvesk oc hin friðazta. hann unni henni mikit sacar fegrðar hennar. oc læsti hana iamnan i turni sinum i einv miclv lofte steinþildu. Hann atti þar systur með henni oc var gomul oc æckia. hafðe latet bonda sinn. hann hafðe skipat henni hia unnasto sinni. at[2] hafa grunsemd oc gæzlu a henni. Nu bar sva at i upphafi aprilis manaðar. er utifuglar taca at syngia siðveniolegum sáungvm natturo sinnar hvetiannde hverr annan til astar oc auca. þa uppstoð sa hinn riki maðr einn dag mioc arla. oc klæddizc i skog at fara a veiðar. þa vacnaðe hin rica frv oc toc at grata þa er hon sa solarliosit. oc fann hon þa at gæzlukerling hennar uar brott gengin or svefnlofteno. Kærðe hon mioc lif sit oc þat er henni þotti at vera. andvarpaðe mioc oc gratannde einsaman mælltizc viðr. Vesol em ec kvað hon. oc ugæfo kvenmaðr. at ec heui sva þung orlog. Ec em her hertekin oc læst i þessum turn. ec man alldre heðan i brott komaz nema ec se dauð dregin. þessi hinn gamle oc hinn abruðgi karl er ec em viðr bvndin. hvat ottaz hann er her helldr mec i sva þrœngri hertoku. at ec fæ ei frælsi til kirkiu at ganga ne helgar tiðir heyra. Ef ec mætti við mæla oc með honum ganga mer at skemta. þa mynda ec syna honum bliðlæti mitt. þo at ec hefða ei til þess fyst. Bolvaðir se minir frænndr oc allir þeir er þat rað gerðo. at gifta mic þessum gamla manni. oc pusaðo mec hans callda licam. er sva hevir byrgt mec i þessum turn sem þióf i myrkvastofo. hann man alldre kunna deyia. Oftsamlega heui ec heyrt sagt at menn hafa funnit i þesso fylki i fyrnskunni[3] marga kynlega luti er leysti þa oc frialsaðo þa er œnglega varo staddir. Riddarar funnv friðar meyiar oc kurteisar eftir vilia sinum. oc varo þeim sva leynilega vnnande at þau lifðu lengi sva roplaus at engi maðr vissi nema þær oc þeir. Nu ef sva hevir verit oc sva ma vera einnihverri. gvð er hvetvitna gerir geui mer vilia minn.

2. Nv sem hon var mioc slict kærannde. þa sa hon inn beraz at sér sem skuggi være eins mikils fugls vm einn litinn glygg. oc þotte henne kynlect oc vissi ei hvat þat mynde vera. oc i þui inn flaug vm glyggenn einn hinn friðazte gashaucr með fogrum fotum sva sem hann være fim sinnum eða sex mutaðr. hinn fegrsti fugl. oc settiz hann firir huilu frunnar. Sem hann hafðe þar litla stund setið oc hon leit til hans. þa syndiz hann friðr oc mikill riddare. oc þotti henni

[1]) *r. f.* alldraðaðr [2]) *r. f.* oc [3]) *r. f.* fyrskunni

þat hit mesta vnndr. oc rœrðizc þa holld hennar oc bloð oc skalf hon oll af ræzlu oc gnufði hon með hofði sinu. Riddarenn var hinn kurteisazti oc mællti fyrri til hennar. Fru kvað hann. ottaz ecki þo at (ec) segi þer leyndarmal mit. Dyrlegr fugl er gashauer. ver urædd oc urugg. ger mec vnnasta þinn. þui at firir þui em ec hingat kominn. Ec heui lengi vnnat þer. oc innan[1] hugar mioc fyst til þin. alldre vnna ec kono fyrr en þer oc alldre skal ec annarre vnna en þer. [ei mætti ec[2] til þin koma or fostrlande minv. nema þu hefðer beðit mec. En nu ma ec at visu vera vnnaste þinn. Frun toc at hvggaze oc toc þa klæðe af hofði ser oc svaraðe honum. Giarna vil ec gera þec unnasta minn ef þu tryr a sannan gvð sva at ast ockor megi saman falla. Frv kvað hann. þu mælir rett. ec vil engum kosti at þu hauir sacar a mér ne illa grunsemd eða tortrygð. Ec trui vel a skapara allrar skepnu er frialsaðe oss or helvitis pinslum. er Adamr hinn fyrsti faðer var i batt oss. er af þui bannaðo tré át er gvð firirbauð honum. Alla trv mina kvað hann skal ec segia þer. sva at ei skalltu þar um þurfa ifaz. þa svaraðe hon. vel heuir þu mællt. oc steig (hann) þa i reckiu hennar oc lagðize i hia henni. en ei villdi hann hondum á henni taca. oc ei kyssa hana ne halsfaðma. I þui kom kerlingin aftr oc fann fruna vacna. oc sagðe henni at var timi til upp at stannda. oc villdi hon þa fœra henni klæðe sin. En hon svaraðe oc kvaze vera sive. oc mællti hon skylldi skunnda prestinom til sin. þui at hon ræðiz mioc at deyia. þa mællte kerlingin. Herra þin kvað hon er i skog farenn. oc skal engi maðr her koma nema ec ein. þa var fruin mioc angrað oc lét sem hon være i úviti. En þa ræddizc[3] kerlingin oc gec i brott oc læsti loftino[4] eftir ser. oc kallaðe prestinn sem skiotazt. oc kom hann þa laupande sem skiotazt oc hafðe helga þionasto með sér. oc toc riddarenn við þionastonni. Siðan gec kapalinenn i brott. oc læsti þa kerlingen lofteno. Fruin la þa ihia unnasta sinum oc biuggu þau með mielum fagnaðe. þa er honum lieaðe tóc hann heimleyui oc for i brott i fostrlannd sitt. Hon bað hann þa morgum bœnum at hann skylldi oft vitia hennar. Frv kvað hann. þa er þér liear man ec til þin koma. En þu gæt vanndlega at vit verðem ei svikin. þessi kerling man svikia oer oc segia herra sinum. En ef sva kann at at berazc sem nu heui ec sagt. at vit verðom suikin. þa komumze ec ei sva i brot at ei verð ec drepinn. Riddarenn for þa i brott en unnasta hans eftir dvaldizc með mielum fagnaðe oc mikilli gleði. Um morgonenn stoð hon heil upp. oc var blið oc gloð alla þa viku. hellt hon þa lieam sinn sem hon matte yndilegst. oc enndr fece skiot alla

[1]) *r. f.* innar [2]) *r. f.* ef ec mætti [3]) *r. f.* reiddizc [4]) *r. f.* lostcno

fegrð sina. Nu licar henni bezta kurseta sin i turninum. En fyrir þui at nv hugnar henni eigi onnur skemtan. þui at hueriu sinni er herra hennar heiman for. dag oc not snimma oc siðla hafðe hon vilia sinn af vnnasta. lati guð hana hans niota. Sacar þess hins miela fagnaðar er hon hafðe af vnnasta sinum er sva oftsamlega kom til hennar. þa hon um snœre siði sinum. oc oll pryddiz fegrð hennar. þa fann herra hennar smasmugall. oc ihugaðe hann þa at allir hagir hennar oc hamnar hennar oc meðferðir varo með oðrvm hætti en verit hofðu. oc mællti hann þa til systur.

3. þessi er nu kvað hann kynlegr atburðr. at fru vor byr sec pruðlega. Spyr hana þess hvat velldr þui. þa svaraðe kerlinngen honum at hon kvaðz ecki til þess vita. nema þat at eins at hon undi þa betr einsaman en fyrrmeirr. þat kvaz hon hafa funnit at sonnu. þa mællti herra hennar. þat veit trv min þat ma vel vera. Nu samir þér einn lut at gera um mœrna þa er ec [em vpp staðinn[1] arla. oc þu heuir aftr læst hurðinni. þa seg henni at þu villt brott ganga oc lata eina saman. oc fel þec i nockorom leyndum stað. sva at þu megir siá hvat þa gerizc með henni er hon er einsaman. oc hvaðan þessi fagnaðr kœmr henni at hon er sva pruð oc blið. Oc varo þau þa samþycc a þetta rað. Nu er harmr at þau er sva unnuzc monu svikin vera af þessum vsoma er nu er raðenn þeim uvitanndom at bleckia þau oc suikia. Ðui nest af þeim dogvm sva sem sagt er. þa lét konungr sem hann skylldi heiman fara oc sagðe kono sinni. at konungr einn gerðe eftir honum bræf sitt at koma til fundar sins. oc kvaz hann skylldo skiott aftr koma. oc geec hann þa or svefnhusi sinu oc læsti hurðena. oc stoð þa kerlingen upp oc klæddiz. oc fal sec a bac reflunum oc leyndiz sva. at verða uis þess er þar gerðizc oc hon hafðe lengi girnz oc forvitnaz. Fruin la kuirr oc vakannde. þui at hana langaðe mioc eftir unnasta sinum. oc kom hann þa þegar iamskiott. sva at engi stunnd leið þess imillum. oc komo þa bæðe saman með miclum fagnaðe oc bliðlæti oc astsamlegum rœðom. allt til þess er timi var til upp at risa. þui at þa varð hann brott at fara. Hon la oc hugði at vannlega hverso hann kom oc brott fór oc ræddizc hon mioc þat sem hon sa hann mann oc þui nest gashauc. Nu sem konungr var heim kominn. er ei langt heiman farenn. þa sagðe kerlingin honum oc syndi þat sem hon sa um riddarann. oc var hann þa mioc ahyggiofullr um riddarann oc mart ihugannde. oc let hann skyndilega gera gadda af iarni oc stæla oddana alla oc let hvetia sva hvassa sem hinn hvassasta harknif oc let setia firir glyggenn þar sem hann vanndizc inn at fliuga.

[1]) *r. f.* vpp stat vm mœrna

4. Vm morgonenn i dagan stoð hann upp oc kvaz vilia i skóg fara at dyrom. oc gec þa kerlingin með honum at fylgia honum. Sem hann kom til manna sinna. þa gec hon aftr at sofa. þui at hon gat ecki set a sva andverðvm degi. En frun vaete oc beið riddarans er hon unni sva tryglega. oc mællti at hann mætti vel koma til hennar at vera með henni i goðo tome. Oc dvaldize hann þa ei lengi oc kom fliugannde i glyggenn. en gaddarnir stoðo firir glyggenum. oc laust einn i gegnum licam hans. sva at bloðit gaus ór sareno með mikilli rás. Sem hann kende sec særðan til ulifis þa sleize hann af gaddunvm oc komz sva inn oc steig i reckiuna ihia henni. oc bloðgaðoze oll reckiuklæðen hennar af bloðras hans. oc sa hon þa oc kenndi hann saran oc angraðez hon af þui með mielum harm. Ða mællti hann til hennar. Sœta kvað hann unnasta min. nu heui ec latið lif mit saear þin. oc sagðe ec þér at sva minnde fara. þu oc fegrð þin oc bliðlæti þitt heuir drepit oer bæðe. Sem hon heyrðe þa fell hon drivgum i uvit oc la hon mioc lengi sem dauð være. En hann huggaðe hana með ástsamlegum orðom. oc sagðe at ecki teði henni harmr ne sorg hennar. Hann sagðe henni at hon var með hofn oc at hon man fœða sun vaskan mann oc raustan. Hann skal vera huggan hennar oc skal hon kalla hann Ionet. Hann skal hefna þeirra beggia oc drepa uvin þeirra. Sem hann hafðe þetta sagt henni. þa mátti hann ei þar lengr dveliaze firir bloðras. þa for hann brot með miclum harm. oc fylgde hon honum með tomlegre gongv. oc komze hon i glygg einn oc liop ut oc var þat unndr at hon drap ei sialfa sec. þui at glyggrenn var betr en x alna har. Hon var i engum klæðom nema serc einum. oc fylgde hon þa bloðrasinni er var forvegr hennar. er or hafðe runnit licam hans. sva lengi at hon kom um siðir þar sem var mikill hellir. Oc er hon kom i hellinn. þa var þar sva myrct at hon matti ecki siá. oc skunndaðe hon um hellinn. þui at hon hugðe at vnnaste hennar være i hellinum. af þui at hon sa forveg bloðsens liggiá. En hon sa þar allzecki lios. oc hellt hon rettom vege um hellinn oc kom þui nest or hellinom þar niðr sem fagr vollr var oc engiar grasvaxnar. oc fann hon þa forveg bloðsens a graseno. oc þotte henni þat kynleet. Fylgdi hon þa bloðrasinni um endilangar ænggiarnar.

5. þvi nest leit hon firir sér mioc miela borg. oc var [borg veggiað[1] oll umhveruis. I þeirre borg varo hus oc hallir oc turnar sva skinannde sem silfrklæðe være. at sonnv varo þeir rikir er þar biuggo. Oðrum megin at turnenom varo stoðuvotn reyrvaxin oc veiðiskogar með alskyns dyrum. en annan veginn at borgarliðe rann

[1]) *r. f.* borgveggia

mikil a oc breið. þar lendu skip oll. oc myndi betr vera en fiugur hunndrat skipa. Borgarlið var opet. oc gec þa frun i borgena oc fylgdi forvegi bloðsens vm enndilangt strætið at castala einum. Engi mællti við hana. þui at hvarki sa hon karla ne konur. Sem hon kom at castalsholl. þa sa hon mikinn forveg bloðsens. oc kom hon þa i eitt fagrt loft. oc sa hon þa einn riddara i reckiu sofa. oc firir þui at hon kennde hann ei. þa stefndi hon fram. oc kom þui nest i annat loft oc fann þar annan riddara sofannda. oc gecc hon fram i þriðia loft. oc fann hon þa reckiu unnasta sins. Stauir þeir er upp helldo reckiunni varo af brenndo gulli. en reckiuklæðe hans kunni engi virða. sva varo þau dyr oc ágæt. en kertastickur þær er þar stoðo firir reckiunni er upp helldo kertum þeim er brunnu netr oc daga varo villdri gulli oc silfre einnar ricrar borgar. Ðegar[1] sem hon (sa) vnnasta sinn. þa kenndi hon hann. oc hon harmsfull fell i vuit a hann. Hann toc vel við henni er yuir hvetuitna unni henni oc kærðe dauða sinn er hann hafðe fengit af henni. Sem hon uiðr rettiz or uviti þa huggaðe hann hana mioc astsamlega oc mællti. Hin friða unnasta min kvað haun. miskunn firir guðs sakir. far sem skiotazt i brott oc fly. Nu dey ec a þessvm miðium degi. I þessum castala man þa hefiazc mikill harmr. Ef þu verðr her funnin. þa munu þeir pina þec oc drepa þec með spiotom. þui at allir vitu minir menn. at ec em dauðr sacar þin. Nu em ec ryggr oc hyggiufullr sacar þin. þa svaraðe honum frv hans. Ef ec aftr fer til spusa mins. þa man hann drepa mic. þa mællti riddarenn. Ei skal sva vera kvað hann. oc fecc hann henni eitt litið fingrgvll. oc mællti. Alldre skal herra þinum i hug koma glœpr þinn meðan þu varðveitir fingrgull þetta. þat sem þu heuir misgort. Helldr skal hann sœma þic til goðra luta. þa fecc hann henni sverð sit. oc sœrðe hana við gvð oc alla helga. at hon fai engom þetta sverð. nema hirði syni sinum til þess er hann verðr vaxinn maðr oc fullkominn at vexti oc raustr riddare oc hinn vaskasti. I þenna tima man hon heiman fara oc sun hennar til veizlu þar sem er eitt muncliui. þar munu þau sia leg eitt. oc man þeim þar vera sagt oc endrnyiat oc sagt hverso faðir sveinsins var drepinn oc suikinn. þar skal hon fa syni sinum sverðet oc segia honum allan atburð hverso hann var getinn. oc hverr faðer hans er. þa munu þér sia hvat hann athefzc.

6. Sem hann hafðe mællt til hennar þetta. þa gaf hann henni eitt dyrlect bliet[2] oc mællti. at hon skylldi sem skiotazt brot fara. Hon for þa brott með fingrgvllino oc sverðeno. er henni var mest til hugg-

[1]) *r. f.* Ðe [2]) *r. f.* bilet

anar. Sem hon var ór komin borginni oc varla halfan fiorðung fra borginni. þa heyrðe hon at allar klockur borgarennar ringdo oc op oc hormulueg læti þeirra er i castalanom varo. þa vox harmr hennar. (fell hon) fiorom sinnum i úvit. oc er hon viðr rettize þa stefnde hon at hellenom oc gec um sem skiotazt. oc kom þui nest i fostrland sitt oc til bonda sins. oc bio marga vetr með honum. oc gat hann alldre þess er hon hafðe misgort. Sva gec þat vannlega or minni hans sem hann hefðe þat alldre vitað. hvarki auitaðe hann hana ne mismællti til hennar. Sem sun þeirra var fœddr. þa leto þau vandlega fostra hann. hverr maðr vnni honum oc tignaðe hann. Ionet var hann kallaðr. I ollu þui konungs riki var engi honum iamfriðr ne iamningi hans at vænleic ne reysti. hinn milldazti oc hinn mesti reystimaðr. Nu er hann var fullkominn at afle. þa var hann gor riddare. Heyrit nu hverso at bar a þeim hinum samum tolf manaðom. At hatið hins helga Arons er halldin er oc helgat i Karlunborg oc morgum oðrum borgum. þa var herra hennar boðit til þeirrar hatiðar með vinum sinum sem landz siðvenia var til. Hann biozc heiman rikulega oc hafði með ser sun sinn oc spusu sina. oc bar þa sva at at hann for þangat. En a vegenum villtuz þau. oc vissu ei hvar þau varo komin. En með þeim var eitt ungmenni i ferðenni. oc gerðizc hann þa leiðtogi þeirra oc leiddi hann þau um veginn einn sva lengi at þau komo at einum sva fogrum castala. at i ollum heiminum var engi annar iamfriðr. Innan castalans var eit munclivi oc biuggo þar hinir reinlifazto menn. þar herbergdu þau er fylgia skylldo til hatiðar. I sialfs abota herbyrgi var þeim rikolega þionat. oc þau virðolega tignat. Um morgeninn gengo þau til kirkiu at heyra messo fyrst oc ferðazc siðan. oc kom þa herra abote til þeirra oc bað mioc at þau dveldizc þar oc þiggia fagnað hans. Hann leiddi þau at sia þau hin dyrlego hus. er munkarnir i biuggu. hit friða svefnloft oc hina dyrlego holl er muncarnir i mataðoz. oc syndi hann þeim allan garðinn. Siðan er þau hafðo framt offrennd sina. þa gengo þau til borz. Sem þau varo mett. þa gec aboti með þeim i þau hus er þau hofðu ei fyrr séét. oc i þui komu þau i capitulo. oc sa þar eitt mikit leg er hult var gullvofno pelli er hvelgort var oc allt gvlloðvm saumat. At hofði oc fotom oc umhveruis legit brunnv .xx. kerti. kertistickur varo af brenndv gulli. en reykelsis[1] ker með hveriu þeir reyctu þann hinn sama dag leget með mikilli tign var af gimsteini þeim er heitir amatiste. þa spurðu þau þa er þar varo barnfœddir i þui fylki um legit. hverr sa være er sva tigulega var grauinn. Hinir sem þeir heyrðo tocu þegar at grata oc gratannde[2] mællto. Þessi var

[1]) *r. f.* rekelsis [2]) *r. f.* gratanndo

hinn vaskasti oc hinn villdazti. hinn friðazti oc hinn harðazti i vápnvm. hinn virðulegste oc hin vinsælazti. er i heiminn hevær komit. Hann var konungr yuir þesso riki. alldre var fœddr honum kurteisare maðr. Hann var svikinn i Caroen borg oc þar drepinn sacar astar einnar frv. Alldre siðan hofðu ver hofðingia. þui at ver hofum lengi oc marga daga beðit svnar hans. er hann gat með þeirre fru sacar hverrar hann var svikinn. Sva sagðe hann oss at hann skylldi vera arfe hans.

7. Sem frun hafðe heyrt þessi tiðennde þa kallaðe hon hare roddv sun sinn til sin oc mællti. Hinn friði sunr kvað hon. heuir þu heyrt hvat atburð oss hevir hinngat vist. þessi er faðer þinn er her huilir. er þessi hinn gamli karl drap með svikum sinum. Oc iatte hon þa firir ollum. er þar varo. at sa hinn same riddare er þar hvilldi gat hann oc var faðer hans. Nu fæ ec þer sverð þetta kvað hon er ec hevi lengi varðveitt. oc talde hon honum allt þat hit sannazta er hon vissi um foður hans. þui nest fell hon i uuit ofan a legit. oc mællti alldre orð við menn. þar upp gevande ond sina. Sem hon var dauð oc sveinninn fann þat. þa bra hann þegar sverðeno þui er faðer hans atti oc hio hofuð af stiupfeðr sinum oc hefndi þa foður sins oc mœðr sinnar. þui nest þessum atburð loenom þa dreifðuz oc frægðoz þessi tiðenndi um allt landit. oc kusv þa allir Ionet sér til hofðingia. oc foðurleifð sina skipannde. þeir siðan er viðr komo oc þenna atburð frago longv siðan. gerðo af þessu fagran strengleic vm harm oc meinlæti er þau baro sacar astar sinnar. Her lycr þessarre sogu. Guð se miskunnare þeim er þessi boc var norrœnað.

XVIII.

Naboreis lioð[1].

I Kornbreta lannde var konungr einn. er callaðo Naboreis. Naboreis var einn riddare curteis oc vaskr oc vapndiarfr. grimr uvinum. goðgiarn vinum. atti mikit riki. mioc rica oc auðga foðurleifð. hann fecc ser kono ricrar ættar dyrlega oc pruða. friða oc heyveska oc vel vaxna. Hon lagðe allan hug a þat at klæðaze vel oc buaz snyrtilega. laza klæðe sin oc bva hofuð sit með hverskonar kvenna hofuðbunaðe. er hon fann til fegrðar var oc kvenna pruðleics. þui at hon var uhofsamlega dramblætis kona. Naboreis bonde hennar at hugði siðveniu hennar oc mislicaðe honum mioc at hon villde sva ofprvðlega bvaze. oc reiddiz hann henni oftsamlega oc refsti henni leynilega með horðum orðvm. oc rœddi hann iðulega vm metnað hennar oc

[1]) Naboreis streingleicr *Ovsk. i Cd.*

drambvisi. mikillæti. ofpruðleic. oc sagðe at þat var ei sacar hans. helldr af þui at hugr hennar stoð a oðrum. Hann kvað ser lica athævi hennar. þo at hon være ei sva mikillat ne sva uhofsom i skarti sinu. i lazan klæða sinna oc hofuðfallda. oc sva einkennilego drambe er hon bar a ser. Nu sem hon villdi engum kosti hafna ne af lata tiltekiu (oc) uhofsamlego drambe sinu. þa senndi Naboreis bonde hennar eftir morgum þeim monnum er villdazter[1] varo. oc er þar komo hinir skylldazto frænndr hennar. þa kęrðe hann firir þeim þat sem honum mislicaðe i atævom hennar. oc sende hann henni þa orð með frændom hennar. at mioc angraðe hann at hon vill ei af lata ofstarki sinu. Ef henni licaðe þa villde hann giarna at hon eftir late raðom hans oc af late ofstarki sinu. En nu heyrit hverso hon svaraðe bonda sins orðsendingvm. Herrar kvað hon. ef bonda minum mislicar oc firirkann at ec klæðe mic. oc at ec bvmze virðulega sem siðr er friðra oc kurteisra kvenna. þa kann ec engan annan orskurð orðzenndinga hans. en þat at þér segit af minni henndc. at hann late lengi vaxa skegg oc campa. siðan skere hann af hvarttveggia. þa hevir hann vel hefnt sin sem abruðigr herra. Ðeir er heyrðu svor frunnar gengv fra henni. oc logu mioc at orðvm hennar. oc gerðo ser gaman af svorum hennar. oc var þetta mioc viða dreift oc fregit hvervitna. þeir er skola helldo at gera streingleiki gerðo fagran strengleiessong vm Naborez. oc kallaðo strengleikinn nafns[2] hans.

XIX.

Ricar hinn gamli[3].

Ek vil telia yðr einn strengleic oc segia yðr soguna. af hveriu efni hann var gorr. þessi strengleicr heitir Ricar[4] hinn gamli. Forðom bio i syðra Brettlannde einn. ricr konungr. hann atti friða dottur. hann vnni henni mikit oc tignaðe hana mioc. þui at hon var frið oc kurteis. hon kunni vel harpa oc gigia. I þui fylki var einn vaskr oc kurteis riddare oc mioc frægr er hon mioc vnni með astarþocca. oc var hann oc at sliko mikill vinr hennar. Konunginum var þetta sagt oc mislicaðe honum þetta at hann fra slict. þa skipaðe hann riddarom i loft sitt at varðveita hana netr oc daga. þa bar sva at einn dag eftir mat. at hon gec at skemta sér oc settiz i þann glygg er yztr var i lofte hennar. oc hallaðez þa a stolpa einn. oc er hon ut leit um glyggenn. þa sa hon vnnasta sinn unndir lofteno i garðenom. oc miskennde hann eigi. Hon var buin rikum klæðom. oc licaðe henni

[1]) *r. f.* villdazte [2]) *r. f.* nafs [3]) er her *tilf. Cd.* [4]) *r. f.* ir

mioc at sia hann. oc var hann einnsaman þangat genginn i kastalann at verða i augliti hennar oc sia hana. Sem hann leit hana þa nam hann staðar oc gec hvergi. En mæren syndi honum með henndi sinni oc bende honum at ganga i grasgarðenn einnzaman on felaga at skemta sér. er þar var vndir lofteno sem (hon) svaf. oc mællti hon at hann skylldi þar biða. Hann gerðe sem hon mællti. En hon gec þa til manna sinna. þa toc hon horpu sina oc slo. oc gladde mioc felaga sina. Hon krafðe vinet oc gaf þeim mikit at drecca. at a litille stunndo varo þeir allir ofdruenir. oc sofnaðo þeir þegar allir. oc lago drvenir sem dauðir være. Sem mæren sa þa sofnannde. þa kallaðe hon þionastomey[1] sina til sin oc fecc henni horpu sina. oc særðe hana biðiannde at hon slai strengena oc lati ei niðr falla horpuslattinn meðan hon gengr at finna unnasta sinn. oc at hon hyggi at vandlega at riddarar hennar vacni ei. meðan hon var i brotto. Hin gerðe þegar sem hon mællti. En hon gec þa i brott til unnasta sins. oc rædde við hann slict sem henni licaðe i goðo tomi. oc er þau bæðe villdv þa skilduzc þau. Sem hon aftr kom. þa svafo þeir er gæzlumenn hennar varo. þa gec hon ifrá þeim i svefnloft foður sins oc gec firir hann. oc heilsaðe honum. En konungr faðer hennar callaðe hana til sin oc spurðe hana hvat hon villde. oc synde hon honum þa vilia. Herra minn kvað hon. miskunn firir guðs sakir. fylg mer kvað hon i svefnloft mitt. þa iatti faðer hennar henni þat er hon bað. oc leiddi hann þa i svefnloft sit. oc sa hann þar gæzlomenn hennar sofande. þa synde hon honum oc mællti . . . .

[1]) *r. f.* þiona

ANHANG.

Levninger af 4 Membranblade, 666 b qv. i den arne-magnæanske Haandskriftsamling i Kjöbenhavn, hvilke paa Grund af Haand og Format maae antages at have henhört til de i Slutningen af den Upsalske Codex manglende Blade.

1ste Blad[1].

1ste Spalte. . . . kvað . . . . na
i heim . . . . yggen. ne . . . .
. . . . iazc af slikum . . . . car yðr
at elska . . . . þit þui vel a leið . . . .
na hana. oc rœða . . . . ðo þeir hann með h . . . . . .
. . . . diz nockoð. Um . . . . or at skemta
sér an . . . . tan gat fra honum . . . . er hann
hafðe a meyn . . . . gr hans i harm . . . .
gan a meynni. A þ . . . . hvarki eta ne drec . . . .
. . . sinn oc reckiusveine . . . . ioc meit mec kvað . .
. . . . alldre fa. þa mællt . . . . minn kvað hann.
þar þa . . . .

4de Spalte. . . . . . . y . . . .
. . . af . . . . hallda af . . . .
. . . . Rumaborgar kei . . . . hofð-
ingia. En ec . . . . ir firir sva lengi . . . . . .
. . . . . . þui nest þagðe . . . . einninn settiz niðr . .
. . . . matte engv svara[2] . . . . vað hann hui
þegir . . . . licar oc gongvm siðan . . . .
varir við ocr. Ec . . . . kal mæla. hon vill . . . .

[1]) *Af dette Blad er den överste Deel bortskaaren, og den tilbageblevne Halvdeel er saaledes beklippet, at der kun er tilovers Levninger af förste og fjerde Spalte, nemlig de förste Ord i hver Linie af hin, og de sidste af denne.*
[2]) *Her har et Cap. sluttet.*

lifa on hennar hin . . . . niv caus ec yðr. oc . . . . . .
. . . . leic minn. þa er gec . . . . firir lit(!) soc. En þo . .
. . . . helldr er þessi goð . . . . enn heyrðe kæring hans . . . .

2det Blad[1].

1ste Spalte. . . . lega . . . . þer han . . . . þer havit . . . . ga yðr eftir . . . . eina heui ec her . . . . iggit af vnnasto yðarr . . . . ir ef yðr likar. oc festi . . . . az bannd sitt. oc lét ofan sig . . . . . . þa við oc skilduz þau af þeirre . . . . . . ugaðe oc mællti at þessa ast man . . . . . . er hann ma ei sva mart við hana rœða se . . . . kyssa hana eða halsfaðma eftir vili . . . . . . hit zama ihugaðe mæren. hon . . . . yuirlit sinum af þeirre nyio ast. er þa . . . . fengit með miclu meinlæti oc angr . . . . m. biðu þau bæðe þa nott til dags at . . . . iðr sva sem þau hofðu firir mælt. N . . . . sem þau hofðu fyrr funnizc. þa stoðo . . . . ðe arla upp. oc er þau komo bæðe þa . . . . . ti mæren fyrst (til) hans. hiarta mitt k . . . . . oc unnaste minn oc þagðe hon þa oc ihugaðe . . . . einninn mællti þa til hennar. Unnasta . . . . friðazta. keisarenn hevir orð sent me . . . . . . þinum. oc skulu við skiott fara til hans . . .

4de Spalte. . . . . a . . . . þess . . . . hann er . . . . En ec veit . . . . kvað keisaren . . . . þat ma vel vera herra . . . . hann villde af syni yð . . . . Nu ma ec sanna a honum . . . . mic kvað keisarenn. þat veit . . . . helgi herra. at alldre man . . . . fyrr en (ec) heui utlægt hann or riki mi . . . . skal ec stefna honum i brot. En ef . . . . . . r fara riki sinu firir orðzendingum mi . . . . al ec samna ollum her minum. oc skal . . . . az hann oc borg hans.

þa for keisarenn heim oc la alla þa nott ahyggiofullr um þetta. at firir ko . . . . . toganum. oc or riki sinu (!). Um morgonenn . . . . æf gera oc var þat upphaf bræfsens. at . . . . . bauð hertoga Placenzo borgar. at . . . . . . fare or riki sinu. fyrr en land hans er . . . . . . En ef hann dvels i riki sinu halfan ma . . . man hann engan

[1]) *Med dette Blad forholder det sig som med det förste, paa det nær, at her i Almindelighed er mere tilbage af Linierne.*

finna þann er honum vili . . . . . . gi viðr hialpa. þui at þa skal borg hans . . . . . or oc allt hyski hans drepit oc hertekit . . . .

3die Blad.

1ste Spalte. . . . . . . ,. hann i se . . . . e or komiz meðan . . . . er þesse vandræðe upp va . . . . keisaranom þessarre raðagerð . . . . sunar keisarans. oc sagðe honum al . . . . allz ecki hverso hertoginn skal vera utl . . . . at keisarinn er honum reiðr. Nu sem sveinn . . . . . fðe heyrt orð hans alldri sva fyrr var hann ha . . . . fullr oc gec þa ser einnsaman fra oðrum monnum oc gret mioc af miclum harm. Reckiusveinn hans er var fehirðir hans. oc ubrigðelegr vinr. kom til herra sins. oc þegar sem hann fann at herra hans hafðe sva mikinn harm. þa rannzacaðe hann þegar oc eftirleitaðe ef hann hefðe nockoð tiðennda fregit. Ia kvað sveinninn. nu tyni ec unnasto minni. Hertoginn man nu vera rekinn or riki sinu. þui at keisarenn man gera honum mikinn ufrið. Seg mer nu kvað hann hveria hio(l)p þu villt mer gera. þui at ec ann þér. oc ec try þer yuir alla lifannde menn. villtu hialpa mér at ec tyna ei lifi minu. oc at ec drepi ei sialfan mek. Ia herra kvað hann. eftir mætti minum. Far nu kvað hann til unnastu minnar. oc spyr hana ef hon vili fylgia mer. oc þola oc bera með mer illt oc gott. þa svaraðe fehirðir hans. Firir guðs sakir hui mæle þér slict. hvert vili þér hafa hana. hon er ei von at vera gongukona. Ec a einn foður broður oc er hann hofuðkonungr yuir ollu Spanialannde. ec skal hafa hana til hans. eftir þui sem ec hygg hann man vel viðr mer taca oc uirðolega fagna mer oc henni. En þer skolut fylgia ocr oc vera hofðingi occar. far skiot kvað sveinninn oc klæz ollum klæðom. oc faret i Placenzina oc dveliz þar til þess er þu hittir unnasto mina. oc seg henni allt þat sem satt er. at (ec) sære hana oc bið sakar astar occarrar. þa komi hon til min með þér. sva at engi lutr dveli hana. þui at ec skal brott stelaz . . . .

2den Spalte[1]. . . . m . . . .
. . . . oc ge . . . . þegar h . . . .
. . . . ef hon vill . . . .
. . . . sia hann sem ec . . . . gan mat eta fyr . . . .

Sva buit for þ . . . . sveininn i brott . . . . gratannde um nottena þ . . . . nnenn til Placenzo borgar. oc k . . . . dags. oc þann hinn zama dag

[1]) *Her ere 11 Linier aldeles bortskaarne og de övrige mere eller mindre defekte.*

fann . . . . . . na. oc sagðe henni kveðiu unnasta he . . . . at hann er kominn eftir henni. Herra kvað . . . . hvat skal ec gera eða hverso skal ec þanga . . fara. oc foður minn oc moðor firir lata. með hverium hætti ma ec eftir sitia. Ec hygg at sonnu oc veit ec at visu. at hugr unna[s]ta mins er með þeim hætti. eftir þui sem ec hygg. at skiot man honum snuaz . . . dauða. ef ec hafne hann at hugga. En . . . . erom bæðe saman. þa man hann gera v . . . . sinn á mér. En ei at siðr þo at mér . . . . iz til vandræða. þa vil ec gera vili . . . . . . Reckiusveinninn er heyrðe rœður h . . . . svaraðe henni heyvesklega. Hin . . . . . kvað hann kom diarflega oc glaðl . . . . . fagnaðe til unnasta þins. þui at . . . .

3die Spalte[1]. . . . . ca . . . . hendr . . . . morgvn . . . . morgum oc sœ . . . . a með miclum . . . . ar latum oc samþyc . . . . fagnaðe er þa fen . . . . þau ollum harm. er fyr . . . . oc sofnaðo þar bæðe a ve . . . . er daga tóc. Nu sem reckiv . . . . þau sofannde er með þeim var a . . . . . e þau mioc horðvm orðvm at þau vill[d]v þar sofa a almennilegum vege. oc lét allilla at þeim. Siðan mællti reckiusveinninn til herra sins. hvat raðe skolu vit nu hafa at biarga þér oc unnasto þinni. Ef faðer þinn mætti na henni þa minndi hann harða refsing gera henni. þa svaraðe sveinnenn heilhuglega. Ec g . . ei set með hverium hætti við bæðe me . . . biargaz oc holpen vera. firir guðs sacar . . . ec þec hialpar oc miskunnar. ef þu villt . . . . pa ocr oc sysla ocr mat oc drycc. þa sko . . . . it fara i fylki þetta oc þar vera full . . . anað allt til þess er þetta fylki se fri . . oc ufriðenom hætti. Herra kvað reck . . . veinnenn. þér hauit vel mællt oc þat kosit . . . azt ber. Ganget nu kvað hann i fylsnir . . . .

4de Spalte. . . . . œiarens . . . . i þui bili er bvf . . . . gag til matar sins. Er . . . . búfear þeirra. oc koma hvern dag . . . . oc fœra ser mat oc drycc. þa me . . . . mataz til þess er ec kœm oðru . . . yccar. þa gengu þau inn i hellinn. oc ha . . . þau allan vilia sinn. En sa er gæta skylldi þeirra var þan dag allan með bufear hirðvm. hveriu sinni er hann kom or borginni. þa fœrðe þeim. mat oc drycc. hann bio iamnan ner hellinum. oc var vorðr þeirra. oc varð-

[1]) *Her er det samme at bemærke som ved anden Spalte.*

maðr. sva at oft gat hann skilt þat sem þau mællto. oc set þat sem þau at hofðuz. oc með þessum hætti lifðu þau oc undu vel.

Nv samir mer at segia yðr hvat keisarenn at hafðez. hann um settiz með ollvm her sinum Placenzoborg siðan er hann hafðe tynt syni sinum. sva at hverr maðr um allt riki hans oc at hertoginn hafðe tynt dottur sinni. þeim mun var ufriðrenn harðare. borgin var oll um sez af her keisarans. sva at þeir vunnv þa hinn hæsta turn. hertoginn komz brott or vm nótt oc for or þui lannde. Keisarenn let allt niðr briota kastala oc turna oc borgar veggi. oc allt svmaret sat hann um borgena. fyrr en keisarenn hafðe eytt[1] allt oc unnit. þau er i hellinum hafðo leynz sætto þeim tima er herrinn skylldi brott fara. oc sogðv at þau máttu or fara hellenom. sva sem hafðo fyrr raðet oc ætlat[2]. En þeim varo scen onnur orlog. þui at keisarenn sem hann var brott[3]. oc leyui geuit ollu liðeno hverium at fara i frialsi heim til sinna hibila. þa hofz þar sva mikil illveðre. at hvarki menn ne bvfé mátto vt ganga ór husum vndir beran himin. hvarki matti sea gras ne velli. sva gerðizc mikit sniofall. at engir varo hamrar ne dalar er ei varo fullir oc fonnum huldir. oc la þessi snior alla vikuna. sva at ei mineaðe . . . . .

4de Blad.

1ste Spalte. . . . . þa er hann . . . . hellinum . . . . var. oc . . . . oc gratande at leita. hann . . . . þuiat þ . . . . heyra ne finna dyr . . . a hellinum . . . . er af toc þann hinn micla snio. þa m[œddi hun]grenn þau sva at naliga varo þau fa . . . . . sveinninn toc at kæra unnasto sina. oc mæ . . . . hann þa harmfullri roddu. hin friða unnasta min kvað hann oc hin sœta. at visu heui ec svikit þec. þui at ef ec hefða ei vnnat þér. þa værer þu rikulega gift oc agæt frú mikils rikis. en saear heimsku minnar oc illrar dirfðar. þa er nu hertoginn faðer þinn brott rekinn oc moðer þin utlæcz. þu unnir mér sva mikit oc truðir mer sva vel. at þu firir lezt hvetvitna at koma til min. Nv verðo vit bæðe her deyia saman. hiarta mitt er fallit er lieamr minn skelfr. halsfaðma mec oc leg mec i faðm þinn oc kyss mec. at mer se hugro oc huggan af þér. þui at bæðe skolu vit i senn deyia. þa toc at þeyia oc mineaðe snioenn. sva at þa matti sea hellinn. þa liop hann þannog með skunnda. oc er hann kom þar þa heyrðe hann kæring þeirra. oc gecc hann fram oc fann þau bæðe

[1]) *r. f.* heytt [2]) *r. f.* ælat [3]) *her er noget udraderet, synes at have været* farenn

saman liggiannde i faðme. En hann settiz þa á kne firir þau oc hugg-aðe þau til matar. En þau varo sva þunnmegin oc sva mioc faren af fastunni. at matr teði þeim þa allzecki. sva at þann hinn sama dag luku þau lifi sinu firir kvelld. En aðr mællto þau mart við reckiu-sveininn oc særðo hann oc baðo at hann leti bera lic þeirra til bœiar-ens oc klæða lic þeirra. Oc gerðe hann sem þau baðo. oc gecc eftir monnum til bœiarens oc leiddi þa til hellissens. oc tocu þeir barn-anna lic oc baro til bœiarens oc logðv bæðe i eina steinþro oc grofo innan borgar i einni kirkiu. sva sem siolf hafðo þau[1] . . . . . .
. . . .
vin . . . . sveinninn . . . .
K . . . . fra alldre tiðe
. . . . var yuir skipaðr . . . . upp gor . . . .
. . . . þa farenn . . . riki. oc for . . . . borg
oc dvaldez þar þrea d . . . . er funnin varo. oc athug .
. . . . . bæðe saman. oc spurðe hann þ . . . . sem hann kom i
fostrland sitt . . . . lif þeirra fagran strengleic. oc segia . .
. . . . er at þessi strengleicr er fegrstr all . . . . strengleicrenn
tveggia elskannde. oc . . . . . . þesarre sogv.

Grelentz saga.

Nv vil ec segia yðr einn atburð um mann þann er Grelent var kallaðr. Sa strengleicr er um hann var gor er hinn fegrsti með goðvm notvm oc vel licandom. Grelent var fœddr i Kornbretalannde. dyrlegr maðr oc vel kunnande. hann var hinn friðazte karlmaðr vel vaxinn skepnu. hinn bazti drengr oc hinn milldazti. hann var nefndr i auenefni Grelent var viðr konungi þeim er þa daga var yuir Bret-lande. hellt mikinn vfrið imoti gronnum sinum. Hann stefndi hvaðan æva riddarom til sin. oc hellt þa með sér mikinn fiollda[2]. Oc kom Grelent með þeim oc toc konungr vel með honum. þui at hann var hinn friðazti maðr. Konungr tignaðe oc sœmde hann einkennilega yuir aðra. En Grelent var hinn iðnazte i hversdaglegom atreiðvm oc angraðe mioc (u)vini konungs oc sina. Drotning fra frægð[3] . . .
. . . .
ara . . . . æll af . . . .

[1]) *Her beg. 2den Spalte, hvor 4 Linier ere bortskaarne, samt de övrige helt til Enden af denne Strengleik mere eller mindre defekte.* [2]) *r. f.* fiolldi
[3]) *Her begynder 3die Spalte, hvor de tre förste Linier ere bortskaarne og de paafölgende 15 mere eller mindre defekte.*

. . . . þa at . . . . hiarta. þa . . . . min kvað hann mioe . . . . gerir hann see vin . . . . gen. Ec vil kvað hon . . . . þui at ec em nu i mikil! . . . . ae oe seg honum at hann komi til . . . . honum ast mina oc astar þoe . . . . fru kvað hann gefa honum miela . . . . bioz sveinninn oc gee i fra henni. oe . . . . est til herbyrgis Grelennz. oe kvadde . . . . teislega oe sagðe honum ærende sitt at hann . . . gi til drotningar at rœða við hana. En hann þegar villdi ei dvelia. oc mællti vinr kvað hann far firir. ee man fylgia þer. þa steig Grallent á gangara sinn oe komo þeir baðer i eastalann firir konung. stigv þeir af hestum sinum. oc gengo þaðan til drotningar. Sem hon leit þa. þa kallaðe hon þa til sin oe tignaðe þa mioe oe sœmde. Hon tóe Grelent i faðm sinn oe halsfaðmaðe hann astsamlega oe mællti mart til hans kurteislega. En hann svaraðe henni heyvesklega oe eeki þat er til astar horfði. þa þagðe hon lengi oe hugsaðe mart. oe þótti henni kynleet at hann bað ei astar hennar. ne elska see með astar þoeea. Hon spurðe þui nest ef hann atti noekora vnnasto. eða ef honum licar at unna. þui at drengskapr hans oe reysti gerir hann verðvgan rierar astar. Fru kvað hann. engre ann ec. þat er ei allra manna at unna kurteisum konom. þeim samir at vera reyndr[1] i fullkomnum goðleic. er girniz at vera verðugr rierar astar. Margir rœða við margar um astir[2] er ei k . . . astum . . . . kurteisi er astar þoeea . . . .

Drotning sem hon he . . . . sv svor Grelennz. þo at . . . . fyrr gengit fyrstr at elska. þa . . . . svorum hans mart i huga. oe mællte . . . . . til hans. Grelent vnnaste kvað hon. ec an . . . . . . með ollum hug oe hiarta. oe iatte ee þér . . . allan astar þocea. ver þu minn. ee skal vera þin. Fru min kvað hann. guð þaeki þér. En engvm kosti ma þetta vera. þui at (ec) em leiguriddare konungsens. oe heui ee heitið honum trvnað oe trygleic. firir þui vil ee alldre gera honum skom ne sviuirðing ne niðaze á hofðingiaskap hans. Sem hann hafðe þetta mællt. þa toe hann leyui oe geee i brott. Nu er drotning sa hann sva buit ifrá sér ganga. þa andvarpaðe hon af ollu hiarta oe var hon þa sva rygg oe reið at hon vissi ei hvat hon skillde at hafazc. En ei at siðr hellt hon fram ast oe ætlan sinni. Hon sendi honum riear fornir. en hann hafnaðe at fullo. oe villdi engum kosti þiggia ne viðr taea. Nu ser hon oe finnr at þess er engi

[1]) r. f. reyndir [2]) *Her beg. 1de Spalte.*

vón er hon villdi með honum. þa spillti hon allt þat er hon matte hans male firir konungenom. oc gearna villde hon koma honum i vanndræðe. En meðan er ufriðrenn stoð. þa dvaldize Grelent með konungenom. oc upp neytti hann allt féar þat er hann hafðe til þess er allz ecki var eftir. oc let konungr segia at hann hafðe ecki til at giallda honum mala hans. þui at drotning talmaðe oc mællti oft i meinmæli við konung. at hann skylldi allz ecki gefa honum. oc sagðe at hann var illz eins verðugr. oc at hann skylldi honum brott visa or þvi fylki. Hvat skal nu Grelent at hafaze. ei er kynlcet at hann se ryggr. þui at allt þat er hann atti var uppi. sva at allzecki var eftir. þat er hann mætti veðsetia nema mottvll einn er litils var verðr. oc sveinn . . . .
. . . .

Anmærkninger.

Fortalen.

Fortalen bestaaer af to Dele, den förste (S. 1) tilhörer den norske Oversætter selv, den anden (S. 2) den franske Digt-Samling, hvis Indhold udgjör Gjenstanden for hans Oversættelse. I Begyndelsen af sin Fortale gjör Oversætteren Rede for sit Arbeides Hensigt. Han vil bevare i Mindet Fortidens Dyder og underlige Begivenheder — om Sandheden af det Fortalte synes han ikke at nære nogen Tvivl —, paa det at kommende Slægter deraf kunne hente Fornöielse og Kundskab, samt ved at agte paa Exemplerne blive bedre Mennesker og befordre sin evige Salighed. I Slutningen handler han om sit Verks Oprindelse.

S. 1. L. 19—20. Hacon konongr (d. e. Kong Haakon Haakonssön, der styrede Norge fra 1217 til 1263) let norrœna or volsko male: „lod oversætte paa Norsk (fornorske) fra det franske Sprog". Benævnelsen valskt mál eller valska brugtes nemlig om det romansk-franske Sprog (lingva romana, romans, romaunz) og betegner her det nordfranske. Den har sin Oprindelse fra Folkenavnet Valir, hvorved de gamle Nordmænd egentlig betegnede Frankriges Beboere af keltisk Herkomst (Galli); deraf ogsaa Landsnavnet Valland (Gallia) for Frankrige. — Lioða bok eg. Sangbog, her en Bog indeholdende franske Sange oversatte paa Norsk i ubunden Stiil. — S. 1. L. 21. Syðra Bretland d. e. Bretagne i Frankrige, saaledes kaldet af Nordmændene til Forskjel fra det egentlige Bretland d. e. Wales; i gammel Fransk benævnes det Bretaigne la menur (Britannia minor), det mindre Britannia. — Frannz, efter det Franske France, eenstydende med Frakland, Frakkaríki, Frankrige med Hensyn til det herskende Folk, Frankerne, Frakkar (li Franceis). — Ved ljóðsöngr maa her forstaaes Digt, indrettet til at synges efter en vis Melodi under Ledsagning af Instrumental-Musik. — S. 1. L. 22—23. De her opregnede musikalske Instrumenter höre til de i Middelalderen i det vestlige Europa mest benyttede og oftest omtalte. — Harpa, Ags. hearpe, nfr. harpe, sfr. arpa, mlat. harpa, arpa, Harpe; den skal i Middelalderen almindelig have havt en triangulær Form og 25 Strenge. — Gígja, mlat. giga, nfr. gigue, sfr. gigua, guiga, Gige, et Strengeinstrument nærbeslægtet med fiðla, nfr. viole, viéle, sfr. viula, viola, Violin, jfr. n. f. Anm. t. S. 14. L. 38. — Simphan eller Simfon, mlat. symphonia, efter Du Cange et Slags Tromme. — Organ, mlat. organum, nfr. organ, orgene, sfr. orgue, Orgel; i Middelalderen brugtes meget Haandorgel, som bares bundet over Skulderen, og paa hvilket man spillede med den höire Haand, medens man styrede Piberne med den venstre. — Timpan, mlat. tympanum, nfr. tympan, et Slags Tamburin. — Salterium, mlat. psalterium, nfr. psaltère, salteire, sfr. psalterion,

et Strengeinstrument med 10 Strenge, der sloges med et Plectrum (Du Cange). — Corom (saal. dat. pl.; nom. sgl. cor), mlat. chorus, efter Du Cange et musikalsk Instrument, hvis nærmere Beskaffenhed dog ikke kjendes. — Om Middelalderens musikalske Instrumenter jfr. Roquefort-Flamericourt: de l'état de la poésie françoise dans les XIIe et XIIIe siècles. Paris 1815. p. 98—131.

Den anden Deel af Fortalen (S. 2) tilhörer den gamle franske Bearbeider af de bretoniske Sange og danner Indledningen eller Prologen til den Samling af saadanne, overförte i franske Vers, hvilken Forfatteren (Digterinden Maria af Frankrige, Marie de France?), tilegner en unavngiven Konge (man formoder: Kong Henrik III. af England, 1216—1272). Naar man her sammenligner den norske Oversættelse med den franske Original, saadan som denne findes hos Roquefort: Poésies de Marie de France I. p. 42—46, viser det sig, at den förste er meget fri, og blot gjengiver den sidstes Tanker i Hovedsagen. Dette kan forklares deels af Oversætterens Maneer i det Hele, deels maaskee ogsaa deraf, at den franske Text, som har foreligget ham ved hans Arbeide, ikke har i Eet og Alt svaret til den af Roquefort leverede, eller ikke paa alle Steder været den norske Bearbeider fuldkommen tydelig. Muligen kan desuden en Stræben efter at lempe Originalens Udtryk paa de Forhold, under hvilke den norske Oversættelse blev til, nemlig i Fölge Foranstaltning af en norsk Konge, have bevæget Oversætteren til med vel beraadet Hu, at gjöre enkelte Forandringer. Tankegangen, som den fremtræder i den norske Oversættelse er fölgende: Dem som Gud har forlenet Vid og Kundskaber og Meddelelsesevne sömmer det ikke at skjule disse Guds Gaver hos sig, men ogsaa at lade dem komme Andre tilgode og derved tillige selv vinde Berömmelse. Oldtidens Viismænd fremsatte sine Lærdomme i et dunkelt Sprog, overladende til Efterkommerne nöiere at forklare dem. Senere begyndte i alle Lande de kundskabsrigeste Mænd at udtale sig i Modersmaalet. Da det nu sömmer dem, som ville bevare sit Liv dadelfrit, stedse at arbeide noget for af sin egen Viden at oplyse Andre, saa er det faldet Forfatteren ind at oversætte en eller anden god Fortælling for paa denne Maade at gjöre den forstaaelig og underholdende for saa mange som muligt. Han har hertil valgt de Sange, som han havde hört i det söndre Bretland (Bretagne) om der forefaldne underlige Begivenheder, og hvad der udgjör disse Sanges Indhold vil han nu samle i en Bog og tilegne sin Konge. Det skal glæde Forfatteren, om hans Arbeide vinder den forstandige Hövdings Bifald, og behager Klerker og Hirdmænd i hans Hof. — De enkelte Punkter, hvori denne Tankegang væsentlig afviger fra Originalens, skulle i det Fölgende paapeges.

S. 2. L. 1—2. snilld at birta nl. vizku sina oc kunnasto: „Veltalenhed til at lægge sin Forstand og sine Kundskaber for Dagen". — S. 2. L. 4—5. sem goðlæikr . . . . umbotum: „naar deres Velvillie bliver berömt i Befordringen af Andres Bedste" d. e. derved at den virker til Andres Gavn. — S. 2. L. 6. þa . . fyrnskonne; her paaberaabes i den franske Original Grammatikeren Priscians Vidnesbyrd: Ces le tesmoine Presciens. Roquf. Prologue l. 10. — S. 2. L. 7. diupom skilnengom: „med dyb Betydning". — S. 2. L. 10. þat sem . . . skilnengar: „det som hörte til Forklaring og ret Opfatning". — S. 2. L. 13—14. sua at . . tungum; hertil findes egentlig intet tilsvarende i den franske Text hos Roquefort; den norske Oversætter anförer uden Tvivl dette, at de sildigere Tiders Lærde udtrykte sig i Modersmaalet, som et Mærke paa deres Stræben efter at hæve den Dunkelhed, hvori de ældre Tiders Viismænd indhyllede sine

Læresætninger. — Hvad der i den franske Text svarer til den norske Oversættelses þa var siðr . . . tungum (S. 2. L. 6—14), nemlig Prol. l. 9—22. er noget dunkelt, og kan neppe forklares saaledes, at det udtrykker den norske Oversætters Tanke. Stedet lyder som fölger: Custume fut as anseiens, eeo le tesmoine Preseien, es livres que jadis feseient, assez oseurement diseient, pur eens ki à venir esteient et ki aprendre les deveient, ki puessent glosser la lettre, o de lur sen le surplus mettre; li philesophe le saveient et par eus mesmes entendeient, eum plus trespassèrent le tens, et plus furent sutil de sens, et plus se savèrent garder, de eeo ki est à trespasser, hvilket synes at burde oversættes: „Det var de Gamles Sædvane, det bevidner Priseianus, at naar de forfattede Böger, da talede de temmelig dunkelt for deres Skyld, som kom efter dem, og skulde forstaae dem, at de kunde glossere (d. e. nöiere udvikle og forklare) det Skrevne, og af sin egen Forstand fuldstændiggjöre det; Philosopherne forstode og fattede det af sig selv, da Tiden skred længere frem, og de bleve mere subtile af Forstand og bedre vidste at vogte sig for hvad der hör undgaaes". — S. 2. L. 18. or volsku i bokmal snua: „oversætte fra Fransk i Bogsprog"; bókmál betegner i Kongespeilet (C. 6. S. 14. Anh. S. 188. L. 14. f. n.) og paa flere Steder Latin; dette er sandsynligviis ogsaa nærværende Forfatters Mening, og Talen er altsaa om en Fortællings Oversættelse fra Fransk paa Latin. Dette svarer imidlertid ikke til hvad der er sagt i det Foregaaende og ikke heller til det næst paafölgende at þat . . . skilia. Her finder desuden en iöinefaldende Uovereensstemmelse Sted mellem den norske og den franske Text, i hvilken sidste det heder (Prol. l. 30.): e de Latin en Romaunz traire: „og oversætte (Fortællingen) fra Latin paa Romansk (d. e. Fransk)", altsaa netop det Modsatte af hvad den norske Oversætter udtrykker. Meningen i den franske Text (Prol. l. 28—42.) er i det Hele: Forfatteren har först tænkt paa at skrive en god Fortælling (bone estoire faire) og oversætte den fra Latin paa Fransk, men da dette ved nærmere Eftertanke forekom ham mindre hensigtsmæssigt, eftersom allerede saa mange andre havde foretaget sig det samme, bestemte han sig til at gjengive i Vers de Folke-Sange (blot lais, at de vare bretoniske nævnes ei her udtrykkelig), som han havde hört. — Om den norske Oversætters Udtryk grunder sig i en Skrivfeil, i det han egentlig har villet sige: or bókmáli i völsku, eller i en virkelig Misforstaaelse af Grundtexten, eller endelig i en særegen Betydning, som han muligen har lagt i Ordet bókmál, lader sig vanskelig afgjöre. — S. 2. L. 19. lioð gjengiver her den franske Texts lais. — S. 2. L. 23. Dat. konongi maa sættes i Forbindelse med fram telia i næst foregaaende Linie. — er guð leðe . . . goðlæiks: „hvem Gud, i det han satte ham over os, forlenede Forstand og Magt, Lykke og Overflod af mangfoldig vidt berömt Godhed (gode Egenskaber?)". — S. 2. L. 27. oc hans hirðar etc. har intet tilsvarende i den franske Text hos Roquefort og synes saaledes at være et Tillæg af den norske Oversætter.

I. Guiamars lioð.

Denne Fortælling benævnes i den franske Text hos Roquefort (I. p. 48—113) Lai de Gugemer, og begynder der med en Indledning (l. 1—20), som ganske mangler i den norske Oversættelse, og i Grunden heller ikke har det ringeste med Fortællingens Indhold at gjöre. Den er imidlertid for saavidt mærkelig, som deri

findes visse Udtryk, hvoraf man har udledet, at Marie af Frankrige er denne Digt-Samlings Forfatterinde, nemlig Ordene (l. 5—6): Oiez, segnurs, ke dit Marie, ki en sun tens pas ne s'ublie. Forresten indeholder den et Udfald mod Bagvaskere, der stræbe at nedsætte udmærkede Mænds eller Kvinders Fortjeneste.

Cap. 1. S. 2. L. 31. sua sem ritningar hava synt mer, i den franske Text (l. 25): sulunc la lettre è l'escriture; dette Udtryk viser, at den franske Oversætter i det mindste i denne Fortælling har havt skrevne Kilder for sig, og altsaa ikke i sit Arbeide har fulgt mundtlige Overleveringer alene. — S. 2. L. 33. Odels konongr, i den franske Text (l. 29): Artus, hvormed vel er meent den berömte Sagnhelt af dette Navn. — S. 2. L. 35. lændr maðr; saaledes gjengives stedse i disse Oversættelser det franske barun. — S. 2. L. 36. Leunsborg, i den franske Text (l. 32): Liun, uden Tvivl det nuværende Leon eller St. Pol de Leon, fordum Hovedstaden i Landskabet Leonais i det nordvestlige Bretagne (i nuv. Dep. Finisterre); dette Leonais udgjorde i den tidligere Middelalder et særskilt lidet Fyrstendömme, der i Midten af det 13de Aarh. blev forenet med Hertugdömmet Bretagne. — Dridias, i den franske Text (l. 33): Ordials. — S. 3. L. 3. Yngen, i den franske Text (l. 38): Noguent; efter et andet Haandskrift: Uogine.

Cap. 2. S. 3. L. 14. Flandr, i den fr. Text (l. 53): Flaundres, Flandern. — S. 3. L. 16. Lorenge, i den fr. Text (l. 55): Loreine, Lothringen. — Burgunnie, i den fr. Text: Burguine, Bourgogne. — Angeo, i den fr. Text: Angwe, Anjou. — Gaskunnia, i den fr. Text: Gascuine, Gascogne.

Cap. 3. S. 3. L. 29. væiðemonnum, i den fr. Text (l. 80): ses vèneors et ses berniers, af hvilke Ord det förste svarer til den norske Oversættelses, og betegner: Jægere i Almindelighed, det andet derimod: Tjenere (Hundevogtere?). — S. 3. L. 33. færðe honom, her: förte (bar) for ham. — sporrakka dýra oc villisvina: „de Hunde, som skulle opspore Dyrene (Hjortene) og Vildsvinene"; i den fr. Text (l. 87—88): son arc li porteit un vallez, sun hansart et sun berserez: „en Tjener bar for ham hans Bue, hans Pile og hans Lanse" (Roquef.). — S. 4. L. 1. nam staðar etc.: „stod fast i Hesten"; her siger den fr. Text (l. 100—102) ikkun, at Pilen traf hans Laar, saaledes at han maatte stige af Hesten, hvilket falder rimeligere. — S. 4. L 4. gaurr, et Skjældsord: slet, lumpen Karl; i den fr. Text (l. 109): vassau, eg. Vassal, Tjener. — S. 4. L. 10. þuilik er her n. pl. og maa referere sig til de foregaaende Ord hugsotta oc harma (sgl. hugsott, harmr) af hvilke det förste er f., det andet m. g. — S. 4. L. 14. þessi orlog etc.: „denne Skjæbne skal i Sandhed gaae i Opfyldelse for dig"; hertil er intet svarende i den fr. Text.

Cap. 4. S. 4. L. 31. hafnar vagr: „en Havne-Vaag" d. e. en Vaag, som danner en Havn; i den fr. Text (l. 152): Braz fu de mer, hafne i aveit. — geec hann . . . treet: „han gik ombord paa Skibet og reiste Masten"; her afviger den norske Oversættelse fra den fr. Text, hvor det tilsvarende Udtryk (l. 154) er: dunt Gugemer connut le tref: „(et Skib) hvis Segl (?) Gugemer kjendte". Fremstillingen i den norske Text, at den saarede Guiamar, om hvem det nedenfor siges, at han ikke uden store Smerter kom ombord paa Skibet, „reiste Masten", er lidet rimelig; men heller ikke i den franske Text er Meningen ganske klar. — S. 4. L. 34. sem æinn viðr være allt, herefter er i den fr. Text (l. 161—166) et Tillæg, der ei har noget tilsvarende i den norske; Indholdet heraf er:

„Skibets Segl (veile) var heelt af Silke, saare skjönt, naar det udfoldedes; Ridderen blev meget tankefuld, thi han havde ikke hört omtale, at Skibe kunde komme i den Egn"; dette passer ei godt til hvad ovenfor er sagt, at „han kjendte Skibets Segl". — S. 4. L. 38. forfialar: de Fjæle, som dannede Sengens Forside; det Udtryk i den franske Text (l. 173), som herved skal gjengives, er: li pecun é li limun: „Fodstykkerne og Stolperne". — S. 4. L. 39. pell, svarende til fr. paile, pali, mlat. pellum, var Benævnelse paa et Slags kostbart Töi, hvis nærmere Beskaffenhed nu ikke mere kjendes; det udtrykker ellers her den fr. Texts: drap d'Aufrique, afrikansk Töi (l. 177). — S. 5. L. 1. kullt, i den fr. Text (l. 178): coute, af hvilket Ord ogsaa Formerne keulte og coltre findes, beslægtet med det lat. culcita; det norske Ord er aabenbare laant af det Franske, og betegner her et Teppe eller en Overdyne. — S. 5. L. 2. koddi, Hovedpude, i den fr. Text (l. 180): oreillier. — S. 5. L. 3. skylldi alldri ælldazt, i den fr. Text (l. 182): il ne l'éust jamais kenu: „han havde det (Hovedet) aldrig graahaaret". — S. 5. L. 4. sabelina skinn, det samme som almindeligere udtrykkes ved safali, Sobel, baade Dyret og sammes Skind.

Cap. 5. S. 5. L. 22. hin mætasta . . . kuenskum: „den ypperste i alle Egenskaber, der udmærke belevne Kvinder". — S. 5. L. 38. byrllaðe af byrla, forrette en Skjænkers (Mundskjænks) Tjeneste, her uden Tvivl blot: opvarte ved Bordet; i den fr. Text (l. 262): et à sun mengier la serveit. — S. 6. L. 2. sna sem Ouidius etc., herved betegnes Ovids Digt de arte amandi. Denne Skildring af Loftværelsets eller Salens Udsmykning med Malerier afviger noget fra den franske Texts (l. 233—246). — S. 6. L. 6. með frunne . . . hæim kom: „denne Pige var stedse hos Fruen, naar hun foer hjemme fra og indtil hun kom hjem", altsaa: hun var uadskillelig fra Fruen, naar denne var ude af Borgen.

Cap. 6. S. 6. L. 17. kastaðe skikkiu sinni: „hun kastede (af sig) sin Kappe", nemlig for at være lettere i sine Bevægelser; i den fr. Text (l. 279): son mantel oste la pucele.

Cap. 7. S. 6. L. 25. vit skulom, saaledes findes oftere i denne Oversættelse Subjectet foran sit Verbum i Eftersætninger, hvilket ikke ellers er den almindelige Constructionsmaade, som her vilde være: skulom vit.

Cap. 8. S. 7. L. 1. at ec gere . . . fallenn: „at jeg gjör dig bekjendt med den Hendelse, som har truffet mig". — S. 7. L. 2. hit minna Brætland betegner det samme som syðra Bretland (s. o. f. Anm. t. S. 1. L. 21.), nemlig Bretagne, og er en ligefrem Oversættelse af den fr. Texts (l. 317): Bretaine la menor.

Cap. 9. S. 7. L. 22. er bol oc bál brænni: „hvem Ulykke og Baal brænde" d. e. ham skee en Ulykke! i den fr. Text (l. 350): maus fus et male flamhe l'arde! „den onde Ild og den slemme Flamme brænde ham"!

Cap. 11. S. 8. L. 9. Her er den fr. Text (l. 402—412) vidtlöftigere, i det den nemlig lader Guiamar yttre, at han vil aabenbare sin Kjærlighed for hende, og hvis hun stöder ham fra sig, da staaer intet andet tilbage for ham end at döe af Sorg; dog beslutter han sig ved nærmere Eftertanke til at fortie sin Smerte. — S. 8. L. 12. innan tanna ser: „inden sine Tænder" d. e. ved sig selv; ligefrem Oversættelse af den fr. Texts: entre ses dens (l. 419). — S. 8. L. 13. oc (var) at komet: „og det var nær ved; det var paa Nippet". — S. 8. L. 16. Ved Slutningen af dette Capitels Indhold har den fr. Text (l. 427—428) en Overgang, som

her mangler: Si il ad mal pur li amer, ele ne s'en puet nient loer: „hvis han föler Smerte paa Grund af sin Kjærlighed til hende, saa kan hun ikke rose sig af at have det bedre".

Cap. 12. S. 8. L. 26. oc mællte . . . staðen; dette Spörgsmaal lægger den fr. Text Ridderen i Munden (l. 442—444). — S. 8. L. 29. þu matt unna . . . ast þinni: „du kan elske paa den Maade og den Kvinde (din Kjærlighed kan være saaledes beskaffen og gjælde den Kvinde), at det vel sömmer din Kjærlighed"; dette udtrykker dog ikke fuldkommen den fr. Texts Ord (l. 449—450): amer poez en itel guise, car bien est votre amur assise: „I kan elske paa en saadan Maade; thi eders Kjærlighed er vel anbragt".

Cap. 13. S. 9. L. 1. glœymdi hon æigi: „lod hun det ikke gaae upaaagtet hen". — S. 9. L. 2. hon kændi . . . af honum: „hun mærkede, at hun fölte en hæftig Kjærlighed til ham". — S. 9. L. 15. su kona . . . syniazt længr: „den Kvinde, som er koket (skartsöm, i den fr. Text l. 517: femme vilainne de mestier), for hende passer det, at lade sig bede længe og gjöre sig kostbar og vise sig stor paa det, for at man skal holde hende for saa meget bedre, som hun længere gjör Vanskeligheder". — S. 9. L. 21. þriu missare: tre Halvaar; i den fr. Text (l. 537): an è demi. — þat misfell þeim: „den Ulykke hendte dem". Her har den fr. Text (l. 538—544) et lidet Tillæg, indeholdende en almindelig Bemærkning om Lykkens Ustadighed.

Cap. 14. S. 9. L. 33. er æftir fallde etc.: „som kan opfolde (d. e. oplöse igjen) denne Folding"; æftir betegner her det samme som strax ndf. (l 35) aftr: tilbage i sin tidligere Tilstand; den fr. Text (l. 564): ki desplêer le porrat. — S. 9. L. 37. með þeim formala: „med den Betingelse".

Cap. 15. S. 10. L. 5. fannz þat . . . með þæim: „det forekom Alle (Alle fortolkede det), som om der var en ægteskabelig Fortrolighed mellem dem (som om de levede paa en saa fortrolig Fod med hinanden som Mand og Kone)"; noget tilsvarende hertil findes ei i den fr. Text. — S. 10. L. 6. riddare gjengiver her den fr. Texts (l. 581): cambrelenc, der ellers andensteds oversættes med: rekkiusveinn, Kammertjener. — S. 10. L. 16. æina digra furustong . . . hengo, i den fr. Text (l. 597—98): une grosse perce de sap, u suleient pendre li drap; en saadan Stang at hænge Klæder paa har altsaa i Middelalderen hört til det almindelige Husgeraad endog i en fornem Frues Værelse. — S. 10. L. 28. þa scal þægar . . . illa: „da skal man strax drive ham i Havet; omkommer han, da er det ham (Borgens Herre?) en Glæde; men hvis han kommer levende og frisk fra Skibet, da vil (alligevel) han (Ridderen?) være ilde tilfreds (föle sig ulykkelig)". Saaledes kan maaskee dette Sted rettest forklares, skjönt det altid bliver Tvivl underkastet, til hvem af de tvende Hovedpersoner, Borgens Herre eller Ridderen, honom paa hvert af Stederne efter Oversætterens Mening skal vise hen, ligesom ogsaa om han ved reka i haf har tænkt sig, at man skulde kaste Ridderen i Havet og lade det komme an paa, hvorvidt han ved Svömmen kunde redde sig ombord paa Skibet og siden bort til et andet Land, — eller at man skulde lade ham i Fred gaae ombord, og saa lade Skibet styre sin egen Kurs til Havs; det sidste forekommer os at stemme bedst med hvad strax nedenfor siges. Det tilsvarende i den fr. Text (l. 616—18) lyder: il le metreit giers en la mer; s'il garesist, ceo li pesast, et bel li fust se il nèiast, hvori den samme

Utydelighed finder Sted. — S. 10. L. 39. vapnhæst, i den fr. Text (l. 640): destrier, mlat. dextrarius, Stridshest.

Cap. 17. S. 11. L. 37. fyrir þui . . . græiva sins eg.: „fordi han havde noget at sysle med en af sine Grever“, hvilket uden Tvivl her (jfr. l. 38) skal sige, at han laa i Krig med ham; dette siges ligefrem i den fr. Text (l. 695): si guerroioit un sien veisin. Da her bruges Ordet veisin, Nabo, saa maa formodes, at der i den fr. Text, der forelaa den norske Oversætter, har staaet et andet Ord f. Ex. vavassin, Undervassal, eller ogsaa har han i Hast forvexlet veissin med et saadant. — S. 12. L. 1. graddornar: Trappen som förte ned fra Borgen. — S. 12. L. 2. rækkiosveinn eg. Sengesvend d. e. en Svend som gjör Opvartning i Sengeværelset, i den fr. Text (l. 702): camberlene, Kammersvend. — S. 12. L. 4. alfkona gjengiver den fr. Texts (l. 706): fée. — S. 12. L. 25. bliatbonden, af bliat, et fremmet Ord, mlat. bliaudus, bliaus, blialdus, nfr. bliaut, Benævnelse paa et vist Klædningsstykke, maaskee et Slags Overkjortel eller Kappe, har muligen ogsaa betegnet et vist Slags Töi (Blyant); her altsaa: Baandene i hendes Bliat eller Kjortel, i den fr. Text (l. 740): de sen bliaut trença les laz: „han sönderskar Baandene i hendes Kjortel“.

Cap. 18. S. 12. L. 30. atræið: Kampridt, Dystridt, af at: Ilidsen, Kamp, brugtes eenstydende med burtreið, turniment, baade om alvorligere Kamp og om blot Lystkamp; i den fr. Text (l. 746): turnéiement. — S. 12. L. 34. þui at Meriadus . . . upp a mikla aumbun: „thi Meriadus havde sendt ham Bud med indstændig Begjæring“; ömbun eg. Gjengjæld, Lön, altsaa efter Ordene: „paa en stor Gjengjæld“ d. e. „med den Erklæring, at han vilde være ham stor Forbindtlighed skyldig“. — S. 13. L. 10. nu hævi ec ihugat mikla hæimsku: „nu har jeg tænkt en stor Daarskab“, det var en taabelig Tanke jeg nu havde. — S. 13. L. 18. mær þæsse, nemlig Meriadus's Söster. — S. 13. L. 21. til fehirðis sins: „til sin Skatmester“; fehirðir, den som har ens Gods i Forvaring; i den fr. Text (l. 798): un cambrelenc, en Kammersvend. — S. 13. L. 31. oc kynlegt þotte nl. honum: „og det forekom ham besynderligt“. — S. 13. L. 36. huærium atburð, for: með h. a.: „med hvilken Hendelse har jeg fundet dig her“, hvorledes er det gaaet til, at jeg har fundet dig her. — S. 14. L. 2. halldet for hefir halldet.

Cap. 19. S. 14. L. 10. sem æiginn hans riddare, i den fr. Text (l. 845): ses humes liges: hans Vassal (homo ligius); Oversætteren maa have fundet, at det norske Udtryk handgenginn maðr, som ellers er saa almindeligt, ikke i den Betydning, hvori Nordmændene toge det, ganske passede til det ovennævnte franske. I Norge, hvor Lensvæsenet var ukjendt, manglede man ogsaa i Sproget fuldkommen tilsvarende Udtryk for de Forhold, der vare hiin Institution egne. — S. 14. L. 18. til banlagaraz . . . atreiðar, i den fr. Text (l. 860): qui fust venus pur turneier: „som var kommen for Turneringens Skyld“; Ordet banlagaraz, hvis det ikke er en Skrivfeil, vide vi ikke at forklare. — S. 14. L. 20. oc sa (skal) skiott dauðr ef nokot bilar honum: „og den skal faae en hastig Död, som (eg. hvis han) i nogen Henseende svigter ham“; i den fr. Text (l. 864): mult est huniz qui or li faut: „og den bliver meget udskammet, som nu svigter ham“. — S. 14. L. 38. gigia gjengiver her den franske Originals rote, mlat. rota, rocta, et Navn, som udledes af det keltiske Cruit, Crwth, der betegnede et blandt de keltiske Folkefærd hjemmehörende Strenge-Instrument (s. F.

Wolf über die lais p. 242—246); De la Villemarqué (Chants populaires de la Bretagne. 1846. I. xxxiv.) forklarer det gamle rota eller chrota som eenstydende med senere Tiders rébek, et Instrument med tre Strenge, der ströges med en Bue; altsaa et Instrument lignende vor Langleik, Islændingernes långspil, helst naar dette behandles som paa Island, nemlig stryges med Bue; i Norge slaaes det med et Stykke Fiskebeen. — strænglæiks lioð, dette Udtryk hvormed Originalens lai her gjengives, tydeliggjör paa det bestemteste den norske Oversætters Begreb om det nævnte franske Ords Betydning, nemlig: Digt, som synges med Accompagnement af Strengeleg eller i det Hele af musikalske Instrumenter. — S. 14. L. 39. notum (Enkt. nóti), Noder, her: Melodi sat i Noder. — Den hele Slutning: En af þessare sagu etc. lyder i den fr. Text (l. 885—888): De cest cunte k'oï avez fu Gugemer le lai trovez, qu'hum dist en harpe è en rote, boine en est à oïr la note.

II. Eskiulioð.

Titelen hos Roquefort (I. p. 138—177) er: Lai del Freisne, efter Hovedpersonens Navn: La Freisne, der paa Norsk gjengives ved Eskia, dannet af askr, Ask, Asketræ.

Cap. 1. S. 15. L. 4—6. Her sægir . . . kunnasto minni; i den fr. Text (l. 1—2): Le lai del Freisne vus dirai sulunc le cunte que jeo sai; af disse Udtryk vil Roquefort slutte, at Oversætteren i det Stykke har fulgt en mundtlig Beretning.

Cap. 3. S. 17. L. 12. i æitt huitt silkipell, i den fr. Text (l. 121): en une chince de chesil: „i et Svöb (?) af fiint Linned". — oc yvir þetta . . . kringlum: „og over dette et overmaade kostbart Klæde (pell) guldvirket i Hjul og Kredse (med cirkeldannede Figurer indvævede med Guld)"; i den fr. Text (l. 123): et desus un paile roé; det fr. paile er, som allerede ovenfor sagt, samme Ord som det norske pell, et Slags kostbart Töi, og Tillægsordet roé, mlat. rotatus (af rota), prydet med hjulformede eller cirkelformede Figurer (Du Cange, som netop bemærker, at dette Udtryk bruges om figureret Töi). — S. 17. L. 16. œyri, i den fr. Text (l. 129): un unce, en Unze. — S. 17. L. 17. iagunnzze, i den fr. Text (l. 130): jagunce, et Slags Ædelsteen; Roquefort forklarer det ved Granat. — umhuervis . . . bokstafer: „rundt om Ædelstenen vare Bogstaver"; i den fr. Text (l. 131): esteit lettrée, hvorpaa (l. 132—134) lægges til, hvad i den norske Oversættelse mangler: là ù la meschine est trouvée bien sachent tuit vereïement qu'ele est née de bóne gent: „der hvor Pigebarnet er fundet kan man vel med Sandhed vide, at hun er födt af godt Folk". Det var altsaa i denne Hensigt, at man svöbte Barnet i kostbart Töi og medgav det den dyrebare Ring. — S. 17. L. 25. bœ rikan oc lœynelegan; bœ maa her forklares ved Stad eller Landsby, og Tillægget lœynelegan skal vel efter Oversætterens Mening betegne: afsidesliggende, lidet bemærket; den fr. Text (l. 149) har derimod: en une vile riche è bele: „i en rig og smuk By", og lægger til (l. 151): en la vile out une abeie: „i Byen var et Abbedi".

Cap. 4. S. 18. L. 3. lysti lampa: „bragte Lamperne til at lyse". — S. 18. L. 16. pæll, her i den fr. Text (l. 208): pali.

Cap. 5. S. 18. L. 27. þui at þat . . . i volsku male, et Tillæg af den norske Oversætter; i den fr. Text (l. 228—30) heder det: pur coo qu'al freisne

fut trovée, la Freisne li mistrent al nun, et le(la?) Freisne l'apelet hum. — S. 18. L. 37. i kuænmannum: „blandt Kvinder". — S. 18. L. 38. at goðom . . . kunnasto: „med Hensyn til god Undervisning i mangfoldige Kundskaber"; i den fr. Text (l. 239): de bone escole: „af en god Skole", af god Opdragelse. Den fr. Text er i det Hele kortere i sin Beskrivelse af hendes Fuldkommenheder (l. 235—242).

Cap. 6. S. 19. L. 4. Dool, i den fr. Text (l. 243): Dol, en Stad i Haut-Bretagne, i nuværende Depart. Ile et Vilaine, i Nærheden af St. Malo; Biskoppen af Dol gjorde en Tid Paastand paa Metropolitan-Værdigheden i Bretagne. — S. 19. L. 11. Gurun, i den fr. Text (l. 246): Burun. — hann for til atreiðar . . . riddaraskap sinn, i den fr. Text (l. 249) ikkun: a un turneiement ala. — S. 19. L. 25. til brœðralags þæirra, i den fr. Text (l. 267): pur aveir lur fraternité: „for at optages i deres Broderskab"; ved brœðralag forstaaes altsaa mlat. fraternitas: det Forhold hvori Lægfolk ved beviste Velgjerninger kunde komme til en Klosterorden eller et vist Kloster, saaledes at de deelagtiggjordes i Brödrenes eller Söstrenes Forbönner og desuden fik friere Adgang til Klosteret.

Cap. 7. S. 19. L. 34. hiuskapr betegner her, som man af det 8de Cap. seer, ikke ordentligt af Kirken indviet Ægteskab, men kun et ægteskabeligt Samliv; Ridderen tog Eskia hjem til sig som sin Frille. — S. 20. L. 7. lært þæc . . . kuensku: „undervist dig vel i hövisk og beleven Kvindelighed" d. e. i den Höviskhed og Belevenhed som sömmer en Kvinde.

Cap. 9. S. 20. L. 34. Hæsla, af hasl, Hasseltræ; i den fr. Text (l. 335): La Codre. — S. 21. L. 3. brott send, maa her forstaaes om en midlertidig Bortskikkelse, da man siden gjenfinder Eskia i Ridderens Hus; i den fr. Text (l. 349) heder det kun: El Fresne cele fu celée: „Eskia blev bortgjemt, skjult". — S. 21. L. 4. pusa bruges her i sin egentligste Betydning: trolove sig med; nemlig om den offentlige med kirkelige Ceremonier fuldbyrdede Forlovelse, i den fr. Text (l. 350): espusée, af hvilket Ord (mlat. sponsare) det norske pusa eller spusa er dannet.

Cap. 10. S. 21. L. 13. erkibyscop s. ovf. Anm. t. S. 19. L. 4.

Cap. 11. S. 21. L. 24. Foran miklu maa underforstaaes með sua. — S. 21. L. 35. rækkiokonor oc svæfnburs svæinar, det kvindelige og mandlige Tyende, som havde med Opvartningen i Sovekamrene at gjöre; den sidste Benævnelse er eenstydende med det kort efter fölgende rækkiosvæinar, som gjengiver den fr. Texts eamberlenes. — S. 21. L. 37. kastaðe hon skikio sinne: „hun afkastede sin Kappe" nl. for at være mere ledig til sin Gjerning; jfr. Anm. t. S. 6. L. 17. — S. 22. L. 2. fornt pæll, i den fr. Text (l. 399): li dras esteit d'un viel bofu(?). — S. 22. L. 6—7. erkibyscop . . . rekkio þæirra; det var Skik i Middelalderen, at ved fornemme Folks Bryllup Egtesengen blev indviet ved Velsignelse af en Geistlig, som i dette Tilfælde var Erkebiskoppen selv. — S. 22. L. 21. hon afklæðdis skikkio sinni, her afkaster hun sin Kappe for at vise sin Ærbödighed mod den hun taler med; jfr. Kongespeilet S. 66. 81.

Cap. 13. S. 23. L. 9. um foran let synes her at staae ganske overflödigt; i den fr. Text (l. 474): e nostre pali od li porter. — S. 23. L. 17. fyrr en syndin . . . tvæfalldaðizc: „förend Synden forögedes og fordobbledes", nemlig derved at Ridderen ægtede en Söster af den Kvinde, med hvilken han forud havde

levet i ægteskabeligt Forhold. — S. 23. L. 29—31. Slutningen: nu sem þessi atburðr etc. lyder i den fr. Text (l. 515—518): Quant l'aventure fu sèue coment ele esteit avenue, le lai del Freisne en unt trové, pur la dame l'unt si numé.

III. Equitans lioð.

Titelen hos Roquefort (I. p. 114—137) er: Lai d'Equitan.

Cap. 1. S. 24. L. 1. oc (let) af þæim (atburðum) gera til skemtanar: „og (lod) af dem (disse Begivenheder) gjöre til Skjæmt eller Underholdning" d. e. og lod dem tjene til Underholdning. — S. 24. L. 2—3. oc varo . . . at gera; hertil findes intet tilsvarende i den franske Text.

Cap. 2. S. 24. L. 5. ræfsingastiore vil vel her sige: en stræng Styrer, en Styrer, som över stræng Retfærdighed eller straffer strængt Forbrydelser; gjengiver den fr. Texts (l. 12): sire jostis: „en retfærdig Herre". — Namsborgar, i den fr. Text (l. 12): des Nauns, af Nantes. Equitan benævnes ellers senere i den fr. Text (l. 27. o. fl. St.): li reis, Kongen. — S. 24. L. 9. ræðesmann gjengiver her den fr. Texts (l. 21): seneschal, som nærmest svarer til den norske Hirdembedsmand, der benævntes: dróttseti; dog övede Seneschallen i Almindelighed, der hvor denne Embedsværdighed fandtes, en dömmende Myndighed, som den norske Drotsete ikke besad. — S. 24. L. 11. rettyndi staaer her uden Tvivl i Betydningen: Justits, Dommermyndighed. — S. 24. L. 14. i at valkazt: „bekymre sig med, bebyrde sig med". — S. 24. L. 18. at þoat . . . væri, et dunkelt Udtryk, hvis Mening dog maa være: „som om Naturen havde skjænket hende alt hvad som hörte til Skjönhed"; i den fr. Text (l. 34): en li fermer muat nature: „i at danne dem (hendes Træk) havde Naturen forandret sig (gaaet udenfor sin almindelige Orden)". — Istedet for det fölgende (l. 19—22): engi var . . . unna hænni, har den fr. Text (l. 35—37) en udförligere Beskrivelse af hendes Skjönhed og ender med: el reaume ne out sa per: „i Riget havde hun ikke sin Lige".

Cap. 3. S. 24. L. 37. Sua er hann . . . fyrir valki: „saa er han i sit ganske Hjerte og ved hende bleven forandret, at han er opfyldt af Sorg og Bekymring, og maa stedse have hende for Öie; thi han kan ikke værge sig mod denne Plage".

Cap. 4. S. 25. L. 3. Hov! i den fr. Text (l. 65): Allas! ak! — S. 25. L. 9. mec ventir . . . gærði mer: „jeg troer, at jeg vil komme til at elske hende og troligen vil holde hende min Kjærlighed og Oprigtighed" d. e. vil blive standhaftig i min oprigtige Kjærlighed til hende. Det tilsvarende i den fr. Text (l. 70—74) passer ikke aldeles til Oversættelsens Udtryk: Jeo quit que mei l'estuet amer, e si jo l'aim, jeo ferai mal; ceo est la femme al Sèneschal. Garder lui deis amur è fei, si cum jeo voil qu'il face à mei: „jeg troer, at jeg vil komme til at elske hende; og hvis jeg elsker hende, begaaer jeg en Forbrydelse; hun er Seneschalens Hustru. Jeg skylder ham (Seneschalen) den Kjærlighed og Troskab, som jeg vil, at han skal udvise mod mig". — S. 25. L. 10. en ef . . . umsát, i den fr. Text (l. 75): si par nul engin le saveit: „hvis han ved nogen List fik det at vide", hvoraf maa sluttes, at her i den norske Oversættelse skal underforstaaes af foran nokkorri; Meningen bliver da: hvis hendes Herre og Egtemand kommer under Veir hermed (neml. deres Kjærlighedsforstaaelse)

ved nogen Speiden og Luren. — S. 25. L. 12. vel setiaze: „vel sætte sig, vel gaae over". — S. 25. L. 15. Engi maðr . . . bœtazt af henni, i den fr. Text (l. 83—84): suz ciel n'ad hume, s'ele amast, ki de amur n'en amendast: „under Himlen gives der ikke nogen Mand, hvis hun elsker (ham), som ikke af hendes Kjærlighed skulde blive bedre", hvor Roquefort uden tilstrækkelig Grund har rettet hume til femme og derved faaet en anden Mening ud, end den som den norske Oversættelse udtrykker, nemlig, at Enhver maatte blive bedre Menneske ved hendes Kjærlighed. — S. 25. L. 18. illa kunna: „tage det ilde op". — S. 25. L. 25. er byr i eg. „som boer i", som er forbunden med. — S. 25. L. 34. hon bryddir . . . sarbót: „hun stikker og spidder ham, hun piner ham og plager ham; hun er hans Feber, men kan ogsaa være ham til Saarbod" d. e. kan ogsaa læge hans Saar; hertil findes intet svarende i den fr. Text.

Cap. 5. S. 26. L. 3. fræsta mer suor min: „give mig Frist med mit Svar". — S. 26. L. 12. af yðro lane: „af eders Overdragelse" d. e. som Len af eder. — oc myndir þu . . . unna mer: „og du vil, som jeg troer, forestille dig, at jeg skulde svigte dig, og ansee det for farligt (eg. gjöre dig en Fare af) at elske mig"; i den fr. Text (l. 135—36): que déréiez à mun espeir le danger de l'amur aveir: „at I afvender (undgaaer), som jeg troer, den Fare at elske".

Cap. 6. S. 27. L. 3. gaf þa . . . fingrgulla sinna: „de gav hinanden da sin Forbindelse med Skifte af sine Fingerringe", d. e. de stadfæstede da sin Forbindelse ved at skifte Ringe. — S. 27. L. 20. felaglegom vilia: „hans Önske at vedligeholde den kjærlige Forbindelse".

Cap. 8. S. 27. L. 36. lykr nasom: „lukker sine Næsebor" d. e. opgiver sin Aand.

Cap. 10. S. 28. L. 27. Den fr. Text (l. 271—72) siger, at hvert af Badekarene blev sat foran dens Seng, for hvem det var bestemt; herved bliver den paafölgende Ulykke bedre forklaret.

Cap. 11. Den tilsvarende Moral lyder i den franske Text (l. 305—308): Ki bien vodreit reisun entendre, ici purreit ensample prendre: Tel purçace le mal d'autrui, dunt le mals revertit sur lui.

Cap. 12—13 indeholde den norske Oversætters Betragtninger i Anledning af Fortællingen om Eqvitan, hvortil intet svarende i den franske Text.

Cap. 14 gjengiver det franske Digts Slutning, som i Roqueforts Text (l. 309—312) lyder saaledes: Issi avient, cum dit vus ai, li Bretun en firent un lai, de Equitan cum il fina, e la dame qui tant l'ama.

IV. Bisclaretz lioð.

Den franske Titel hos Roquefort (I. p. 178—201) er: Lai du Bisclaveret.

Cap. 1. S. 30. L. 27. Bisclaret het hann . . . vargulf, i den fr. Text (l. 3—4): Bisclaveret ad nun en Breton, Garwall l'apelent li Norman; ved Norðmandingar, li Norman, forstaaes her de franske Normanner, Indbyggerne af Normandi; vargulfr betegner: Varulv, Menneske omskabt til Ulv, og er beslægtet i sin Oprindelse med Garwall, der antages at være en Forvanskning af werwolf (s. Roquef. I. p. 179 Not. 1); man har da her Forklaring paa Navnet Bisclaret eller Bisclaveret.

Cap. 2. S. 31. L. 14. þat væit tru min: „det veed min Tro", en Bekræftelse som meget brugtes i Norge i det 13de Aarhundrede, og til hvilken her svarer i den franske Text (l. 42): par fei.

Cap. 3. S. 31. L. 24. miskunnið orðum yðrom: „skaan eders Ord; tag eders Ord i Vare", eller: „tal naadigen, vær naadig i eders Tale"; i den fr. Text (l. 53): pur Deu merci. — S. 31. L. 29. ec hamskiptumk: „jeg skifter Ham", jeg omskabes, i den fr. Text (l. 63): jeo deviens Biselaveret. — S. 31. L. 36. þa væra ec iafnan i þæim ham, i den fr. Text (l. 75): Biselaveret sereie à tuz-jurs. — S. 32. L. 5. hon fiaraðe hann uppi, eg.: „hun fjærede ham oppe", hun bragte ham til at blive staaende paa Grund, en Talemaade laant af Sövæsenet, som her betegner: hun fik besnakket ham, hun fik ham i sin Magt.

Cap. 4. S. 32. L. 20. þu hævir lengi i valkazt: „du har længe gjort dig Möie for".

Cap. 5. S. 32. L. 36. þa biuggi sa kono hans: „da kom den i Besiddelse af hans Kone".

Cap. 8. S. 34. L. 24. ræif af hænni klæði sin, i den fr. Text (l. 235): le neis li esracha del' vis: „rev hende Næsen af Ansigtet". Hvad der kan have givet Anledning til den her forekommende Forskjel mellem den norske og den franske Text, lader sig vanskelig med Bestemthed afgjöre; men at den franske Text har det rette, viser tydelig nok Beretningen i det 9de Cap. om Konens kvindelige Efterkommere, at de nemlig alle vare næselöse. — S. 35. L. 3. sakar astsemdar: „paa Grund af sin Kjærlighed" nl. til sin nuværende Mand, som var sat fast, og ikkun ved hendes Bekjendelse igjen kunde blive frigiven.

Cap. 9. S. 35. L. 31. Margar konor . . . næflausar, i den fr. Text (l. 312—14): plusurs femmes de cel lignage, c'est vérité, senz nés sunt néies, e si sovienent esnaséies: „flere Kvinder af denne Slægt, det er Sandhed, födes uden Næse, og blive saaledes næselöse". — S. 35. L. 34. En sa . . . sægiande er naturligviis den norske Oversætters Bemærkning, til hvilket intet svarende findes i den fr. Text; denne slutter derimod med fölgende Ord (l. 315—18): L'aventure k'avez oïe, veraie fu, n'en dutez mie; de Biselaveret fu feit li lais, pur remembrance à tut-dis-mais: „Den Begivenhed, som I have hört, var sand, tvivl ikke derpaa; om Biselaret blev Sangen gjort til Erindring for evige Tider".

V. Laustiks lioð.

Titelen til den franske Text hos Roquefort (I. p. 314—327) er: Lai du Laustic, hvilket sidste Ord er det bretoniske eostik, Nattergal, med den franske Artikel foran.

Cap. 1. S. 36. L. 3—5. En þat . . . at lyða er en Bemærkning af den norske Oversætter hvortil intet svarende i den fr. Text.

Cap. 2. S. 36. L. 6. I þui fylki . . . huilir, Landskabet omkring Staden St. Malo i Bretagne, i det nuværende Departement Ile et Vilaine.

Da man ikke alene besidder den franske versificerede Text af denne Fortælling, men ogsaa et bretonisk Folkedigt i Th. H. de la Villemarqués chants populaires de la Bretagne (1846) I. p. 248—58, hvilket maa antages for at være Kilden til den franske Bearbeidelse, saa have vi troet, at det vilde være af Interesse for

Læserne at sammenligne disse tvende Digtninger baade indbyrdes og med den norske Bearbeidelse, og derfor meddele vi dem her, den bretoniske gjengivet efter Villemarqués ordrette franske Oversættelse, den franske efter Texten hos Roquefort.

Oversættelse af den bretoniske Original.

St. Malo's unge Frue græd i Gaar ved sit höie Vindue:

Ak! Ve mig! min stakkels Nattergal er död. —

Sig mig, min unge Hustru, hvi staar du op saa tidt,

Op saa tidt ved Midjenat af Sengen fra min Side,

Med blottet Hoved og bare Been? Hvi staaer du saaledes op? —

Naar jeg, kjære Mand, ved Midjenat staaer op af min Seng,

Da er det fordi jeg saa gjerne seer de store Skibe komme og gaae. —

Det er sikkert ei for et Skib du saa tidt gaaer til Vinduet hen;

Det er ei for Skibes Skyld, hverken for to eller for tre,

Det er ei for at see paa dem, ei heller paa Maanen og Stjernerne.

Sig mig, Frue, hvorfor staaer du op hver Nat. —

Jeg staaer op for at see til mit lille Barn, der sover i Vuggen. —

Det er ikke heller for at see, for at see et Barn sove;

Kom ei og fortæl mig Historier; hvorfor staaer du saaledes op? —

Min gamle lille Mand, bliv ei vred, jeg skal sige dig Sandheden:

Det er en Nattergal jeg hörer synge hver Nat; den synger saa lystigt, den synger saa södt;

Den synger saa södt, saa vidunderlig deiligt hver Nat, hver Nat naar Havet stilles. —

Da den gamle Herre hörte det, da blev han eftertænksom i sin Hu;

Da den gamle Herre hörte det, da sagde han saa ved sig selv:

Det være nu sandt, det være nu Lögn, Nattergalen maa fanges! —

Tidligt den fölgende Morgen som han stod op, gik han til Gartneren.

Gode Gartner, hör mig! der er en Ting, som gjör mig Sorg:

Der er i Haven en Nattergal, som ei gjör andet end synge den hele udslagne Nat,

Synge den hele udslagne Nat, saa stærkt at den vækker mig.

Fanger du den i Aften, giver jeg dig en Guldpenge. —

Aldrig saa snart hörte Gartneren det, för han satte en Done i Haven;

Og han fangede en Nattergal, og han bragte den til sin Herre;

Og da Herren tog den i sin Haand, lo han af Hjertet.

Og han kvalte den og kastede den til den arme Frues hvide Barm. —

Se der, se der, min unge Hustru, der er din deilige Nattergal;

Til dig har jeg fanget den; jeg haaber, min Smukke, den vil gjöre dig Glæde. —

Da Fruens unge Hjertenskjær fik dette at vide, sagde han sörgmodig:

Nu ere vi fangne, min Elskede og jeg; vi faae ei længer see hinanden

I Maaneskin ved Vinduet som för vi pleiede.

Den gammelfranske Bearbeidelse.

Lai de Laustic.

Une aventure vus dirai
Dunt li Bretun firent un lai;
Laustic ad nun ceo m'est avis,
Si l'apelent en lur païs:
Ceo est reisun en franceis
e Nihtegale en dreit engleis.

A Seint Mallo en la cuntrée
Est une ville renumée;
Deus chevaliers illec maneient,
E deus forcz maisunz aveient.
Pur la bunté des deus baruns
Fu de la vile bons li nuns.
Li uns aveit femme espusée,
Sage, curteise, mut acemée;
A merveille se teneit chière,
Sulune l'usage e la manière.
Li autres fu un bachelers,
Bien ert conu entre ses pers,
De pruesce, de grant valur,
E volentiers feseit honur,
Mult tenéot e despendeit,
E bien donot ceo qu'il aveit.
La femme sun veisin ama;
Tant la requist, tant la préia,
E tant parot en lui grant bien,
Q'ele l'ama sur tute rien,
Tant pur le bien qu'ele oï,
Tant pur ceo qu'il iert près de li.
Sagement e bien s'entreamèrent,
Mut se covrirent e esgardèrent
Qu'il ne fussent aparcéuz,
Ne desturbez, ne mescréuz:
E ensi le poient bien fère,
Kar près esteient lur repère;
Preceines furent lur maisuns,
E lur sales, e lur dunguns.
N'i aveit bare ne devise,
Fors un haut mur de piere bise;
Des chambres u la dame jut,
Quant à la fenestre s'estut,
Poiet parler à sun ami,
Del autre part, e il a li;
E lurs aveirs entre-changier,
E par geter e par lancier.
N'unt guères rien qui lur despleise
Mut esteient amdui à eise,
Fors tant k'il ne poient venir
Del tut ensemble à lur pleisir.
Kar la dame ert estreit gardée,
Quant cil esteit en la cuntrée;
Mès de tant aveient recur,
U fut par nuit, u fut par jur,
Que ensemble poeient parler;
Nul ne poet de ceo garder,
Qu' à la fenestre ne venissent.
E ilocc s'entrevéissent.
Lungement se sunt entre-amé,
Tant que ceo vint à un esté,
Que bois e près sunt reverdi,
E li vergier ièrent fluri.
Cil oiselez par grant duçur,
Mainent lur joie ensum la flur;
Ki amer ad à sun talent,
N'est merveille s'il i entent.
Del chevaliers vus dirai veir,
Il i entent à sun poeir;
E la dame del autre part,
E de parler e de regart:
Les nuits quant la lune luseit,
E ses sires euché esteit,
De juste li sovent levot
E de sun mantel s'afublot;
A la fenestre ester veneit,
Pur sun ami qu'el i saveit.
Qui autre teu vie demenot,
E le plus de la nuit veillot.
Délit aveient à véer
Quant plus ne poeient aver.
Tant i estut, tant i leva,
Que ses sires s'en curuça,
E meintefeiz li demanda,
Pur quoi levot e u ala?
Sire, la dame li respunt,
Il n'en ad joie en cest mund,
Ki n'en ot le Laustic chanter;
Pur ceo me vois ici ester,
Tant ducement le oi la nuit,
Que mut me semble grant déduit.
Tant me délit, e tant le voil,
Que jeo ne puis dormir del oil.
Quant li sires ot que ele dist,
De ire è mal-talent en rist.
De une chose purpensa,
Que le Laustic enginnera;
Il n'ot vallet en sa meisun,
Ne face engin, reis u lasçuns,
Puis le mettent par le vergier.
Ni ot codre ne chastainier,
U il ne mettent laz u glu,
Tant que pris l'unt e retenu.

Quant le Laustic èurent pris,
Al Seignur fu rendu tut vis.
Mut en fu liez quant il le tient,
As chambres la dame s'en vient;
Dame, fet-il, u estes vus?
Venez avant, parlez à nus:
Jeo ai le Laustic englué
Pur qui vus avez tant veillé.
Désor poez gésir en peis,
Il ne vus esveillerat meis.
Quant la dame l'od entendu,
Dolente e cureçuse fu;
A sun seignur l'od demandé,
E il l'ocist par engresté;
Le col li rumpt à ses deus meins,
De eco fist-il ke trop vileins;
Sur la dame le cors geta,
Si que sun chainse ensanglanta,
Un poi desur le piz devant,
De la chambre s'en ist à-tant.
La dame prent le cors petit,
Durement plure e si maudit
Tuz ceus qui le Laustic traïrent
E les engins e laçuns firent.
Kar mut l'unt coleré grant hait.
Lasse, fet-elle, mal m'esteit!
Ne purrai mès la nuit lever,
Aler à la fenestre ester,
U jeo suleie mun ami veir,
Une chose sai-jeo de veir,
Il quidra ke jeo me feigne
De eco m'estuet que cunseil preigne:
Le Laustic li trameterai,
L'aventure li manderai.
En une pièce de samit
A or brusdé e tut escrit
Ad l'oiselet envolupé;
Un sien vallet ad apelé,
Sun message li ad chargié,
A sun ami l'ad enveié.
Cil est al chevalier venuz
De par sa dame li dist saluz;
Tut sun message li cunta,
E le Laustic li présenta.
Quant tut li ad dit e mustré,
E il l'aveit bien escuté,
Del aventure esteit dolenz
Mès ne fu pas vileinz, ne lenz;
Un vasselet ad fet forgier,
Uncques ni ot fer ni acier;
Tut fu d'or fin od bones pières,
Mut précieuses e mut chières,
Coverele i ot très bien asis,
E le Laustic ad dedenz mis:
Puis fist la chasse ensèeler,
Tuzjurs l'od fet od li porter.
Cele aventure fu cuntée,
Ne pot estre lungues celée;
Un lai en firent li Bretun
E le Laustic l'apellent hum.

VI. Desire lioð.

Den franske Text til denne Fortælling findes ikke i Roqueforts Samling, men er udgiven af Fr. Michel i hans Lais inédits des XIIe et XIIIe siècles. Paris 1836. p. 5—37, og har der Titelen Lai del Désiré.

Cap. 1. S. 37. L. 36. i allzkyns . . . simphonum er et Tillæg i den norske Oversættelse, hvortil intet svarende i den franske Text. — S. 38. L. 1. kallaðr . . . tilfyselegr; i den fr. Text blot: Ço est li lais del Désiré (p. 5. l. 5.). tilfyselegr er naturligviis en Gjengivelse paa Norsk af det franske désiré, den önskede, den eftertragtede.

Cap. 2. S. 38. L. 3. A Skotlande, i den fr. Text: En Escoce (p. 5. l. 7). — Kalatir, i den fr. Text: Calatir (p. 5. l. 8). — Hvitiskogr, i den fr. Text: la blanche lande (p. 5. l. 9). — S. 38. L. 4. hin gula kapella, i den fr. Text: la neire chapelle: „det sorte Kapel“ (p. 5. l. 11). — S. 38. L. 6. riddari, i den fr. Text: vavasur: „Vassal“ (p. 5. l. 18). — S. 38. L. 7. af Frannz konongi, i den fr. Text (p. 6. l. 2): del rei d'Escoce: „af Kongen af Skot-

land", hvilket ogsaa Sammenhængen medförer at være det Rette, hvad enten nu den norske Oversætter har læst anderledes i sin Original, eller begaaet en Feil af Uagtsomhed. — S. 38. L. 14. fyrir sunnan Ænglandz sió i Provenz fylki, i den fr. Text (p. 6. l. 14): en Provence de lá la mer, d. e. i Provence paa hiin Side Havet; ved Englands sjór forstaaer altsaa her den norske Oversætter Havet mellem England og Frankrige. Paa de Steder nedenfor hvor samme Benævnelse forekommer har den fr. Text blot: la mer d. e. Havet. — S. 38. L. 25. til hins hælga Egidii, i den fr. Text (p. 7. l. 4): a Saint-Gile. Den hellige Egidius, eller Saint-Gilles, var en fransk Helgen, til hvis Ære et berömt Kloster var oprettet nær Rhoneflodens Munding paa dennes vestre Side i det nuværende Depart. Var, altsaa egentlig ikke, som ovenfor siges, i Provence, men i Languedoc. Baade Klosteret og den hosliggende By benævntes efter Helgenen, ligesom og det Grevskab, hvori begge vare beliggende. Da Greverne af Toulouse i 11te og 12te Aarh. ogsaa benævnte sig Grever af St. Gilles eller St. Egidius, saa gav dette Anledning til at Nordmændene almindelig benævnte Languedoc, og muligens ogsaa undertiden Provence med, efter den berömte Helgen, nemlig St. Egidii Land, land hins helga Egidii. — S. 38. L. 31. tilfysilegan; her oversættes Navnet paa Norsk, uden at det franske Navn nævnes; i den fr. Text (p. 7. l. 17): apeler le funt Désiré.

Cap. 3. S. 39. L. 1. þui nest . . . riddara, i den fr. Text (p. 8. l. 6) blot: Pus l'adoba à chevalier: „siden slog han ham til Ridder" eg. væbnede han ham til Ridder, meddelte ham Ridderskabets Insignier, nemlig ridderlige Vaaben. — S. 39. L. 2. for hann . . . atræiðum, i den fr. Text (p. 8. l. 9): e en Britaine turneia: „og han turnerede (deeltog i Turneringer) i Bretagne". — S. 39. L. 4. af Frankis riddarum, i den fr. Text (S. 8. l. 10): des Franceis; Meningen er: han blev meget priset af de franske Riddere. — S. 39. L. 22. skyrta hans . . . huitare, i den fr. Text (p. 9. l. 15—16): Braiz, chemise ot do chensil plus blanche que n'est flur en avril: „han havde (var iført) Buxer, Skjorte af fiint Linned hvidere end Blomster i April".

Cap. 4. S. 39. L. 31. uændilega dala, maa vel betegne: gjennem uendelige (meget lange) Dale; i den fr. Text (p. 10. l. 6): Tote la ville contreval: „ned gjennem hele Byen". — S. 40. L. 3. með brunaðo purpura: „i brunrödt eller mörkt Purpur" (jfr. Fgrsk. S. 115); i den fr. Text (p. 11. l. 1): d'une purpre bise: „af mörkt Purpur". — i huitum skinnkyrtli skal vel her forstaaes enten om en hvid Kjortel, bremmed med Skind, eller om en Kjortel bremmed med hvidt Skind; det hele lyder i den fr. Text (p. 11. l. 1—4): Vestue d'une purpre bise e de une mult bele chemise. La colur ot blanche e rovente, e de cors fu ben faite e gente. Her synes la colur etc. at betegne Pigens Udseende, og i saa Fald er intet sagt om Kjortelens Farve. Det er uvist hvorledes den norske Oversætter har opfattet Meningen; maaskee burde der rettest i den norske Text sættes (.) efter skinnkyrtli, og det fölgende með . . . yvirlit henföres til Pigen selv, ikke hendes Klæder. — S. 40. L. 8. har mœyin tvær munnlaugar, saaledes efter Sammenhængen og den fr. Text rettet fra: baro tvær mœyiar munnlaugar; i den fr. Text (p. 11. l. 9): Dous bacins d'or tent en ses meins. — S. 40. L. 22. Se kvað hon . . . fiarre, i den fr. Text (p. 12. l. 12—14): Jo vus afi la meie fei, aiderai vus à grant bosoing, ou seit de prés ou seit de loing: „Jeg giver eder min Tro (mit trofaste Löfte), jeg skal hjælpe eder naar I höiligen trænger dertil, hvad enten det er nær eller

fjærnt". Verbet trua maa altsaa her i den norske Oversættelse betegne: være tro, det vil her sige: hjælpe, understötte.

Cap. 5. S. 40. L. 27. loftskala i Cod. er en aabenbare Skrivfeil for laufskala d. e. Lövhytte, hvortil det i Texten er rettet; i den fr. Text (p. 12. l. 19): Ço fu dedenz une foillée. — hvitillinn . . . saumaðr, Oversættelsen er her ikke ganske svarende til Udtrykkene i den fr. Text (p. 22. l. 21—23): La coilte fu á eschekers de deus pailles ben faiz e chers; et tut pareit la flur novele: „Sengeteppet var i Ruder, af to velgjorte og kostbare Töier, og det Hele lignede den friske Blomst (nemlig med Hensyn til de levende Farver)". hvítill er en Benævnelse paa Sengeteppet, som endnu bruges i visse Dele af Norge, og Oversætterens Mening er vel snarest, at Teppet ikke alene paa Oversiden bestod af kostbart Töi, men ogsaa var foret med lignende. — S. 40. L. 31. tac: „sæt dig i Besiddelse af"; i den fr. Text (p. 13. l. 3—5): Vassal, fet ele, ke gardez ça? dedenz cele foile la pernez ço ke jo vus promis: „Mand! siger hun, hvad betragter I der? i denne Lövsal tag det som jeg har lovet eder". — S. 41. L. 14. oc gæt þess vel . . . fingrgylleno, i den fr. Text (p. 14. l. 24 — p. 15. l. 4): E une chose vus dirai. Or vus garder de méserrer, si vus penez de ben amer; si vus meffetes de nent, l'anel perdrez hastivement: „og een Ting vil jeg sige eder: vogt eder nu for at fare vild, hvis I vil gjöre eder Umage for at elske vel; hvis I forseer eder noget, skal I strax tabe Ringen". Forbudet synes efter hvad der siden fortælles snarest at have maattet gaae ud paa, at han ikke maatte omtale deres Kjærlighedsforstaaelse for Nogen. — S. 41. L. 18. þa fær þu þat alldre oftar: „da faaer du den (Ringen) aldrig oftere"; i den fr. Text (p. 15. l. 7) derimod: a tuz jorz mès m'avez perdue: „da har du for bestandig tabt mig".

Cap. 6. S. 41. L. 26. Upp neytti . . . frægðar, i den fr. Text (p. 15. l. 19—20): mut despendi e mult erra, de nule ren ne se targa: „han gjorde store Udgifter og reiste meget om og var i ingen Henseende hovmodig". Man seer, at den norske Oversættelse ikke svarer fuldkommen til den franske Text. upp neytti svarer til det franske despendi (jfr. S. 91. L. 4), og det Hele maa i den norske Oversættelse forklares: „han gjorde store Udgifter til Foræringer og til at holde et pragtfuldt Bord, og havde i alt hvad han foretog sig först og fremst sin Berömmelse for Öie". — S. 41. L. 33. af for rettet fra a for ifölge Sammenhængen og den fr. Text (p. 16. l. 9): Quant il esteit repeiré. — S. 42. L. 3. aftr at koma, i den fr. Text (p. 17. l. 2): ne set quant il vendra mès: „han veed ikke naar han skal komme"; dette Udtryk her har maaskee bevæget Oversætteren til ovenfor at sige á för, da han nemlig derved har tænkt paa Desirés Tilbagekomst til Hjemmet fra den Reise, paa hvilken han fulgte Kongen, medens dog den franske Text her neppe har andet i Sigte end Desirés Tilbagekomst til Kapellet. — S. 42. L. 6. oc laut honum, i den fr. Text (p. 17. l. 8): si li clina: „han böiede sig ned til ham", nemlig for at höre hans Skriftemaal.

Cap. 7. S. 42. L. 28. þa er hann . . . hennar: „da han bad og anraabte med de blideste Ord han formaaede at fremföre, i det han lovede hende Lydighed og Föielighed". — S. 42. L. 32. staðenom, her Kapellet eller Eneboerens Bolig, i den fr. Text (p. 19. l. 6): l'ermitage. — S. 42. L. 33. hans ræðum fram hallda, hör uden Tvivl her forklares: „som samtale med ham" heller end: „som fölge hans Tale, som lyde hans Ord"; i den fr. Text (p. 19. l. 10)

heder det nemlig: ne ki jamės i parlernnt: „som nogensinde tale med ham". — S. 42. L. 38. atgerð hans til enskis: „hans Virksomhed blev til intet" d. e. den ophörte aldeles. — S. 43. L. 1. leto . . . farenn: „Alle ansaae ham som fortabt". — S. 43. L. 3. skialldsveinar hans oc þionastomenn, i den fr. Text (p. 20. l. 2): si esquier e si sergant. — S. 43. L. 9. af þeirre hvggan . . . reckivnni; Meningen er vel, at den Tröst, han hentede af at see sin Elskede, gav ham Kræfter til at reise sig i Sengen paa sin Albue. — S. 43. L. 11. fœlltr oc spilltr, i den fr. Text (p. 20. l. 16): tut afolez e tut périz: „ganske tosset og forloren"; altsaa betegner verb. fœla her: at gjöre til Taabe; af fól. — S. 43. L. 26. alldri fær þu . . . ocrar; Oversætterens Mening med disse Ord er vel: „Du faaer aldrig (for Fremtiden) noget Meen af mig, saa at du (eg. den der) söger Skriftegang og bekjender vore Synder"; i den fr. Text (p. 21. l. 23—24): mės jà certes plus n'i aurez, ne confessiun n'en querrez: „I vil for Fremtiden ikke derved föle mere (saadan Smerte) eller söge Skriftemaal derfor".

Cap. 8. S. 44. L. 6. toco af benzlvm. oc toco orvar sinar; hvad der her skal forstaaes ved Udtrykket toco af benzlvm vide vi ikke; ligefrem kunde det oversættes: „de toge (dem nl. Buerne?) ud af Spændingerne"; hvis her ingen Feilskrivning finder Sted, kan der maaskee sigtes til en eller anden Egenhed ved Bueskydningen, hvilken nu ikke kjendes; mærkeligt er det imidlertid, at der, som nedenfor vil sees, intet tilsvarende findes i den franske Text. Det senere toco maa forklares ved: „grebe efter, sögte efter"; muligen kunde dog her være en Feilskrivning for sotto. I den franske Text (p. 23. l. 9—14) er Meningen klar: Lur arcs gettent e funt descendre, lur setes volent prendre, là oú les virent chaïr ne poeient trover ne aveir: „De kaste sine Buer og stige af Hestene, de ville tage sine Pile, der hvor de saae dem falde, men de kunde ikke finde dem". — S. 44. L. 7. þa mællte Desire; i den fr. Text (p. 23. L 15) er det Kongen som taler til Desire: E, Deu! dit li reis à Désiré. — S. 44. L. 27. Faðer hans . . . ne daga; Oversætterens Mening med disse Ord er vist nok den, at Desire slet ikke kunde sove af Glæde over at have fundet sin Sön. I den fr. Text derimod (p. 25. l. 7—8): Desirez l'aime e tent si cher, ne pot nuit ne jor leisser: „Desiré elsker ham og har ham saa kjær, at han hverken Nat eller Dag kan forlade ham". Uden Tvivl har den norske Oversætter misforstaaet det franske Ord leisser.

Cap. 9. S. 45. L. 6. sva at hann fell opinn aftr: „saa at den (Hesten) faldt ganske overende", eg. faldt saaledes at den vendte Benene i Veiret; i den fr. Text (p. 26. l. 20): arère chet tut reversez. — S. 45. L. 12. nattaðr: „overfalden af Natten". — S. 45. L. 13. dverginn; den bestemte Form brugt for den ubestemte. — S. 45. L. 19. af grasi oc einstapa, i den fr. Text (p. 28. l. 4): d'erbe e de junc e de beuere: „af Græs og Siv og Bregner(?)" Einstapi er endnu mangesteds i Norge Navnet paa den Art Bregne, som ellers kaldes Ormegræs. — S. 45. L. 20. eagur, i den fr. Text (p. 28. l. 6): tapi: „Teppe". — S. 45. L. 27. sallt disk; disse Ord bör forenes; i den fr. Text (p. 28. l. 21): la salere: „Saltkar". — S. 45. L. 31. silfrkeret; heri er en Modsigelse til det Foregaaende, hvor Drikkekaret siges at være af Guld; i den fr. Text (p. 29. l. 7): le hanap: „et Drikkekar med Stet".

Cap. 10. S. 46. L. 6. Unnasta min; her et Udraab af Forundring: „min Kjæreste!" — S. 46. L. 13. bœr, i den fr. Text (p. 30. l. 19): chastel. — S. 46.

L. 14. holl, i den fr. Text (p. 30. l. 20): la chambre. — S. 46. L. 29. mæren i svefnhusono, herved forstaaes Tærnen. — S. 46. L. 35. ombon þionasto minnar: „Fordelen af min Tjeneste"; i den fr. Text (p. 32. l. 10): Gardez, pur vostre gentrise, ke jo ne perde mun servise. — S. 46. L. 37. Unnasta min, her blot: „min Kjære!" i den fr. Text (p. 32. l. 14): bele amie. — S. 47. L. 4. eftir = aftr. — S. 47. L. 6. hallaðeze a siðu sina: „han hældede sig paa sin Side" d. e. han hældede sig til den ene Side, nemlig paa Grund af Saaret; i den fr. Text (p. 32. l. 24): sur sa euche s'est apuiez: „han stöttede sig paa sit Laar(?)". — oc fann . . . vandræðe, hertil er intet svarende i den fr. Text. — S. 47. L. 9. at hann d. e. sva at hann: „i den Tilstand at han". — siðusar, i den fr. Text (p. 33. l. 5): mut fu bleciez sur le cousté. — S. 47. L. 18. þa kom . . . sparhauca, i den fr. Text (p. 33. l. 19 — p. 34. l. 2): par mi la sale vint errant sur un mul ben amblant une mult riche damaisele, ensemble od une pucele, vestues furent richement: lur dras valent cent marz d'argent; dous blanes mulz chevauchèrent e dous blanes espereveres portèrent: „gjennem Salen kom ridende paa en Mule, der gik godt, en meget herlig Dame; med hende fulgte en Pige; de vare rigt klædte, deres Klæder vare værd 100 Mark Sölv; de rede to hvide Muler og bare to Spurvehöge". sparhaukr, espervere, mlat. spervarius, en Spurvehög, et mindre Slags til Jagten afrettede Höge. — S. 47. L. 24. þessum . . . hin þriðia mær . . . hennar maki; her har den norske Oversætter gjort sig skyldig i en betydelig Misforstaaelse af sin Original; i den fr. Text (p. 34. l. 7—8): od eles ot un damaisel, en tut le sèele n'ot si bel: „med dem (nemlig de tvende Damer) fulgte en Yngling, i hele Verden fandtes ikke hans Mage i Skjönhed". Oversætteren har forvexlet damaisel, Yngling, Junker, med damaisele, Dame, og derved forvansket Meningen, uagtet det Fölgende noksom viser, at her er Tale om tvende Damer og en ung Herre (s. ndf. L. 28).

Cap. 12 S. 48. L. 4. en Oref konungr oc Loenes konungr, i den fr. Text (p. 35. l. 19—21): De Moreis e de Leoneis aveit à la feste dous reis: „ved Festen var der to Konger af Morais og af Leonais"; her nævnes ikke Kongernes Navn, men deres Rigers. — S. 48. L. 20. En Bretar gerðo etc.; i den fr. Text (p. 37. l. 4—7): Pur remembrer cest aventure, en ancient un lai trové, si l'apelerent Désiré.

VII. Tidorels lioð.

Af denne Strengleiks saga, som den i förste Linie benævnes, er, paa Grund af en Lacun paa to Blade i Haandskriftet, ikkun Begyndelsen levnet. Dens franske Original er ikke, saavidt vides, udgiven, og vi have saaledes ikke havt Anledning til hverken at sammenligne den med denne eller til efter samme at give en Udsigt over det manglende Indhold.

Cap. 1. S. 48. L. 27. Bretland, skjönt her ingen nærmere Bestemmelse tilföies, maa dog forstaaes om hit syðra Bretland eller Bretagne i Frankrige. — S. 48. L. 35. Nancsaborg, Staden Nantes ved Loire. — S. 48. L. 37. með gravalum oc gashaukum: „med Graafalke og Gaasehöge"; grávalr og gáshaukr betegnede större Arter af Jagtfalkene, ligesom sparhaukr (see ovf.) en mindre.

Cap. 2. S. 49. L. 10. sofnat, her mindre egentligen brugt for sofit: „da hun havde sovet".

Der er al Anledning til at troe, at den herværende Lacune i det gamle Haandskrift ikke omlatter mere end Slutningen af denne og Begyndelsen af den næstfölgende Fortælling.

VIII. Chetovel.

Titelen til den franske Text af denne Fortælling hos Roquefort (I. p. 368—387) er: Lai du Chaitivel d. e. „den Ulykkeliges Sang" eller „Sangen om den Ulykkelige". Indholdet af Fortællingens Begyndelse, som i den norske Oversættelse paa Grund af Lacune i Haandskriftet mangler, er i Korthed fölgende:

I Nantes i Bretagne levede en meget yndig og vel opdragen Frue, der var saa indtagende, at enhver Ridder, som saa hende, om end blot en eneste Gang, ikke kunde undgaae at blive forelsket i hende. Hun kunde vist nok ikke elske dem alle igjen; men hun vilde heller ikke ved at tilbagestöde dem gjöre dem fortvivlede. Fire Riddere i Bretagne, skjönne, rige, tappre og af Landets bedste Familier, erklærede hende sin Kjærlighed og stræbte af yderste Evne ved sine Bedrifter at tildrage sig hendes Opmærksomhed, og at overgaae den ene den anden. Fruen, som saa deres Anstrængelser, deres Hengivenhed og deres Mod, vilde gjerne gjöre et Valg, men vovede det ikke, da hun ei kunde blive enig med sig selv om hvem af dem hun skulde foretrække. Ved at erklære En af dem for sin Elsker, tabte hun de tre. Hun holdt gode Miner med dem alle, modtog deres Galanterier og deres Sendebud og gjengjældte dem med lignende, uden dog at binde sig til nogen af dem. Hun lod hver af dem være i den Tro, at han var den udvalgte. Alle bare de Tegn paa hendes Kjærlighed, den ene en Ring, den anden et Erme, den tredie en Fane, den fjerde et Axelbaand. Alle havde de til Stridsraab den smukke Frues Navn. Ved Paaske-Festen fandt en stor Turnering Sted paa en Slette udenfor Nantes, ved hvilken de fire Elskere optraadte. Der indfandt sig Riddere fra flere Lande, franske, normanniske, flamske, brabantske, fra Boulogne, fra Anjou og fra flere Steder. Indbyggerne fra Nantes's Omegn havde ogsaa i store Skarer begivet sig derhen. Ved denne Turnering kjæmpede man med Heftighed. De fire Riddere væbnede sig og rede ud af Staden med sit Fölge. (Her begynder den norske Oversættelse ved den 85de Linie i den franske Text).

Cap. 1. S. 49. L. 27. Flæmingiar, i den fr. Text (l. 92): Flamens d. e. Flamlændere fra Flandern. — S. 49. L. 28. Hommgrkir, i den fr. Text (l. 92): Henoiers d. e. Hennegauere fra Hainaut eller Hennegau. — leto . . . siga merki sin: „lode sine Faner synke"; her forstaaes ved merki den lille Fane eller Vimpel, som var fæstet til Lansen og viste Ridderens Farve. Udtrykket siger altsaa ganske det samme som i den næste Linie leto siga spiot sin: „lode sine Spyd eller Lanser synke" d. e. fældede sine Lanser til Kamp. — hinir fyrir: „de foran" d. e. de som vare foran dem, nemlig de fire Elskere. — S. 49. L. 31. at þeir=sva at þeir. — S. 49. L. 35. vnnastar, i den fr. Text (l. 109): ses druz. — S. 50. L. 1. buðuz . . . fram: „vovede de sig alt for meget". — S. 50. L. 4. oc sva (a) hann miðian . . . honum: „og ligeledes (blev han saaret) midt paa Legemet, og gjennemboret, saaledes at Vaabenet kom ud gjennem hans Ryg".

Cap. 3. S. 50. L. 33. fiorfalldan harm: „firedobbelt Sorg", i den fr.

Text (l. 204): quatre dols. — S. 50. L. 35. harms fyllan, i den fr. Text (l. 208): le Chaitivel. — S. 50. L. 37. vesæll . . . harmsfullr, i den fr. Text (l. 226) blot: le Chaitivel. — S. 50. L. 39. Þessi saga etc., i den fr. Text (l. 231—240): Issi fu li lais comenciez, e puis parfaiz è annunciez, icil k'il portèrent avant, quatre dols l'apelent alquant. Chescun des nuns bien i afiert; car la matire le requiert: le Chaitivel ad nun en us, ici finist, kar ni od plus, plus n'en oï, ne plus n'en sai, ne plus ne vus en eunterai: „Her blev Sangen begyndt, og siden fuldfört og fremsagt; af de som fremsagde den, kaldte nogle den de fire Sorger. Ethvert af Navnene passer godt paa den; thi Indholdet fordrer det. Chaitivel er det almindelig brugelige Navn. Den ender her; thi jeg har ikke meer, eller har hört meer, eller veed mere derom, eller kan fortælle eder mere derom".

IX. Douns lioð.

Den franske Text til denne Fortælling er saavidt vides endnu uudgiven.

Cap. 1. S. 51. L. 8. sva sem . . . minni: „eftersom jeg med Sandhed har hört (har hört paalidelig berette) efter ret Erindring"; Forfatteren paaberaaber sig her mundtlig Tradition. — S. 51. L. 12. hafnaðe: „slog Vrag paa". — S. 51. L. 16. Suðantun, samme Sted, som nedenfor Cap. 2. S. 51. L. 33. kaldes Suðhamtun, nemlig Southampton i Hampshire, hvorfra i Middelalderen almindelig Overfarten fandt Sted til det nordlige Frankrige.

Cap. 3. S. 52. L. 14. at primamalom: „ved Prima-Tid" d. e. Klokken 6 om Morgenen, den Tid da efter kirkelig Beregning Dagen begyndte og man holdt den förste Gudstjeneste, prima hora. — S. 52. L. 15. krefia formala sins: „kræve sin betingede Lön". — S. 52. L. 17. ælftr=alpt: Svane; tamme Svaner omtales ogsaa andensteds i disse Fortællinger s. n. f. Miluns lioð.

Cap. 4. S. 52. L. 31. gaf hann goðan dag spusv sinni: „han tog Afsked med sin Egtefælle". — S. 53. L. 10. Bretland, som sædvanlig her: Bretagne. — S. 53. L. 11. fiall hins helga Michaels d. e. Mont St. Michel, en i Middelalderen bekjendt Fæstning hörende til Normandi (i det nuv. Departement la Manche) men beliggende paa Grændsen mellem dette og Bretagne, til hvilket sidste den her regnes.

X. Tveggia elskanda lioð.

Fortællingen om de tvende Elskende findes i fransk Text hos Roquefort (I. p. 252—271) og bærer der Titelen: Lai des deus amanz.

Cap. 1. S. 54. L. 9. Neystrie, i den fr. Text (l. 7): Neustrie. — Þar sem eit mikit fiall er; Roquefort gjör opmærksom paa, at et Priori des deux Amants findes i Normandi ved Seinen paa et Bjerg af 350 Fods Höide. — S. 54. L. 12. er þa var herra . . . Pistrar heita, i den fr. Text (l. 14): qui estoit sire des Pistreis; þioð er her i den norske Oversættelse mindre rigtigen brugt, da her ingenlunde er Tale om et Folkefærd, en Nation, men kun om Indbyggerne af en liden Stad med dens District. — S. 54. L. 13. Pistres, i den fr. Text (l. 16): Pistre, nu Pître, en Stad ved Seine-Floden, et Stykke ovenfor Rouen, ligeover for Staden Pont de l'Arche. Pistre var i Middelalderen et kongeligt

Slot (Boquefort l. 254). — S. 54. L. 14. en bygð . . . Pistra dalar: „men Bygden med alle de derværende Huse er bekjendt, at (nemlig) hele det Fylke (Landskab) heder Pistres-Dalene", d. e. Bygden med dens Boliger og hele Landskabet er bekjendt under Navnet Pistres Dal. I den fr. Text (l. 17—20): Tuz-jurs ad puis duré li nuns, uneore i ad vile é meisuns: nus savum bien de la cuntrée, li Vals de Pistre est nomée: „Navnet har siden altid vedligeholdt sig; endnu er der en Stad og Huse; vi kjende godt Egnen, den kaldes Pistre-Dalen". Roquefort bemærker, at under Aar 1119 findes Stedet omtalt hos den normanniske Skribent Ordericus Vitalis med Navnet: Vallis de Pistris (vallée de Pistres). — S. 54. L. 24. oc tóc þa . . . konungr mællt, Meningen synes her at være: „han begyndte da at overveie, hvorledes han kunde afvende det, at nogen skulde beile til hans Datter, da (i saa Fald) vide han (den som beiler til hende) for vist, at saa har Kongen sagt". I den fr. Text (l. 29—34) lyder Stedet: Cumença sei à purpenser, cument s'en purrat délivrer, que nul sa fille ne quesist, e luinz é près manda é dist: Ki sa fille vodreit aveir, une chose séust de veir: „Han begyndte at overveie, hvorledes han kunde befrie sig derfra, at nogen skulde forlange hans Datter, og fjærnt og nær lod han forkynde: hvo der vilde have hans Datter, maatte tage een Ting i Betragtning".

Cap. 2. S. 54. L. 35. hann ilutaðeze vm konungs dottor: „han gjorde sig Umag for at faae Kongens Datter"; i den fr. Text (l. 51—52): de ben faire, pur aveir pris, sur tuz autres s'est entremis: „han foretog sig fremfor andre at gjöre sig Umag for at vinde Prisen". — S. 55. L. 5. Sveinnen ihugaðe . . . vettannde vanar: „Ynglingen betænkte, at det var bedre for ham at vente med Taalmodighed, end at skynde paa med taabelig Overilelse, og i det hans Haab glippede forfeile sin Hensigt og sin Forventning"; i den fr. Text (l. 66—68): Mès li vallez se purpensa que meuz en volt les maus suffrir, que trop haster é dune faillir: „men Ynglingen betænkte, at det var bedre for ham at lide Længsel, end at haste formeget og derved forfeile sit Maal". — S. 55. L. 21. Salernaborg, i den fr. Text (l. 93): Salerne d. e. Salerno i Nedre-Italien, i Middelalderen berömt af sin medicinske Skole. — S. 55. L. 22. fimtigi vetra, i den fr. Text (l. 95): plus de trente ans: „meer end 30 Aar". — læcnis kunnasto: „Lægekundskab", i den fr. Text (l. 96): l'art de phisike. — oc (underf. hefir) lengi. — S. 55. L. 25. buðcagros, eg. „Budike-Græs" (af buðkr, Daase, Budike) d. e. medicinske Urter; i den fr. Text (l. 103): lettuaires.

Cap. 3. S. 55. L. 35. til þess . . . meðferð hans: „indtil hun havde prövet hele hans Opförsel", i den fr. Text (l. 130): tant que sun estre ad tant séu. — S. 56. L. 10. hia Seine borg, i den fr. Text (l. 168): davers Seigne d. e. „ved Seine"; maaskee det b. i Haandskriftet, som her er oplöst borg rigtigere aldeles lades ud af Betragtning saaledes at der blot læses hia Seine. — S. 56. L. 25. rann hiarta hans . . . sprunginn, i den fr. Text (l. 203): li quors del ventre s'en parti: „Hjertet löb ud af hans Mave". — S. 56. L. 39. varla loddi liuit i honum: „neppe hang Livet i ham". — S. 57. L. 2. steinþro: „Steenkiste", brugtes allerede i de ældste Tider om det indvendig steensatte Gravsted, i hvilket Liget lagdes, naar det begravedes ubrændt: i den fr. Text (l. 234): sarcu de marbre: „Ligkiste af Marmor". — S. 57. L. 5. En Bretar gerðo etc., i den fr. Text (l. 241—42): Issi avint cum dit vus ai li Bretun en firent un lai: „her hendte som jeg har sagt eder, Bretonerne gjorde derom en Sang".

XI. Guruns lioð.

Den franske Text til denne Fortælling er, saavidt vides, endnu ikke udgiven.

Cap. 1. S. 57. L. 9. Svsvezun; om Stadens Navn skal læses saaledes eller Svspezun lader sig ikke afgjöre, da *p* og *v* i Haandskriftet ofte ganske ligne hinanden; er Susvezun rigtigt, forstaaes maaskee derved den franske Stad Soisson i Depart. Aisne. — S. 57. L. 19. Vales betegner her Indbyggerne enten af Wales eller af Gallia; senere i Fortællingen om Milun (S. 61) betegner det Landskabet selv. — S. 57. L. 23. betra er at hafa biðlunnd . . . til hyggr, jfr. S. 55. L. 5: „bedre er at have Taalmodighed end at styrte ubesindigen mod det usikkre Haab og saaledes gaae Glip af sit Maal". — S. 58. L. 1. leitar ei rannzacs: „ei undersöger nöie". — S. 58. L. 19. vera með vilia . . . þinu male: „understötte dit Önske og tage sig af din Sag".

Cap. 2. S. 58. L. 32. Foran orð maa underforstaaes hefir. — S. 58. L. 38. Ef hann . . . riddare vera: „hvis han i sine Foretagender vilde være en Ridder". — S. 58. L. 39. skialldsveinn: „Væbner". — S. 59. L. 5. Þat er . . . livi: „Det er Rufferes Liv (eller Adfærd)", uden Tvivl en Bebreidelse til Harpespilleren. — S. 59. L. 23. þau, mærkeligt er det, at neutr. plur. her bruges, da Pronomenet dog refererer sig til Harpespilleren og Dvergen.

Cap. 3. S. 60. L. 2. Mæræf, det almindelige norske Navn paa Landskabet Murray i Skotland. — S. 60. L. 5. sætti þæim: „han (Gurun) traf dem". — S. 60. L. 11. eina friða erme; dette Ærme, som var ham skjænket af hans Elskede, bar han efter Tidens Skik som et Kjærlighedstegn paa sit Spyd istedet for Fane eller Vimpel. — S. 60. L. 17. af Gotlande; enten menes herved den svenske Ö Gotland; eller Gutlande, som uden Tvivl har staaet i den franske Text, har skullet betegne Jylland eller maaskee baade det svenske Götaland og Danmark.

Cap. 4. S. 61. L. 4. tilbrigði, her uden Tvivl: „Naturel". — S. 61. L. 15. safna nyia nota: „samle nye Noder" d. e. opfinde en ny Melodi: nota maa her være af Ekt. nóti m. g. — S. 61. L. 18. Oc þessi . . . nótvm: „og denne Strengleg udmærker sig ved den skjönneste Melodi". — S. 61. L. 23. Cornbretalannd, her har uden Tvivl i den fr. Text staaet Cornwaille (s. n. f. Anm. t. S. 66, L. 3); overalt·hvor dette Navn i de franske Lais forekommer, er det usikkert om dermed menes Cornwallis i det sydvestlige England (hvilket Nordmændene ellers almindelig betegnede ved Navnet Kornbretaland), eller Districtet Cornoaille i Nedre-Bretagne (Basse-Bretagne) omkring den nuværende Stad Quimper (Dep. Finisterre). Oftest har uden Tvivl det sidste været meent i de gamle bretoniske Original-Sange, om det end af de franske Bearbeidere kan være misforstaaet. — S. 61. L. 26. Margir segia etc. maa ganske vist antages at höre den franske Text til, og tilkjendegiver saaledes, at den gamle franske Forfatter har vidst, at Sagnet om Gurun fortaltes paa forskjellige Maader, men han har kun havt den Bearbeidelse, han fölger, skreven for sig.

XII. Miluns lioð.

Den franske Text af denne Fortælling findes hos Roquefort (I. p. 328—367) og bærer der Titelen: Lai de Milun. Sammenlignet med denne Text viser den norske Oversættelse sig mere forkortet, end Tilfældet er med nogen af de fore-

gaaende Fortællinger. Imidlertid findes ingen saa betydelige Forskjelligheder mellem begge, at man derved kan berettiges til at antage, at en anden Bearbeidelse af Sagnet end den hos Roquefort har foreligget den norske Oversætter. Forkortelserne have alt Udseende af at være foretagne ganske vilkaarligen af denne.

Cap. 1. S. 61. L. 30. þeir er sogur . . . oc kallaðr Milun. Stedet er her i Oversættelsen noget dunkelt, i den fr. Text (l. 1—8) lyder det: Ki divers cuntes veut traitier, diversement deit comencier, et parler si rainablement, k'il seit pleisibles á la gent. Ici comencerai Milun, e mustrai par brief sermun, pur quoi è coment fu trovez li lais ke ci vous ai numez: „Den som vil behandle forskjellige Fortællinger, bör begynde paa forskjellig Maade (maa variere sin Indledning), og tale saa fornuftigen at han kan behage Folk. Her vil jeg begynde Milun og i kort Tale vise, hvorfor og hvorledes den Sang (li lais) blev digtet, som jeg saaledes har nævnt for eder". Seer man hen hertil, saa bliver det höist rimeligt, at i den norske Text et Par Ord ved Uagtsomhed ere udeglemte foran eller efter Ordene: Miluns sagn, nemlig ec hef eller ec byria, og at der i saa Fald skulde være (.) efter hefia; den franske Texts Mening er da nöiagtigen gjengiven. — S. 61. L. 32. Vales, i den fr. Text (l. 9): Suhtwales d. e. Syd-Vales, hvormed maaskee er meent det franske Gallia, modsat det engelske Wales. Sammenhængen i den franske Text tyder herhen. Den norske Oversætter har imidlertid forstaaet det om Wales i England, og herfra kan uden Tvivl enkelte Uovereensstemmelser mellem den franske Text og den norske Oversættelse, som i det Fölgende skulle paapeges, forklares. — S. 61. L. 33. dyrlegr . . . kyniaðr; istedet for disse faa Ord har den franske Text (l. 9—20) en vidtlöftigere Skildring, som vi her ville gjengive deels for at give et Begreb om den norske Oversætters Maade at forkorte Fortællingen paa, deels fordi Stykket i sig selv har Interesse ved de Lands-Navne som deri forekomme: Puis le jur k'il fu adubez, ne trova un sul chevalier, k'il abatist de sun destrier; mut par esteit bons chevaliers, francs è hardiz, curteis è fiers; amez fu e conuz en Irlande, en Norweje è en Guhtlande, en Loengre è en Albanie. Eurent plusurs de li envie; pur sa prueseé iert mut amez, e de muz princes honurez: „Fra den Dag han blev gjort til Ridder, fandt han ei nogen anden Ridder, som han jo stödte af Hesten; paa mange Steder viste han sig som en god Ridder, tapper og dristig, beleven og stolt. Hans Rygte strakte sig til Irland, til Norge og til Gotland, til Loengrien og til Albanien. Mange misundte ham. For sin Ridderlighed blev han meget elsket og hædret af mange Fyrster". Guhtlande skulde man her troe betegnede hele Danmark og Sverige i Modsætning til Norweje, Norge, snarere end blot Jylland, som Roquefort troer, eller Öen Gotland. Loengre d. e. Loegria, en gammel britisk Benævnelse for en Deel af det nuværende England, efter en britisk Stamme Lloegrwys. Albanie d. e. Albin, det gamle gæliske Navn paa Skotland. — S. 62. L. 12. systur minni; her angives den Frue, som var udseet til at fostre og siden virkelig fostrede Barnet, at være dets Moders Söster, hvilket ogsaa stemmer med den franske Text (l. 68). Nogle Linier nedenfor (l. 19) kalder imidlertid Oversætteren hende Barnets: Faster, senere (S. 63. L. 29): Miluns Söster og endelig (S. 64. L. 35) atter Barnets: Faster; men dette er alt aabenbare Uagtsomheds-Feil og Misforstaaelse af det i den franske Text paa sidste Sted (l. 455) benyttede Ord aunte, Tante, hvilket baade kan betegne Faster og Moster. — S. 62. L. 12. i Normandie, i den fr. Text (l. 69):

en Norhumbre d. e. i Northumberland. Uden Tvivl har Oversætterens Misforstaaelse af den franske Texts Suhtwales (s. o. f. Anm. t. S. 61. L. 32) bragt ham til her at forandre Northumberland til Normandi, i det Hele at tænke sig Localitetsforholdene omvendt af hvad den franske Text virkelig udtrykker. — S. 62. L. 19. faður systr sinni, rigtigere moður s. s., see ovf. — S. 62. L. 22. leigu, her: Sold, Lön for sin Tjeneste som Kriger, jfr. n. f. Anm. t. S. 90. L. 32.

Cap. 2. S. 62. L. 29. elftr (i den fr. Text snart cisne, snart cigne): „tam Svane“, jfr. Anm. t. S. 52. L. 17. — S. 62. L. 31. skialdsveinn gjengiver her den franske Texts esquier d. e. Væbner. — S. 63. L 2. undir Arluns fiallæ, i den fr. Text (l. 185): de suz Karliun, uvist hvad Sted dermed forstaaes, maaskee det nuværende St. Malo i Bretagne, Dep. Ile et Villaine (s. n. f. Anm. t. S. 80. L. 14); Arluns fiallæ burde altsaa læses Karluns f., og Tillægget fiallæ er uden Tvivl kun hentet fra det franske Udtryk de suz: „under“. — S. 63. L. 7. tva eina riddara; den fr. Text (l. 199—200) lægger til, at disse to Riddere vare sysselsatte med Bretspil: sur unė grant table séeient od uns grantz eschės déduieent: „de sad ved et stort Bord og morede sig med et stort Bretspil“. — S. 63. L. 15. fann . . . unnasta sins; i den fr. Text (l. 229—30): al primer chief trova Milun, de sun ami cunut le num: „i Begyndelsen (af Brevet) fandt hun Milun; hun kjendte sin Vens Navn“. I Henhold hertil maa man forklare Ordene i den norske Oversættelse: „hun fandt, at det förste Ord (i Brevet) var Miluns hendes Elskers“, d. e. hun kjendte paa det förste Ord at Brevet var fra Milun; det var nemlig almindelig Brug i Middelalderen, at Brevskriveren nævnte sig i Begyndelsen af sit Brev, idet han aflagde sin Hilsen, hvorimod ingen Underskrift brugtes, men blot Segl, enten, naar Brevet var aabent, hængende nedenunder, eller ogsaa trykket udenpaa, saaledes at det sammenhæftede den Traad eller Pergaments-Strimmel, hvormed Brevet var sammenhæftet og lukket. — S. 63. L. 26. iartegnum, i den fr. Text (l. 273): les enseignes d. e. de Tegn, hun sendte ham, deels til Erindring om sig, og deels for at forsikkre ham om at Brevet virkelig var fra hende.

Cap. 3. S. 63. L. 28. systir Miluns, rigtigere systir unnastu Miluns s. o. f. Anm. t. S. 62. L. 12; den fr. Text har her (l. 291) blot la dame. — S. 63. L. 37. nema hann kome . . . riddarum: „med mindre han udmærkede sig blandt andre Riddere“. — S. 64. L. 3. siðan kom hann ynir sio oc stefndi i Bretlannd norðr; det tilsvarende Sted i den fr. Text (l. 319—322): A Suhthamptune vait passer, enm il ainz pot se mist en mer, a Barbefluet est arrivez, dreit en Brutaine est alez: „Han (Miluns Sön) drog til Southampton, gav sig til Söes saasnart han kunde, kom til Barbefluet (Barfleur i Normandi) og gik lige til Bretagne“. Her seer man aabenbare, at der i den franske Text er Tale om en Reise fra England til Frankrige, medens i den norske Oversættelse det omvendte antydes, og Bretland maa forklares om Britannia eller Wales (s. o. f. Anm. t. S. 61. L. 32). — S. 64. L. 8. Ænglannz sio, i den fr. Text (l. 352) blot: mer: Havet. — S. 64. L. 13. upp i Normandie svarer her til den fr. Text (l. 375): en Normandie est passez. Her synes rigtignok den franske Bearbeidelse at lade Milun komme fra England til Frankrige, efterat have paa det förste Sted taget Afsked fra sin Elskede, og der bliver saaledes ogsaa i den, som det synes, en Modsigelse. Maaskee har den franske Digter selv været noget i Vildrede med de i hans bretoniske Original nævnte Localiteter, saaledes at det ikke heller for

ham har været klart, hvad der i Fortællingens Begyndelse meentes med Syd-Vales. — S. 64. L. 16. vnndir Michials fialli, i den fr. Text (l. 387): al munt Seint-Michel; jfr. o. f. Anm. t. S. 53. L. 11. — S. 64. L. 34. i Vales, i den fr. Text (l. 449): de Gales; denne Benævnelse bestyrker den o. f. ved S. 61. L. 32 yttrede Formodning. — S. 64. L. 35. foðnr systir min, rigtigere: moður s. m., jfr. o. f. Anm. t. S. 62. L. 12; det tilsvarende i den fr. Text (l. 453—55): en Northumbre fu envéez, la fu nurri è enseignez; une vieil aunte me nurri: „til Northumberland blev jeg sendt, der blev jeg fostret og opdragen; en gammel Tante opfostrede mig". — S. 64. L. 36. sende mee i þetta land faður mins at leita; i den fr. Text (l. 458) blot: en ceste tère m'envéa. Da her er Tale om Frankrige, bestyrker Udtrykket det ovenfor ved S. 61. L. 32 yttrede. Den franske Text kommer imidlertid ligesom den norske atter i Vildrede, naar den strax efter (l. 461—63) fortsætter: hastivement mer passerai, en ma euntreie m'en irrai; saveir voil l'estre mun père etc. — S. 65. L. 2. Hou drottinn gvð, i den fr. Text (l. 473): E Deu. — S. 65. L. 17. vttan bocar: „udenfor Bogen" d. e. udenfor det i Brevet skrevne; i den fr. Text (l. 516): par parole d. e. mundtligen. — S. 65. L. 22. Vm ast þeirra . . . oc skilt; i den fr. Text (l. 533—36): De lur amur è de lur bien firent un lai li aunciem; e jeo qui l'ai mis en escrit al reeunter mut me délit: „Om deres Kjærlighed og om deres Lykke gjorde de Gamle en Sang; og jeg som har sat den i Skrift har megen Fornöielse af at fremföre den".

XIII. Geitarlauf.

Den franske Text, der findes hos Roquefort (I. p. 388—99) og nöiagtigere i Fr. Michels Tristan (II. p. 141—46), bærer Titelen: Chèvrefnil, hvoraf den norske: Geitarlauf eller Geitalauf (Gjedeblad, Caprifolium) er en ligefrem Oversættelse. Den egentlige norske Benævnelse paa Planten, efter hvilken Digtet er kaldet, findes ellers længere hen i Oversættelsen (S. 66. L. 21), nemlig: viðvindill, svarende til det endnu paa mange Steder i Norge brugelige Vivendel. Denne lille Digtning udgjör egentlig en Episode i de berömte og vidtudbredte romantiske Sagn om Tristran og Ysold, hvilke i Forbindelse med Artur-Sagnene fra först af synes at være udgangne fra de keltiske Britter, men siden, efter at være overförte i det franske Sprog, have i mangfoldige Bearbeidelser spredt sig over den störste Deel af Europa.

S. 65. L. 28. chefrefuillenn, det franske Navn med den norske Artikel hæftet til Enden. — S. 65. L. 30. drotneng, nemlig Ysolt eller Ysond. — S. 65. L. 32. Marhæs, i den fr. Text (l. 11): Markes. — S. 65. L. 33. frænnda sinvm, i den fr. Text (l. 12): sun nevuz, som her maa forklares ved: Söstersön. — S. 65. L. 34. Suðvales, i den fr. Text (l. 16): Suht-Wales; her kan atter være Spörgsmaal om ikke dermed i den gamle bretoniske Original-Sang har været meent Gallia. — S. 66. L. 3. Kornbretalannd, i den fr. Text (l. 27): en Cornwaille, om Betydningen heraf s. o. f. Anm. t. S. 61. L. 23. — S. 66. L. 7. Tintaiol, i den fr. Text (l. 39): Tintagel, en Stad, hvis Beliggenhed ei mere kjendes. — konungr vill hallda . . . hofðingivm, i den fr. Text (l. 40): li reis i veolt sa curt tenir. — S. 66. L. 20. Sua ferr með oer etc.; af den efterfölgende Lignelse, der ganske vist i det gamle bretoniske Digt har været Hoved-

sagen, maa naturligviis Fortællingens Navn udledes. — S. 66. L. 21. heslivið er rettet fra Haandskriftets hæsta við, hvilket aabenbare er en Skrivfeil; i den fr. Text (l. 70): la codre. — S. 66. L. 31. Brengveinn, i den fr. Text (l. 90): Brenguein. — S. 66. L. 32. at hon = sua at h. — S. 66. L. 39. dvaldizc i Vales. i den fr. Text (l. 105): à Wales s'en r'ala: „drog tilbage til Wales". — S. 67. L. 4. Tistram . . . nyian strengleic, i den fr. Text (l. 112—13): Tristram, ki bien saveit harper, en aveit fet un nuvel lai: „Tristram, som vel forstod at spille paa Harpe, havde derom gjort en ny Sang". Det er klart at strengleikr her i den norske Oversættelse ligesom lai i den franske Text betegner baade Digtet og den derhen hörende Musik eller Melodi. — S. 67. L. 5. Bretar kalla gotulæf . . . skemtan, i den fr. Text (l. 115—118): Gotelef l'apelent en engleis, Chèvrefoil le nument en franceis. Dit vus en ai la vérité del lai que j'ai ici cunté: „Gotelef kalder man den (Sangen) paa Engelsk, Chèvrefoil benævner man den paa Fransk. Jeg har nu sagt eder Sandhed om den Sang (lai), som jeg her har fortalt". Naar der i den norske Text staaer: Bretar kalla gotulæf, saa maa Bretar her forstaaes eenstydende med Enskir menn d. e. Engelsmænd, ikke om de keltiske Briter.

XIV. Strandar lioð.

Den franske Text hertil findes, saavidt bekjendt, ikke udgiven. Sit Navn har Fortællingen, eller Sangen hvoraf den er dannet, draget af Kong Vilhelms Ophold paa Stranden ved Barfleur i Normandi.

Cap. 1. S. 67. L. 11. Viliamr konungr etc., Vilhelm Bastard eller Erobrer, Hertug af Normandi og Konge af England fra 1066 til 1087. — S. 67. L. 13. vorðum . . . landamœre: „ordnet Forsvaret for Landsgrændserne". — S. 67. L. 15. i lanndamære Normandie: „inden Normandis Grændser". — misgerðo við hann: „sveg sin Troskab mod ham". — S. 67. L. 19. upp sotte þa alla: „han opsögte dem alle (de oprörske Lendermænd eller Baroner)". — S. 67. L. 22. til Barbeflear bœar: „til Staden Barfleur", i den Tid det almindelige Overfartssted fra Normandi til Southampton i England; jfr. Anm. t. S. 64. L. 3. — S. 67. L. 26. rapa i uraðet veðr: „give sig uforsigtig ud i farligt Veir". — fyrre: „heller". — S. 67. L. 29. Brettlannd, her Bretagne. — S. 67. L. 30. Foran at faret maa underforstaaes: hafði. — S. 67. L. 32. nyfunninn . . . nótum: „en nyopfunden Strengelegs-Sang med de fagreste Noder", d. e. med den skjönneste Melodi. — S. 68. L. 2. til byriar biðo, eg til Börens Oppebielse d. e. for at vente paa Bör.

Cap. 2. S. 68. L. 3. Hann sennde . . . harparar; da Talen her netop er om Harpespillere, Musikkyndige, saa er det tydeligt, hvad allerede synes fölge af Udtrykkene S. 67. L. 33, at her Melodien betragtedes som det Væsentlige, — noget som end mere bestyrkes ved Udtrykkene nedenfor L. 9. oc frœdde . . . stranndar strengleic, samt L. 12. leica . . . strengleic. — S. 68. L. 16. glyiarenn; Ordet glýiari er her uden Tvivl eenstydende med leikari d. e. Spillemand, Musikant. — S. 68. L. 18. hertoga ne iarla: „Hertuginde eller Jarlefrue". — S. 68. L. 20. konunglegrar skemtanar strengleic: „en Strengeleg (d. e. en Sang med Melodi), som var værdig at tjene en Konge til Underholdning". — S. 68. L. 21. Nu las etc. maa uden Tvivl forstaaes som den norske

Oversætters Bemærkning; i alle Fald maa han have betydelig omskrevet sin franske Originals Ord. Slutningen L. 24. oc miskunni . . . amen maa være af Afskriveren, hvem maaskee den forudgaaende Bön for Kongen (der havde foranstaltet Oversættelsen), ogsaa kan tillægges.

XV. Leikara lioð.

Til denne Fortælling kjende vi ei heller den franske Original og kunne saaledes hverken udfylde det manglende af Indholdet eller ved Jævnförelse med Originalen söge Oplysning om det dunkle, rimeligviis feilskrevne Sted i förste Linie: at hins paris el. varis. Ved Kornbretar forstaaes uden Tvivl Indbyggerne af Cornoaille i Bretagne (s. o. f. Anm. t. S. 61. L. 23), og ved Leuns fiall maaskee et Fjæld i Landskabet Leonais i Bretagne (s. o. f. Anm. t. S. 2. L. 36).

Den Lacune som her findes i Haandskriftet har ikke omfattet meer end eét Blad, der har indeholdt Slutningen af nærværende Fortælling, hvilken altsaa har været temmelig kort, og Begyndelsen af den næst fölgende om Janual.

XVI. Januals lioð.

Den franske Text til denne Fortælling bærer hos Roquefort (I. p. 202—251) Titelen: Lai de Lanval, og ifölge hans Oplysning (p. 203. Not. 2) benævnes Fortællingens Helt i gammel Engelsk: Launfal. Navnet Janual i den norske Oversættelse maa altsaa ansees for urigtigt, hvad enten nu Feilen har sin Oprindelse fra det franske Haandskrift, som forelaa Oversætteren, eller fra en Mislæsning af ham eller fra hans Afskriver.

Fortællingens Begyndelse, hvilken her paa Grund af Lacnnen i det gamle norske Haandskrift mangler, er i Korthed efter den franske Original-Text fölgende:

„Da Kong Arthur engang opholdt sig i Cardneill (ubekjendt, hvor beliggende, men rimeligviis et Steds i nuv. England) for at forsvare sit Rige mod Skotterne (les Escos) og Picterne (les Pis), som ödelagde Landet, især Logrien (la terre de Logres, s. o. f. Anm. t. S. 61. L. 33), uddeelte han ved Pintsefesten store Gaver til sine Grever, Baroner og Riddere af det runde Bord (a cex de la table réunde). Een eneste blev ved denne Leilighed forbigangen, nemlig Ridderen Lanval, en Kongesön af höi Æt, der dog troligen havde tjent Kongen, og forresten var afholdt af alle sine Jævninger for sin Tapperhed, Gavmildhed, Skjönhed og Ridderlighed. Lanval, der var fremmed paa Stedet og fjærnt fra sit Hjem, tog sig denne Tilsidesættelse meget nær. En Dag red han ud af Staden og kom til en Slette gjennemströmmet af en Bæk. Han steg af Hesten, som han slap lös paa Engen, lagde sig ned i Græsset med sin sammenfoldede Kappe under Hovedet og overveiede sin sörgelige Stilling. Da fik han Öie paa tvende prægtig klædte Piger, hvis Mage i Skjönhed han aldrig havde seet. Den ældste bar en Skaal af purt Guld, den anden et Haandklæde; de gik lige henimod det Sted, hvor Lanval laa. Denne sprang strax op og hilsede dem. Da sagde den ene af dem, at hendes Frue sendte dem for at indbyde ham til hende; hun opholdt sig i et Telt ganske nær ved. Ridderen fulgte dem strax tilfods. Teltet var prægtigt, saaledes at hverken Dronning Semiramis eller Keiser Octavian havde havt et prægtigere. Inde i det fandt han en Pige, der i Skjönhed overgik Lilien og den friske Rose; hun hvilede paa

et prægtigt Leie, over hendes Kjortel var kastet en Kaabe af alexandrinsk Purpur foret med hvidt Hermelin; men hendes skjönne Hals og Bryst kom dog tilsyne hvidere end Hvidtornens Blomst. Hun gav Lanval Plads ved sin Side og erklærede, at hun var kommen did fra sit fjerne Hjem af Kjærlighed til ham; hun vilde gjöre ham lykkeligere end nogen anden Fyrste paa Jorden. Lanval svarede, at han for hendes Kjærlighed vilde opoffre alt; hans höieste Önske var at forblive hos hende. Hun skjænkede ham sit Hjerte, og derhos den Gave, at jo mere Penge han anvendte, desto rigere skulde han blive; men hun forböd ham at aabenbare deres Forbindelse for nogen, thi da vilde han tabe hende for stedse. Lanval tilsvor hende at være taus og forblev ved hendes Side lige til Aftenen; han skulde gjerne have dvælet der længere om det havde behaget hende".

Her begynder den norske Oversættelse ved den 155de Linie i den franske Text.

Cap. 1. S. 69. L. 7. þa ihuga . . . manna augsyn: „da betænk, at det maa være paa et Sted, hvor du indseer, at det sömmer en Mand at tale med og möde sin Elskede under fire Öine uden Dadel og ond Omtale"; i den fr. Text (l. 162—64): ja ne sarez cellui penser, u nus hum puist truver s'amie sans repruee et sans vilonie: „I maa ikke vide (det maa ikke falde eder ind) at tænke paa det Sted, hvor ikke en Mand kan finde sin Elskede uden Bebreidelse og uden Skam". — S. 69. L. 12. landtialldit, i den fr. Text (l. 171): tref. — S. 69. L. 14. nàtverð, i den fr. Text (l. 179): le souper. — S. 69. L. 16. En riddarenn . . . vnnasto sinnar, i den fr. Text (l. 182—86): E il à grant joie le prent; un entremès i eut plénier, ki mult plaiseit au Chevalier, car s'amie baiseit suvent, et acoleit estreitement: „og han modtager det (Maaltidet) med stor Glæde; en Mellemret var der fuldt op af, som meget behagede Ridderen; thi han kyssede ofte og omfavnede ömt sin Elskede".

Cap. 2. S. 69. L. 21. þau fong: „disse Midler". — S. 69. L. 25. leiearar, i den fr. Text (l. 209): les jongléurs: Gjöglere, omstreifende Musikanter. — S. 69. L. 26. mallaus, i den fr. Text (l. 211): privé, hvilket der modsættes estrange, fremmet, og altsaa betyder: bekjendt. Den norske Oversætter maa have misforstaaet Ordet.

Cap. 3. S. 69. L. 29. Nu sem mer var sagt, i den fr. Text (l. 217): Ceo m'est avis. — S. 69. L. 32. Valuein, i den fr. Text (l. 223): Gauvains. — S. 69. L. 33. sira svarer her til det franske sire, som vel ikke paa nærværende Sted, men paa andre Steder i Digtet findes i den franske Text, og betegner saaledes det samme som herra. — Iven, i den fr. Text (l. 224): Ivains. Gauvain og Ivain ere forresten bekjendte Navne i Artus-Romanerne. — S. 70. L. 1. hann, her Jannal. — at hallda með þeim felagskap sinn: „for at holde Kameratskab med dem". — drotning, Kong Artus's Dronning, Genievra. — i steinlofti . . . skurðarglygg: „i sin Steensal og hældede sig til et i Muren udhugget Vindue"; i den fr. Text (l. 235—36): a une fenestre entaillée s'estoit la roïne apoiée. — S. 70. L. 9. graddur: „Trappen, Trappetrinene", i den fr. Text (l. 246): les degrés. — S. 70. L. 13. kannaze við, gjöre Bekjendtskab med, hilse paa, tale med. — S. 70. L. 15. leica . . . leic: „drive med hende den sædvanlige Spas".

Cap. 4. S. 70. L. 21. oft heui ec . . . fyst: „ofte har jeg havt stor Attraa til dig"! — S. 70. L. 26. mismællti, i den fr. Text (l. 274): mesparlat;

Meningen er her: „udtrykte sig paa en upassende Maade". — S. 70. L. 31. at hann = sva at h. — S. 70. L. 33. er eín er . . . lifannde: „som er den eneste levende Kvinde, hvilken jeg vecd fortjener Lov og Berömmelse". — S. 70. L. 39. af þui er lanual . . . henni mismællti; her synes nogle af Ordene at staae overflödige og at være komne ind ved Skriverens Uagtsomhed; mismæla maa ellers her være brugt i Betydningen: „tiltale fornærmelig, utilbörligen".

Cap. 6. S. 71. L. 16. i klefa sinum, i den fr. Text (l. 335): en une cambre; klefi: „et lidet Sideværelse". — S. 71. L. 19. Huilicr . . . synaz: „hvorledes mon han nu vil vise sig!" maa vel her forklares som et Udraab; i den fr. Text (l. 349—50): Las cument se cuntentera cil cui li rois guerroiera: „Den Ulykkelige! hvorledes vil han föle sig tilmode, naar Kongen paafører ham sit Fiendskab". — S. 71. L. 25. Snapr, i den fr. Text (l. 361): Vassal, jfr. Anm. t. S. 4. L. 4. — S. 71. L. 26. þu hofT . . . deilld: „Du begyndte i Dag en ond og unyttig Strid"; i den fr. Text (l. 362): mut cumençastes vilain plait. — S. 71. L. 29. hoskare, i den fr. Text (l. 368): plus vaillans: „kjækkere". — S. 71. L. 30. með . . . afrogum: „med mange Undskyldninger". — S. 71. L. 33. þa vill hann af þui sc. þat hafa: „da vil han deri underkaste sig den Dom".

Cap. 7. S. 72. L. 1. vorðzlumenn: „Borgensmænd, Cautionister"; til det Hele svarer i den fr. Text (l. 388—89): ke Lanvax deit aveir un jur, mais plège truist à sun seignur: „at Lanval skulde have en Dag (nl. paa hvilken hans Sag skulde paadömmes) og stille sin Herre Borgen". — S. 72. L. 9, vpp a allt þat: „saaledes at den (eders Borgen) gjælder alt det". — S. 72. L. 17. Konungr . . . drotning: „Kongen og Dronningen anklagede da Janual"; i den fr. Text (l. 415) ikkun: li rois é la roine i fu: Kongen og Dronningen vare der tilstede".

Cap. 8. S. 72. L. 25. Sem þeir skylldu skiliazc: „idet de skulde skilles ad (dele sig)", en ligefrem Oversættelse af den franske Text (l. 469): quant il deveient départir, hvilket her betyder: „da de skulde stemme i Sagen", eg. skille sig ad, træde til tvende Sider, for derved at tilkjendegive hvilken af to modsatte Meninger man erklærer sig for. — S. 72. L. 26. a tveim friðum gangarom, i den fr. Text (l. 471): sor deus blans palefrois anblans; gangari skal saaledes uden Tvivl her betegne: Pasgjænger. — S. 72. L. 32. Hann svaraðe . . . villdv fara; hertil findes intet tilsvarende i den fr. Text (l. 480); derimod findes i denne omtrent det samme indskudt senere (l. 513—22), hvor det mangler i den norske Oversættelse (s. n. f. S. 73. L. 15). — S. 72. L. 36. latet ryðia svefnbur, i den fr. Text (l. 487—88): rois, faites canbres délivrer, e de pailes encurtiner.

Cap. 9. S. 73. L. 4. at þeir hafðo mioc angrat sc. hann: „at de havde i höi Grad fortörnet ham"; i den fr. Text (l. 497): que mut l'unt curécié. — S. 73. L. 6. ver skildvmze, i den fr. Text (l. 499): nus départimes. — S. 73. L. 10. a hinum friðaztom hestom, i den fr. Text (l. 508): chevaucent deus muls espanois: „de rede to spanske Muler". — S. 73. L. 14. konunglegrar tigundar: „af kongelig Slægt". — S. 73. L. 15. her (foran hvad der svarer til Sætningen oc i þui etc.) indskyder den fr. Text (l. 913—22) et Spörgsmaal til Janual, om nogen af de ankomne var hans Kjæreste, og et Svar ligt det som her findes o. f. S. 72. L. 32. — S. 73. L. 23. kvað . . . orskurð

þeirra: „sagde, at deres Dom var bleven altfor længe udhalet, næsten hele Dagen". — S. 73. L. 24. myndo . . . skiliaze, i den fr. Text (l. 543) atter: jà le departissent aitant. — S. 73. L. 30. En fegrð . . . er sagt, hertil findes intet svarende i den fr. Text, derimod findes strax foran (l. 555—65) en Beskrivelse af Damens Udseende og Dragt, hvilken vor Oversættelse forbigaaer. — S. 73. L. 35. ornaðoz: „bleve hede"; de fleste bleve hede ved at see hende; i den fr. Text (l. 577): n'i ot un seul qui l'esgardast, de droite amur ne s'escaufast: „der var ikke en eneste, som betragtede hende, uden han jo blev varm af sand Kjærlighed". — S. 73. L. 37. gnufa ryggr: „nedtrykt af Sorg"; jfr. Anm. t. S. 76. L. 2. — S. 74. L. 9. allir kostaðo giarna: „alle gjorde sig med Fornöielse den Uleilighed". — S. 74. L. 12. einum riddara hirðliðs þins, i den fr. Text (l. 609): un tien vassal. — S. 74. L. 19. en ec vil . . . til meina: „men jeg vil at mine Ord ikke skulle være nogen til Meen"; Oversætteren synes hermed at ville lade Fruen sige, at hendes Erklæring kun skal gaae ud paa at frelse Janual, ikke paa at skade Dronningen, nemlig ved at aabenbare den Kjærlighedserklæring hun havde gjort Ridderen. Det kunde imidlertid dog ogsaa hende, at Oversætteren her ved orð min har villet udtrykke: min Ros d. e. den Berömmelse han har givet mig. Den fr. Text har her (l. 612): ne voeus mie que mal li tort: „jeg vil ikke, at det skal komme ham (hende?) til Onde". — S. 74. L. 19. klandalauss: „dadelfri". — S. 74. L. 23. einn malmara steinn, i den fr. Text (l. 628): un grant peron de marbre bis; hermed menes uden Tvivl en Steen udenfor Hallens Dör bestemt til at lette Opstigningen paa Hesten. — S. 74. L. 26. Ualnn, i den fr. Text (l. 635): Avalon, i Middelalderens Latin: Avallonia, et Slags Paradis i de gamle brittiske eller bretoniske Sagn, hvilket man i den senere Middelalder henlagde paa det Sted, hvor Glastonburys Abbedi var beliggende, i det nuværende Sommersetshire i det sydlige England. I dette Abbedi troede man, at Kong Arthur var begraven. — hinir saunfroðastu menn, i den fr. Text (l. 636): li Breton d. e. Bretonerne. — S. 74. L. 29. Her lyer etc.; hertil findes intet svarende i den fr. Text; det er altsaa et Tillæg af den norske Oversætter.

XVII. Jonets lioð.

Den fr. Text bærer hos Roquefort (I. p. 272—313) Titelen: Lai d'Ywenec. Sammenlignet med denne viser den norske Oversættelse sig paa flere Steder, især i Begyndelsen, noget forkortet, aldeles som Tilfældet er med den forudgaaende Fortælling om Milun.

Cap. 1. S. 74. L. 33. Met þui at . . . feðr hans. Denne Begyndelse svarer vel i Hovedsagen til den franske Texts, men denne er dog noget vidtlöftigere. Der siges, at Jonets eller Ywenecs Fader hed Eudemarec (l. 9—10): icil qui gendra Ywenec il ot à nun Eudemarec. — S. 74. L. 36. I Kornbreta lannde, i den fr. Text (l. 11): en Bretaigne; om Navnet Kornbretaland, som gjengiver det franske Cornwaille, s. o. f. Anm. t. S. 61. L. 23; angaaaende den fr. Texts Bretaigne, er det her uvist om dermed menes Bretagne i Frankrige eller Britannia, dog er det förste maaskee rimeligst, og her skulde man da söge den strax efter i den fr. Text og længere henne i den norske (S. 81. L. 4) nævnte Stad Caerwent, Caroenborg. — S. 75. L. 1. Om den gamle Hövding tilföier den fr. Text (l. 13): de Caerwent fu avoez, e du païs sire clamez; la cité

si est sor Duglas: „han blev nævnt efter Caerwent, og kaldtes Landets Herre; denne Stad ligger ved Duglas". — S. 75. L. 5. Om den gamle Hövdings unge Brud tilföier den fr. Text (l. 25—28): Purqu'en fereie autre parole, ne n'ot sun per desc'à Incole, ne très-que Yllande de là; grant pèchiè fist qui li duna: „med andre Ord: hun havde ikke sin Mage lige til Incole og ikke engang paa Ylland (Irland?); den begik en stor Synd, som bortgiftede hende". — S. 75. L. 6. i einv mielv lofte steinþildu, i den fr. Text (l. 32): en une grant chambre pavée: „i et stort steensat Kammer". — S. 75. L. 8. at hafa grunsemd . . . henni: „for at udspeide og bevogte hende"; istedet herfor har den fr. Text (l. 35—54) en langt udförligere Skildring af den unge Frues ubehagelige Stilling: den gamle Paapasserske fulgte hende overalt, endog til Messen, og lod hende ikke tale et Ord med nogen uden sit Vidende; Fruen havde hverken Kammersvend eller Dörvogter, som turde træde ind i hendes Værelse eller tænde hendes Lys. Hun havde vel flere Kvinder til Opvartning, men disse beboede et andet Kammer. Saaledes blev hun behandlet i 7 Aar. Hun og hendes Mand havde i denne Tid ingen Börn med hinanden. — S. 75. L. 13. oc fann hon . . . svefnlofteno; i den fr. Text (l. 61—64) lægges her til, at den gamle Kjærling, efter at have lukket Dören for den unge Frue, gik i et andet Værelse med sin Psalmebog (un sautier) for at læse i den (ele voleit verseillier). — S. 75. L. 26. hann man alldre kunna deyia; her tilföier den fr. Text (l. 91—94): quant il dut estre baptisiez, si fu el flun d'Enfer plungiez. Durs sont li nerf, dures les veines, qui de vif sanc sunt tutes plaines: „da han skulde döbes, blev han dyppet i Helvedes Flod (Styx); stærke ere hans Nerver, stærke hans Aarer, som ere ganske fulde af levende Blod".

Cap. 2. S. 75. L. 36. gashauer, i den fr. Text (l. 114): ostoir, Lat. astur, asturco, asturcus, et större Slags Höge eller Falke. — með fogrum fotum, i den fr. Text (l. 114): giez ot es piez: „den havde Baand paa Födderne(?)". — S. 75. L. 37. mutaðr, i den fr. Text (l. 115): mues, Lat. mutatus, et Udtryk som brugtes om den Falk, som havde overstaaet den aarlige Fjæderkastning og den dermed forbundne farlige Sygdom, hvilken kaldtes i Middelalderens Latin muta, paa Fransk: la mue, — Ord der, ligesom det her brugte oldnorske mútaðr, ere beslægtede med vort nubrugelige myte, om Fuglene at fælde Fjær. En Jagt-Falk maa have været agtet höiere jo oftere den havde overstaaet denne Mytning. Stedet i det Hele lyder ellers i den fr. Text (l. 113—15): en la chambre volant entra, giez ot espiez, ostoir sembla, deci ne (d. e. de cinc) mues fu où désis (d. e. de sis): „den (Fuglen) kom flyvende ind i Kammeret, den havde Baand paa Födderne, den lignede en Gaasehög, den var af fem eller sex Mytninninger (den havde overstaaet Mytningen fem eller sex Gange)". Den fr. Text hos Roquefort maa her, i Medhold af den norske Oversættelse, berigtiges som i Parentes er antydet. — S. 76. L. 2. gnufði hon með hofði sinn, jfr. Anm. t. S. 73. L. 37, i den fr. Text (l. 122): son chief covri: „hun tildækkede sit Hoved". — S. 76. L. 8. ei mætti ec, denne Rettelse stötter sig til den fr. Text (l. 135): mès ne poore à vus venir. — S. 76. L. 9. toc þa klæðe af hofði ser, i den fr. Text (l. 140): sun chief descuvri: „hun afdækkede sit Hoved". — S. 76. L. 17. þurfa ifaz; herefter har den fr. Text (l. 159—68) et Tillæg, som er af Vigtighed for rigtig at forstaae det fölgende: Se vus de ce ne me créez, vostre chapelain demandez: dites que mals vus asoupisse, si volez aveir le servise, que Diex

a el munt establi, dont li pêchêor sunt gari: la semblance de vus prendrai, le corps Dame-Dieu recevrai; ma créance vus dirai tute, jà ne serez de ce en dute: „hvis I ikke troer mig heri, saa kald eders Capellan, sig ham, at I befinder eder meget ilde, saa at I vil have den Tjeneste (Sacramentet), som Gud har indstiftet til Synderes Redning. Jeg skal paatage mig eders Lignelse, modtage Herrens Legeme og fremsige hele min Tro; da skal I ikke være i Tvivl herom". — S. 76. L. 27. helga þionasto, i den fr. Text (l. 190): Corpus Domini. — S. 77. L. 7. smasmugall: „smaalig, nöieregnende, mistænkelig".

Cap. 3. S. 77. L. 15. þa er ec em vpp staðinn, saal. rettet i Medhold af den fr. Text (l. 249): au matin quant g'ière levez. — S. 77. L. 22. Ðui nest . . . sagt er; i den fr. Text (l. 261): Tiers jurs apres ice cunter d. e. „tredie Dag derefter at regne". — S. 77. L. 27. a bac reflunum, i den fr. Text (l. 268): derrier la curtine: „bag Forhænget (Tapetet)". — S. 77. L. 40. Den fr. Text (l. 299—300) lægger her ved Slutningen til: Hé! Diex, qu'il ne le set ou voit, et la traïsun n'aperçoit: „Ak Gud! at han ikke mærker eller seer det, og opdager Forræderiet".

Cap. 4. S. 78. L. 20. Ionet, i den fr. Text (l. 334): Iwenec. — S. 78. L. 23. moð tomlegre gongv: „med langsom Gang"; i den fr. Text (l. 340) derimod: à mult haus cris: „med meget höie Skrig". — S. 78. L. 25. x. alna har, i den fr. Text (l. 343): vint piez: „tyve Fod". — S. 78. L. 26. sere einum, i den fr. Text (l. 345): sa chemise. — forvegr: „det Spor, som viste hende Vei". — S. 78. L. 28. mikill hellir, i den fr. Text (l. 350): une hoge, hvilket Roquefort, uden Tvivl urigtig, oversætter: une petite cabane: „en liden Hytte".

Cap. 5. S. 78. L. 36. var borg veggiað, saal. rettet i Medhold af den fr. Text (l. 365): de murs fu close tut entur: „den (Borgen) var med Mure indsluttet rundt omkring". — S. 79. L. 3. at castala einum, i den fr. Text (l. 378): dusc' au Chastel. — S. 79. L. 5. at castals holl (saal. f. castala holl), i den fr. Text (l. 381): el palès: „i Paladset". — S. 79. L. 6. i eitt fagrt loft, i den fr. Text (l. 383): en une basse chambre, „i et lavt Kammer". — S. 79. L. 9. Stauir þeir . . . brenndo gulli, i den fr. Text (l. 392): li pécol sunt d'or esmeré: „Sengestolperne ere af renset Guld".

Cap. 6. S. 79. L. 38. bliet, saal. rettet i Medhold af den fr. Text (l. 442—43): un cier bliaut li a duné, si li cumanda à vestir: „en kostbar Kaabe gav han hende og böd hende at iklæde sig den"; om Ordet bliet s. o. f. Anm. t. S. 12. L. 25. — S. 80. L. 7. vannlega: „ganske, aldeles". — S. 80. L. 8. mismællti: „tiltalte med haanende Ord", i den fr. Text (l. 462) derimod: ne ne gueta: „han vogtede ikke paa hende". — S. 80. L. 14. At hatið hins helga Arons . . . i Karlunborg, i den fr. Text (l. 473—74): A la feste saint Aaron k'um célébroit à Carlion; efter Roquefort (I. p. 36. not. 4. og p. 542. not. a) var en Ö St. Aaron beliggende ved det nuværende St. Malo i Bretagne. Ifölge Lai de L'espine (Roquef. I. p. 542) var der i Carlion et Kloster St. Aaron, i hvilket i Middelalderen en Mængde bretoniske Sagn fandtes bevarede i Skrift. Staden Carlion skulde saaledes have været beliggende der hvor St. Malo nu ligger. Er denne Formodning rigtig, saa bestyrkes det ovenfor (Anm. t. S. 74. L. 36) yttrede, at den fr. Texts Bretaigne her maa forstaaes om Bretagne i Frankrige, og fölgelig den norske Texts Kornbretaland sammesteds om Landskabet Corn-

oaille i Nedre Bretagne. — S. 80. L. 22. eit munelivi, i den fr. Text (l. 487): une abeie: „et Abbedi“. — S. 80. L. 27, þiggia fagnað hans: „modtage hans Beværtning“. — Hann leiddi þau at sia . . . mataðoz, i den fr. Text (l. 497—98): si lur musterra sun dortoir, sun eapitle et sun refroitoir: „Da skulde han vise dem sit Dormitorium, sit Capitel og sit Refectorium“. — S. 80. L. 30. offrennd synes her at svare til offeeines i den fr. Text (l. 502) og altsaa at betegne Messen. — S. 80. L. 33. er hult var . . . saumat, i den fr. Text (505—6): euvert d'un euer paile roé, d'un riee orfroi parmi bandé: „bedækket med et kosthart figureret Klæde, besat i Midten med rigt Guldarbeide“, jfr. o. f. Anm. t. S. 17. L. 12. — S. 81. L. 4. Caroen borg, i den fr. Text (l. 525): a Caerwent, jfr. o. f. Anm. t. S. 74. L. 36.

Cap. 7. S. 81. L. 10. hvat atburð . . . vist: „hvilken Hendelse har vist (fört) os hid“; i den fr. Text (l. 534): que Dex nus ad amenés ei: „at Gud har fört os hid“. — S. 81. L. 20. oc kusv . . . skipannde: „alle kaarede da Jonet sig til Hövding og til at raade for sin Fædrenearv“; i den fr. Text (l. 557—58): Lur segnur unt fait d'Iwenec, ainz que il départist d'illec: „de gjorde Iwenec til sin Herre, för han drog bort derfra“. — S. 81. L. 21. þeir siðan . . . astar sinnar, i den fr. Text (l. 559—62): Cist qui eest aventure oïrent, lunc tens après un lai en firent, de la plainte et de la doulur, que eist suffrirent pur amur. Hermed slutter den franske Text. Det paafölgende i den norske Text (L. 23): Guð se ete. er naturligviis et Tillægs-Önske af den norske Oversætter.

XVIII. Naboreis lioð.

Den franske Text til denne lille Fortælling findes, saavidt vides, ikke udgiven.

S. 81. L. 27. I Kornbreta lannde s. o. f. Anm. t. S. 61. L. 23. — S. 81. L. 32. laza klæðe sin: „smykke sine Klæder med Baand eller Snorer“; les laz bruges i den fr. Text i Lai de Gugemer (l. 740) om de Baand, med hvilke en Kvinde-Kjortel sammenhæftedes, Snörebaand (s. o. f. Anm. t. S. 12. L. 25), og lac, laz, latz betyder i det gamle Sydfranske: Baand, Kjæde, af det Lat. laqueus (s. Raynouard: lexique Roman); Verb. lacier betyder at binde (Lai de Graelent l. 720, hos Roquefort); af disse franske Benævnelser er da i det Oldnorske det her forekommende Verbum laza og det tilsvarende Substantiv lazan (s. n. f. S. 82. L. 4): „Udstafferen med Baand“, dannet. — S. 82. L. 5. er hon bar a ser: „som hun bar paa sig“ d. e. som hun viiste i sit Ydre, i sin Klædedragt. — S. 82. L. 13. Herrar kvað hon . . . abruðigr herra. I dette Fruens Svar maa det Vittige, den egentlige Brod i Fortællingen have ligget, og man maa tænke sig, at Fremhævelsen heraf har været Hovedsagen i det gamle bretoniske Original-Digt. Saaledes som det her forekommer, uden Tvivl nöiagtig stemmende med den gamle franske versificerede Bearbeidelse af den bretoniske Sang, har det — i det mindste for vor Tid — næsten aldeles tabt det Bidende og Trælfende, som rimeligviis oprindeligen har ligget deri, og som har været begrundet i en eller anden Skik, hvilken vi nu ikke kjende. — S. 82. L. 20. þeir er skola helldo at gera streingleiki; en mærkelig Underretning, som viser, at der hos de gamle Bretoner har været Digter-Skoler, i hvilke man uden Tvivl övedes ikke alene i Versekunst men ogsaa i musikalsk Foredrag af Digtene.

XIX. Ricar hinn gamli.

Heller ikke til denne Fortælling have vi kunnet opspore den franske Original, og kunne saaledes ikke udfylde den Deel af Indholdet, som ved Laenuen i Slutningen af det gamle Haandskrift er gaaet tabt.

S. 82. L. 27. i syðra Brettlannde: „i Bretagne“ s. o. f. Anm. t. S. 1. L. 21. — S. 82. L. 37. miskennde hann eigi: „tog ikke Feil af ham“.

Anhang.

Den förste Fortælling, af hvilken her Brudstykker meddeles, har rimeligviis i Haandskriftet fulgt umiddelbar efter Fortællingen om Ricar den gamle. Den franske Text til den have vi ikke kunnet opspore. Hvad Titel den har baaret kan ikke af de levnede Brudstykker med Bestemthed udlindes; thi Slutningen er paa Grund af de manglende Ord uafgjörende. Sætningen: at þessi strengleier er fegrstr all . . . strengleierenn tveggia elskannde, kan nemlig tænkes udfyldt paa to Maader; enten saaledes: a. þ. st. e. f. allra oc heitir st. t. e., i hvilket Fald Ordene: strengleierenn tveggia elskannde giver os Navnet paa nærværende Fortælling, hvilken da havde baaret samme Navn som en anden forud i Samlingen forekommende; eller ogsaa kan den tænkes udfyldt: a. þ. st. e. f. allra oc st. t. e., i hvilket Fald den franske Bearbeider maa tænkes at sammenligne nærværende Fortælling med den anden af ham forud behandlede, der bærer Titelen: de tvende Elskende, og erklære som den almindelige Mening, at disse to Digtninger vare de skjönneste i sit Slags.

Fortællingens Emne synes, for saavidt det af Brudstykkerne lader sig uddrage, at være fölgende: En Sön af den romerske Keiser (Rumaborgar keisari) og en Datter af Hertugen af Placentia (Placenzoborg, Piacenza) flygtede med hinanden bort fra sine Forældre, uden disses Villie og Vidende, med Bistand af en Kammersvend (rekkjusveinn). I Anledning heraf reiste sig en Krig mellem Keiseren og Hertugen, der endte med Placentias Indtagelse og Ödelæggelse. Imidlertid skjulte de tvende Elskende sig i en Hule i Nærheden af Placentia, hvor en Hyrde skaffede dem den nödvendige Næring. Men engang reiste der sig et heftigt Uveir med Snefog, der rasede saaledes i flere Dage, at Folk ei kunde færdes paa nogen Vei. Indgangen til Hulen skjultes ved store Snedynger, og da endelig ved indtrædende Töveir den tro Kammersvend gjenfandt Hulens Aabning og kom ind til de unge Mennesker, traf han dem liggende i hinandens Favn saa udmattede af Hunger, at de ikke mere stode til at redde, men döde den samme Dag.

Fortællingens Emne synes ikke at staae i nogen Forbindelse med Bretagne og Britterne — med mindre maaske Kammersvenden har været fremstillet som en Bretagner, hvilket man af Brudstykkerne ikke kan skjönne. Der kan altsaa, da Emnet ei er bretonisk, reises Tvivl om hvorvidt denne Digtning, ligesaavel som de övrige i Samlingen, er af bretonisk Oprindelse og fra först af en bretonisk Folkesang. Det kan vistnok ikke betvivles, at den har havt Plads i den Samling af franske Lais, der forelaa den norske Oversætter, og det er derhos höist rimeligt, at den der, ligesom i den norske Oversættelse har havt baade foran og efter sig

Digtninger over bretoniske Emner og af bretonisk Oprindelse; man skulde altsaa, hvis man alene saa hen til den norske Oversættelse, slutte, at Fortalens Ord (S. 2. L. 19): lioð þau er ec hævi hœyrt er gor'varo i syðra Brætlande, ogsaa vare anvendelige paa denne Digtning, og dens bretoniske Oprindelse dermed beviist. Men her maa man dog bemærke, at den norske Fortale — skjönt vist nok, hvad dens senere Deel angaaer, en Oversættelse af Fortalen for den franske Samling af Lais — ikke nöiagtigen gjengiver sin Originals Ord, ikke engang dens Mening; og just paa nærværende Sted nævnes i den franske Text (l. 33) ikke Bretagne udtrykkeligen, men blot Lais, Folkesange, uden noget Tillæg (des Lais pensai k'oï aveie d. e. jeg tænkte paa de Lais, som jeg havde hört). Uagtet man nu vel maa antage, at den franske Digter nærmest har havt de bretoniske Laïs for Öie, saa kan det dog ikke negtes, at hans Ord kunne tages i en videre Betydning og udstrækkes til Folke-Digtninger i den bretoniske Maneer og Form, om de end ikke vare af bretonisk Oprindelse eller i det bretoniske Sprog. At bruge Benævnelsen Laïs, skjönt vistnok oprindelig egen for bretoniske eller brittiske Folke-Sange, i en saadan videre Betydning, var i det 13de Aarhundrede intet usædvanligt (s. Wolf: über die Lais p. 9). Ifölge det Anförte bliver det altsaa med de os foreliggende Oplysninger umuligt at afgjöre, hvorvidt nærværende Digtning med Hensyn til sin förste nationale Oprindelse skal regnes til samme Klasse som Samlingens Övrige eller til en særegen.

Grelentz saga.

Denne Fortælling (i Oversættelsen kaldes den simpelt hen: saga) har i det gamle norske Haandskrift fulgt umiddelbar efter den senest omhandlede. Dens franske Text er os bevaret hos Roquefort (I. p. 486—541) og bærer der Titelen: Lai de Graelent. Efter denne kunne vi altsaa udfylde det manglende Indhold, hvilket forövrigt har en saa paafaldende Lighed med Fortællingen om Lauval eller Janual, at man neppe kan betvivle at begge Fortællinger, trods Heltens forskjellige Navn, i Grunden ere lidet afvigende Bearbeidelser af eet og samme Emne, skjönt Afvigelsen uden Tvivl allerede er indtraadt medens Digtningen endnu kun var til som bretonisk Folke-Sang.

S. 89. L. 21. Nv vil ec . . . lieandom, i den fr. Text (l. 1—4): L'aventure de Graelent vus dirai si que jeo l'entent; bun en sunt li lai à oïr e les notes à retenir: „Grelents Hendelser vil jeg fortælle som jeg har hört dem; Sangen er skjön at höre og Musiken at erindre". — S. 89. L. 23. i Kornbretalannde s. o. f. Anm. t. S. 61. L. 23. — S. 89. L. 25. hann var nefndr . . . gronnum sinum; her er en Forvirring i den norske Text, maaskee noget er udeglemt af den gamle Afskriver; det tilsvarende i den fr. Text (l. 8—10) er fölgende: pur çou ot nun Graalent-Muer. Li reis qui Bretaigne teneit vers ses veisins grant guerre aveit: „af denne Grund blev han kaldet Grelent-Muer (el. Mor). Den Konge som styrede Bretagne havde stor Krig med sine Naboer". Maaskee burde her altsaa læses: hann var nefndr i auenefni Grelent Mor. hann var viðr konungi þeim er þa daga var ynir Bretlande. Sa hellt mikinn vfrið imoti gronnum sinum. Tilnavnet Muer eller Mor betegner: „den Store" (De la Villemarqué: Chants popul. de la Bretagne. 1846. I. p. XLV). — S. 89. L. 33—34. S. 90. L. 1—2 o. s. v. Indholdet af disse forskaarne

Linier er efter den fr. Text (l. 19—43) i Korthed: Dronningen hörte Rygtet om Grelents Tapperhed og Skjönhed og fattede Kjærlighed til ham. Hun kaldte sin Kammersvend (chanbrelenc), udspurgte ham om Grelent, og da hun ogsaa af ham hörte hans Ros, erklærede hun at hun vilde skjænke ham sin Kjærlighed og sendte Svenden til ham for at forkynde ham hendes Önske. Svenden sagde Grelent, at Dronningen vilde tale med ham, og Grelent begav sig strax til hende. — S. 90. L. 11. á gangara sinn, i den fr. Text (l. 49): sur un cheval ferrant munta hvilket Roquefort forklarer om en afrikansk Hest. — S. 90. L. 16. oc ecki þat er til astar horfði, i den fr. Text (l. 65): ne li dist rien qui bien ne siéce: „han sagde intet til hende som jo sömmede sig vel". — S. 90. L. 18. Mellem ne og elska maa underforstaaes hana. — S. 90. L. 25. Disse mangelagtige Linier have ifölge den fr. Text (l. 77—120) indeholdt en Fortsættelse af Grelents Betragtninger over den ægte Kjærlighed og Begyndelsen af Dronningens ligefremme Kjærligheds-erklæring. — S. 90. L. 32. leiguriddare, i den fr. Text (l. 123): saudoiers: „Soldat", jfr. o. f. Anm. t. S. 62. L. 22. — S. 91. L. 6. talmaðe: „holdt den (Lönnen) tilbage". — S. 91. L. 11. mottull einn, i den fr. Text (l. 156): un runcin, som Roquefort oversætter: un cheval de bagage, en Lasthest eller Arbeidshest, uden Tvivl det spanske rocin, daarlig Hest, Skindmær.

Den norske Text ophörer nu, paa Grund af Lacunen i Haandskriftet, ved den franske Texts 158de Linie. Indholdet af Fortællingens övrige Deel er efter den franske Text fölgende:

Grelent var ved Kongens og Dronningens Unaade og Had bragt i en fortvivlet Stilling af Fattigdom og Hjælpelöshed. En Dag i Mai Maaned forlod han sin Bolig for at ride ud paa Landet; hans Ridetöi og Klæder var alt saa usselt, at det vakte Borgernes Spot, da han red gjennem Staden, uden at dog Ridderen i sin Nedslagenhed lagde Mærke dertil. Han kom i en Skov, gjennemströmmet af en Elv; her sprang pludselig en ganske hvid Hind op foran ham. Grelent forfulgte den længe med Iver, men kunde ikke naae den, skjönt han var den ganske nær. Under denne Jagen kom han ud paa en Slette. Her var en klar Kilde og han saa en ung Pige bade sig i Kilden, medens to andre Piger opvartede hende; hendes Klæder vare ophængte i et Træ. Da Grelent blev opmærksom paa hende, glemte han Hinden og hensank i Beundring af hendes Skjönhed. Han drillede hende först ved at bemægtige sig hendes Klæder; siden erklærede han hende sin Kjærlighed. Hun svarede ham först med Stolthed; men han overvandt hendes Modstand, og til Slutning lovede hun ham sin Gjenkjærlighed, ja tilstod, at hun selv havde fremkaldet Mödet ved Kilden. Hun lovede at ville skjænke ham Rigdom i Overflod og at ville jævnligen besöge ham; men eet Löfte maatte han gjöre hende, nemlig at han aldrig med et Ord skulde aabenbare deres Forbindelse eller omtale hende for Nogen. Derpaa skiltes de. Strax Grelent var kommen hjem igjen til sin Bolig, indfandt der sig hos ham en Riddersvend med en uforlignelig Stridshest, de herligste Klæder og Guld og Sölv i Mængde; alt, erklærede Svenden, var en Gave til ham fra hans Elskede, og Svenden selv skulde træde i hans Tjeneste, om han önskede det. Nu indrettede Grelent sin Bolig med Pragt, klædte sig herligen, levede höit, spredte sine Gaver rigeligen til alle Kanter, og vandt saadan Anseelse hos Stadens Borgere, at de agtede ham ikke mindre end sin Herre; han tilbragte Dage og Nætter i Lyst og Glæde under jævnlige Besög af sin Elskede. Da næsten et Aar saaledes var forlöbet, förte hans Pligt ham atter til Kongens Hof, hvor alle Baroner mödte ved

Pintstid, og bleve bevertede af Kongen. Ved saadan Leilighed havde Kongen indfört den Skik, at han efter Maaltidet lod sin Dronning stige op paa en Forhöining, hvor hun viste sig uden Kaabe for de samlede Herrer, at disse kunde beundre hendes Skjönhed og herlige Skabning. Dette skede ogsaa nu; og Kongen henvendte sig til de Omstaaende med det Spörgsmaal, om de nogensinde havde seet en saa fuldkommen skjön Kvinde. Alle forsikkrede Kongen om, at de ei havde fundet hendes Mage. Grelent alene taug og smilede; thi han tænkte paa sin Elskede, hvormeget hun overgik Dronningen. Men Dronningens Öie hvilede hemmelig paa ham, og hun forbittredes over hans Ringeagt. Hun anklagede ham strax for Kongen, som den der spottede hende, medens de Andre kappedes om at bevidne hende sin Beundring. Kongen kaldte Grelent og spurgte ham i Alles Paahör om Aarsagen til hans Taushed og spodske Smil. Grelent svarede med Ærbödighed, at han ei havde kunnet være enig i de Andres Ros, da han troede, at Dronningens Lige var at finde; og da Kongen trængte heftigere ind paa ham, erklærede han, at han kjendte en Kvinde der var mange Gange skjönnere end hun. Dronningen blev rasende; hun opfordrede sin Herre til at lade Grelent fremföre den Kvinde, han roste saa höit; en Sammenligning skulde da finde Sted mellem dem begge; fandtes hun ligesaa skjön som Dronningen, da skulde Grelent være sageslös, men hvis ikke, skulde Kongen skaffe Dronningen Ret for den Krænkelse, der var hende tilföiet. Kongen böd, at Grelent skulde gribes og sættes i Fængsel, indtil han havde fremfört den Skjönhed, han havde omtalt; dog lod han sig siden for saavidt formilde, at Grelent fik sin Frihed mod Borgen og Udsættelse paa et Aar; næste Pintse skulde han möde for Kongen og dennes Baroner, at svare for sig. Nedslagen forlod Grelent Hoffet, og hans Sorg tiltog da han kom til sin Bolig og der ikke længere fandt sin Svend, som hans Elskede havde sendt ham; han kaldte sin Elskede, men hun aabenbarede sig ei for ham; han anraabte hende om Naade og önskede sig Döden, men alt forgjæves. För Aaret var rundet var Grelent saa hentæret af Sorg og Savn, at hans Styrke og Mod saagodt som var aldeles knækket. Til den bestemte Tid blev han afhentet af sine Borgensmænd og fört for Kongen; men paa dennes Spörgsmaal, hvor hans Elskede var? kunde han kun svare, at han ikke medbragte hende; det var ham en Umulighed; Kongen fik gjöre ved ham hvad han vilde. Kongen henvendte sig da til de forsamlede Herrer og böd dem dömme Grelent; han mindede dem om, at den ei kunde tjene ham troligen, som forhaanede hans Dronning. Herrerne traadte nu sammen for at danne Retten; men længe herskede Taushed blandt dem, da det gjorde dem ondt at fælde en saa herlig Ridder. Da man endelig skulde til at begynde Forhandlingerne, traadte en Svend ind, der bad dem dvæle et Öieblik; thi tvende Jomfruer nærmede sig saa skjönne, at man ei fandt deres Mage i Riget; maaskee kom de for at redde Ridderen. Kvinderne, som ankom, vare af udmærket Skjönhed og pragtfuldt klædte; de stege af sine Pasgjængere, som de overlode til Svendene, og traadte for Kongen. De bade ham udsætte Dommens Afsigelse en liden Stund, da deres Frue agtede at komme for at tale til Grelents Gunst. Kort efter kom til Paladset tvende andre Jomfruer, endnu skjönnere end de förste; de fremsatte den samme Begjæring. Baronerne betragtede dem med Beundring og maatte indrömme, at de overgik Dronningen i Skjönhed. Men da deres Frue kom, reiste den hele Forsamling sig; hendes Skjönhed var uforlignelig, og hendes Klæders Pragt og hendes Ridetöis Kostbarhed uvurderlig. Hun red lige hen for Kongen, steg der af og overlod Hesten til sig selv. Hun henvendte

sig til Kongen med Ynde og bad ham höre hende: Forsamlingens Hensigt var at dömme Grelent for hans Opförsel den Gang da Dronningen viste sin Skjönhed; han talede ved denne Leilighed ilde, idet han vakte Kongens Vrede, men han sagde dog Sandhed, forsaavidt han paastod at ingen Kvinde kunde sammenlignes med hans Tankers Gjenstand i Skjönhed; nu kunde man betragte hende, og saa dömme om Grelent burde frifindes eller ei. Alle som med een Mund udraabte, at Fruen havde Ret, og Kongen selv bifaldt deres Dom og erklærede Grelent frifunden. Imedens dette foregik pönsede Ridderen paa, hvorledes han kunde fölge sin Elskede, og lod sig bringe sin hvide Stridshest. Da Fruen havde opfyldt Öiemedet for sin Komme, tog hun Afsked med Kongen, steg til Hest og drog afsted med sine Jomfruer. Grelent fulgte hende i flyvende Gallop gjennem Staden, idelig anraabende hende om Naade; men hun fortsatte sin Færd uden at svare ham. Endelig kom de til en klar og dyb stærkt strömmende Flod; Fruen styrer sin Hest ud i Strömmen, Grelent gjör det samme trods hendes Advarsel, at han vilde drukne. Vandet gaaer over hans Hoved, men Fruen griber Hestens Bidsel og förer den tilbage til Aabredden. Hun beder ham paany at fjærne sig, hvis han vil undgaae Döden, og rider derpaa atter ud i Strömmen. Grelent kan ikke overtale sig til at give Slip paa hende; han styrter sin Hest i Vandet, men Strömmen river ham fra den, og han er paa Veien at drukne. Da anraabe alle Jomfruerne sin Frue om at have Medlidenhed med ham; hun lader sig röre, griber ham fat i hans Klæder, förer ham til den anden Bred og lader ham fölge sig til sit Land. Indbyggerne i Bretagne sige, at Grelent fremdeles lever der. Grelents Stridshest, som undslap af Strömmen, savnede sin Herre; den vendte tilbage til Skoven og gav sig ikke Fred Nat eller Dag. Man forsögte at gribe den, men det vilde aldrig lykkes. Længe efter hörte man hvert Aar, paa den Tid da Grelent var forsvunden, Hestens Trampen og Vrinsken i det den sögte sin Herre. „Tidenden om den gode Hest og om Ridderen, som fulgte sin Elskede, spurgtes over hele Bretagne. Bretonerne gjorde en Sang (un lai) derom og kaldte den Graalent-Mor".

Ordregister.

ábreizl, *n.* Dyne 5^{4}, 22^{4}.

ábrúðigr, skinsyg, jaloux 5^{24}, 7^{20}, 75^{19}, 82^{18}.

ábyrgð, *f.* Ansvar; Fare, Risiko: leggja sik í á., udsætte sig for Fare 65^{34}.

ættingi, *pl.* -gjar, *m.* Slægtning 16^{32}, 48^{25}.

afneſjaðr, som har mistet Næsen 35^{33}.

afróg, *n. pl.* Undskyldninger, Reengjörelse for en Beskyldning 71^{30}.

áfúsa, *f.* Taknemmelighed 27^{39}, $64^{11,30}$.

akrkarl (-kall), *m.* Agerarbeider, Bonde 45^{37}, 59^{10}.

álfkona, *f.* en Fee 12^{4}.

almennilegr, almindelig 87^{20}.

ámæli, *n.* Daddel 16^{34}; Paatale, Indvending 52^{17}.

angr, *m. ellers ogs. n.* Sorg, Fortræd 10^{18}, 25^{21}, 31^{16}, 55^{11}.

angra (að), plage, smerte 4^{23}; angrast við, gjöre Fortræd 33^{24}.

angraðr, bedrövet, ærgerlig 71^{17}.

aptrkváma, *f.* Tilbagekomst 31^{37}.

armleggr, *m.* Overarm 17^{15}.

ásjón, *f.* Aasyn, Ansigt 73^{35}.

askr, *m.* Ask 18^{5}.

askviðr, *m.* Asketræ 17^{34}.

ástaraugr, *m.* Elskovssmerte 55^{9}.

ástarvél, *f.* Elskovskunst 6^{2}, *jvf. Anm.*

ástarþokki, *m.* Kjærlighed 9^{16}, 27^{6}.

ástbundinn, forelsket, fængslet af Kjærlighed 36^{21}, 55^{7}.

ástfólginn, höit elsket 38^{35}.

at, *rel. part.* = er 12^{27}.

atævi = athæfi, *n.* Færd, Adfærd 13^{7}; 2) Foretagende 1.

atgerðir, *f. pl.* Foretagender, Bedrifter 1^{16}.

athygli, *n.* Opmærksomhed, Eftertanke 32^{13}, 67^{26}.

atreið, *f.* Turnering, Dystrenden 12^{30}, 14^{19}.

auðga (að), gjöre rig 75^{2}.

auðlátinn, som let lemper sig, giver efter, venlig, omgængelig 36^{9}.

auki, *m.* Forögelse, Fremvæxt, Frembringelse, Afkom 59^{10}.

avunda (að) = öfunda, misunde 4^{26}.

ávúsa, *s.* áfúsa.

banlagaraz(?) 14^{18}, *jvf. Anm.*

beint, *adv.* lige, netop, just 44^{8}.

beisl, *n.* Bidsel 64^{26}.

beuzl(?) 44^{6}, *jvf. Anm.*

berfættr, barfodet 40^{5}.

bernskr, barnagtig, tosset 55^{28}.

bíða, *f.* Venten, Oppebien 68^{2}.

biðill, *m.* Beiler 26^{39}.

biðlund, *f.* Taalmodighed 55^{5}, 57^{21}.

bila (að), svigte 12^{36}, 14^{21}.

biti, *m.* Bid, Mundfuld 45^{29}.

bjuggi = bjó, *præt. af* búa 32^{36}.

blek, *n.* Blæk 63^{21}.

bliatbönd, *n. pl.* 12^{25}, *jvf. Anm.*

bliet = bliat 79^{38}.

blóðga (að), gjöre blodig 78^{10}.

blóðlát, *n.* Aareladning 28^{8}.

blóðlátinn, aareladet 27^{9}.

boðmenn, *m. pl.* Gjæster 21^{11}.

bókmál, *n.* Latin 2^{18}; heilagt bókmál, hellige Skrift 30^{12}.

borðhald, *n.* Bordhold, Bevertning 69^{19}.

bráðskeytilegr, overilet, hastig 9^{12}.
brauðmoli, *m.* Brödsmule 29^{30}.
broddr, *m.* Pil 3^{40}, 60^{23}.
brydda (dd), stikke 25^{34} (broddr, *m.*).
buðkagras, *n.* medicinsk Urt 55^{25} *jvf. Anm.*
búms = búmst, búumst *af* búast, lad os gjöre os færdige 38^{22}.
byrla (að), være Mundskjænk (byrli, byrlari), skjænke i 5^{38}, *jvf. Anm.*
bölva (að), forbande, *m. dat.* 7^{7}.
daglangt, hele Dagen igjennem; vil ek ekki hér veiða daglangt, jeg vil ikke mere jage her i Dag 33^{11}.
dálegr, ond, slet 47^{1}.
dauðvænn, som man ikke kan vente skal leve, Döden nær 31^{22}, 43^{2}.
dramblæti, *n.* Overmod, Overdaadighed 81^{32}.
drambvisi, *f.* Storagtighed, Overmod 82^{1}.
drjúgr, dröi, i Overflödighed, af Varighed; drjúgast, *adv.* som oftest, for störste Delen 36^{28}, 73^{23}; drjúgum, stærkt, voldsomt 78^{16}.
dugandi, dygtig, brav 17^{7}.
durvörðr, -varðar, *m.* Dörvogter 62^{38}.
dynr, *m.* Drön, Larm 46^{26}.
eignaðr, som besidder Eiendomme, formuende 15^{6}.
eignarspúsa, *f.* ægteviet Hustru 20^{22} = eiginkona 20^{29}.
eindaga (að), fastsætte eller beramme en vis Termin, bestemt Dag 71^{39}, 72^{15}.
eindagr, *m.* bestemt Dag, fastsat Termin 21^{10}, *ellers alm.* eindagi, *m.*
einkanulega, særdeles, fortrinligen 13^{2}.
einkennilegr, særdeles, fortrinlig, mærkelig 2^{35}, 39^{13}; -lega, *adv.* 48^{29}.
einn, eitt at einu, eet alene, ikkun eet 7^{22}.
einstapi, *m.* Bregne 45^{19}.
eldiviðr, *m.* Brænde 52^{7}.
elftr, *gen.* elftr *ell.* elftar, *acc.* elftr *ell.* elft, *f.* Svane 52, 62, 63.
en = er, *rel. part.* 63^{29}.
endrskapa (að), skabe igjen, reproducere 52^{13}.
eng, *gen. og pl.* engjar, *f.* Eng, Mark 56^{10}, 78^{33}.
er = ef, hvis, dersom 7^{25}.
fagrmæli, *n.* smuk, sledsk Tale 26^{33}.
faldr, *m.* Fold, 9^{32}, 13^{25}.
falr, *m.* Fal, den indhule Deel af en Pil- eller Spydodd, hvori Skaftet befæstes 60^{24}; upp yfir falinn, op over Falen *d. e.* saaledes at hele Odden var trængt ind i Saaret.
falda (að) saman, folde sammen, lægge sammen 9^{31}.
fáls, *adj.* falsk, bedragersk 30^{7}.
fámenni, *n.* faa Folk 24^{27}.
farinn, fortabt, ödelagt 43^{1}.
félagskapr, *m.* Kammeratskab 14^{9}.
ferðast (að), færdes, reise 80^{26}.
ferstrendr, firkantet 66^{15}.
festar, *f. pl.* Forsikkring; taka við trygðar festum 32^{23}.
fílsbein, *n.* Elfenbeen (fíll, *m.* Elefant) 4^{39}.
fjara uppi 32^{5}, *s. Anm. S. 103.*
fjarski, *m.* Fjernhed, det at være langt borte; koma einum í fjarska, skaffe langt bort 21^{20}.
fjórfaldr, firedobbelt 50^{33}.
flóð, *n.* Flod (*mods.* Ebbe) 6^{12}.
fæltr, tosset 31^{22}, 43^{11}, *jvf. Anm.*
foldr = faldr 12^{23}, 13^{19}.
forfjalar, *f. pl.* Forfjæle 4^{38}, *jvf. Anm.*
formáli, *m.* Aftale, Contract 32^{25}, 55^{28}.
fórnir, *f. pl.* Gaver 34^{21}.
forvegr, *m.* Spor 78$^{26.30}$, 79$^{3.5}$.
fóstra, *f.* Fostermoder, Fosterdatter 18^{26}, 63^{39}.
frægja (gð), gjöre berömt, forherlige 1^{17}, 2^{5}, 39$^{6.10}$.
fremd, *f.* Forfremmelse, Hæder 63^{38}.
fresta (að), opsætte, forhale 26^{3}.
fræða (dd), oplære, belære 1^{6}, 68^{9}.
fróu = frú, *f.* Frue 40^{32}, 47 *o. s. v.*
frouva = frou, frú 47^{35}, 50^{27}.
fuglari, *m.* Fuglefænger 62^{39}.
fullgörlega, fuldkommen 19^{39}.
fullkoma (að), fuldkomme, udföre 51^{18}, *ellers* fullkomna.

fulltrúi, *m.* höitbetroet Mand, Fortrolig 51[33].
fylgi, *n.* Ledsagelse; fylgismær, *f.* Selskabsdame 6[16].
fylsnir? *Skrivfeil for* fylsni, *n.* Skjulested, Gjemmested 87[30].
fyrirkunna (-kann, -kunna) einn, optage ilde, blive vred over 9[14], 13[16].
firirverðast (-varðst), forkomme, tilintetgjöres 66[24].
fyrnska, *f.* gammel Tid, Oldtid; í fyrnskunni, i gamle Dage 30[27].
fönn, *f.* Snedynge 88[17].
gadda (að), gjennembore (*eg. med et Söm,* gaddr) 25[34].
ganga, *f.* Gang, Gaaen 78[23].
gangari, *m.* Ganger, Hest 72[26].
gangverja, *f.* Gangklæder 35[9], 39[22].
garðr, *m.* = grasgarðr, Have 37[7].
garðshlið, *n.* Gjærdesled 17[39].
gáshaukr, *m.* Gaasehög 48[35].
gauð *n.* Gjöen 3[38], 17[22].
gaumgæfa (ð), give Agt paa, lægge Mærke til 37[32]. *Kunde her ogsaa læses* gaum gæfa *d. e.* gaum gefa.
gaumgæfð, *f.* Varetagen, Paapassen 24[11].
gaurr, *m.* lang Person, lang Rekel 4[4].
geðlauss, characterlös, ustadig 26[17].
gera (ð) þik at ræða við hana, skaffe dig hende i Tale 46[8].
gerða álnar víðan garð, opföre et alentykt Gjærde 5[28].
geta (gat), traktere, forsyne 7[34].
getning, *f.* Undfangelse 52[35].
gígja, *f.* Gige 1[22], 14[38], *jvf. Anm.*
gígja (að), spille paa Gige 82[27].
gildra, *f.* Snare 28[40].
gildra (að), stille (Snarer) ud for 29[20].
gjarnsamlega = gjarna 13[20].
gjósa (gaus), sprudle frem med Fart og Susen 78[8].
gjörsamlega, fuldkommen, aldeles 1[17], 7[33].
glyggr, *m.* = gluggr, gluggi, Vindu 10[8], 36.
glýjari, *m.* Spillemand, Gjögler 68[16].
gnúfa, heldende med Hovedet (af Sorg) 73[37].
gnúfa (fð), lude, helde med Hovedet 76[2].
goðgæt, *f.* Bevertning, Traktement 21[22].
góðlyndi, *n.* Sagtmodighed, Venlighed 21[7, 29].
góðlyndr, sagtmodig, blid 21[34].
gradda, *f. oftere pl.* Trappe 12[1].
granna, *f.* Naboerske, Nabokone 16[11], 23[6].
grasgarðr, *m.* Have, Urtegaard 6[10].
grávalr, *m.* Graafalk 48[35].
grunsemd, *f.* Formodning, Mistanke 8[23], 32[1].
guðsifi, *m.* Daabsvidne 15[15].
gullgörr, arbeidet, gjort af Guld 4[38].
gyrða (rð), omgjorde, binde Sadelen med Buggjorden 47[8].
göngukona, *f.* omvankende Betlerske 86[22].
hafna (að), give Slip paa, lade fare, forsmaae, *m. dat.* 9[7].
hafnarvágr, *m.* stor Havbugt tjenlig til Havn 4[31].
halla (að) = hallmæla, dadle, laste 16[26].
hallmæli, *n.* Daddel 71[37].
hálsfaðma (að), omfavne 31[11], 59[33]; hálsfaðman, *f.* 69[13].
hamnar = hafnar = athafnar (ir), *pl. af* athöfn, *f.* Færd, Adfærd 77[8].
hamskiptast (pt), bytte, skifte Ham 30[29].
hanagaldr, *m.* Hanegal 17[23].
handla (að), have mellem Hænder, haandtere 40[34]; *ellers* höndla.
handsala (að), love höitideligen ved Haandtag 9[30].
hann, man; þá viti hann at sönnu, da vide man for vist 54[23], *jvf. Anm.*
hárflétta, *f.* Haarflette 40[35].
hárfléttingr, *m.* Haarfletning 40[5].
harpa (að), spille Harpe 82[27].
harpari, *m.* Harpespiller 57[24].
hasl, *m.* Hassel, Hasseltræ 66[23].
heilhuglega, oprigtigen, ligefrem 87[24].
heimleyfi, *n.* Hjemlov 76[30].

hengat = hingat, hid 13[10].
herbergja, herbyrgja (gð), *v. a.* herberge 12[37], 14[23], 24[29]; *v. n.* tage ind, logere 19[13], 80[23].
herbúinn, rustet til Kamp 12[33].
herðarblað, *n.* Skulderblad 60[23].
hertaka (-tók) fange, tage til Fange i Krig 60[5].
hertaka, *f.* Fangenskab 75[20].
hertoga, *f.* Hertuginde 68[18].
hesli, *n.* Hasseltræ 20[36].
hesliviðr, *m.* Hassel, Hasseltræ 66[21].
heslivöndr, *m.* Hasselkjep 66[14].
heyveski, *f.* Höviskhed 53[5].
heyveskr = hæveskr.
higsta (st), hulke 27[25].
hirðlegr, som hörer til Hoffet (hirð), hofmæssig, beleven 40[8].
hjälpsamlega, med god Hjælp, tilstrækkeligen 65[3].
hjartkolla, *f.* Hind 3[36].
hjúskapr, *m.* Ægteskab; ægteskabelig Omgang 10[5], 19[34].
hlutast (að) í, blande sig i, tage Deel i, være med 54[33], 59[6].
hnjóða (hnauð), banke, slaae, stöde imod 45[6].
hœglífi, *n.* = hóglífi, roligt, behageligt Liv 36[16].
hœlni, *f.* Pralen, Skryden 74[16].
hófsemd, *f.* Maadehold 56[14].
hór = hár, höi 5[29.34]; hóvan grœns m. grjóts vegg 5[29], *Apposition til* garð 5[28].
hórdómsmaðr, *m.* Kobler, Ruffer 59[5].
hreinlífr, kysk 24[19].
hróplauss, uden Dadel 69[6], 75[30].
hugástlega, inderlig, kjærligen 19[19].
hugfastr, fast i Huen, som ligger paa Hjerte 9[6]; hugfastlega, *adv.* 20[13] (hugfastalega *er form. Skrivfeil i Cd.*).
hugkœmilegr, kjær, behagelig 7[36].
hugnast (að), behage, falde i Ens Smag 19[14].
hvaðanæva, fra alle Kanter, allevegne fra 89[26].
hvelgörr, arbeidet med kredsformige Figurer 80[33].
hverflyndi, *n.* Vægelsind, Ustadighed 61[5].
hverflyndr. ustadig, flygtig 26[17].
hvetja (hvatta), tilskynde, opmuntre 36[23], 75[10]; hvæsse, gjöre skarp 77[38].
hvítill, *m.* Sengetæppe 40[27].
hvítna (að), blive hvid 64[25].
hyggja (hugða) at, betragte 6[28].
höfn, *f.* Foster 15[10], 19[35].
höfuðráðgjafi, *m.* fornemste Raadgiver 35[13].
höfuðsynd, *f.* stor Synd 43[15].
hörpusláttr, *m.* Harpespil 83[11].
í, *m. dat.* iblandt 11[12], 18[37].
iðinn, flittig, flink 89[30].
iðna (að), arbeide, sysle med 2[16].
ifanarlaust, utvivlsomt 35[8].
ifask (að) í, nære Tvivl, være i Uvished 13[32], 22[30].
illmæla (lt), bagvaske, tale ilde om 15[32].
illmálugr, bagtalersk 15[21].
illveðri, *n.* Uveir 88[15].
ilma (ð), dufte 69[29].
ílutast (að), *s.* hlutast í.
inna (nt), opregne; inna upp dagleið, tilbagelægge en Dagsreise 51[29].
innsigla (að), forsegle 62[29].
ístig, *n.* Stigböile 39[30].
jamfríðr, ligesaa smuk 3[4].
jarla, *f.* Jarlekone, Grevinde 68[18].
játta (játta *ell.* játtaða), sige ja til, indrömme, tilstaa; j. einum eins *ell.* eitt, tilstaa En noget 38[18–19], 41[9–10], 42[6].
Jónsvaka, *f.* St. Hans Dag 69[28].
jungfrú, *f.* Jomfru 47.
kapalin, *m.* Kapellan 76[28].
kertastika = kertistika, *f.* Lysestage 79[11].
kistill, *m.* liden Kasse 20[11].
klæðna, *uregelm. gen. pl. af* klæði 21[13], *jvf.* fylkna *i* fylkna þing.
klandalauss, dadelfri, fri for Tiltale 74[19].
klefi, *m.* lidet Sideværelse 71[16].
klokka, *f.* Klokke 18[4]; klokkari, m. 18[1].
koddi, *m.* Hovedpude 5[2].

kœla (ld), kjöle 29[32].

kolla, *f.* Dyr af Hunkjönnet uden Horn (*her* = hjartkolla) 4[2], 7[4].

koma upp, blive bekjendt, rygtes 9[21], 10[4]; koma við, komme til, indtræffe 13[39], 15[27]; k. einu af, afskaffe, bringe til at ophöre 54[23].

kostr, *m.* Kaar, Vilkaar; engum kosti, paa ingen Betingelse, paa ingen Maade.

kotungr, *m.* fattig Mand, Beboer af en ussel Hytte (kot, *n.*) 45[37].

kröptugr, kraftig 55[16].

kult, *n.* Sengeteppe 5[1], 51[22].

kúrseta, *f.* stille, kjedeligt Ophold 77[1] (*af* kúra(ð), ligge stille; *man kan vel ikke godt antage Skrivfeil for* kyrrseta).

kvelda (að), blive Aften, aftnes 45[4].

kvennmaðr, *m.* Kvinde 4[10], 6[7].

kváma, *f.* Komme, Ankomst 11[3].

kvángask (að), gifte sig, tage sig en Kone 11[6].

kvenska, *f.* kvindelig Færdighed, fortræffelig Egenskab 5[23], 15[34], 19[3.9], 20[8].

kvirr = kyrr, rolig, stille 77[28].

kvísl, *f.* Gren, Forgrening 3[37].

kyngóðr (*comp.* kynbetri, *superl.* kynbeztr), af god (fornem) Herkomst 11[11].

kynjaðr, som har sin Herkomst fra; vel k. = kyngóðr, af god Slægt 61[31].

kögurr, *m.* Teppe 45[20].

lag, i fyrra lagi, tidligen 18[3].

lakr, daarlig; *alm. i compar.* lakari = *lat.* deterior, daarligere, mindre god 5[6].

lampi, *m.* Lampe 18[4].

lán, *n.* Overdragelse, Laan 26[12]; *pl.* Gaver (Guds) 29[14].

laufskáli, *m.* Lövhytte 40[27], 41[1].

laug, *f.* Bad; lauga (að), bade 18[13].

laugargerð, *f.* Tilberedelse af Bad; ganga um l., lave Badekarene tilrette 28[26].

laugarker, *n.* Badekar 28[11].

laza (að), smykke med Baand eller Snorer 81[30], *jvf. Anm.;* lazan, *f.* 82[4].

leg, *n.* Gravsted, Gravmæle 79[32].

leiga, *f.* Sold, Lön = máli, *m.* 62[22], *jvf. Anm.*

leignriddari, *m.* Ridder som er i Ens Sold 90[32].

leita (að) við, forsöge, bestræbe sig for 30[24], 56[7].

léttlætiskona, *f.* letfærdigt Fruentimmer 9[13].

leyna (d) einn, skjule for En, einu, noget 22[19], 37[2]; *sjælden* leyna eitt, skjule noget 38[8], 50[21]; l. einn eitt, noget for En (*l.* celare aliquem aliquid) 31[40].

lifi, *n.* Liv. Levnet 59[5].

listugr, flink, dygtig, listig 26[33], 32[13]; listulega, *adv.* 55[3].

lítillæze *for* lítillætize, *altsaa af* lítillátast (*præt.* -lézt) = lítillætast (*præt.* -lættist) 33[7].

litlauss, bleg 13[5], 71[25].

ljósta (laust) einu upp, opdigte 16[22].

loða (dd) við, hænge ved 56[39].

lofsæla, *f.* almindelig Agtelse og godt Lov 16[17].

lofsæll, agtet, hædret 19[6].

lok, *n.* Laag 37[28].

makr, hekvem, passende; *brugeligere i compar.* makari 59[37].

malmari, *m.* = *det alm.* marmari, Marmor 5[29], 74[23].

mánaðr, *gen.* -ðar, *pl.* -ðir *ell.* -ðr, *m.* Maaned 43[2], 44[29].

manga (að), handle, hökre 25[26].

margfræði, *n.* mangfoldig Kundskab 1[9].

margfróðr, særdeles bevandret i gamle Sagn 1[7].

með = við, imod 89[28].

meina (að), gjöre Meen, Ondt 34[4].

metnast (að), hovmode sig, være stolt 51[10].

mikillæti, *n.* Storhed, Herlighed 51[10]; *ellers* Stolthed.

mikillátr, stolt, stor paa det 26[39].

minka (að), *impers. m. acc.* snjóinn minkaði, Sneen tog af 88[35].

misfalla (-féll), falde, træffe sig uheldig 9[20], 38[9].

miskenna (nd), tage feil af, ikke kjende 82[39].

miskunnari, *m.* en som ynkes over, er naadig 81[24].
mislíkan, *f.* Mishag 42[37].
mismæla (lt), tale ilde om, einum 16[27], 70[26.39], *jvf. Anm.* 71[3].
missari, misseri, *n.* et Halvaar 9[20].
mistaka (-tók), gjöre et Feilgreb, Misgreb 23[7].
misverk, *n.* Synd, Misgjerning 9[14].
misverki, *m.* = misverk 16[10].
mjóhundr, *m.* Jagthund, Mynde 48[34].
mundangshóf, *n.* det rette, passende Forhold 28[28].
munklífi, *n.* Kloster 79[32].
munnlaug, *f.* Vaskevandsfad 40[8]. (*eg.* mundlaug, *af* mund, *f.* Haand).
múta (að), fælde Fjer (om Fugle); mútaðr, som har fældet 75[37].
mykla = mikla (að), forherlige, ophöie, gjöre stor 9[16].
myrða (ð), ombringe hemmeligen 16[30].
nagli, *m.* Nagle 4[34].
nálægr, nærliggende, nær; n. frændkona, Nærpaarörende 16[39].
nátta (að), blive Nat 45[3]; náttaðr, overfalden af Natten 45[12].
náttverðr, -ar, *m.* Aftensmad 69[11].
nauð 45[6], *s.* hnjóða.
negling, *f.* Sammennaglen 4[34].
neikvæða (dd), negte, fornegte 16[19].
netja (að), indvikle som i et Net 9[4]; ínetjaðr (net, *n.*) 24[35].
nóndagstími, *m.* Tiden ved Klokken 3 om Eftermiddagen 49[3].
norræna (að), oversætte paa norsk 1[19].
nóti, *m.* Node, Musiktegn, Melodi 14[39], 61[15].
nunna, *f.* Nonne 17[26].
nunnusætr, *n.* Nonnekloster 19[8].
nýbrettinn, som elsker Forandring 26[30.32] (*i den fr. Orig.* noveler).
nýsleginn, nylig slagen, afmeiet 45[18].
nývaxinn, nylig opvoxen, ung (*om et Træ*) 49[7].
nökkviðr, nögen 31[33].
œrsla, *f.* Galskab, Raseri 25[25].
ofanverðr, som hörer til det överste af noget; á o. fjallinu, oppe paa Fjeldet 54[8].
ofdirfð, *f.* for stor Dristighed, Dumdristighed 50[3].
ofstark, *n.* Overmod(?) 82[10.12].
óhófsamlega, umaadeligen 5[24].
olnbogi, *m.* Albue 43[9].
opinn, aaben; paa Ryggen, med Benene i Veiret 45[6], 60[18].
orða (að), tale, före Snak om 54[20].
óst = ást, *f.* Kjærlighed 19[10].
ósynjum (*ellers* ósynju, at ósynju), uden Aarsag, unyttigen 25[14].
pikisdagar, *m. pl.* Pindsedagene 47[12], 66[9].
piparr, *m.* Peber 45[14].
prímamál, *n. pl.* Kl. 6 om Formiddagen 52[14], *jvf. Anm.*
purpura, *n.* Purpur 5[4], 40[3], *almind.* purpuri, *m.*
púsa, *f.* Hustru 3[2], 15[9].
púsa (að), ægte 31[3], *ogs.* p. (sér) púsast 20[29], 47[38], 48[9.11]; trolove 21[4], *jvf. Anm.*
púsi, *m.* Ægtefælle 5[25].
ragr, rög, ragt, feig, kujonagtig 59[1].
rannsak, *n.* Undersögelse 58[1].
refill, *m.* Tæppe, Tapetseri 77[27].
refsingastjóri, *m.* 24[5], *jvf. Anm.*
rekkjusveinn, *m.* Kammersvend 12[2], *jvf. Anm.*
réttleiðis, *adv.* den lige Vei, ligefrem 45[2].
reykja (kt) röge 80[36].
reyrvaxinn, sivbevoxet 78[39].
riðusótt, *f.* Feber 25[35].
ríkisstjóri, *m.* Rigsstyrer 25[31].
ríkulega, prægtigen 3[10], 6[18].
rœkt, *f.* Omhu, Omsorg 55[25].
róp, *n.* Bagvaskelse 15[30].
róplauss, uberygtet 15[35]; r. ok svá svívirðinga (*sc.* laus), *eg.* hróplauss.
rópa, hrópa (að), före i Vanrygte 15[37].
runnr, *m.* Busk, Krat 3[36], 32[10].
sæta (tt), passe op, lure paa; s. einum 60[5], 88[11].
sakir, formedelst 4[8].

saklaust, uden Aarsag 34^{4}.
samfallinn, harmonerende, overeensstemmende 8^{31}.
samfelling, *f.* Sammenfælding, Fuge 4^{33}.
samkund, *f.* = samkunda, Forsamling 21^{29}.
samræði, *n.* Enighed, Forsoning 66^{36}.
samvist, *f.* Samvær, Samliv 9^{21}.
samþykkilega, samdrægtigen 54^{1}.
samþykkr, enig; á eitt 77^{20}.
sannfrœða (dd), belære, undervise 29^{8}.
sauma (að), sömme, brodere 37^{20}.
siða (að), lære gode Sæder 20^{7}.
siðgóðr, beleven 45^{35}.
siðvenjulegr, sædvanlig; til siðvenjulegs burðar í tíma (*form. Skrivfeil for* burðar tíma) 15^{10}.
sinn = þeirra 2^{16}.
sjá (sá), see; sjá af einu, undvære, være foruden 54^{14-15}.
sjóm = sjám, *af* sjá 34^{31}.
sjónhverfing, *f.* Synsforblindelse, Hexeri 44^{7}.
skartsamr, tilböielig til Stads og Overdaadighed i Klæder; koket (skart, *n.* Stads, Pragt i Klædedragt) 9^{15}.
skemtanarsamlegr, morsom, fornöielig 68^{1}.
skera (skar) or, fælde Dom i, afgjöre (*heraf* orskurðr, *m.*) 30^{4}.
skil, *n. pl.* kunna skil ok skynsemd, være kommen til Skjelsaar og Alder 62^{15}.
skiljast 72^{25}, 73^{6}, *s. Anm.*
skírnarhald, *n.* Holden over Daaben 15^{15}.
skjalfr = skelfr 25^{8}.
skjóta (skaut) einu til, henskyde til, overlade Afgjörelsen til 58^{33}.
skunda (að), skynde paa, haste med, *m. dat.* 72^{23}.
skundi, *m.* Skyndsomhed, Hast 17^{24}, 47^{4}.
skurðr, *gen.* -ar, *pl.* skurðir, *m.* Udskjæring, udskaaren Zirat 4^{39}.
smásmugall, subtil, nöieseende 77^{7}.
snjófall, *n.* Snefald 88^{17}.
snyrtilega, elegant 81^{29}.
soðinn, kogt (*af* sjóða, sauð) 28^{14}.
soðna (að), koge, blive kogt 28^{10}.
sœra (ð), besværge 79^{28}, 83^{11}, 86^{28}.
sortna (að), blive sort, blegne 59^{13}.
sparhaukr, *m.* Spurvehög 47^{21}.
spjótlag, *n.* Spydstik 60^{21}.
sporrakki, *m.* Stöver, Jagthund 3^{33}.
sprengja (gð), sprænge 52^{21}.
spúsa = púsa 16^{8}, 65^{12}.
spúsi, *m.* Ægtemand 15^{28}.
staðfesta, *f.* Bestemthed, Sikkerhed 41^{10}.
stæla (d), staalsætte 77^{38}.
stafkerti, *n.* Lys 5^{6}, 46^{18}.
standast einum, staa sig imod 53^{7}.
stappa (að), stöde, stampe 45^{14}.
steik, *pl.* -ar, *f.* Steg 45^{28}.
steinþildr, belagt med Steen 75^{6}.
steinþró, *f.* Steenkiste 57^{2}.
stiga (steig) yfir, overvinde 14^{36}.
stjúpfaðir, *m.* Stiffader 81^{18}.
sturla (að), forfærde, forskrække 22^{37}.
stöðuvatn, *n.* Dam, stillestaaende Vand 78^{39}.
sumra (að), blive Sommer, somres 36^{18}.
sundrskiptilegr, forskjellig 61^{28}.
sundrþykkja, *f.* Uenighed 73^{9}.
svá sem segi, saa at sige 2^{7}.
svefnbúr, *n.* Sovekammer 46^{10}.
sýsa (st), udrette, udföre, = sýsla 12^{28}, 13^{19}, 54^{28}.
söx, *n.* pl. en Sax 9^{36}, 12^{23}.
telja at, dadle, kritisere, paatale 16^{28}, 54^{21}.
tér, *s.* tjá.
tíðaveizla, *f.* kirkelig Forretning 5^{37} (veita tíðir, forrette Gudstjeneste).
tignarlega, værdigen, som det anstaaer Ens Værdighed (tign) 34^{8}.
tilbrigði, *n. pl.* Natur, Charakter 61^{1}.
tilfýsilegr, önskelig, værd at attraae 38.
títt, paa Færde; þat sem þar var títt 10^{9}, 21^{1}, 22^{39}.
tjá (tér, téði), nytte, hjælpe 25^{7}, $29^{29.\,34}$.
tjóa (tjóði), hjælpe, nytte 42^{30}, 43^{19}.

tog, *n.* Dragen, Trækken; leiða i togi, have i Ledebaand 10[39].

tómlega, langsomt, i Ro og Mag 3[22], 49[12].

tortrygð, *f.* Mistillid 16[9], 76[13].

tortryggleikr, *m.* = tortrygð 32[1].

trúfesta (st), forsikre ved sin Tro 46[31].

trý, trýr = trúi, trúir *af* trúa 86[17].

tryggva (gð), forsikkre, tilsikkre 27[39].

tunglskin, *n.* Maaneskin 36[25].

tvefalda (að), fordoble 23[17].

tvíburur, *f. pl.* Tvillinger 15[11], 21[2], 23[6], *alm.* tviburar, *m. pl.*

tönn, *f.* Tand; innan tanna sér, ved sig selv 8[12], *jvf. Anm.*

úbœtilegr, som ikke raades Bod paa 33[35].

úbrigðilegr, uforanderlig 43[37], 86[11].

úgæfa, *f.* Ulykke 75[16].

úhófsamlegr, umaadelig, overvættes 8[5], 72[14]. *jvf.* óhófsamlega.

úhófsamr, umaadelig 82[3].

úlétt, frugtsommelig 15[9], 38[28].

um, hen igjennem, over; um skóginn 17[21]; honum er um þat, han synes om, holder af 19[26]; búa um urugt, være tryg, sikker 26[22].

umlýz = umlýzt *af* hlýðast um, lytte omkring sig, forhöre sig allevegne omkring 66[18].

umsætr, *n.* Efterstræbelser, Baghold 29[22].

una (nd), være tilfreds, fornöiet 88[2].

uppneyta (tt), opbruge, forbruge, *m. dat.* 41[26], *m. acc.* 91[4].

uppstaða, *f.* Opstaaen 36[29].

úró, *f.* Uro; úróar eldr 8[4].

utanlendis = utanlands 39[38].

útifugl, *m.* vild Fugl 75[9], *mods.* alifugl.

útlægja (gð), forvise, gjöre fredlös 85[28], 88[30].

vagga, *f.* Vugge 18[9].

valda (veld, *præt.* voldi), raade over, beherske, *m. dat.* 8[21]; volde, foraarsage 8[19].

válka (að), volde Besvær, Möie 37[12], 55[10]; válkast í 24[14], *jvf. Anm.* 32[21].

valskr, fransk 1[20].

van = vanr 32[8]; *anal. m.* son = sonr, vin = vinr.

vápnhestr, *m.* Stridshest 10[39].

vargulfr, *m.* Varulv 30[27], *s. Anm.*

varkynna (nd), ynke, föle Medynk med 6[30].

varnaðr, *m.* Varetægt 17[37].

varzla, *f.* Borgen, Caution 72[8].

veggjaðr, forsynet med Vægge, Muur, 78[37].

veiði, *f. indecl.* 24[30] Jagt, *alm.* veiðr, veiði *f.*, *gen.* veiðar.

veiðimörk, *f.* Jagtstrækning 28[20], 48[33].

véla (t) um, befatte sig med, tage sig af 19[19], 25[14], 55[23].

venjulega, sædvanligen 68[26].

veslingr, *m.* ulykkelig Person, Usling 51[1].

vetta = vætta, vænta 55[4].

viðrkomandi, tilkommende, fremtidig; *mods.* verandi 1[6, 9], 23[35], 30[14].

viðrleita, *s.* leita við.

viðrrœða, *f.* Samtale 10[2], 62[6].

viðvindill, *m.* Caprifolium, Gjedeblad 66[21].

vildr, kjær, god 10[12], *comp.* vildri 17[14], 26[14], *superl.* vildastr 26[24].

vinsælazt (ld), blive vennesæl 1[17], 3[8].

virkja (kt), pleie, behandle med Omhu 4[3], 5[8].

vísti = vísaði *af* vísa (að) 66[37]: víst = vísat 73[20], 81[10].

vörzlumaðr, en Borgensmand, Cautionist 72[1].

yfir, *adv.* oven over; yfir í hvítum skinnkyrtli, ovenoveri *d. e.* uden paa havde hun en hvid *o. s. v.* 40[3].

yfirlitr, *m.* Ansigtsfarve, Udseende 40[4].

yndilegr, glædelig, fornöielig 20[19], 36[5], 67[26].

ynnilegr, elskelig 36[5].

yrinn = œrinn, tilstrækkelig, nok 56[19].

þarkváma, *f.* Didkomst 63[9].

þekkiazt (kt), behage 2[26].

þengat = þangat, did 18[6]; þingat *d s.* 19[20].

þjóðgata, *f.* Alfarvei 17[19].
þokkaðr, afholdt 39[17].
þokkazt einum, vinde Yndest hos, behage 3[8].
þungleikr, *m.* Upasselighed, Ildebefindende 25[32].
þunnmeginn, *adj.* afkræftet, mat 89[2].
þurfi, *adj.* som trænger til, behöver 40[18].
þurft, *f.* Trang, Behov, Fornödenhed 38[17], 41[32].
þyngja (gð); honum þyngist, han bliver sövnig 49[6].
þögn, *f.* Taushed 45[39].
öngja=öngva, pine 34[36].
öngr, trang, snæver; streng 16[9]; önglega, *adv.* 74[28].
öngva (gð), bringe j Knibe, Betryk 14[13], 25[34].
öskra (að), fare sammen af Rædsel, gyse 32[12].

Trykfeil.

S.	9	*L.*	1	*f. o.*	bon *l.* hon
-	24	-	9	—	skyndsæmð *l.* skynsæmð
-	37	-	14	—	herras inn *l.* herra sinn
-	40	-	4	—	skinnkyrtli með *rettere* skinnkyrtli. með
-	45	-	27	—	sallt disk *l.* salttdisk
-	77	-	22	—	at þeim dogvm *l.* a þeim dogvm
-	99	-	10	—	notur (*Enkt.* nota) *l.* notum (*Enkt.* nóti)

þa mislikade henne i noc harm hænnar oc gætti hon
þa til hænnar oc huggaði hana oc mællti. frv min
hætt þessom hormulegom latom. fa mer higat [illegible]
gia moynana ec skal koma hænni sva fra þer at aldri
skalt þu þa hnysning ne topt nehætt af hænni oc skal
hon aldri optar koma i þitt augliti. Ec scal bera ha
na til kirkiu dyra hæila oc hallna. Nokkorr dugan

lætti drotten aker hinn hælgasta þvi nafni er yui
þui er par þætt þetta barn mikli hinni at ægi
hætt sem hon lauk [illegible] tymre
bo sinn palæic hon a bak ser oc sa æinn mykinn
allkynd vaxinn margum oc þykkum kuistum at geta
seya þar skugga um sumrum. fyrir solar bruna þui
par yiðenn þar plantade undir þæna yið lagde hon

em her komin a þinn fund y ðarr oc gore ec yðr þesse
tvav hin friðo born. Geymið þeim þessum riddara
sypn. oc gerit slict rað firir meyiunni sem þer vilit. oc
tign yðarra sæmir. Sva at tign yðr somdir af
at sonu kvað hon em ec moðer þessara barna. En
herra deshie fader þeirra. Vel sæmir yðr fyrir at ala
friðum bornum sva goðs riddara oc slicrar frov sem
ec em. Sacar tignar yðarrar oc somdar. þui at ec

heiti þessa strengleicr

Her er at segia fra þvi strengleic er bretar calla tidorel með hinum hæite
er þegar gerdist. Þann þa er hin ricazte kr. i
bretlande. oc atte margra ka sina ættigia. þessi
kr. hafðe rikisin sina. oc tec drotning
eina. Sva sem hann bað oc beiddiz sacar curteisi hennar
oc villdi hana þa sa ser. bretlandz kr. tignade oc so

